memorii | jurnale

ȘTEFAN FRUMUȘANU

CINE MI-A UCIS FIUL?

Dosarul Frumușanu – Crăiniceanu se redeschide

Volum îngrijit de
Tatiana Niculescu Bran

HUMANITAS

Ștefan Frumușanu s-a născut la 28 mai 1944, la Constanța. Este, în prezent, pensionar. În 1962 a absolvit Liceul „I.L. Caragiale" din București. Între 13 și 24 de ani, a făcut sport de performanță (înot, caiac și handbal). În 1964 a absolvit Școala Tehnică de Comerț, „Nicolae N. Kretzulescu", Secția merceologie. Timp de 11 ani a fost tehnician merceolog. Apoi, timp de peste 25 de ani, a lucrat la întreprinderea Energomontaj București. Nu a fost membru PCR. Este căsătorit din 1966 cu Luciana Maria Frumușanu. Fiul lor unic, Andrei, a fost ucis la data de 26 septembrie 1991, în vârstă de 24 de ani, cu un proiectil de semnalizare, în contextul unui protest violent al minerilor din Valea Jiului, veniți la București. Mineriada din septembrie 1991 s-a soldat cu trei morți nevinovați și a determinat căderea guvernului Petre Roman.

Tatiana Niculescu Bran este scriitoare, autoare a romanelor *Spovedanie la Tanacu*, *Cartea Judecătorilor*, *Nopțile Patriarhului*, *În Țara lui Dumnezeu*, *Povestea Domniței Marina și a basarabeanului necunoscut* și a două piese de teatru (*Spovedania* și *Brâncuși contra SUA*). Romanul ei de debut, *Spovedanie la Tanacu*, a devenit piesă de teatru în dramatizarea autoarei și în regia lui Andrei Șerban. Același roman a stat la baza filmului *După dealuri*, care a obținut premiul pentru cel mai bun scenariu la Festivalul de Film de la Cannes în 2012. Între 1995 și 2008, a fost redactor, prezentator și apoi redactor-șef al secției române a BBC World Service. În perioada decembrie 2014–aprilie 2015, a îndeplinit funcția de consilier prezidențial.

Ștefan Frumușanu

Cine mi-a ucis fiul?

Dosarul Frumușanu–Crăiniceanu se redeschide

Volum îngrijit de
Tatiana Niculescu Bran

Cuvânt înainte de
Laurențiu Mihu

HUMANITAS
BUCUREȘTI

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar.

Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Ioana Vîlcu
DTP: Radu Dobreci, Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

© HUMANITAS, 2015

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Frumușanu, Ștefan
Cine mi-a ucis fiul? Dosarul Frumușanu–Crăiniceanu se redeschide
/ Ștefan Frumușanu; îngrijire de ed.: Tatiana Niculescu Bran;
cuv. înainte: Laurențiu Mihu. – București: Humanitas, 2015
ISBN 978-973-50-5015-3
I. Niculescu Bran, Tatiana (ed.)
II. Mihu, Laurențiu (pref.)
821.135.1-94

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Cuprins

Cuvânt înainte (Laurenţiu Mihu) 7
O cronologie 11

Introducere 19
1. La şcoală pe timpul lui Nicolae Ceauşescu 21
2. Revolta „golanilor" în epoca Iliescu 34
3. Crima din Piaţa Victoriei 53
4. Dosarul Frumuşanu–Crăiniceanu 82
5. Rătăcind în labirintul justiţiei 115
6. Răbdare, răbdare, răbdare... 222

Aveam 10 ani când tinerii Andrei Frumușanu și Aurica Crăiniceanu au murit, seceraţi de unul dintre proiectilele trase în Piaţa Victoriei, la cea de-a patra mineriadă prin care trecea fragila Românie postcomunistă.

Abia împlinisem 14 ani când am auzit pentru prima oară de dosarul Frumușanu–Crăiniceanu. Eram, probabil, unul dintre cei mai tineri cititori de presă, deprindere pe care i-o datorez tatălui meu, omul care, fără prea multe vorbe, mi-a pus primele ziare în mână.

Aveam 26 de ani când i-am cunoscut pe părinţii lui Andrei, pe soţul și pe cei doi copii ai Auricăi. Se întâmpla în 2007, eram reporter la Evenimentului zilei, *iar soţii Frumușanu veniseră să se întâlnească cu Grigore Cartianu, la vremea respectivă redactorul-șef adjunct al* EVZ. *Bineînţeles că domnul și doamna Frumușanu l-au găsit rapid pe Grigore la biroul său, dar înainte de asta jocurile greu de pătruns ale hazardului mă scoseseră pe mine înaintea lor. Acel neașteptat moment, coroborat cu banalul gest de a-i conduce pe cei doi soţi până la redactorul-șef adjunct, avea, de fapt, să mă conducă pe mine însumi mult mai aproape de durerea lor și, implicit, mult mai în profunzimea unui episod pe cât de traumatizant pentru familiile îndoliate, pe atât de fundamental pentru istoria noastră recentă.*

Aveam 32 de ani când am aflat de la domnul Frumușanu că a început să scrie o carte despre tot ceea ce a

însemnat înotul singuratic, al său și al soției sale, pe o mare agitată, potrivnică minut cu minut și necruțătoare cu atât de mulți alții înaintea lor. Din nefericire, în România nesfârșitei tranziții drama familiilor Frumușanu și Crăninceanu nu a avut caracterul unui accident. Trecuseră 22 de ani de când Andrei și Aurica fuseseră uciși, trecuseră 15 ani de când o instanță stabilise în sfârșit cine a apăsat pe trăgaci, trecuseră 13 ani de când sentința a fost în cele din urmă casată, iar dosarul condamnat să zacă, pe timp nedefinit, în varii și varii sertare. Nu în ultimul rând, trecuseră șase ani de când, timp de șapte luni, două săptămâni și trei zile, pentru familiile celor doi tineri uciși la mineriada din toamna lui 1991 renăscuse speranța diafană că totul se va lămuri în timpul vieții lor. La 12 septembrie 2007, generalul Dan Voinea semnează Ordonanța 7/P/2007, în baza căreia preia dosarul care trena deja de șapte ani la Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial, formează o nouă echipă de investigatori și face progrese la care nici cei mai optimiști dintre cei incurabil optimiști nu îndrăzneau să se aștepte. În 7 mai 2008 însă, generalul Voinea este lăsat fără dosar, familiile Frumușanu și Crăiniceanu își pierd speranțele proaspăt reaprinse și orice umbră de alinare. Semn că și optimismul poate fi uneori dulce capcană!

În fine, acum, la 34 de ani, mi-e dat să văd că povestea unei neliniști necurmate nici după moarte e așezată, toată, într-o carte și, astfel, spusă, din nou toată, pentru cei ce suntem azi, ca și pentru cei ce vor veni după noi.

Această carte, pentru scrierea căreia tatăl lui Andrei Frumușanu a trebuit să facă un exercițiu cumplit de dureros – acela de a se goli și de a se reumple de toate trăirile care i-au marcat ultimii 24 de ani, apare în sfârșit. Sigur, în lipsa unei sentințe definitive și irevocabile a justiției și, totodată, în fața unei boxe a acuzaților în continuare

goale, cartea de față ar putea fi considerată de unii o reușită care „doar" îl apropie pe autor de ideal. Dar să fie acest „doar" puțin lucru, chiar și după standardele, în primul rând subiective, ale autorului și, în general, ale familiilor celor doi tineri uciși acum aproape două decenii și jumătate? Să fie, în general, recuperarea memoriei puțin lucru atunci când încarnarea sa capătă substanță nu prin ciocănelul final al unui judecător decis, ci prin intermediul unei „biete" cărți?

Nu cred că este dificil de intuit răspunsul, în condițiile în care caracteristicile României ultimului sfert de secol arată limpede că tocmai prin această „biată carte" autorul a învins un întreg sistem care, pe parcurs, s-a împotrivit cu înverșunare în primul rând unui asemenea demers. Pe un ton tranșant, dar nu răzbunător, și într-o notă de responsabilitate morală, logică și discursivă, cu, deopotrivă, infinită tandrețe și obligatorie luciditate, Ștefan Frumușanu scrie, de fapt, una dintre cele mai tulburătoare cărți de istorie recentă a României.

Laurențiu Mihu
București, august 2015

27.12.1989 Consiliul Frontului Salvării Naționale îl numește prim-ministru al guvernului provizoriu pe Petre Roman. În urma executării fostului președinte, Nicolae Ceaușescu, și a soției sale, Elena Ceaușescu, pe 25 decembrie, CFSN condus de Ion Iliescu preluase conducerea României.

28.01.1990 Împotriva confiscării puterii politice de către noua structură condusă de Ion Iliescu au loc în București proteste de stradă inițiate de partidele istorice (PNL și PNȚ-CD) și alte organizații civice. Liderii Frontului Salvării Naționale fac apel la minerii din Valea Jiului pentru „restabilirea ordinii". Minerii descind în capitală, unde organizează raiduri, percheziții și rețineri ilegale la sediile partidelor istorice și ale altor organizații care militau pentru democrație. (Prima mineriadă)

18.02.1990 În Piața Victoriei, câteva mii de oameni participă la o manifestație de protest împotriva comunismului și a Securității. Nemulțumirile sunt curând îndreptate împotriva celor care preluaseră puterea după căderea lui Nicolae Ceaușescu: FSN și Ion Iliescu. La solicitarea autorităților, 4 000 de mineri au fost aduși din Valea Jiului în capitală, pentru „restabilirea ordinii". Câteva zeci de persoane au fost rănite. (A doua mineriadă)

26.03.1990 Ia ființă Servicul Român de Informații. Virgil Măgureanu, fost ofițer DIE, un apropiat al lui Ion Iliescu, este numit director al instituției.

07.05.1990 Prin Decretul nr. 204, este înființată Unitatea Specială de Pază și Protocol (USPP), în subordinea Ministerului Apărării Naționale, cu misiunea de a asigura protecția și paza demnitarilor români, precum și a celor străini care vizitau România. Șef al instituției este numit Dumitru Iliescu, fost maior,

acuzat în presă că ar fi participat la reprimarea sângeroasă a revoluționarilor aflați la baricada din fața Hotelului Intercontinental, în seara zilei de 21 decembrie 1989.

20.05.1990 Au loc primele alegeri libere. Ion Iliescu este ales președinte al României.

22.04.1990–13.06.1990 În Piața Universității se desfășoară cel mai amplu protest anticomunist din istoria României îndreptat împotriva noii puteri instalate la conducerea țării și în special a lui Ion Iliescu. Va fi cunoscut sub numele de Golaniada, nume inspirat de afirmația lui Ion Iliescu potrivit căreia demonstranții din Piața Universității ar fi fost „huligani" și „golani". Zona centrală a capitalei este declarată „Zonă liberă de neocomunism".

13.06.1990 În zori, forțele de ordine distrug corturile celor aflați în piață și fac arestări. Mai multe grupuri de muncitori de la IMGB (Întreprinderea de Mașini Grele București) sosesc apoi în Piața Universității scandând lozincile „IMGB face ordine!" și „Moarte intelectualilor!" și „Noi muncim, nu gândim!". În seara zilei de 13 iunie, trei garnituri de tren pline cu mineri pleacă din Petroșani spre București. Un alt tren pleacă a doua zi din gara Motru spre București.

14.06.1990 Ajunși în Gara de Nord la ora 4 dimineața, minerii conduși de Miron Cozma au fost îndrumați de angajați ai serviciilor secrete spre punctele fierbinți ale capitalei. Un grup mare ocupă Piața Universității. Intelectualii, persoanele cu barbă, tinerii cu aer nonconformist prinși pe străzi sunt bătuți, arestați, urcați în dubele Poliției și interogați la o unitate militară din Măgurele. Potrivit Asociației Victimelor Mineriadelor, numărul celor uciși în bătaie sau morți ulterior în urma rănilor s-a ridicat la 100, iar numărul răniților a depășit 700 de persoane. (A treia mineriadă)

15.06.1990 Minerii sunt transportați în autobuze la complexul expozițional Romexpo, unde președintele Ion Iliescu le mulțumește pentru acțiunea lor de salvare a democrației din România. Discursul este întâmpinat cu urale. Apoi minerii sunt conduși la Gara de Nord, de unde pleacă în Valea Jiului.

28.06.1990 Are loc remanierea guvernului Petre Roman.

18.10.1990 Petre Roman prezintă în parlament Raportul privind

stadiul aplicării reformei economice și necesitatea accelerării acesteia.

01.11.1990 Are loc liberalizarea prețurilor pentru un număr important de bunuri de consum. A doua etapă a liberalizării prețurilor, cu excepția celor la energie, pâine și lapte, este prevăzută pentru 1 aprilie 1991. În luna martie, guvernul Roman stabilea un prim Acord stand-by cu FMI, prin care se pun bazele politicii macroeconomice a României.

26.06.1991 Prin promulgarea Legii nr. 51 / 26 iulie 1991 privind siguranța națională a României, USPP capătă denumirea de Serviciul de Protecție și Pază (SPP), devenind instituție de stat „cu atribuții în domeniul siguranței naționale". Regulamentul SPP e aprobat de Consiliul Suprem de Apărare a Țării, la 15.11.1991.

24.09.1991 Afectați de reformele economice, minerii din Valea Jiului intră în grevă generală și îi cer prim-ministrului, Petre Roman, să vină la Petroșani pentru a le asculta problemele. Liderul sindical, Miron Cozma, amenință guvernul că, în lipsa unui răspuns afirmativ, minerii vor veni în număr mare la București.

25.09.1991 În ciuda înțelegerii dintre sindicatele minerilor și guvern, după violențe și incendieri în câteva gări, minerii ajung la București și protestează în fața clădirii guvernului. (A patra mineriadă)

26.09.1991 Minerii atacă sediul guvernului și amenință că, dacă Petre Roman nu-și dă demisia, mii de sindicaliști din Pipera li se vor alătura. Sub presiunea violentă a minerilor adunați în Piața Victoriei, echipe SPP îi evacuează din clădire pe membrii guvernului, în frunte cu prim-ministrul.

În aceeași zi, sunt uciși pe stradă, de către un trăgător aflat în sediul Guvernului României, tinerii Andrei Frumușanu, Aurica Crăiniceanu și jandarmul Nicolae Lazăr. Până în prezent, justiția nu i-a identificat pe cei care se fac vinovați de moartea celor trei.

(T.N.B.)

Traseul dosarului Frumușanu–Crăiniceanu în ultimii 24 de ani

Parchetul Militar Teritorial (1991–1995) – Tribunalul Militar Teritorial (1995–1999) – Curtea Militară de Apel (1999–2000) – Curtea Supremă de Justiție (2000–2001) – Parchetul Militar Teritorial (2001–2004) – Tribunalul Militar Teritorial (2004) – Curtea Militară de Apel (2004) – Parchetul Militar Teritorial (2004–2007) – Parchetul Civil (2007) – Parchetul Militar Teritorial (2007) – Parchetul Militar General (2007–2009) – Parchetul Militar Teritorial (2009–2010) – Parchetul Curții de Apel (2010) – Tribunalul Militar Teritorial (decembrie 2010–prezent)

1991–2000 În primul deceniu, cercetările au culminat cu condamnarea maiorului SPP Vasile-Dorel Gabor pentru uciderea, pe 25 septembrie 1991, a muncitoarei Aurica Crăiniceanu și a studentului Andrei Frumușanu. Ajuns la Înalta Curte de Casație și Justiție, instanța supremă decide, pe 14 decembrie 2000, retrimiterea cazului la Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial pentru completare de probe.

2001–2008 Nu doar că nu mai evoluează, dar dubla crimă se îndepărtează sistematic de elucidare. Maiorul Gabor este scos de sub urmărire penală în 2003, iar speța – trecută în evidența cauzelor cu autori necunoscuți. Procurorii militari nu completează dosarul cu probele indicate de Curtea Supremă. Faptul este semnalat ulterior chiar de magistrații de la Parchetul Civil: „Trebuie remarcat faptul că nu au fost administrate sub toate aspectele toate mijloacele de probe, în conformitate cu Decizia penală nr. 5063 din 14.12.2000 a Curții Supreme de Justiție…".

2009 În primăvară, Parchetul Militar retrimite dosarul la Parchetul de pe lângă Tribunalul București. În vară, procurorii civili trimit și ei dosarul de unde a venit și critică modul de lucru al procurorilor de la Parchetul Militar.

2011 Pe 10 octombrie, Secția Parchetelor Militare dispune redeschiderea urmăririi penale *in rem* pentru omor deosebit de grav. Este întocmit un plan de anchetă.

2012 Pe 24 aprilie, România este condamnată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, instanța de la Strasbourg lărgind anvergura internațională a cazului Frumușanu–Crăiniceanu.

Se încheie astfel un drum de opt ani, pe care familiile celor doi tineri uciși l-au tot făcut pe axa București–Strasbourg. A te adresa Curții Europene înseamnă a fi epuizat în prealabil toate căile de atac în țara de origine. În speța de față, magistrații CEDO relevă „lacunele" care au minat constant ancheta și remarcă faptul că „după 20 de ani de la producerea faptelor și în pofida interesului public de a-i cunoaște pe responsabili, ancheta și procedura penală încă nu s-au terminat".

2015 Parchetul audiază, din nou, martori, strânge, din nou, probe la dosarul Frumușanu–Crăiniceanu. Se redeschide, prin decizia Curții Supreme, și Dosarul mineriadei din 13–15 iunie 1990.

(L.M.)

Nimeni şi niciodată nu poate pătrunde
în mintea şi durerea altuia.
Kant

Introducere

Pentru tinerii care poate abia atunci se năşteau, ziua de 25 septembrie 1991 este o zi ca oricare alta, fără o semnificaţie aparte. Pentru cei care au trăit evenimentele celei de a patra mineriade însă, e o zi tristă, de amintiri crâncene, în care democraţia noastră fragilă era zdruncinată de lupte politice şi sociale fără precedent, într-o ţară care încerca să se elibereze de dictatura comunistă, dorind libertate şi adevăr. Am scris această carte în amintirea celor doi tineri ucişi în faţa Guvernului României – studentul Andrei Frumuşanu, de 24 de ani, şi muncitoarea Aurica Crăiniceanu, de 27 de ani. Se spune că dacă adevărul nu se află niciodată într-o democraţie atunci societatea se distruge treptat, înăbuşită în minciună.

Împreună cu soţia mea, ne aflăm de peste 20 de ani în căutarea adevărului. Mă întreb şi azi: de ce nu se face dreptate? De ce nu se poate afla adevărul? Poate că împreună cu dumneavoastră, cititorii acestei cărţi, vom găsi răspunsul la aceste întrebări şi ceea ce am trăit noi nu se va mai repeta, iar justiţia va fi, cu adevărat, în slujba cetăţenilor, independentă şi echidistantă, eliberată de influenţe şi presiuni politice.

Pentru morţii din decembrie 1989 şi pentru victimele mineriadelor, în majoritate tineri, nu s-au găsit niciodată adevăraţii criminali. Vinovaţii morali nu au răspuns niciodată în faţa justiţiei. Dosarele lor au fost uitate sau clasate.

Multă lume se întreabă de unde am avut atâta putere și tărie să rezistăm timp de peste 20 de ani, mergând la procese și așteptând cu disperare un verdict final în dosarul atât de mediatizat și intitulat „Frumușanu–Crăiniceanu contra SPP".

Răspunsul este simplu: când auzi de procurori și magistrați corupți, de polițiști care încalcă legile, de foști securiști și colaboratori ai Securității instalați în parlamentul țării sau participând la alegeri, când vezi torționari ai fostei Securități în funcții publice și politicieni care fac legi pentru ei înșiși, atunci te gândești cu luciditate că merită să duci, până la capăt, lupta pentru adevăr cu o justiție încă șubredă.

Le mulțumesc tuturor ziariștilor de bună-credință care au rămas alături de noi în cele mai grele momente, urmărind îndeaproape evoluția și drumul acestui dosar prin labirintul încâlcit și întortocheat al justiției. Îi asigur că nu vom ceda și că lupta continuă!

Șt. Frumușanu

1. La școală pe timpul lui Nicolae Ceaușescu

La început, gândul de a scrie această carte m-a entuziasmat. Mi-am spus că amintirile frumoase, triste sau crâncene despre cum a trăit și a murit unicul nostru fiu, Andrei Frumușanu, trebuie să fie dedicate și transmise tinerilor din această țară și opiniei publice care trebuie să afle cum a fost ucis nevinovat și prin ce greutăți și traume morale am trecut noi, părinții lui, timp de peste 20 de ani, luptând pentru aflarea adevărului. Am constatat, pe parcurs, că acest gând nu era ușor de realizat și că atunci când copiii mor înaintea părinților sensul vieții se pierde. Dar mi-am adus aminte că i-am spus unui ministru al justiției: „Veți rezolva acest dosar fie după ce criminalul moare, fie după moartea noastră", și m-am hotărât să scriu pentru a le arăta celor din justiție și celor care ne conduc că noi, cetățenii, suntem mai puternici decât ei atunci când dorim aflarea adevărului și a dreptății și atunci când purtăm cu demnitate crucea grea a vieții!

Fiul nostru, Andrei, s-a născut la 4 noiembrie 1967. Era o zi de toamnă târzie și friguroasă. Am fost fericiți să aflăm că era un băiat sănătos, de 3,2 kg și 0,53 cm, ivit printre noi în zodia Scorpionului. Era un copil născut din dragoste și respect pentru familie, deși venea pe lume într-o perioadă grea, de dictatură comunistă, cu multe impuneri și frustrări.

Se știe că tuturor copiilor născuți în acea perioadă li s-a atribuit numele de „ceaușei" sau copii „cu cheița de gât". Noi, părinții, Ștefan și Lucica, eram doi oameni obișnuiți, doi tehnicieni în merceologie care, după absolvirea liceului, am urmat Școala Tehnică de Comerț „N. Kretulescu". Nu am putut urma o facultate fiindcă nu aveam „origine sănătoasă".

Tatăl soției mele, fiind un țăran harnic din județul Teleorman, avusese gospodărie și ceva pământ, dar, pentru că nu a plătit cotele, a fost considerat sabotor, chiabur și dușman al poporului. A fost condamnat la 12 ani de închisoare. Despre el pot spune, cu mândria fiului rămas orfan de tată la numai 15 ani, că a fost un erou, deoarece, fiind ofițer cu gradul de maior, a fost rănit pe front în 1942, în apropiere de Odesa, în URSS, și astfel, la vârsta de 30 de ani, și-a pierdut ambele picioare. I-a fost conferit ordinul militar cel mai înalt, de cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul". A murit la 52 ani, în anul 1959.

Am relatat toate acestea pentru a vă da seama că soția mea și cu mine eram doi oameni obișnuiți. Fără a fi membri PCR și deci fără funcții mari, am crescut și am educat un copil minunat, încercând, pe cât posibil, să luptăm cu greutățile societății comuniste, pentru a ne întreține și rezista într-o țară minunată ca România, dar lipsită de libertatea de exprimare, de dreptul de a gândi și de a spune adevărul.

Copilul a început să crească, să vorbească și să gândească repede. Era un copil cuminte și sociabil. Ne străduiam să-i oferim o copilărie frumoasă și fără lipsuri, dar și fără răsfățuri și lingușeli, chiar dacă era foarte iubit de întreaga familie.

Curând a început să poarte ochelari și avea o figură de copil înțelept, de parcă înțelegea cam ce se întâmpla în jurul lui. Nu cerea niciodată nimic, mulțumindu-se cu cărțile și jucăriile pe care le primea. La cinci ani l-am înscris la înot. Mergeam la bazin aproape zilnic, fiindcă lui îi plăcea grozav să se bălăcească. La aproape șapte ani, când a început școala, era unul dintre copiii înalți din clasă. Sportul îi pria. Era un copil sănătos, înalt, subțire ca talie, dar vânjos.

Locuiam și atunci, ca și acum, în cartierul Balta Albă, iar Școala nr. 75 era foarte aproape de blocul nostru. Era o școală dotată cu laboratoare și clase luminoase, avea învățători și profesori deosebiți. Andrei nu era tocilar, dar îi plăcea să învețe conștiincios, să ia notițe multe încă din clasă și să prindă tot ceea ce era necesar pentru materiile respective. Era un copil obișnuit, de nota 9, cu o fire bună și deschisă, datorită căreia își făcea mulți prieteni. În perioada aceea, copiii nu aveau calculatoare, laptopuri sau telefoane mobile, nu aveau ce urmări la TV în afara „măreților" realizări comuniste sau a vreunui film cu mesaj naționalist-comunist care denatura istoria adevărată a neamului nostru.

Andrei citea mult, fie povești fie, mai târziu, romane, asculta la radio piese de teatru cu actori celebri, mergea la filme bune în oraș, pentru că nu aveam videoplayer, și cumpăra discuri de vinil sau casete cu Elvis, Bee Gees sau Compact. Nu terminase încă opt clase primare și ne spunea că ar vrea să dea examen la un liceu cu renume. Știa că fratele meu și cu mine terminaserăm Liceul „I.L. Caragiale", liceu vestit în anii 1960, clasat în București al doilea după Liceul „Sf. Sava".

După terminarea clasei a VIII-a, la vârsta de 14 ani, a învățat singur materia pentru examenul de intrare la liceu, iar la matematică l-a mai îndrumat, cu multă pricepere, un prieten de-al nostru, inginer. Sosise momentul examenului și noi, părinții, eram mai emoționați decât el, mai ales că nu ne spusese la ce liceu hotărâse să se înscrie. Am aflat peste câteva zile că reușise la Liceul „Spiru Haret" – un liceu cu veche tradiție în București, chiar în centrul capitalei. Ca bucureștean, știam că acest liceu are și o tradiție în baschet și handbal și că participa la fel de fel de competiții sportive. Am fost curios și m-am dus să văd cam care era situația elevilor înscriși. Erau

peste trei pe un loc, concurență mare. M-am întors acasă puțin îngrijorat și îngândurat. Am stat cu el de vorbă și i-am spus că mai avea timp să se răzgândească. M-a rugat să nu mai insist. Era bine pregătit și nu renunța la liceul pe care și-l alesese. Nu am mai insistat. Știam că are un orgoliu nemăsurat și că era foarte hotărât în ceea ce făcea. În ziua examenului era ușor emoționat. După ce s-a îmbrăcat, ne-a rugat să nu îl conducem la liceu, ci să-l așteptăm la sfârșitul examenelor. I-am respectat dorința.

În ziua în care s-au afișat rezultatele, am fost împreună la liceu. În fața intrării era o mare de părinți și copii. Unii erau veseli și fericiți, alții erau triști, așa cum erau și vremurile – triste și cenușii. Noi am stat undeva, deoparte, iar Andrei s-a dus spre avizier, strecurându-se cu greu printre părinți și copii, cu un mers legănat și puțin nehotărât. După un timp, ridicând mapa în sus, ne-a strigat fericit de la distanță: „Am intrat!" Când s-a apropiat mai mult de noi, ne-a spus și nota: 7. Din clipa aceea, am simțit că în acel an, 1982, eram o familie de oameni fericiți. Ne-am îmbrățișat, mamei i-a dat o lacrimă, și am plecat acasă, unde ea a știut să-i pregătească fiului drag o masă mai deosebită, ca de sărbătoare, cu toate că începuse sărăcia alimentară la care eram supuși cu toții și pe care am suportat-o cu stoicism aproape zece ani.

Andrei devenea un licean îngrijit și se dichisea cu mult gust, fără exagerări. Avea talie subțire și era înalt de 1,85 m, încât toate hainele îi veneau bine. Era modest și poate prea serios pentru vârsta lui. Odată cu intrarea la liceu, pretențiile de adolescent au început să crească și dorea să cunoască cât mai mulți oameni, să își facă prieteni și să discute. Începuseră să-i crească tuleiele când au aparut și primele deziluzii ale anilor '80. Tinerii erau frustrați că nu-și puteau împlini foarte multe dorințe firești pentru vârsta lor. Își dădeau seama, ca și

Andrei, de toate necazurile îndurate de părinți. Era trist să vezi la cozi interminabile tineri așteptând alimente pe cartelă în loc să învețe sau să se distreze. Acasă îi așteptau adesea întunericul și frigul și erau siliți să învețe la lumina unei lămpi cu gaz sau să stea înfofoliți în propria casă, din pricina economiei de căldură și electricitate decretată de partid.

Odată, pe când îi aprindeam lampa cu gaz, Andrei a început să râdă și a întrebat: „Domnule, marele Lenin ăsta era tâmpit de îndemna lumea să învețe fără lumină și căldură?"

Clasele a IX-a și a X-a au trecut foarte repede, cu toată vâltoarea tulbure și gri a societății în care trăiam și care semăna uneori cu plumbul greu al poetului Bacovia. În acei ani, școlile îi scoteau la muncă patriotică până și pe elevi, pentru „construcția socialismului", ducându-i fie la demolări pentru stocarea cărămizilor, fie la fel de fel de depozite pentru sortarea cartofilor sau a cepei, care soseau cu vagoanele din provincie. Începuse pregătirea lor pentru o societate fără viitor, condusă de partid.

Aproape de vârsta majoratului a apărut în viața lui Andrei și prima dragoste. Era o colegă pe care o chema Sanda, o fată drăguță la care Andrei ținea foarte mult. Se plimbau, se duceau la spectacole și chiar a venit cu ea acasă să ne-o prezinte nouă, părinților. Fata ne-a lăsat o impresie deosebită. Era delicată și bine-crescută. Locuia în comuna Voluntari și, ori de câte ori o conducea, Andrei trebuia să meargă cu un tramvai și un autobuz și ajungea acasă târziu și obosit. La un moment dat a spus: „O văd destul la școală și după ore. Nu mă mai duc s-o conduc!" Telefoanele și vizitele s-au rărit. L-am întrebat ce se întâmpla și răspunsul lui a fost că se apropia bacalaureatul și aveau mult de învățat.

Dragi cititori, întâmplările vieții și ale sorții hotărăsc în ce direcții se îndreaptă pașii fiecăruia, cum se distrug

și dispar visurile unor tineri și poveștile lor de dragoste. În vremea aceea, viitorul tinerilor era dirijat de „mărețul și iubitul fiu al poporului – tovarășul Nicolae Ceaușescu".

Clasa a XII-a era hotărâtoare pentru orice adolescent. Începeau primii pași în societate și în viața tulbure și grea a anilor 1985–1986. Andrei împlinea 18 ani, vârsta majoratului. I-am făcut cadou un aparat de bărbierit și un pachet de lame, cadou pe care l-a primit cu multă fericire, pentru că începuse să-i crească barba. Era convins că, dacă te razi, ești mai bărbat...

Se apropiau bacalaureatul și examenul la o facultate tehnică. I se părea că timpul trece prea repede. A început pregătiri febrile la matematică și fizică. Seara, când venea de la liceu, era deja obosit. Devenise deosebit de preocupat și chiar îngrijorat deoarece trebuia să recapituleze materia ultimilor patru ani, iar vremea trecea, într-adevăr, foarte repede. Când venea de la liceu, mânca, se odihnea puțin, după care, până seara târziu, rezolva exerciții și probleme, scriind caiete întregi, transcriind, înregistrând pe casetofon însemnări care i se păreau importante. Cu prietenii și colegii se vedea mai rar, pentru că toți învățau. Andrei se mai relaxa făcând plimbări scurte prin cartier sau prin parcul IOR.

Timpul trecea, iar nouă, părinților, ni se părea că băiatul nostru parcă se grăbea să termine mai repede acel an hotărâtor. Era foarte ambițios și uneori chiar îndârjit în felul cum vorbea, cum povestea întâmplări din liceu – unele spuse cu haz, altele cu tristețe, altele cu însuflețire aparte. Treptat, constatam că fiul nostru devenea adult. Începuse să cunoască și alte fete drăguțe, care îl plăceau pentru că era frumos, sincer și un prieten foarte bun. Începuse primăvara tinereții lui și trebuia trăită frumos, deși libertatea era puțină într-o societate comunistă cenușie, în care tinerii abia mai puteau să viseze la viitor.

Se apropia examenul de bacalaureat. Eu am un handicap locomotor și reușisem, în anii '80, să cumpăr o mașină Trabant 601. La vremea aceea era o mașină modernă. Îi spuneam Trabi. L-am dus pe Andrei la liceu cu Trabi. În curtea liceului, fete și băieți își luau la revedere de la părinții care erau și ei încordați, pentru că urma marele examen de maturitate, cum i se spunea altădată. Elevii intrau în liceu, iar părinții rămâneau pe lângă zidurile lui, afară, în stradă. Unii plecau, alții stăteau acolo până la sfârșitul examenului, trăind și ei emoțiile copiilor lor. L-am îmbrățișat pe Andrei și i-am urat succes. Apoi m-am uitat după el cum se pierdea printre ceilalți elevi și am plecat la serviciu.

După o săptămână, într-o sâmbătă, s-au afișat rezultatele: Andrei trecuse bacalaureatul cu 6,20 la română, 9,15 la matematică și 7,65 la fizică. Era, ca și pentru alți elevi, cea mai mare victorie a acelei vârste. După obținerea diplomei de bacalaureat, a urmat o mică pauză de relaxare, dar hotărârea lui Andrei era fermă: voia să se pregătească bine și să intre la o facultate tehnică. A ales Facultatea de Utilaj Tehnologic, care se afla atunci pe Calea Plevnei, în spatele Facultății de Drept. Prietena și colega lui, Sanda, se pregătea intens pentru ASE.

Ca să nu mai intru în amănunte inutile, Andrei a pierdut examenul cu numai 20 de sutimi și s-a întors acasă supărat și dezamăgit. Soția mea și cu mine am încercat să-i ridicăm moralul spunându-i că nu intraseră zilele-n sac. El s-a uitat la noi cu o privire tristă: „Ba o să intre în sac, pentru că acum urmează armata și nu știu dacă mai pot învăța!"

Acesta a fost pentru el, ca adult, primul eșec. Dar nu s-a descurajat și a mers mai departe, după cum vom vedea, încercând să „servească patria" în armată, să muncească și să facă și facultatea.

Era luna septembrie 1986. Andrei încerca să-și dea curaj și să-și ascundă emoțiile legate de apropierea armatei. Se plimba prin oraș, se întâlnea cu fete și cu prieteni care și ei se pregăteau pentru marele pas al „bărbăției".

Din acel an, începuse deja să se vorbească intens la radio, la Vocea Americii sau la BBC, că în Europa se vor întâmpla mari transformări, că forța comunismului va scădea până la dispariție și că, încet-încet, dictatorii comuniști din țările de est ale Europei vor cădea. Promotorul acestor idei era președintele rus Gorbaciov, care declara că se va face o democratizare rapidă a țărilor din Est. În acest timp, până în 1989, situația în țara noastră a început să se înrăutățească și să se înăsprească din toate punctele de vedere: social, politic și economic, fără ca multă lume să-și dea seama sau să știe ce se întâmpla.

Într-o zi, către sfârșitul lunii septembrie, la ușa noastră a sunat cineva. Era un soldat cu o mapă. Cu o voce tremurândă, ne-a înmânat ordinul de încorporare prin care ne comunica prezentarea la Comisariatul Militar al Sectorului 3 a numitului Frumușanu Andrei, în vederea efectuării stagiului militar de un an și patru luni.

Din acea zi au început grijile pentru pregătirea plecării. Armata e armată, dar, pe vremea aceea, era subjugată de partidul unic, comunist, și, de la cel mai mic grad până la cel mai înalt, cadrele militare nu aveau independență față de PCR. Multă lume știe că, în acea perioadă, soldații erau educați de politruci, cadrele militare erau conduse de serviciile secrete, care își băgau coada peste tot, și, ca în orice instituție socialistă de stat, se foloseau informatori și turnători, oameni cu caractere mârșave și meschine. De asemenea, armata reprezenta și o forță de muncă importantă, iar soldații erau folosiți în mine, în construcții, în agricultură și în complexe hidrotehnice – cum era canalul Dunăre–Marea Neagră, unde se întâmplau și multe accidente de muncă soldate cu victime.

Un vecin cu câțiva ani mai mare ca Andrei ne-a adus valiza de lemn pe care o păstrase după efectuarea stagiului militar. Nu știam încă unde o să fie repartizat fiul nostru și i-am pregătit haine mai groase, ciorapi de lână, mănuși și lenjerie de corp groasă, pentru că se apropia iarna. El și-a pus în valiză și câteva cărți de matematică și fizică sperând că în armată va putea să mai învețe.

Apoi am fost împreună la comisariat. Când am ajuns, curtea era plină de noii recruți veniți cu familiile. Spre seară, am aflat că vor fi duși la o unitate de infanterie din Topraisar, județul Constanța, o unitate militară mare și cu responsabilități pentru întreg județul. În aceeași noapte, trenul armatei a pornit din Gara de Nord, cu proaspeții recruți, spre noi „victorii socialiste"...

La o lună de la încorporare, Andrei a depus jurământul militar în fața drapelului unității. Ne-a spus la telefon că, în ziua aceea, mâncarea a fost foarte bună. La câtva timp după jurământ, un colonel a observat că erau mulți soldați cu liceu și care picaseră examenul la facultate. Ca să le mai ușureze viața, i-a luat de la unitate și i-a dus la IAS-Murfatlar, la cules de struguri. Au primit „armament" special: cosoare, cutii cu aracet, lădițe și folie PVC. Culegeau și sortau struguri pentru export. De acolo, din Murfatlar, Andrei ne-a trimis o poză cu el militar, poză la care ne uităm și acum cu drag. Pe verso a scris câteva rânduri: „În Armată!... Pe însoritele văi, pline de viță-de-vie ale MURFATLARULUI! Pe aici miroase a armată, dar și a struguri, a vin... E minunat... să fii civil prin aceste locuri! Te atrage vinul ca un magnet, ca pe un ac cu gămălie... Asta e!... Oct. '87". După strânsul recoltei, s-a stabilit, spre bucuria lor, ca, până în decembrie, soldații să lucreze și la crama din Murfatlar-Basarabi.

În luna decembrie, același colonel de ispravă le-a dat o veste extraordinară: voia să trimită câțiva băieți la

comandamentul din Constanța, la școala de șoferi auto pentru categoriile B și C. Andrei s-a aflat printre cei selectați. Am fost în vizită la el, chiar la comandament, și am rămas impresionat de curățenia, ordinea și disciplina care domneau acolo. Prin curte era forfotă mare, fel de fel de gradați alergau de colo-colo, iar mai mulți soldați, printre care și Andrei, erau la curățenie, iar alții la popota unității. După ce a fost anunțat că i-au sosit părinții, a venit la noi vesel. Parcă se mai împlinise la trup. Era bucuros că începuse școala de șoferi. Când l-am întrebat ce era cu forfota aceea, ne-a răspuns că veneau în vizită doi generali de rang înalt, iar unitatea trebuie să fie „bec" de curățenie.

Peste câteva luni a terminat școala de șoferi, a luat examenul de conducere cu brio și mi-a spus la telefon c-o să fie floare la ureche să-l conducă pe Trabi. În vara aceea m-am dus cu soția în concediu la Mangalia și am obținut de la comandantul unității să-i dea și lui o învoire de două zile pe care să le petrecem împreună. A venit la hotelul la care eram cazați și a fost pentru prima dată când noi doi am băut o bere ca „între bărbați". Avea 20 ani și arăta deja matur, maturitate care se oglindea nu numai pe figura lui, ci și în felul serios în care aborda o discuție, sau pur și simplu în purtarea lui. Mai avea patru luni de armată. Aflase că doi soldați care lucrau la canalul Dunăre–Marea Neagră muriseră electrocutați.

Număram zilele așteptând să se termine cele patru luni de armată.

În același timp, la posturile de radio clandestine se vorbea din ce în ce mai des despre un personaj pe care multă lume nu îl cunoștea, director la Editura Tehnică, un anume Ion Iliescu, aflat în grațiile lui Mihail Gorbaciov, cu care fusese coleg de facultate la Moscova. S-a mai spus că, prin 1951, fusese secretarul general al studenților din România, prim-secretar PCR al județului Iași și,

ulterior, al județului Timiș, dar după niște ani a căzut în dizgrația lui Ceaușescu pentru că era rusofil. Încet-încet, Moscova îl pregătea pe cel care va confisca revoluția printr-o lovitură de stat. Mulți se întreabă și azi cum ar fi putut un mare comunist, încă de pe vremea lui Stalin, să devină, peste noapte, un mare democrat.

Andrei s-a întors din armată în iarna lui 1987, în luna decembrie. Ninsese mult și iarna era deosebit de geroasă. Cu o săptămână înainte de eliberare, recruții fuseseră scoși la deszăpezire cu lopeți și cazmale, pe un ger năprasnic, cum numai în Dobrogea se poate închipui. Când bietul fost soldat Andrei a ajuns acasă, avea picioarele aproape degerate. Timp de câteva zile, mama lui l-a pus să stea cu picioarele în apă fierbinte cu sare, ca să-și revină. „Bine că a trecut armata... ducă-se pe pustii!" spune ea.

Crăciunul l-am petrecut în familie, ca pe orice sărbătoare creștinească, apoi iarna a trecut repede. Eu mă aflam în șomaj tehnic și aveam destul timp liber. În acei ani – '87, '88, '89 –, între lunile decembrie și martie, în întreprinderile energetice cu șantiere în lucru activitatea era parțial întreruptă, iar salariații, de la personalul TESA și până la muncitori, erau trecuți în șomaj tehnic. Oamenii nu se supărau. Nu aveau încotro și urmau lozinca: „Ei se fac că ne plătesc, noi ne facem că muncim!"

Andrei aflase că unii dintre foștii lui colegi se angajau la întreprinderi, în fel de fel de posturi sau meserii. La începutul lui martie 1988, când trebuia să reiau serviciul, m-a rugat să vorbesc cu cei de la personal să-l angajeze în orice post. Voia să trăiască pe picioarele lui, să câștige un salariu și totodată să se pregătească din nou pentru facultate. „Aș vrea în producție, ca să învăț o meserie, și se câștigă mai bine decât dacă aș fi contopist sau șofer."

Am vorbit cu directorul întreprinderii și Andrei a fost angajat la Antrepriza Energomontaj București-SPI, ca

lăcătuș mecanic practicant, cu un salariu de 1 833 de lei. De-acum purta salopetă și lucra într-un mic atelier de mecanică fină, unde treptat s-a deprins cu munca și era apreciat de colegi. Eu însă nu mă prea obișnuisem cu gândul că un elev cu bacalaureat și armata făcută era muncitor într-o hală și tot insistam să-l mut la TESA. A refuzat categoric.

În întreprinderea Energomontaj, unde eu lucram din 1975, erau foarte mulți tineri care, în urma desființării școlilor tehnice, absolviseră facultăți de subingineri. De fapt, aceste facultăți s-au înființat pentru odraslele mai-marilor vremii, care aveau pretenția să li se spună „domnul inginer". Cei mai mulți erau copii de foști sau actuali ofițeri de securitate, de activiști și instructori de partid, dar și de oameni onorabili: ingineri, doctori sau funcționari.

La CET-Progresu, angajat la AE-București, se afla și un oarecare Mircea Geoană, pe care mulți salariați nu îl cunoșteau, fiindcă în timpul programului își definitiva studiile la Facultatea de Energetică și urma limbi străine la „Ștefan Gheorghiu". Era fiul generalului Geoană! Mai târziu, ambasadorul României în SUA va fi același Geoană – fiu de general de Securitate, care profita și el de „revoluția furată", ca toți ceilalți care se vor cocoța în vârful puterii.

În acei ani grei, în București au început să dispară, prin demolări masive, clădiri istorice, biserici din vremea domnitorului Brâncoveanu, iar altele au fost mutate în spatele blocurilor. Statui celebre a multe personalități culturale și istorice din trecut dispăreau peste noapte. Toate astea pentru a face loc și a hrăni un monstru care creștea pe zi ce trece, un kitsch arhitectonic de o megalomanie greu de descris – Casa Poporului.

Andrei muncea și era împăcat cu noul loc de muncă, unde repara și depana fel de fel de utilaje și camioane.

Îi drămuia timpul în așa fel încât să aibă două-trei ore de învățat pentru facultate pe zi. Zilele treceau cu o repeziciune uluitoare; posturile de radio clandestine vuiau, lumea vorbea pe la colțuri, presa comunistă lăuda din ce în ce mai mult „realizările" socialismului, iar Securitatea ciulea urechile cu multă vigilență, parcă mai atentă ca oricând.

2. Revolta „golanilor“ în epoca Iliescu

Acest capitol este destinat lunii decembrie 1989 și anului 1990: cum s-a trecut de la dictatura comunistă la o așa-zisă democrație care, din păcate, a virat brusc către o democrație „originală“, ducând țara în haos prin evenimente sângeroase de neimaginat, cum am văzut noi, ca cetățeni, revolta populară, la care am participat împreună cu fiul meu, Andrei, alături de oamenii ieșiți în stradă, și cum a fost, până la urmă, furată revoluția de cei care s-au cocoțat în vârful puterii.

Se știe că în toți cei 45 de ani de comunism, Securitatea și armata au fost folosite de puterea comunistă drept instrumente de represiune împotriva propriului popor, fie prin arestări masive, fie prin măsuri draconice, fie prin haosul provocat de aţâţarea păturilor sociale unele împotriva celorlalte. Între 15 și 17 decembrie 1989, la Timișoara începuse o revoluție populară datorată, inițial, interzicerii micilor comercianți în centrul orașului. Pe străzi se striga „Jos Securitatea!“ „Jos comunismul!“ și „Moarte dictatorului!“. Dictatorul a trimis doi „mesageri ai morții“, doi generali – Stănculescu și Chițac –, pentru înăbușirea revoltei. A urmat masacrul unei populații disperate, dar dârze în lupta pentru înfrângerea definitivă a comunismului și instaurarea unei democrații adevărate. Pentru a ascunde urmele celor uciși în stradă și ale răniților uciși în spitale, armata și Securitatea au transportat cadavrele a 40 de eroi la București și le-au incinerat la crematoriul „Cenușa“. Cenușa le-a fost aruncată în canalul râului Dâmbovița...

După 21 decembrie 1989, pe acești doi generali specialiști în represalii, viitorul președinte, comunistul Ion Ili-

escu, îi va numi miniștri al armatei și al internelor. Abia mult mai târziu vor fi arestați, judecați și condamnați pentru faptele lor, la câte 15 ani de închisoare.

Sfârșitul lunii decembrie era călduros, cu temperaturi de toamnă, parcă anunțând apropiata „arșiță" politică. La serviciu, în ziua de 21, se simțea o neliniște clocotitoare în legătură cu evenimentele crâncene de la Timișoara. Oamenii discutau cu aprindere despre ce se întâmplase. Directorul ne-a anunțat că, pe la ora prânzului, puteam pleca acasă, deoarece se întâmplau anumite frământări sociale fără precedent și trebuia să fim lângă familie. M-am grăbit spre casă. Când am ajuns, soția mea și Andrei se uitau la televizor și erau tare surescitați.

La balconul din clădirea Comitetului Central, Ceaușescu vorbea tărăgănat, începuse să se bâlbâie promițând, ca geambașii ordinari, 25 de lei pentru mame și mărirea salariilor cu 50 și apoi cu 80 de lei. În piață erau peste 100 000 de oameni și s-a auzit un murmur al indignării și disperării celor adunați. Deodată s-a comunicat că zeci de mii de oameni de pe platformele industriale din jurul capitalei se apropiau de piața CC-ului. Mitingul se transforma într-o contramanifestație populară de proporții. Ușile balconului de la Comitetul Central s-au deschis brusc, iar transmisia s-a întrerupt în momentul în care dictatorul striga: „Tovarăși... tovarăși, stați liniștiți... nu părăsiți...!", după care a dispărut în interior cu toată gașca de comuniști, lăsându-i pe securiști să se agite în balcon, alergând în stânga și-n dreapta.

Mi-a părut bine că Andrei era de serviciu pe întreprindere în seara zilei de 21 decembrie. În centrul capitalei începuse revolta populară împotriva dictaturii ceaușiste, iar noi, părinții, eram la curent cu ce se întâmpla. Un coleg mi-a dat telefon și mi-a spus că la Universitate s-ar fi ridicat o baricadă și că se trăgea în oamenii nevinovați

adunați acolo, care strigau „Moarte dictatorului!“ și „Jos comunismul!“.

Întreprinderea noastră se afla la periferia orașului. A doua zi, mergând spre serviciu, am întâlnit colegi care spuneau că la Universitate muriseră oameni, iar în zori sângele lor fusese spălat cu furtunul ca să se șteargă urmele crimelor comise. Pe drum m-am întâlnit cu Andrei. I-am spus să se ducă acasă, să se odihnească și să nu plece nicăieri până la întoarcerea mea și a mamei lui de la serviciu.

Era ziua de 22 decembrie 1989, o zi hotărâtoare pentru ceea ce avea să se întâmple mai târziu, o zi în care evenimentele prin care am trecut noi, bucureștenii, s-au succedat cu o repeziciune și o amploare uluitoare, dovedind că revoluția începuse cu adevărat, iar zilele dictaturii comuniste erau numărate pe degete.

Împreună cu colegul și prietenul meu Gușă Costel, am plecat cu Trabi spre casă în jurul orei zece și am văzut pe fostul bulevard Ion Șulea* pâlcuri de oameni care veneau dinspre platforma chimică Policolor, Anticorozivul, Medicamente. Erau dirijați de niște cetățeni care strigau lozinci anticomuniste și „Să-l dăm jos pe Ceaușescu!“. Ne-am strecurat pe lângă coloană, întrebând ce se întâmplă. Ne-a răspuns un cetățean înalt: „Mergem la CC, unde e mitingul lui Ceaușescu, să-l dăm jos!“

Ne-am îndepărtat de mulțime și am intrat într-un magazin să cumpărăm ceva. Toată lumea stătea înlemnită și asculta la radio unde se anunța: „Ministrul apărării naționale – generalul Milea – s-a sinucis!“ Apoi s-a dat legătura în Piața Palatului, de unde se auzeau fel de fel de lozinci și urale. În jurul orei 12, am văzut la televizor elicopterul care se învârtea deasupra Comitetului Central. S-a ridicat încet și, în urale de bucurie și huiduieli,

* Azi, bulevardul Camil Ressu (n.ed.).

a dispărut după clădire. La radio și la TV s-a anunțat că dictatorul și soția sa fugiseră într-o direcție necunoscută.

După părerea mea și a altor cetățeni, atât a durat revoluția: ceea ce s-a întâmplat pe 21 decembrie și până la plecarea dictatorului pe 22 decembrie, la ora 12. După cum aveam să vedem, cei care vor veni la putere în frunte cu neocomunistul Ion Iliescu pregăteau haosul, minciuna, diversiunea, dezinformarea populației și crimele împotriva cetățenilor care doreau o democrație adevărată și libertate. Am constatat în acele zile că oricine putea să moară oriunde pe stradă, așa cum era să pățim și noi, cei care am fost în acele zile prin oraș, între 22 și 30 decembrie 1989. „Spectacolul“ revoluției furate era crâncen de sângeros și bine regizat de o grupare organizată care știa cum să pună mâna pe putere.

Televiziunea Română începuse deja diversiunea, prin îndemnuri patriotice: „Dictatorul a fugit!“ – „Să ne adunăm în jurul instituțiilor publice!“ – „Apa este otrăvită!“ – „Grupuri de teroriști au apărut prin fel de fel de locuri!“ – „Suntem anunțați că vin către Aeroport și Televiziune“... etc. etc.

În urma acestor îndemnuri, pe la ora 16, prietenul meu, Costel, mi-a zis: „Hai să mergem, dacă ne cheamă!“ Mai târziu ne-am dat seama că și noi, ca și mulți alții, am căzut în plasa unor îndemnuri diversioniste. Era nevoie de cât mai multe victime.

Ajungând la Televiziune am văzut o mare de oameni. Stăteau de jur împrejurul clădirii, aclamând armata care trecuse, chipurile, de partea revoluției, și priveau la ecranele unor televizoare instalate afară. Din când în când, mai apărea câte un „revoluționar“ care îndemna oamenii să rămână acolo, anunțând și diferite vești din oraș. Am plecat de la Televiziune și ne-am îndreptat spre Piața Palatului, unde lumea se ducea ca atrasă de un magnet.

Ajungând acolo, am văzut un spectacol incredibil: balconul Comitetului Central era plin de „personalități“: de

la oameni necunoscuți ca Petre Roman, Nicolae Militaru, Dumitru Mazilu la actori ca Ernest Maftei sau regizori ca Sergiu Nicolaescu. Se înserа, și balconul a fost luminat cu niște reflectoare puternice. Se aduna lume din toate direcțiile. La un moment dat, am văzut, în apropierea noastră, doi securiști îmbrăcați în negru, la patru ace, cu căciuli de astrahan, așa cum purtau activiștii și Ceaușescu, plimbându-se agale, cu o mână în buzunar. Se aflau unul de celălalt la circa 10-15 m. I-am atras atenția lui Costel că ceva nu e în regulă cu cei doi. Dar când ne-am întors spre ei parcă au intrat în pământ. Nu i-am mai văzut nicăieri.

În piață se aflau două mașini militare dotate cu proiectoare și cu servanți la mitraliere. Una era în fața Comitetului Central, iar cealaltă lângă colțul Bibliotecii Centrale Universitare.

Lumea fierbea. Îndemnurile cele mai înfocate adresate populației erau spuse de simpaticul actor Ernest Maftei, care, fiind cel mai cunoscut, striga din tot sufletul la portavoce: „Nu părăsiți piața, dragii mei, acum când suntem victorioși și am câștigat! Să arătăm securiștilor că suntem mai puternici ca ei! Vă rog să rămâneți pe loc!" În urma acestor îndemnuri, nimeni nu știa și nu-și închipuia ce spectacol macabru și crâncen avea să urmeze. Ca la un semnal, au început să se tragă focuri de armă. Oamenii s-au aruncat cu fața la pământ. Era ora 20-20.30. Mă aflam împreună cu Costel chiar în fața mașinii militare parcate lângă gardul viu din dreptul Comitetului Central. Se trăgea din toate părțile: spre Palat, spre Biblioteca Centrală Universitară, spre o clădire mică a Securității aflată în partea stângă.

Deodată au căzut cioburi în jurul nostru și s-a făcut întuneric. Un cartuș tras în proiector îl făcuse praf. Costel s-a băgat sub mașina militară, iar eu m-am aplecat sub bară, în dreptul radiatorului. Stând acolo, amândoi am

observat ceva straniu: nimeni nu se mai mișca în toată piața, nu se auzea nici o vorbă. Înspre Comitetul Central nu se trăgea însă nici un foc de armă, iar îndemnurile au continuat cu mai multă hotărâre: „Nu părăsiți piața! Nu părăsiți piața!"

Stăteam cu fața la pământ, așteptând să fim împușcați, de parcă noi eram dușmanii poporului.

M-am întors spre Costel și i-am spus să plecăm, să găsim o cale. Chircit sub mașină, mi-a răspuns înfricoșat că omul nu moare de două ori și nu s-a clintit. I-am spus că ne așteaptă copiii acasă, că trebuie să le facem un rost... Atunci s-a întâmplat ceva groaznic, care m-a speriat și m-a făcut să mă hotărăsc. Întâi am auzit un țipăt sfâșietor, un urlet, la circa zece metri de noi. Apoi am văzut o femeie ca la 40 ani care probabil se ridicase să plece și fusese împușcată în picior. Urla de durere. Doi bărbați au luat-o pe sus și au dus-o după gardul viu al parcului. În secunda următoare un cartuș a străpuns radiatorul mașinii militare chiar deasupra capului meu și apa a început să curgă pe mine și pe picioarele lui Costel.

Atât am mai apucat să-i spun: „Costică, eu am plecat!" M-am rostogolit peste picioarele oamenilor, am sărit peste gardul viu și m-am târât prin iarba parcului până la clădirea Romarta, unde lumea stătea lipită de ziduri. Mi-am continuat drumul cu gândul la prietenul meu care rămăsese prizonier sub mașina militară. Pot spune și astăzi, în cugetul meu, că nu din lașitate am părăsit piața, ci de frică să nu fim împușcați ca niște câini, în timp ce așazișii „revoluționari" din balcon urlau și făceau apeluri către populație. Atunci am avut din nou sentimentul că pentru noi revoluția se sfârșise: cei care veneau la putere aveau nevoie de victime omenești.

Cu chiu, cu vai, am luat un metrou și în jurul orei 23.30 am ajuns acasă, în cartierul Balta Albă, unde deja se răspândise zvonul lansat de noii conducători despre așa-zișii

teroriști care ar fi atacat cuceririle revoluției. În fața blocului și în hol erau câțiva locatari care tot insistau să păzim intrările. M-am uitat la ei și le-am spus ironic: „Vedeți-vă de treabă, că nu vine nici un terorist!", după care am urcat și am intrat în casă. Soția mea se uita la televizor, la „revoluția în direct", și era îngrozită de ce se întâmpla în centrul capitalei. Când a văzut în ce hal eram, m-a întrebat unde fusesem și dacă știam ceva de Andrei, care plecase de-acasă pe la ora 18.

Când i-am spus că am fost la CC, și-a făcut semnul crucii. Văzuse la televizor cum se trăgea în palat și în clădirile din apropiere, cu gloanțe și chiar cu obuze. Nu știa că în piață se aflau două tancuri care țineau crenelurile palatului din care săreau bucăți mari de beton.

După ce m-am spălat și m-am mai liniștit, i-am spus unde rămăsese Costel. Gândul nostru se îndrepta acum spre el și spre Andrei. Nu mai vorbeam și ne uitam neputincioși unul la altul sau la TV, așteptând atenți sunetul soneriei care întârzia.

Trecuse de miezul nopții și începea ziua de 23 decembrie. Pe la ora 1-1.30 s-a auzit soneria, am sărit ca ars să deschid și l-am văzut în ușă pe Costel, prietenul meu, alb la față, parcă îmbătrânit și mirosind a motorină. De-abia când au venit tancurile și s-au oprit focurile de mitralieră putuse să plece împreună cu alți oameni. Ne-am îmbrățișat, s-a spălat, ne-am mai liniștit și am început să comentăm uitându-ne la televizor, unde Ion Iliescu se adresa populației cu apelativul „tovarăși" și vorbea despre „cei ce au întinat idealurile socialismului".

În acel moment, Costel, care era membru de partid, m-a privit trist și îngrijorat spunând: „Fănică, după tot ceea ce s-a întâmplat și am văzut, cred că tot comuniștii o să fie la putere. Uite cum vorbește Iliescu ăsta!"

Se făcuse 3 dimineața și nu aveam nici o veste de la Andrei. În știri se spunea că la Sibiu fusese masacru și

se înregistrau și morți. A sunat telefonul și m-am bucurat să aud, în sfârșit, vocea lui Andrei, care ne-a comunicat că era totul în regulă, se afla la o prietenă și venea acasă spre dimineață din cauza evenimentelor. A sosit pe la ora 5.30, mirosea a praf de pușcă și parcă a moloz, era tras la față și lipsit de vlagă. Ne-a povestit pe scurt că intrase cu mai mulți tineri în clădirea Comitetului Central, iar după circa 20 de minute câțiva haidamaci solizi și înarmați îi evacuaseră din clădire, aproape îmbrâncindu-i. Erau cei care le asigurau paza lui Ion Iliescu, Alexandru Bârlădeanu, Petre Roman, Dumitru Mazilu, Nicolae Militaru, generalului Gușă, lui Silviu Brucan și celorlalți care puneau la cale cum să fure mai real revoluția.

Culmea e că noi, acasă, îi văzuserăm pe aceștia toată noaptea, când în studioul televiziunii, când în balconul Comitetului Central, făcând fel de fel de declarații, care mai de care mai patriotice și folosind încă acea limbă de lemn de care se despărțeau cu greu după atâția ani de comunism și de funcții înalte de partid.

După ce ne-a povestit, Andrei a băgat mâna în buzunar și a zis: „Uite cu ce m-am ales de la revoluția asta!" Și a scos un cartuș de mitralieră netras pe care îl găsise pe stradă! Am râs și ne-am amuzat toți, dar parcă nu era râsul nostru. Chiar în acea dimineață de 23 decembrie 1989 a avut loc masacrul de la Otopeni, după un scenariu criminal care numai a revoluție nu arăta.

Împreună cu Costel și Andrei, ne-am îmbarcat în Trabi și am plecat spre serviciu pe la ora 6.45, pe un traseu cunoscut de ani de zile. Drumul era, de această dată, trist și pustiu, parcă totul înghețase ca într-o imagine de film. Nu erau nici mașini și nici oameni, dar, traversând fostul bulevard Ion Șulea, am văzut un spectacol care ne-a înghețat sângele în vine. Opriserăm la o intersecție. Atunci Costel ne-a atras atenția: „Ia uitați-vă ce cară ăia cu

basculele!" Într-adevăr, două basculante pline ochi cu sicrie și cruci traversau intersecția. Probabil, ne-am zis noi, se îndreptau spre morgă.

La serviciu am aflat că la Otopeni se trăsese în niște „teroriști" și că fuseseră ucise peste 40 de persoane. Abia peste câteva zile am știut că, de fapt, era vorba de tineri soldați în termen de la trupele de Securitate Câmpina, care fuseseră trimiși să apere aeroportul. Încă odată, revoluția furată cerea victime, după un scenariu bine regizat de către vechii comuniști staliniști care se foloseau de oamenii lor din armată și Securitate.

Andrei s-a dus la atelierul unde lucra. În jurul orei zece, împreună cu Costel și alți colegi am luat un microbuz și ne-am dus în oraș să vedem ce se mai întâmplă. Cineva a propus să o luăm pe Splaiul Unirii. La morgă se aflau deja gărzi patriotice și soldați care păzeau. Familii disperate își căutau morții. Erau atât de multe cadavre, încât unele, nemaiavând loc înăuntru, fuseseră scoase afară pe pături sau pe niște prelate. Majoritatea erau tineri împușcați în diferite părți ale corpului. Era o priveliște groaznică să-i vezi pe adevărații eroi ai revoluției în curtea plină de sicrie și de cruci. Ne-am întors la serviciu.

Nu are rost să povestesc în amănunt ce s-a mai întâmplat în acele zile care treceau uluitor de repede, fiecare zi însemnând zeci de morți, victime ale revoluției furate.

Ceaușescu fusese prins lângă Târgoviște, iar pe data de 25 decembrie, în ziua sfântă de Crăciun, în urma unui proces sumar și pe fugă, după circa trei ore, a fost condamnat la moarte prin împușcare împreună cu soția sa. Au fost uciși de niște atei ca niște atei.

Am pomenit despre asta deoarece din acel complet de judecată creat ad-hoc au făcut parte niște oameni cu care vom avea și noi de-a face, direct sau indirect: Atanasie Stănculescu, general, cel care a pus armata să tragă în

oameni la Timișoara, va fi numit ministru al apărării, Mugurel Florescu, general, va ajunge șef al Parchetelor Militare, Gelu Voican Voiculescu, revoluționar, va ajunge viceprim-ministru, Virgil Măgureanu, fost securist, va ajunge șeful SRI, Dan Voinea, fost procuror civil, va ajunge general și șef al Parchetelor Militare, Constantin Lucescu, fost avocat, va ajunge general și șef al Tribunalului Militar Teritorial. Tot acest „tribunal" a fost condus de colonelul magistrat Gică Popa, care a avut curajul să-l înfrunte pe Ceaușescu și să-i citească condamnarea la moarte. La câteva luni de la procesul Ceaușeștilor, s-a anunțat că Gică Popescu s-ar fi sinucis. Probabil nu a rezistat presiunilor politice la care era supus.

În toate acele zile de sfârșit de an, se mai auzeau încă focuri de armă care făceau victime și simulatoare întreținau haosul și teama de teroriști care s-ar fi aflat printre noi și ar fi tras din toate direcțiile în toate direcțiile... Ca să fie și mai veridică această stare, au fost activate gărzile patriotice, au fost înarmate cu pistoale automate și au primit misiunea să controleze mașinile și persoanele. Când opreau pe cineva, îți vorbeau cu „bă" și „mă", dând dovadă de exces de zel „patriotic".

Armata trecuse de partea revoluției și, ca atmosfera politică să fie și mai sumbră pentru intimidarea societății, Frontul Salvării Naționale a stabilit ca toate instituțiile importante de stat să fie păzite de TAB-uri, tancuri și autocamioane cu soldați. Se crea astfel impresia de război civil sau puci militar, deoarece încă se trăgea, iar lumea mergea prin centrul capitalei pitulată pe lângă ziduri. Acesta a fost primul semnal că, de fapt, foștii comuniști în frunte cu Ion Iliescu puseseră mâna pe putere și încercau să poleiască realitatea cu o pulbere de democrație fragilă.

Dovada cea mai palpabilă și reală a venit la sfârșitul lunii ianuarie și al lunii februarie, când au avut loc prima și a doua mineriadă, la îndemnul FSN, și când minerilor

li s-au pus la dispoziție trenuri, autobuze și basculante. La ambele mineriade au participat circa 10 000 de mineri înarmați cu bâte, lanțuri și răngi metalice. Aveau sarcina să înăbușe demonstrația opozanților FSN, să atace sediile partidelor istorice, precum și redacțiile unor ziare.

Așa a început „democrația originală" neocomunistă: cu mineriade, teroare și asmuțirea unei pături sociale împotriva celorlalți cetățeni. Era o nouă dovadă că revoluția se terminase, dar fusese furată, iar acesta era începutul dezastrului social și economic al anilor '90.

Văzând grozăviile care se întâmplau, Andrei ne-a spus într-o zi, foarte hotărât, că se apucă de învățat pentru facultate. Era convins că societatea avea totuși să se schimbe. „Dacă n-am avut o copilărie prea frumoasă, sper să am o tinerețe mai bună și mai frumoasă!" spunea.

Avea 22 de ani și credea, ca noi toți, că speranța moare ultima.

Până în luna martie, cu toate frământările politice, salariații munceau cum munceau, elevii și studenții învățau cum învățau, iar politicienii duceau o luptă aprigă în parlament pentru putere. Alegerile au fost stabilite pentru data de 20 mai 1990, în Duminica Orbului*, așa cum era denumită în calendarul ortodox.

Începuse o primăvară cu o vreme frumoasă și cu o stare de acalmie care parcă anunța ceea ce urma să se întâmple.

Andrei învăța cu strășnicie pentru intrarea la facultate, așa cum își propusese. Se vedea o tristețe pe figura lui: prietenii sau foștii colegi de liceu erau deja în anul II sau III de facultate. Dimineața el era la serviciu, pe la

---

* Duminica Orbului – sărbătoare în calendarul ortodox, a cincea duminică după Paști, când în biserici se citește despre vindecarea de către Iisus a unui orb din naștere. Rămâne cunoscută ca duminica alegerilor din 1990 (n.ed.).

ora 16 ajungea acasă, se odihnea circa o oră și apoi învăța până la ora 22-23. Urma acest program zilnic ca pe un ritual. Sâmbăta și duminica se odihnea. Avea o prietenă nouă, Cristina, la care ținea mult și cu care se înțelegea foarte bine.

Spre sfârșitul lunii aprilie, în fața Televiziunii, a avut loc o demonstrație pașnică a forțelor politice opozante FSN-ului condus de Ion Iliescu. În centru, clădirile erau pictate cu lozinci: „FSN = PCR", „Jos Securitatea!" „Jos comunismul!" și „Ați mințit poporul cu televizorul!" etc. Toate acestea, înmănuncheate, arătau că populația dorea o democrație adevărată, fără comuniști și securiști. La vremea aceea, în timpul evenimentelor din Piața Universității a apărut și o vorbă: „Comuniștii au spart capul Democrației!" Era, de fapt, inspirată de o realitate: undeva, pe Calea Dorobanți, când trecuseră demonstranții, cineva aruncase de la balconul unui bloc un ghiveci cu flori care a căzut în capul unei femei, provocându-i o rană groaznică. Din acel moment, demonstranții au mers spre Universitate, au ocupat piața și au rămas acolo peste noapte, strigând lozinci anticomuniste. Cea mai vehementă, pe placul tuturor, era: „Vrem punctul 8 de la Timișoara!"*

Peste 5 000 de oameni se adunaseră acolo, iar în jurul orei 22 au intervenit forțele de ordine. A doua zi, balconul Facultății de Geologie a fost deschis de către Liga Studenților și astfel a început marea demonstrație democrată împotriva comuniștilor instalați la putere.

Oamenii cereau ce-și dorea din suflet toată lumea: o democrație adevărată, o justiție independentă, o televiziune independentă și, bineînțeles, punctul 8 de la

* Pe 12 martie 1990, în urma unei manifestații populare, a fost redactată, la Timișoara, o proclamație al cărei punct 8 cerea ca nici un fost membru al nomenclaturii PCR sau al Securității să nu aibă dreptul de a lucra în funcții publice timp de zece ani (n.ed.).

Timișoara, adică o lege a lustrației. S-a mai cerut și ceva ce deranja mult noua putere: „Adevărul despre revoluție!"

Într-o zi, când demonstrația era în toi, a apărut la televizor Ion Iliescu, președintele emanat de revoluție și, în Parlamentul României, a declarat că „o șleahtă de golani" a ocupat Piața Universității. Din acea zi, toți manifestanții și-au pus un ecuson pe care scria „golan". În piață se aflau muncitori, intelectuali, studenți și profesori, care veneau după orele de program, așa cum am făcut soția mea și cu mine intrând și noi în acel teritoriu al „Golaniadei". De la balconul luminat al Universității, mișcarea era condusă de liderul studenților, Marian Munteanu, care, cu o vervă deosebită și o înflăcărare fără seamăn, se adresa mulțimii dând o rază de speranță miilor de oameni care se adunau acolo în fiecare seară. Rând pe rând, de la acel microfon vorbeau diferite personalități politice, actori, medici și oameni obișnuiți care își exprimau dorința pentru o democrație liberă și adevărată, fără hoții revoluției, fără comuniști și foști securiști, și cereau o lege a lustrației. Începuse să se strige: „Iliescu pentru noi este Ceaușescu doi!" sau „Pică Ionică, pică și Petrică!" etc.

În fiecare seară, cele mai impresionante erau melodiile „golanilor", cântate din inimă de Cristian Pațurcă și Vali Sterian, care acum se odihnesc în ceruri, melodii care dădeau fiori de tristețe, dar și un imbold de tărie sufletească oamenilor adunați în piață. Se cântau „Imnul golanilor", „Fără comuniști", „Doamne, ce-a mai rămas din oameni" etc., iar cel mai iubit vers, cântat în cor de toată lumea, era „Mai bine mort decât comunist!".

Zilele treceau, pe iarba parcului din fața Teatrului Național au început să apară câteva zeci de corturi ale unor cetățeni care intraseră în greva foamei din cauza condițiilor sociale și a persecuției politice, iar printre manifestanți au început să apară și diversioniști care

încercau să dezbine lumea cu fel de fel de discursuri și amenințări. Odată cu apropierea alegerilor, „emanații revoluției" au vrut să ia pulsul populației, fiindcă le era teamă de îndemnurile și discursurile transmise de manifestația anticomunistă.

Împreună cu alți prieteni și colegi, Andrei se ducea două-trei zile pe săptămână în piață, vedea și asculta acele concerte minunate, cântate de Pațurcă și Sterian, se întorcea apoi acasă obosit, dar foarte impresionat de ceea ce se întâmpla acolo, întrebându-se mereu: „După o asemenea manifestație cu ecouri în toată lumea, vor câștiga FSN-ul și Ion Iliescu alegerile?" Răspunsul va veni în curând.

Campania pentru alegeri era în toi, Duminica Orbului de la 20 mai se apropia cu pași repezi pentru cei trei importanți candidați la președinție: Radu Câmpeanu, Ion Rațiu și Ion Iliescu. Alegerile vor fi câștigate, cu o majoritate covârșitoare, de Ion Iliescu și al său FSN, arătând încă o dată că revoluția fusese furată și în țară încă mai bătea un vânt de comunism. Odată câștigate alegerile, Iliescu și ai săi, comuniști și neocomuniști, trebuiau să-și consolideze puterea prin diversiuni și o represiune fără seamăn împotriva populației și a partidelor politice adversare. La fel ca în perioada stalinistă a anilor '50, programul „dezbină și stăpânește" era încă valabil.

După alegeri, demonstrația din piață a început să se destrame, Liga Studenților și Marian Munteanu s-au retras, dar au rămas corturile greviștilor foamei și câteva sute de oameni care strigau lozinci într-o atmosferă tristă și dezolantă.

În data de 13 iunie 1990, acest perimetru al pieței a fost împresurat de forțe de ordine care au încercat să-i disperseze pe manifestanți, iar de la IMGB, a fost adus un grup masiv de muncitori care strigau în „spirit civic", din toți rărunchii, „IMGB face ordine!". Piața Universității

a fost înconjurată de autobuze și dube ale poliției, din care au început să iasă forțele de ordine care au început să bată în stânga și în dreapta și să distrugă corturile greviștilor. Acest spectacol grotesc și brutal era transmis la televizor, probabil pentru a impresiona lumea și a dovedi cum se poate face democrație cu bastonul de cauciuc.

13 iunie a fost scânteia unor zile crâncene, pregătite la guvern. Armata, poliția și SRI au primit ordine stricte pentru lichidarea în forță a demonstrației anticomuniste. În câteva ore s-au adunat iar câteva mii de oameni în Piață și au respins forțele de ordine. Apoi, forțe obscure (probabil diversioniști) au dat foc unor autobuze ale poliției, în timp ce manifestanții erau îndrumați spre Televiziune. Spre seară, Ion Iliescu a făcut un apel televizat către „oamenii de bine", către toate „forțele responsabile", pentru restabilirea ordinii și împotriva unor „acte de tip legionar". În jurul orei 21, postul de televiziune a fost întrerupt, iar către miezul nopții armata a restabilit ordinea, totul după o regie perfectă, cu un scenariu bine pus la punct. Toate posturile de radio și TV, străine și românești, transmiteau despre evenimentele incredibile care se petreceau la noi. Și încă nu se terminase.

Andrei era plecat într-o excursie de cinci zile în Bulgaria, prima excursie și ultima din viața lui de 24 ani. Îl așteptam cu sufletul la gură să sosească chiar în ziua de 13 iunie. A ajuns acasă în jurul orei 20 și ne-a întrebat mirat și puțin speriat: „Ce s-a-ntâmplat? În oraș e numai fum și poliție! Unde este lumea din piață? E plin de pompieri și de salvări."

Am mai stat puțin de vorbă, i-am explicat ce se întâmpla, fără să bănuim ce zi cumplită și grea se anunța a doua zi.

Pe 14 iunie 1990, la întreprindere, toți colegii erau într-o stare de tensiune și teamă fără precedent. La știrile de dimineață se anunțase sosirea în Gara de Nord a unor

garnituri de tren cu peste 6 000 de mineri veniți la chemarea lui Ion Iliescu și a FSN-ului să „curețe" Piața Universității.

„Mareea neagră" ajungea în capitală pentru a treia oară. De această dată, minerii erau foarte bine organizați, li se puseseră la dispoziție autocamioane și basculante, iar ei erau dotați cu bâte, cabluri cu șuruburi la vârf și rangi de fier. Aveau ținte fixe: Universitatea, sediile partidelor politice istorice – țărănesc și liberal, sediile unor ziare, cartierele de romi din Ferentari și Colentina. După ce au devastat și vandalizat aceste sedii și cartiere, au început o vânătoare groaznică și sângeroasă împotriva populației din centru. Îi loveau cu bestialitate pe trecători, mai ales dacă erau studenți în blugi, tineri sau oameni obișnuiți care purtau barbă sau părul lung, sau pur și simplu femei care treceau prin acea zonă. Spitalele se umpleau de răniți. La Spitalul de Urgență sau la Spitalul Colțea ajungeau oameni cu capete sparte, cu fracturi grave ale membrelor inferioare sau cu coaste rupte. Mai grav, civili în cămăși albe (foști securiști sau milițieni reactivați) păreau să-i dirijeze pe mineri încotro să acționeze.

Dubele care așteptau la hotel Intercontinental sau pe Strada Batiștei se umpleau de arestați bătuți de polițiștii așezați în șir indian care dădeau în ei cu bastoane de cauciuc. Unul dintre cei mai vânați demonstranți era liderul studenților, Marian Munteanu, care, odată prins, a fost bătut până la schingiuire și era cât pe ce să fie decapitat de către unul dintre mineri.

Se stârnise o ură așa de mare în nostalgicii comunismului, încât unii cetățeni de pe stradă interveneau și ei în ajutorul minerilor și securiștilor. Foști activiști de partid sau „gospodine", foste sau actuale muncitoare, le indicau minerilor anumite persoane spunând: „Luați-l și pe ăsta, că l-am văzut la demonstrație!" sau „Uitați că ăla poartă blugi și barbă!", bătându-i cu palmele și

sacoșele în cap, după care îi preluau minerii sau polițiștii care îi duceau la dube.

Un coleg de serviciu, un inginer tânăr, trebuia să ajungă la Ministerul Energiei de pe bulevardul Magheru și a scăpat ca prin minune fugind de niște mineri care l-au fugărit între cinematografele Scala și Patria. A doua zi, bietul om a dat telefon că nu se simte bine și nu a mai venit la serviciu.

Prin toate aceste acțiuni s-a dovedit încă o dată că puterea neocomunistă instalată folosea Liga Minerilor ca mijloc de represiune împotriva democrației. După acest uragan antisocial și antidemocratic, în aceeași zi, la Pavilionul Expozițional din București, Ion Iliescu le-a mulțumit minerilor „pentru înaltul lor comportament civic", iar minerii, prin liderul lor, Miron Cozma, au promis că vor reveni ori de câte ori va fi nevoie.

A doua zi, în data de 15 iunie 1990, s-a anunțat că arestările împotriva „delicvenților și elementelor antisociale" continuau, ba mai mult, ca în vremea stalinistă a anilor '50, s-au făcut arestări atât la domiciliu, cât și la serviciu.

Minerii s-au îmbarcat în trenuri, apoi au plecat, lăsând în urma lor un bilanț crâncen: peste 500 de răniți, șase morți, peste 200 de arestați. Mai târziu, au mai murit 12 oameni, din cauza loviturilor cauzatoare de moarte. Distrugerile și pagubele materiale au fost incredibile.

Presa internațională era îngrozită și indignată de ceea ce se întâmpla în România, relatând că democrația a avut mult de suferit prin interzicerea dreptului la liberă exprimare, că drepturile omului au fost grav și fără precedent încălcate, iar economia și, în special, credibilitatea României au fost grav afectate. Și astăzi se relatează în presa de pretutindeni că, din cauza acestor mineriade antisociale și antiumane, democrația în țara noastră a rămas în urmă cu cel puțin 15 ani.

Vara era aproape. Andrei se pregătea serios pentru examentul la facultate. Se hotărâse să nu mai dea la zi, ci la seral, pentru că nu voia să renunțe la serviciu, unde deja se încadrase foarte bine în program și era apreciat de colegi și șefi. Și-a ales Facultatea de Construcții, Secția hidrotehnică. Noi, ca părinți, voiam din tot sufletul să-l susținem moral pentru realizarea visului său, mai ales că fusese un an tare greu pentru toată lumea.

Ziua cea mare a sosit. Băiatul nostru s-a îmbrăcat elegant și a plecat la facultate. Examenele au ținut trei zile. Se întorcea de fiecare dată încrezător și glumea: „Examenele astea sunt mai obositoare ca fierătaniile de la serviciu, pe care le învârt opt ore pe zi".

În curtea facultății intrase în vorbă cu alți candidați, cât și cu absolvenți și boboci în primul an de facultate, și aflase că mulți dintre ei voiau să plece în străinătate, fie din cauza urmelor lăsate de mineriade peste fragila noastră democrație, fie din cauza condițiilor sociale precare sau a lipsei locurilor de muncă. Concluzia era că tinerii doreau locuri de muncă mai stabile și mai bine plătite și un trai decent, ca în Germania, Italia, Franța, Suedia sau Anglia, țări cu democrații recunoscute și solide.

În oraș, la porțile ambasadelor se făceau cozi interminabile. Oamenii așteptau cu zilele să-și depună actele și să obțină vize de intrare în țări occidentale. Vizele se obțineau cu greutate și cu multe sacrificii. La cozi vedeai țărani, muncitori, romi, ingineri, doctori și foarte mulți tineri.

După circa zece zile, când s-au comunicat rezultatele la facultate, am fost fericiți: Andrei își realizase visul! Reușise la Facultatea de Hidrotehnică. După o scurtă vacanță bine-meritată, și-a reluat slujba, dar era nerăbdător să înceapă primului an de facultate. Programul său devenise mai încărcat ca niciodată, dar avea o voință de

fier, o hotărâre de nestăvilit. Nu degeaba era născut în zodia Scorpionului, zodia luptătorului!

Își stabilise un program ca de sportiv: trezirea la ora 6, de la 7 la 15 programul de la serviciu, iar la ora 16 era deja acasă, se odihnea puțin și pleca la facultate unde avea cursuri între orele 18 și 22. Pentru că intrase la facultate, i-am propus să-l transfer la o muncă de birou. A refuzat din nou. Îi plăceau condițiile de muncă și colegii din secția auto.

În prima zi de facultate a primit legitimația de student. Când a venit cu ea acasă, a dansat de bucurie. În familia noastră era o atmosferă extraordinară, toată lumea era bucuroasă că Andrei intrase la facultate și era fericit. Era singurul din familie, din anul 1965, încoace, care era student la o facultate. S-a obișnuit repede cu mediul facultății, și-a făcut prieteni printre colegi. Era simpatic, vesel și optimist. Într-o sâmbătă seară, s-a îmbrăcat elegant, impecabil, m-a rugat să îi fac cel mai frumos nod la cravată și a plecat cu prietena lui, Cristina, la balul bobocilor.

La serviciu, treburile mergeau bine. La facultate era un student conștiincios și ordonat. Își așeza cu grijă toate notițele și lucrările pentru examene în dosare mari, orânduite în funcție de materiile respective. Învăța bine ca să nu lase restanțe pe timpul verii. „Vacanța de vară e pentru odihnă, distracții și dragoste", spunea. Odată l-am întrebat, mai în glumă, mai în serios: „Andrei dragă, tu nu vrei să te însori, să ai soția ta, casa ta? Eu la vârsta ta m-am însurat și peste un an ai apărut tu!" „Dacă voi v-ați grăbit să mă faceți pe mine și v-ați pierdut din tinerețe, vă sunt recunoscător. Dar eu am de gând să mai aștept și să-mi trăiesc tinerețea!"

3 Crima din Piața Victoriei

După puțină liniște, vine furtună. Așa s-a întâmplat în 1991, când „urgia neagră" a mineriadei de la 25 septembrie s-a abătut din nou asupra Bucureștiului și cetățenilor săi, într-o zi de miercuri. În acest capitol vă voi povesti felul în care soarta nemiloasă ne-a lovit într-o singură zi, la ora 18.45, într-o singură clipă... Toate acestea, din cauza unui guvern șubred, condus de Petre Roman, a unui președinte, Ion Iliescu, înțeles cu minerii veniți să dea jos guvernul, și a unor civili infiltrați, ca și la mineriada din 13–15 iunie 1990, printre mineri. Bilanțul a fost tragic: peste 500 de răniți și trei morți tineri. Singurul care va plăti pentru această mineriadă va fi Miron Cozma. Vinovații morali ai mineriadelor și ai revoluției furate nu au fost niciodată trași la răspundere în fața justiției.

Anul 1991 a început cu o iarnă blândă și o primăvară poate prea timpurie pentru Andrei, care își trăia din plin tinerețea, încrezător și optimist. Într-una din zile, a venit cu un ziar în mână. Citise un articol despre viața lui Ion Iliescu. „Voi știați că «marele» Iliescu a terminat Liceul «Spiru Haret» și apoi a urmat Facultatea de Hidrotehnică la Moscova? Înseamnă că și eu pot să ajung președinte, dar la Moscova nu mă duc!" a spus el râzând în hohote, iar eu i-am adus aminte de o lozincă din Piața Universității: „Cine-a stat cinci ani la ruși nu poate gândi ca Bush!"

Nefiind scriitor, abia acum îmi dau seama cât de greu și de tulburător este să-ți aduci aminte și să transpui în scris, aproape pas cu pas, întâmplări, vorbe și gesturi ale unei ființe apropiate. Se spune că destinul dă anumite semne pe care nu le poți descifra decât mult mai târziu.

Andrei muncea într-o hală unde se reparau utilaje cu diferite defecțiuni și se depanau camioane, dubițe, cabine

de macarale. Adesea, el deșuruba piulițe și șuruburi uriașe. Era ziua de 23 aprilie, ziua de Sf. Gheorghe, o zi pe care nu o puteam uita: tatăl meu, fratele meu și tatăl soției mele purtau numele marelui sfânt. Andrei lucra în ziua aceea la un escavator defect și, folosind o cheie mare fixă de 38 mm, încerca să desfacă o piuliță. Cheia s-a rupt și, în cădere, l-a lovit în frunte și la brațul drept. Colegii l-au dus imediat la spital, apoi m-au anunțat și pe mine.

Am ajuns împreună cu mama lui și l-am găsit cu capul bandajat, livid la față și parcă fără vlagă. Nu era grav, dar trebuia să stea sub observație câteva zile. Umflătura se lăsase spre ochi și era obligat să poarte ochelari fumurii. A fost de ajuns ca un coleg să-i spună că l-a pedepsit Sfântul Gheorghe să arate ca un securist, ca să renunțe imediat la ochelari. Oricum, s-a vindecat repede. Și azi mă întreb dacă nu cumva acela nu era un prim semn că firul vieții lui se scurta.

A trecut fără probleme toate sesiunile din facultate, totul a ieșit perfect, așa cum își programase, fără nici o restanță. Pe 15 iulie era gata de vacanță. A plecat la mare cu Cristina, pe care o iubea mult.

Vara s-a scurs repede, poate prea repede.

Luna septembrie nu a început prea bine pentru familia noastră. Soția mea s-a internat în spital pentru analize la inimă. Suferea de stenoză mitrală. Andrei și cu mine începuserăm serviciul, iar el se gândea cu nerăbdare la anul al doilea de facultate. Ne descurcam cam greu cu treburile casnice în absența soției mele. Îi simțeam lipsa în toate ungherele casei. Să fi fost oare al doilea semnal al sorții?

În dimineața zilei de 25 septembrie, s-a anunțat la radio că grupuri masive de mineri au devalizat primăria din Petroșani, înarmați cu bâte, răngi de fier și lanțuri. Apoi au pus mâna pe câteva garnituri de tren și se

îndreptau spre București. Autoritățile încercaseră să-i oprească în gara Craiova, unde li s-a comunicat că primministrul, Petre Roman, se va deplasa pentru a purta discuții cu liderul minerilor, Miron Cozma. Minerii, în majoritate beți, au spart geamurile gării și ale caselor de bilete, băgând spaima în bieții salariați și în călătorii care fugeau care încotro. Apoi și-au văzut de drum spre capitală. Auzind ce se întâmplase la Craiova, ca să pună capăt distrugerilor, Petre Roman a dat dispoziție ca trenurile să primească undă verde pentru a ajunge în București. Tăvălugul negru al minerilor s-a pus în mișcare, ajungând în Gara Băneasa în jurul orei 10.

La serviciu toată lumea era îngrijorată. Andrei era în atelier și discuta cu colegii despre noua mineriadă care se abătea asupra bucureștenilor.

Când minerii au ajuns la Băneasa, șeful gării i-a întrebat: „De ce ați mai venit la București?", iar Miron Cozma i-a răspuns obraznic: „Ce, nu-ți convine? Am venit să dăm jos guvernul și pe președintele țării!" Aceste dialoguri au fost transmise la radio în direct, și vă dați seama ce efect au avut asupra ascultătorilor și populației capitalei!

Directorul nostru ne-a spus să rămânem în întreprindere până la schimbarea turelor. În jurul orei 15.30, am plecat fiecare spre casele noastre. Numai că Trabi al meu nu a mai vrut să pornească. Împreună cu un coleg ne-am uitat să vedem ce are și am constatat că se defectase o platină de la aprindere. Am lăsat mașina în curtea întreprinderii și am plecat acasă pe jos.

Din acest moment, totul s-a petrecut cu o rapiditate extraordinară. Poate că acesta era al treilea semn al sorții: trecând pe la atelier să-l iau și pe Andrei, colegii lui mi-au comunicat că plecase deja de vreo zece minute. Mă gândesc și astăzi că, dacă-l găseam, poate învingeam totuși soarta pe care numai Dumnezeu o hotărăște.

Am ajuns acasă în jurul orei 16.30. M-a întâmpinat Andrei în blugi și în maiou. Se încălța. „Unde pleci? Trebuie să mergem la maică-ta la spital!“ i-am spus. În timp ce vorbeam cu el, și-a pus o cămașă frumoasă, tinerească, pe care n-o mai văzusem. Avea culori pastelate, modernă la acea vreme. I-am spus că mașina se stricase și trebuia să mergem cu autobuzul. „Trebuie să mă duc până la magazinul Unirea să achit cămașa asta, și trec întâi pe la un CEC să scot niște bani. În maxim o oră, o oră și jumătate, sunt acasă!“ mi-a răspuns el, după care a ieșit în grabă pe ușă.

A fost ultima oară când l-am văzut pe fiul meu în viață. A fost ultima oară când am vorbit cu el.

În timp ce mâncam ceva în bucătărie, am dat drumul la radio, să ascult știrile. Tocmai se transmitea în direct de la guvern. Se anunța că minerii au rupt cordoanele de jandarmi și atacau clădirea, aruncând cu pietre în geamuri și cu cocktailuri Molotov. Am deschis televizorul. Pe ecran apăreau scene de coșmar, cu mineri înarmați cu bâte, care se băteau cu forțele de ordine, iar alții, cu sticle incendiare, aruncau spre geamurile guvernului. Piața Victoriei era învăluită în fum. Crainicul-reporter al TVR parcă transmitea un meci de fotbal: „Forțele de ordine resping atacul minerilor chiar pe scările guvernului, în timp ce minerii încearcă pe margini să atace clădirea cu sticle incendiare“. Am aflat mai târziu că în urma atacului un biet jandarm tânăr, aflat în holul guvernului asediat a căzut la datorie, fiind prima victimă a mineriadei. Se prăbușise peste el o draperie uriașă de pluș care luase foc de la un cocktail Molotov. Din cauza arsurilor, sărmanul va muri în chinuri groaznice la Spitalul Militar. Sergent-locotenent post-mortem Lazăr Nicolae, în vârstă de numai 21 de ani, un tânăr de prin Munții Apuseni...

Se apropia ora 19 și Andrei încă nu sosise. Mă pregăteam să plec singur la spital, când a sunat cineva la ușă. Era Iliuță, un băiețel de 12-13 ani, copilul unui vecin. Puțin bâlbâit de emoție, mi-a spus că sunase Petrică să mă duc imediat la Spitalul de Urgență. Andrei avusese un accident! „Ce accident, ce s-a-ntâmplat?" l-am întrebat speriat pe copil. „Nu știu!" a spus el și a luat-o la goană pe scări.

Din acea clipă parcă devenisem robot. Vorbeam singur și aveam mișcări sacadate. Picioarele îmi tremurau. L-am rugat pe un vecin să mă ducă la spital cu mașina lui, în viteză și cu farurile aprinse. Am ajuns la Spitalul de Urgență pe la ora 19.30.

Petrică Nițulescu, prietenul lui Andrei, era în fața camerei de gardă, fuma și era tras la față. Mirosea a pucioasă și fum. Pe holuri am văzut oameni bătuți, răniți, mineri cu capetele bandajate pe care ambulanțele nu mai pridideau să îi aducă din Piața Victoriei.

M-am răstit la Petrică: „Spune-mi ce s-a-ntâmplat!" El s-a uitat la mine cu o privire pierdută și a început să plângă. Mi-a spus cu voce stinsă: „Andrei nu mai e..." I-am altoit o palmă, țipând la el: „Unde-ați fost, ce-ați făcut?" L-am luat apoi în brațe și am început să plâng și eu.

Vecinul meu, un tip de peste o sută de kilograme, mai lucid și mai realist, a luat hotărârea să intrăm la camera de gardă, să aflăm ce s-a întâmplat și să-l vedem pe Andrei. În jurul meu parcă se crease un gol imens. Aveam o stare de amețeală, de plutire în spațiu. Înăuntru erau o vânzoleală și un du-te-vino continuu cu oameni loviți, tărgi și scaune cu rotile.

Când am intrat în cabinetul medicului de gardă, acesta cred că și-a închipuit cine eram, fiindcă s-a ridicat și a venit spre mine. M-am prezentat. Mi-a întins mâna și apoi m-a mângâiat pe umeri, rugându-mă să iau loc împreună

cu vecinul meu. Era un doctor tânăr, în jur de 30-35 de ani. Mi-a dat legitimația de student a lui Andrei, pe care o avea de la Petrică, spunându-mi că nu a avut buletin. Apoi mi-a citit din registrul de gardă: „La ora 19 a fost adus numitul Frumușanu Andrei, de 24 de ani, cu plagă împușcată la hemitorace drept. Încercările de resuscitare au eșuat, iar decesul a survenit la ora 19.08".

Stăteam neputincios, cu capul plecat, plângând încet și continuu. Aveam o durere de cap groaznică. Vecinul meu, Nicu, mă mângâia pe ceafă și îmi spunea mereu: „Hai, liniștește-te, Fănele, hai, băiatule, că vin momente grele, adună-ți puterile!" La ieșirea din camera de gardă, doctorul a chemat o asistentă, spunându-i: „Te rog să îi conduci pe domnii, știi tu... unde". După care a dat mâna cu mine: „Dumnezeu să-l odihnească!"

Îmi era dor de copilul meu, să-l văd cât mai repede, dar în jurul meu parcă se lăsase o negură, iar pașii-mi erau rari și împleticiți, parcă aveam plumb în picioare. Am intrat în lift împreună cu asistenta și cu vecinul meu. Aveam senzația că mergem în sus, dar, de fapt, mergeam în jos, la subsol, unde era morga spitalului. Când am ajuns, ușile s-au deschis brusc, am mers puțin pe un culoar întunecos unde se aflau două uși mari, pe care asistenta le-a deschis cu grijă și ne-a invitat să intrăm într-un fel de anticameră cu lumină difuză. Era o liniște stranie. În dreapta se afla un cărucior lung, cu rotile. M-am uitat spre el și m-am cutremurat. Am simțit deodată o transpirație rece. Acolo era întins Andrei. Parcă dormea, cu mâna dreaptă pe piept, în dreptul unei răni adânci. Mâna stângă avea palma îndreptată în sus, parcă cerând ajutor. Avea ochii închiși, dar figura lui era destinsă și parcă arăta a mirare. Când m-am apropiat mai mult, am văzut ca prin ceață că sub bărbie, pe piept și pe palme avea arsuri înnegrite. Cămașa îi era plină de găuri și arsuri și

mirosea a pucioasă și fum. M-am aplecat amețit. L-am luat în brațe pe fiul meu drag și l-am sărutat, iar prietenul și vecinul meu m-a sprijinit. Din clipa aceea nu mai știu ce s-a întâmplat. Mi s-a făcut rău, am leșinat și m-am trezit în camera de gardă, unde mi se administrase o injecție cu calciu. Mi-am revenit cu greu. Mă întrebam ce s-a întâmplat, de ce și de cine a fost Andrei împușcat.

Toate acestea se învârteau în capul meu ca o morișcă și nu puteam să aflu răspunsurile, gândindu-mă cu durere și la soția mea, care era internată și nu știa încă nimic despre urgia care se abătuse asupra noastră.

Afară, Petrișor, prietenul lui Andrei, plângea și își frângea mâinile. Cum m-a văzut, a venit spre mine, m-a îmbrățișat și mi-a spus printre lacrimi: „Iertați-mă... așa a vrut Dumnezeu... puteam să murim amândoi... Acolo era un iad...“ Ne-am urcat în mașină și am plecat acasă.

L-am rugat pe vecinul meu să ne oprim la mama, care stătea vizavi de Bucur-Obor, ca să-i spun și ei vestea tristă și groaznică. Cum am văzut-o, i-am spus atât: „Andreiașul tău nu mai e! S-a prăpădit!“ Ea s-a așezat pe un scaun și a început să plângă în hohote. Am rugat-o, când s-a mai liniștit, ca a doua zi de dimineață să se ducă cu la spital și să-i spună vestea cea grea soției mele. Eu aveam multe alte probleme de rezolvat: mașina de reparat și pregătirile de înmormântare.

Am ajuns la bloc în jurul orei 20.45. M-am despărțit în tăcere de Nicu. Când am intrat în casă, am avut senzația de pustiu, de neliniște și singurătate. M-am dus în baie și m-am spălat pe față cu apă rece, după care mi-am făcut un ceai de tei cu mușețel ca să mă mai liniștesc. Apoi am început să dau telefoane la colegi și la rude. Curând mi-am dat seama că nu puteam să stau singur și am luat hotărârea să mă duc la Petrică, prietenul lui Andrei, care locuia la parter, ca să treacă noaptea mai ușor

și să-mi povestească tot, de când plecaseră de acasă și până când s-a întâmplat nenorocirea.

L-am găsit pe Petrică trist, fumând lungit în pat, uitându-se la televizor. Forțele de ordine începuseră să degajeze Piața Victoriei. Minerii fugeau care încotro. Am stins televizorul, m-am așezat într-un fotoliu și l-am rugat să-mi spună cum se întâmplase totul.

Relatarea lui Petrică a fost consemnată și în fața procurorului care avea să ancheteze cauza, deoarece el urma să fie unul dintre martorii importanți:

„M-am întâlnit cu Andrei pe aleea din fața blocului pe la ora 17, după care am plecat cu el spre Piața Iancului la un CEC pentru a-și ridica niște bani. Voia să mergem la magazinul Unirea să achite o cămașă pe care o cumpărase de acolo. Ieșind de la CEC, am hotărât să luăm metroul până la Victoria, pentru a-l schimba cu cel de Unirii. Pe la 18.30, când am ajuns la Piața Victoriei și am ieșit din metrou, am văzut sute de oameni care, neștiind ce se întâmpla afară, alergau îngroziți în toate părțile, deoarece acolo, la subsol, mirosea a fum înțepător și parcă a pucioasă. De fapt, lumea voia să iasă la suprafață pe scările laterale.

Când noi am vrut să o luăm pe la ieșirea de la guvern, am văzut un grup mare de mineri pe care jandarmii îi fugăreau pe scări, după care se împrăștiau printre oamenii care alergau îngroziți în cealaltă parte, pe la ieșirea dinspre Ana Ipătescu (bulevardul Lascăr Catargiu – n.ed.). Am fugit și noi în acea direcție, am urcat scările în viteză, ajungând afară, unde totuși era mai mult aer, cu toate că și acolo se arunca cu petarde fumigene și lacrimogene. Chiar acolo era un bloc în construcție unde era și o macara, iar lumea se oprise pe lângă ziduri și în curte. Am văzut cum stătea lumea și se uita spre guvern, de unde se trăgea de la etajul 2, fereastra 3, cu niște proiectile care, când atingeau macaraua și zidurile, explodau cu o lumină puternică.

Fugind pe lângă gardul de sârmă al blocului circa 30-40 de metri, am intrat în curtea șantierului, unde se afla o cișmea, de unde se putea bea apă și te puteai spăla, deoarece miroseam a fum. Acolo parcă era mai puțină lume și primul care s-a dus la acea cișmea a fost Andrei, eu fiind la cinci-șase metri de el, aproape de cabina portarului, cu fața spre el. La un moment dat, în timp ce Andrei se spăla, am văzut pe lângă mine, la circa o jumătate de metru, o dâră ca de fum în mare viteză. Am strigat imediat: «Andrei, ferește-te!», iar după o fracțiune de secundă l-am văzut cum, ridicându-se puțin, a fost lovit de un proiectil, care a pătruns în partea dreaptă a pieptului, apoi, explodând, a emis o flacără puternică. Ducându-mă spre el, am văzut cum bietul Andrei a dus mâinile instantaneu spre acea flacără, probabil din cauza durerii cumplite. Fața și mâinile îi erau înnegrite de o arsură. A căzut într-o parte, cu cămașa de pe el arsă. Imediat, pe lângă noi a apărut multă lume care, îngrozită de ce văzuse, voia să ne ajute. Împreună cu doi-trei bărbați l-am luat pe brațe și l-am dus la marginea trotuarului strigând după ajutor și imediat a oprit o Dacie roșie. Acel șofer, văzând că Andrei este foarte înalt și trebuie așezat lungit, a spart parbrizul din față ca să îl putem duce la Spitalul de Urgență, care era foarte aproape. Încă mai avea un licăr de viață și mă rugam plângând, ținându-l de mână, să nu moară. Când am ajuns la spital, am văzut cum din acea rană urâtă, când încercau să îl resusciteze, ieșea foarte mult sânge, după care s-a stins din viață".

L-am întrebat pe Petrică dacă știe ceva de buletinul lui Andrei. Mi-a spus că îl avusese la el, dar deja apăruseră la locul crimei fel de fel de civili cu cămăși albe care căutau printre cărămizi și prin curte, probabil pentru a-i ascunde identitatea. Nu știau că legitimația lui de student și cea de la serviciu erau în buzunarul blugilor.

Nici acum, după 23 de ani, nu îmi vine să cred că totul se întâmplase într-o singură zi, într-o singură clipă. Petrică mi-a povestit cu greu, printre lacrimi, și într-o stare de mare tensiune.

Deodată, pe la ora 23, m-am sculat din fotoliu și i-am spus că nu-l puteam lăsa singur pe Andrei acolo, la morgă. M-am dus iar la vecinul Nicu și l-am rugat să mergem din nou la spital. Am plecat imediat toți trei. La camera de gardă ne-a întâmpinat același medic, care, după ce ne-a invitat să luăm loc, mi-a dat o veste care m-a cutremurat până în adâncul sufletului. Ne-a explicat că morga era închisă și că nu îl mai puteam vedea pe Andrei, deoarece acolo deja se afla un polițist, însoțit de un procuror civil criminalist care întocmea formele, așa cum era procedura. Apoi urma să fie dus la Institutul de Medicină Legală (IML), pentru autopsie și stabilirea cauzelor decesului.

Am plecat spre casă triști, ducând în mână cele trei lumânări pe care voisem să le aprindem la căpătâiul lui Andrei. Aveam sufletul neîmpăcat că nu am putut să-l veghez creștinește.

După o noapte grea, de nesomn, a doua zi am aflat din presă că, de fapt, Andrei fusese cea de a treia victimă a mineriadei. La serviciu, toți colegii m-au înconjurat cu compasiune și durere, iar unul mi-a înmânat un număr din ziarul *Dreptatea*, pe care îl păstrez și astăzi, printre miile de articole care au apărut ulterior. Pe prima pagină era poza lui Andrei căzut la pământ, cu fața în sus și cu mâinile la pieptul străpuns de cartușul ucigaș. Sub poză scria: „Tânăr ucis nevinovat în Piața Victoriei". La radio se anunțase că, aproape în același loc, la ora 18.15, la circa zece metri de stația Victoriei, la ieșirea dinspre Ana Ipătescu, în fața guvernului, fusese ucisă, cu același tip de cartuș, o femeie de 27 ani, mamă a doi copii, Aurica Crăiniceanu. Se afla în trecere cu soțul ei, Viorel Crăiniceanu, când a fost împușcată în piept. A fost transportată

de urgență la Spitalul Universitar, unde decedase în chinuri groaznice în dimineața zilei de 26 septembrie. Deci cea de a doua crimă se petrecuse cu circa o jumătate de oră înainte să fie ucis Andrei, în dreptul aceluiași bloc aflat în construcție.

M-am dus la atelierul lui Andrei. Era liniște. Colegii lui vorbeau în șoaptă și când m-au văzut intrând s-au ridicat în picioare și aproape în cor au spus: „Dumnezeu să-l odihnească!"

Un tânăr m-a întrebat cu lacrimi în ochi: „Nea Ștefane, nu te supăra că te întreb, ce înălțime avea Andrei? Nea Ion tâmplarul vrea să știe. Pentru coșciug".

După ce i-am spus că avea 1,85 m, mi-am dat seama cât de uniți sunt oamenii în momentele cele mai grele ale vieții și cât de apropiați. Așa am aflat că deja colegii lui fuseseră la tâmplărie să comande sicriul și crucea. Un alt coleg îmi reparase mașina ca să pot merge la morgă și unde mai trebuia. Cei de la mecanizare mi-au pus la dispoziție o dubiță cu care am mers la primărie, unde cel mai greu moment a fost eliberarea certificatului de deces, la cimitir, pentru actele de înhumare, și la cumpărături. Stabiliserăm înmormântarea pentru sâmbătă, 28 septembrie, la ora 12.

Mama mea, bunica lui Andrei, se dusese la spital, să îi ducă vestea soției mele. Când a văzut-o în negru și plângând, a întrebat-o cu presimțire de mamă: „Ce s-a-ntâmplat? Andreiașu a pățit ceva, ce s-a-ntâmplat?" Apoi s-au îmbrățișat și au plâns în hohote.

Petrișor s-a dus cu alți prieteni să caute, printre cărămizi, acolo unde fusese ucis, buletinul lui Andrei, dar nu l-au găsit. În schimb, s-au întors cu câteva tuburi de culoare argintie afumate și înnegrite: tuburile cartușelor trase din clădirea Guvernului României.

Când am ajuns acasă, am găsit mai mulți vecini care, împreună cu mama mea, o ajutau pe soție, care era distrusă, să pregătească în sufragerie masa pentru sicriul

lui Andrei. Când m-a văzut, cu lacrimi în ochi și cu un glas stins, soția mea m-a rugat în șoaptă: „Adu-mi copilul acasă mai repede! Mi-e tare dor de el. Vreau să-l văd pe Andreiașu!" Cu un mers de om sfârșit, a luat două sacoșe mari și, strângând la piept hainele și pantofii fiului său, le-a așezat în ele.

Nu mai aveam tăria părintească și sufletească să duc hainele la IML. L-am rugat pe Cristi, un vecin, să se ducă el. A plecat imediat și s-a întors destul de repede cu vestea că nu-l puteam lua acasă pe Andrei fiindcă procurorul civil declinase competența cazului unui procuror militar, care deja se afla acolo. Ni s-a transmis să ne ducem vineri, după ora 10. Apoi am primit un telefon din partea guvernului. A răspuns soția mea. Un individ cu o voce gravă i-a spus că prezintă condoleanțe pentru nenorocirea care se abătuse asupra familiei, că Guvernul României se va ocupa de funeralii și că fiul nostru va fi înhumat la Cimitirul Eroilor.

„De ce să-l duceți acolo? Noi avem locul nostru de veci la Cimitirul Militar Ghencea, unde va fi înmormântat lângă bunicul lui, care a fost ofițer decorat cu Ordinul «Mihai Viteazul!», a spus soția mea. După o pauză, vocea a răspuns: „Doamnă, cei doi tineri sunt declarați eroi în lupta pentru democrație!" Atunci soția mea i-a răspuns pe un ton categoric: „Ați omorât tineri la revoluție și ați umplut cimitirul cu ei! N-avem nevoie de pomana voastră!" Și a închis telefonul.

În urma acestui cinic și stupid mesaj, aveam să ne dăm seama mai târziu cât de grea poate fi aflarea adevărului și cât de grea poate fi lupta cu justiția română pentru pedepsirea celui care ne-a ucis fiul și pe acea tânără mamă, Aurica Crăiniceanu. Cumpărarea sufletelor celor uciși și a tăcerii până la moarte era bine cunoscută de neocomuniștii cocoțați în vârful puterii, atât înainte, cât și după revoluția furată.

Ziua de joi, a doua zi după uciderea lui Andrei, a fost foarte tensionată și obositoare. Și totuși, în casă era un fel de vârtej de prieteni și vecini săritori care voiau să ne ajute cu drag fiindcă îl cunoscuseră pe Andrei.

Mai spre seară au sosit și rudele soției, frații cu soțiile lor, care, cu toate că erau îndurerați, au făcut ca noaptea să treacă parcă mai repede.

Ziua a treia, vineri 27 septembrie, a început cu o surpriză. Pe la ora 9 am primit un telefon de la o ziaristă care, făcând un reportaj la locul unde fuseseră uciși cei doi tineri, găsise buletinul lui Andrei pe lângă cișmeaua de unde băuse apă și unde se spălase. Ne întreba ce adresă aveam și când putea să ni-l aducă. Bucuria noastră, dacă se poate spune așa, a fost amară când o fată tânără și firavă, al cărei nume, cu părere de rău, nu îl mai țin minte, ne-a înmânat buletinul băiatului nostru. M-a întrebat apoi când va fi înmormântarea și unde. I-am explicat că de-abia pe la ora 11 îl vom aduce acasă de la IML, iar înmormântarea va fi în ziua următoare, la ora 12.

Au început să vină vecini, prieteni, colegi de la serviciu, oameni din cartier, care voiau să fie lângă noi când sosea sicriul. Telefonul a început să sune, mulți ziariști de la fel de fel de cotidiene cereau informații și mulți ne întrebau unde locuiam ca să poată veni la noi. De la ei am aflat că tânăra mamă, Aurica Crăiniceanu, murise joi dimineață la Spitalul Municipal, în chinuri groaznice.

Orele dimineții treceau greu, când cineva, probabil un vecin, a intrat în hol și ne-a anunțat că mașina sosise. Era cam ora 11 și o rumoare de nedescris se auzea pe scări până la parter.

Am coborât. Patru colegi de-ai lui Andrei duceau sicriul, iar un altul ducea crucea pe umăr. În fața intrării în bloc se adunaseră 30-40 de persoane. În casă totul era pregătit: de jur împrejurul mesei puseserăm niște băncuțe

de la administrație și scaune pentru veghea creștinească ce avea să urmeze. Pentru noi, părinții, se apropia poate cel mai greu moment al vieții: primirea în casă, pentru ultima oară, a fiului ucis. Soția mea era distrusă psihic și moral. Mă străduiam să fiu cât mai lucid în acele momente.

Când sicriul a fost adus în casă, soția s-a dus spre colegii lui Andrei și plângând le spunea: „Mi l-ați adus pe Andreiașu, așa, dragii mei, așezați-l cu grijă, aici, pe masă", iar când au dat capacul la o parte, s-a aplecat peste fiul ei, plângând în hohote și sărutându-i fața. Îl mângâia pe mâini și pe obraji spunând: „Te-au omorât canaliile și pe urmă te-au ciopârțit!" Când s-a mai liniștit, am văzut cum soția mea, care avea 48 de ani, îmbătrânise brusc, cu cel puțin zece ani, din pricina durerii.

Atunci am luat hotărârea să aflu adevărul și să încep lupta pentru pedepsirea vinovatului, indiferent cine ar fi fost. Peste câțiva ani, mi-am dat seama câtă dreptate avea părintele Argatu, de la mânăstirea Cernica, când spunea că oamenii care au trecut prin mari necazuri – torturi, închisori sau moartea celor dragi – sunt călițiți de Dumnezeu mai mult decât fierul înroșit. Poate că ținând cont mereu de această pildă am avut tăria de a duce crucea grea a vieții noastre și de a rezista în lupta cu justiția. Încet-încet, anii vor trece și adevărul încă nu va ieși la iveală, după mai bine de 20 de ani...

Când s-au adus prapurii și sfeșnicul de la biserică pentru aprinderea lumânărilor, sfeșnicul a fost pus pe hol, lângă capacul sicriului, iar prapurii la căpătâiul fiului nostru. Totul se desfășura într-o liniște deplină, de parcă fiecare știa ce are de făcut, oamenii intrau cu o lumânare aprinsă, puneau flori în sicriu, mai stăteau puțin, apoi plecau cu capetele plecate. Unii murmurau în șoaptă: „Ce tânăr era săracul, uite, i-au ars mâinile și fața, ce copil frumos era!"

La un moment dat, s-a auzit pe hol o forfotă de voci și în sufragerie a intrat un mic grup de patru, cinci persoane. Aduseseră o superbă coroană de flori pe a cărei panglică scria: „Andrei, inimile noastre sunt alături de tine!" Unul dintre tineri ne-a prezentat condoleanțe. Erau de la Liga Studenților și voiau să fie alături de Andrei și de noi. Daniel Popescu – președintele Ligii, Virgil Popescu – vicepreședinte, Bogdan Tomulică – președintele Studenților Constructori (unde fusese student Andrei) și Antonie Popescu ne-au sprijinit moral în toată această perioadă și, de câte ori îi vedeam, îl simțeam pe fiul nostru lângă noi.

Către seară, când lumea a mai plecat, mi-am adunat gândurile ca să discutăm în familie ce vom face și cum vom proceda a patra zi, sâmbătă, ziua înmormântării. Colegii de la mecanizare îmi puseseră la dispoziție și un camion, pe lângă dubiță, deoarece și-au închipuit că va veni lume multă, iar până la cimitir erau circa 20 km.

În casă rămăseseră la veghe doi colegi cu soțiile și rudele soției mele, care ne ajutau la pregătirea pentru a doua zi. Ultima zi a lui Andrei pe acest pământ era ziua în care pentru noi începea, așa cum spusese bătrânul părinte Cleopa, răbdarea, răbdarea, răbdarea și, apoi, din nou: răbdarea, răbdarea, răbdarea. „Și când crezi că ai ostenit, iarăși: răbdare, răbdare, răbdare și așa... până la capăt cu: răbdare, răbdare, răbdare!" Poate că vorbele lui ne-au arătat calea și ne-au întărit cu putere și răbdare, deși mă întreb până când poate să aibă omul atâta răbdare.

După o noapte de veghe care a trecut cu o viteză uluitoare, încă înainte de ivirea zorilor, telefonul a început să sune. Sunau prieteni, rude sau ziariști să ne întrebe cum era organizat programul înmormântării. Slujba religioasă urma să aibă loc la ora zece, la biserica de pe strada noastră, unde fusese botezat Andrei, iar la ora 12 avea loc înmormântarea la Cimitirul Militar Ghencea.

În jurul orei 9 casa se umpluse de oameni care voiau să-și ia rămas-bun de la Andrei, iar scara blocului era plină până la parter. Era trist și impresionant să vezi tineri sau oameni în vârstă, care fie îl cunoscuseră, fie voiau să-l cunoască acum, spunându-ți cu lacrimi în ochi și cu o lumânare în mână: „Dumnezeu să-l odihnească în pace!" Era ultima zi când îl mai vedeam fizic pe Andrei. În jurul nostru parcă se crease un vid, dar un vid plin de un abur ciudat. Parcă eram conduși de cineva și totul se desfășura de la sine.

Poate acesta este cel mai dureros pasaj al acestei cărți: să îl revăd pe fiul meu înconjurat de atâta lume, apropiați și străini, care îl vor duce pe un ultim drum, către nemurire, într-un loc unde probabil își va găsi liniștea.

Se apropia ora 10 și lumea nu mai contenea să vină, când un grup de prieteni și colegi a făcut ordine pe scări și în casă. Sosise clipa când Andrei trebuia condus la biserică.

Fiind lume multă și biserica foarte aproape, tinerii au decis să poarte ei sicriul pe umeri.

În fața blocului era o mare de oameni, care se întindea până spre biserică, formând parcă traseul cu trupurile lor și arătând parcă opiniei publice cu degetul: „De ce a trebuit să fie ucis un tânăr nevinovat?"

În frunte, vecinul și prietenul lui Andrei, Giurgea Doru, îi purta crucea plângând, iar la circa doi, trei metri în spate mergeau opt tineri care duceau sicriul pe umeri spre biserică, într-o liniște desăvârșită. Din când în când se mai auzea câte o voce: „Criminalii să plătească și să fie judecați!", „Iliescu e de vină!", „Tinerii te vor răzbuna!" etc.

Noi mergeam în spatele sicriului, cu prietenii și rudele, iar soția mea, deprimată și sfârșită, era condusă de brațe de două cumnate. Parcă doream ca drumul să fie cât mai lung...

În spatele nostru, acel uriaș puhoi de oameni închidea cortegiul. Când am ajuns la biserică, am constatat că alte sute de oameni ne așteptau să sosim.

Preotul paroh era în vârstă. El îl botezase pe Andrei. A propus ca slujba să fie făcută în curte, în dreptul troiței eroilor martiri, ca toată lumea să poată auzi și vedea ritualul săvârșit de cei trei preoți. Sicriul a fost așezat pe un fel de podium și înconjurat de familie, prieteni și foarte mult tineret. Când a început slujba, în acea liniște deplină, ecoul glasului preoților parcă se răspândea în tot cartierul, printre blocuri. Erau prezenți foarte mulți ziariști care, în timpul slujbei, fotografiau, blițurile se aprindeau neîncetat, iar în stradă se afla și un car TV care probabil transmitea momente ale slujbei. Nici n-am știut când s-a terminat slujba. M-au trezit la realitate dangătul clopotului și plânsul în hohote al soției mele.

Tinerii au ridicat sicriul și l-au dus spre camion, unde l-au pus în mijloc, așezându-se împrejur, de parcă îl protejau pe Andrei de toate relele, pe acel ultim drum. După camion mergeam noi, părinții, în Trabi condus de colegul meu Cristi, iar în spate un șir întreg de mașini încolonate în ordine.

Traseul a fost următorul: Dristor, Piața Unirii, Casa Poporului, Calea 13 Septembrie, bulevardul Ghencea. A fost extraordinar să constat cum oameni străini de pe stradă se descopereau, alipindu-se convoiului sau rămânând în picioare pe trotuar cu capul plecat.

Când treceam prin marile intersecții, polițiștii opreau circulația, pentru că, văzând numele de pe cruce, știau deja despre cine era vorba. Presa era plină de acest trist eveniment și zeci de articole întrebau: „Cine a tras în oameni?“, „Cine i-a ucis pe Aurica Crăiniceanu și pe studentul Andrei Frumușanu?“, „De ce a fost nevoie de victime la mineriada din 25 septembrie?“ sau „Cine a dat ordin să se tragă la atacul minerilor asupra guvernului?“.

Convoiul funerar înainta încet spre Cimitirul Militar Ghencea, și, când am ajuns pe Calea 13 Septembrie, zeci de polițiști dirijau circulația, ca să treacă acel șuvoi de oameni și mașini. Poarta cimitirului era închisă, iar înăuntru era oarecare forfotă. Ne așteptau circa 500 de persoane și foarte multă presă.

Un individ înalt a vrut să stea de vorbă cu mine. Mi-a spus că vor intra numai camionul și membrii familiei, deoarece era foarte multă lume și acolo era vorba de un „obiectiv militar".

Condițiile lui nu puteau fi acceptate. După circa zece minute de discuții, a intrat în clădirea administrației, de unde a revenit cu rugămintea ca lumea să păstreze ordinea și să nu calce pe morminte. Poarta s-a deschis, camionul s-a pus în mișcare foarte încet și s-a oprit la capela centrală. Lumea era deja în spatele camionului, umpluse toată aleea până în stradă, iar foarte mulți se duseseră deja la mormânt, pentru a urmări mai bine înmormântarea. Doi tineri au adus un căruț mortuar pentru a transporta sicriul cu trupul lui Andrei. Soția mea era ca o leoaică rănită căreia i se răpea puiul. Roțile căruciorului scârțâiau și se răsuceau pe nisipul aleilor, urmau preoții, familia și, mai în spate, lumea, acea lume minunată care a fost lângă noi până la sfârșitul acelor momente grele.

Când am ajuns, groparii erau deja la mormânt și ne așteptau pe marginea criptei, al cărei capac era dat la o parte, iar oamenii s-au adunat fie pe alee, fie printre morminte, într-o liniște desăvârșită. Preoții au început slujba de înmormântare, iar lumea cânta împreună cu ei. Când au spus Tatăl nostru, atmosfera te cutremura și te impresiona în adâncul inimii și al sufletului. Atunci s-a auzit un țipăt: „Andreiaș!" Era țipătul de disperare al soției mele care nu a mai rezistat și s-a prăbușit. O vecină, asistentă medicală, i-a administrat o injecție. Probabil

nu așteptat să se întâmple așa ceva și avea pregătit un medicament.

După terminarea slujbei, tinerii au ridicat sicriul și l-au adus la mormânt, unde așteptau groparii. Mi-am sărutat fiul pentru ultima oară și am început să plâng și să tremur, dar mi-am adus aminte că trebuie să am răbdare, răbdare și iar răbdare, și m-am îmbărbătat singur. Preoții l-au învelit cu giulgiul veșniciei, l-au stropit cu vin și mir sfânt și a fost coborât în criptă încet, în dangătul în dungă al clopotului. În liniștea care se așternuse, nu se mai auzeau decât bulgării de pământ căzând peste sicriu.

După înmormântare, ne-am dat seama cât de pustie era casa și cât de gol ne era sufletul, cât de trist era totul. Soția mea parcă nu-și mai revenea, iar eu aveam o apăsare psihică și morală, punându-mi fel de fel de întrebări care deocamdată nu aveau răspuns.

Duminică, a doua zi, soția mi-a spus aproape în șoaptă: „Hai să mergem la băiatul nostru!" Și, de atunci până în ziua de azi, duminică de duminică, de Sfântul Andrei sau de sărbători, ne ducem la mormântul lui să aprindem candela și lumânări și să ne reculegem în liniște. Acolo, lângă Andrei, mă rog la Dumnezeu să ne ierte greșelile, să nu ne părăsească și să ne dea puterea de a rezista, apoi îi cer iertare fiului meu că încă nu s-a făcut dreptate și mă rog să se odihnească în pace. De fiecare dată plecăm parcă mai limpeziți, cu cugetul împăcat și mai descătușați sufletește.

Luni, 30 septembrie 1991, am avut o surpriză: poștașul nostru, Toni (Fabian Anton), un tânăr de vârsta lui Andrei, care și astăzi ne aduce pensia și corespondența, a sunat la ușă și ne-a înmânat prima recomandată de la Parchetul Civil al Sectorului 1. Eram anunțați ca, la o anumită

dată și oră, să ne prezentăm acolo, pentru informații. De câte ori îl vedem pe Toni, avem o tresărire de bucurie. Are acum 47 de ani (cu un an mai mult ca Andrei), este un om împlinit și are doi copii minunați. El parcă l-a înlocuit pe Andrei de-a lungul acestor ani triști și tot el ne-a adus de fiecare dată corespondența rezultată din lupta surdă cu justiția română și cu alte instituții ale statului.

Scrisoarea recomandată de la Parchet din ziua aceea a fost primul semnal al începerii acestei lupte pentru aflarea adevărului și pentru dreptate. Pe parcursul timpului, adevărul se va dovedi greu de aflat fie din cauza influențelor politice, fie din cauza protecției de care se bucurau făptașii crimelor, căci era vorba despre cadre militare aflate în slujba puterii, și nu a populației acestei țări.

În aceeași zi, am primit un telefon de la Liga Studenților, care ne invita pe data de 3 octombrie la sediul Facultății de Construcții, unde se discuta despre situația creată privind „asasinarea studentului Andrei Frumușanu" și unde aveam să mă duc singur, fiindcă soția mea nu se simțea în stare să meargă. De fapt, Liga îmi cerea acordul pentru o acțiune studențească în facultatea unde învățase Andrei. Studenții voiau să facă în holul central al Facultății de Hidrotehnică un panou privind viața și moartea studentului Frumușanu Andrei, cu imagini de la mineriadă, poze cu Andrei în viață și poze cu Andrei ucis. Pe stâlpul central al holului urma să fie pusă o placă comemorativă din marmură albă pe care să scrie: „Aici a învățat studentul Andrei Frumușanu, sacrificat pe altarul libertății de către forțele neocomuniste la 25 sept. 1991", placă pe care urma să o sfințească un sobor de preoți. Se află și astăzi acolo și le mulțumesc din suflet acestor oameni minunați! Dar cererea lor cea mai impresionantă, care m-a uluit, a fost să organizeze un marș al tăcerii pe un anumit traseu.

Am fost de acord și am convenit asupra traseului, Tei – guvern, unde colegii lui Andrei puseseră o cruce din fier pe care scria: „FRUMUȘANU ANDREI – 24 de ani, 1967–1991, ucis la 25-09-1991" – Universitate – cimitir. Studenții au spus că vor lua legătura cu poliția, pentru aprobare, și au stabilit și data când avea loc această manifestare: 11 octombrie.

Abia trecuseră trei, patru zile de la înmormântarea lui Andrei și presa a început să scrie multe articole și chiar editoriale pe prima pagină: cu scene de la înmormântare, de la biserică, declarații date de fel de fel de persoane, dar întrebarea majorității ziariștilor era: „Cine i-a ucis pe Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu la mineriada din 25-09-1991?" În acest timp, sunau colegi, prieteni, rude, care ne comunicau că în ziarul cutare sau cutare au apărut articole foarte critice la adresa guvernului și a Parchetului, în legătură cu uciderea celor doi tineri. Unii ne spuneau că ne păstrează ziarul, alții mi-l aduceau mie la birou. În peste 20 de ani, am adunat două mape pline cu articole. Ziariștii erau alături de noi, ca singurii martori ai luptei grele duse în acest timp cu justiția și puterea.

Pe data de 5 octombrie 1991, ne-am prezentat la Parchetul sectorului 1, conform recomandatei primite. Ne-a întâmpinat un procuror în jur de 50 ani, înalt și slab, cu mustață. Ne-a spus că se numește Vasilescu. Întrevederea a durat circa 10-15 minute. Ne chemase să ne transmită condoleanțe și să ne comunice că Parchetul Civil și-a declinat competența în favoarea Parchetului Militar, deoarece în urma expertizelor criminalistice de la IML, s-a stabilit că Andrei fusese ucis cu un proiectil neconvențional, tras cu o armă militară. Proiectilul era un cartuș reactiv de semnalizare cu calibrul de 26 mm, tras cu un pistol de semnalizare de același calibru. Mult mai târziu aveam să aflăm că același verdict fusese dat și în cazul tinerei mame ucise, Aurica Crăiniceanu, în urma expertizei criminalistice de la morga Spitalului Municipal.

Peste două sau trei zile, am primit telefon de la Liga Studenților din Construcții. Eram anunțat că obținuseră autorizația pentru marșul tăcerii, din ziua de 11 octombrie, cu următorul program: la ora 12, sfințirea plăcii comemorative în memoria lui Andrei, iar la ora 13.30 începerea marșului studențesc al tăcerii, pe traseul Facultatea de Construcții din Tei – „Crucea lui Andrei" de la guvern – Piața Universității – Cimitirul Militar Ghencea. Marșul avea să traverseze efectiv tot centrul capitalei.

Trecuseră 17 zile de la moartea lui Andrei și a Auricăi, iar inițiativa studenților va zdruncina puțin justiția, care încă era inertă, dar și puterea, care se împăcase cu minerii din nou, soluționându-le cererile. Diversionistul șef al mineriadelor, Miron Cozma, era bine și inatacabil, iar șeful democrației originale, Ion Iliescu, se gândea probabil cum să-i acopere cât mai bine pe autorii celor trei crime recente. În presă apăreau articole din care reieșea că Andrei și Aurica fuseseră uciși fie cu petarde, fie cu cartușe pentru gaze lacrimogene. Încă nu se cunoșteau alte feluri de muniție militară cu care se trăsese din clădirea guvernului. De altfel, s-a dovedit mai târziu că cele două tipuri de muniție menționte atunci în ziare nu erau letale și nu explodau la impactul cu un obiect sau un corp uman.

Primeam telefoane, eram invitați la redacțiile ziarelor, dădeam interviuri și probabil că toate aceste acțiuni ale presei erau tonice pentru moralul nostru șubrezit, dându-ne mereu un imbold și o speranță pentru aflarea adevărului și pedepsirea criminalilor.

Marșul tăcerii se apropia cu pași repezi și în mai toate ziarele se anunțau ziua, ora și traseul stabilit. De asemenea, s-a scris că Liga Studenților a vrut să lipească afișe pe anumite zone ale traseului pentru anunțarea marșului, dar câțiva studenți au fost bătuți, li s-au luat afișele și au fost goniți pe străzile Bucureștilor. Probabil că bieții

studenți uitaseră cine se afla la putere și că urmașii Securității încă lucrau.

În ziua marșului, și eu, și soția mea aveam o stare ciudată de apăsare, de emoție maximă, amestecată cu tristețe și curiozitate. Nu mai participaserăm niciodată la un miting studențesc de o asemenea amploare. Pe măsură ce ne apropiam de facultate, prindeam însă curaj, realizând cât de aproape erau de noi oameni necunoscuți și acești studenți minunați care, în memoria lui Andrei, organizau acel impresionant marș al tăcerii. Câțiva colegi de-ai mei plecaseră direct spre facultate. Eu am trecut pe acasă să-mi iau soția cu Trabi. Dumnezeu a hotărât ca în acea zi să fie sănătoasă.

Am ajuns la facultate în jurul orei 11.30 și am rămas uimiți de minunata organizare a ceremoniei. Curtea era plină de studenți și alți participanți care ocupau trotuarul din fața facultății, lăsând un culoar liber până la treptele intrării. Ne-au întâmpinat aceiași tineri minunați, Popescu Virgil, Tomulică Bogdan, Mândruță Lucian. Când lumea ne-a recunoscut, rumoarea s-a stins într-o liniște plină de subînțelesuri. În holul facultății, totul era pregătit: o masă acoperită, pentru slujbă, preotul deja se afla acolo cu un dascăl și, chiar în fața noastră, pe pilonul central, fusese montată o placă din marmură albă sub care se afla o candelă aprinsă. Pe placă scria: „Aici a învățat studentul ANDREI FRUMUȘANU, sacrificat pe altarul libertății, de către forțele neocomuniste, la 25 sept. 1991".

Studenții se ținuseră de cuvânt și nimeni nu putuse să-i oprească!

Încet-încet și într-o liniște desăvârșită, pe nesimțite, holul acela uriaș s-a umplut de oameni care voiau să asiste la slujba de comemorare oficiată de un preot tânăr, înalt, cu o statură maiestuoasă: părintele Nicolae Buga de la

Peste două sau trei zile, am primit telefon de la Liga Studenților din Construcții. Eram anunțat că obținuseră autorizația pentru marșul tăcerii, din ziua de 11 octombrie, cu următorul program: la ora 12, sfințirea plăcii comemorative în memoria lui Andrei, iar la ora 13.30 începerea marșului studențesc al tăcerii, pe traseul Facultatea de Construcții din Tei – „Crucea lui Andrei" de la guvern – Piața Universității – Cimitirul Militar Ghencea. Marșul avea să traverseze efectiv tot centrul capitalei.

Trecuseră 17 zile de la moartea lui Andrei și a Auricăi, iar inițiativa studenților va zdruncina puțin justiția, care încă era inertă, dar și puterea, care se împăcase cu minerii din nou, soluționându-le cererile. Diversionistul șef al mineriadelor, Miron Cozma, era bine și inatacabil, iar șeful democrației originale, Ion Iliescu, se gândea probabil cum să-i acopere cât mai bine pe autorii celor trei crime recente. În presă apăreau articole din care reieșea că Andrei și Aurica fuseseră uciși fie cu petarde, fie cu cartușe pentru gaze lacrimogene. Încă nu se cunoșteau alte feluri de muniție militară cu care se trăsese din clădirea guvernului. De altfel, s-a dovedit mai târziu că cele două tipuri de muniție menționte atunci în ziare nu erau letale și nu explodau la impactul cu un obiect sau un corp uman.

Primeam telefoane, eram invitați la redacțiile ziarelor, dădeam interviuri și probabil că toate aceste acțiuni ale presei erau tonice pentru moralul nostru șubrezit, dându-ne mereu un imbold și o speranță pentru aflarea adevărului și pedepsirea criminalilor.

Marșul tăcerii se apropia cu pași repezi și în mai toate ziarele se anunțau ziua, ora și traseul stabilit. De asemenea, s-a scris că Liga Studenților a vrut să lipească afișe pe anumite zone ale traseului pentru anunțarea marșului, dar câțiva studenți au fost bătuți, li s-au luat afișele și au fost goniți pe străzile Bucureștilor. Probabil că bieții

studenți uitaseră cine se afla la putere și că urmașii Securității încă lucrau.

În ziua marșului, și eu, și soția mea aveam o stare ciudată de apăsare, de emoție maximă, amestecată cu tristețe și curiozitate. Nu mai participaserăm niciodată la un miting studențesc de o asemenea amploare. Pe măsură ce ne apropiam de facultate, prindeam însă curaj, realizând cât de aproape erau de noi oameni necunoscuți și acești studenți minunați care, în memoria lui Andrei, organizau acel impresionant marș al tăcerii. Câțiva colegi de-ai mei plecaseră direct spre facultate. Eu am trecut pe acasă să-mi iau soția cu Trabi. Dumnezeu a hotărât ca în acea zi să fie sănătoasă.

Am ajuns la facultate în jurul orei 11.30 și am rămas uimiți de minunata organizare a ceremoniei. Curtea era plină de studenți și alți participanți care ocupau trotuarul din fața facultății, lăsând un culoar liber până la treptele intrării. Ne-au întâmpinat aceiași tineri minunați, Popescu Virgil, Tomulică Bogdan, Mândruță Lucian. Când lumea ne-a recunoscut, rumoarea s-a stins într-o liniște plină de subînțelesuri. În holul facultății, totul era pregătit: o masă acoperită, pentru slujbă, preotul deja se afla acolo cu un dascăl și, chiar în fața noastră, pe pilonul central, fusese montată o placă din marmură albă sub care se afla o candelă aprinsă. Pe placă scria: „Aici a învățat studentul ANDREI FRUMUȘANU, sacrificat pe altarul libertății, de către forțele neocomuniste, la 25 sept. 1991".

Studenții se ținuseră de cuvânt și nimeni nu putuse să-i oprească!

Încet-încet și într-o liniște desăvârșită, pe nesimțite, holul acela uriaș s-a umplut de oameni care voiau să asiste la slujba de comemorare oficiată de un preot tânăr, înalt, cu o statură maiestuoasă: părintele Nicolae Buga de la

biserica Visarion. Am aflat că pe fiul lui îl chema tot Andrei. „Tinerii noștri trebuie să trăiască și să învețe în această țară minunată, iar asemenea nenorociri nu trebuie să se mai întâmple niciodată!“ a spus el și a început să cânte slujba de pomenire. Toată lumea avea lumânările aprinse. Soția mea și cu mine am plâns încet, până la sfârșitul slujbei, când am auzit: „Dumnezeu să-l odihnească în pace și să-i ierte greșalele, cele de voie și cele fără de voie! Amin!“

Mulțimea de oameni, atât din curte, cât și din stradă, s-a pus apoi în mișcare. Începea marșul. Erau prezenți peste 2 000 de oameni. Studenții purtau pancarte cu poza lui Andrei ucis sau portrete de-ale lui pe care scriseseră fel de fel de lozinci: „Iliescu judecat, pentru sângele vărsat!“, „Asasinilor, când vă veți opri“, „Justiție dreaptă pentru studentul ucis nevinovat“, „Iliescu și Cozma, asasinii studenților“ etc.

La ora stabilită, 13.30, marșul tăcerii a început. În față se aflau o mașină de poliție și o mașină neagră, cu girofar, probabil de la SRI, care când apărea, când dispărea, urmărind desfășurarea mitingului studențesc căruia i se alăturase și Alianța Civică.

Studenții din primele rânduri purtau o pânză uriașă desfășurată pe care scria Liga Națională a Studenților din România, iar pe margini se aflau intercalați polițiștii și studenții care protejau mitingul, dar era imposibil să-i oprești pe oamenii de pe trotuar care doreau și ei să intre în mijlocul convoiului pentru a participa la marș. I-am propus părintelui Buga ca noi să mergem mai departe, la „crucea lui Andrei“. Oamenii înaintau într-un ritm alert, dar constant. La crucea pusă de colegii lui Andrei se aflau deja peste o sută de persoane, foarte mulți reporteri TV și ziariști. Ziariștii fotografiau locul unde fusese ucis Andrei și indicau și unde fusese împușcată Aurica Crăiniceanu, lângă stația de metrou unde se afla un tei.

La un moment dat, un reporter a strigat „Se apropie marșul de guvern!" și am văzut, de la distanță, desfășurarea marșului în toată măreția lui impresionantă. După ce a trecut prin fața clădirii guvernului, convoiul uriaș a ajuns în fața crucii unde părintele Buga ținea o scurtă slujbă de pomenire. Se mergea încet și participanții la marș descopereau treptat locul unde fuseseră uciși, nevinovați, cei doi tineri. Studenții aminteau și numele jandarmului Lazăr Nicolae, de 21 de ani, ucis de mineri în sediul guvernului.

Stând la cruce până a trecut convoiul, am apreciat că erau peste 3 000 de oameni, care acum se îndreptau spre Piața Universității, la „kilometrul zero al marilor frământări", cum i se mai spunea. Acolo așteptau peste 500 de oameni, majoritatea studenți și membri ai Alianței Civice, în frunte cu răposatul senator Constantin Ticu Dumitrescu, de a cărui lege a lustrației, de care țara avea atâta nevoie, s-a ales până la urmă praful, din cauza multor „rămășițe" comuniste aflate încă în Parlamentul României.

Mergeam cu mașina în urma convoiului, împreună cu preotul Buga. Ne-au atras atenția niște tineri vânjoși și tunși scurt, probabil cu „ochi albaștri"*. Apăreau de pe străzile adiacente până în Piața Romană și se topeau în coloana aflată în mișcare, amestecându-se printre studenți. Securitatea dovedea încă o dată cât de „vigilentă" era cu cetățenii patriei.

Ne-am oprit în Piața Universității. Unii erau de părere că era mai bine ca marșul să se încheie acolo. Putea să apară vreo diversiune. Le-am explicat pe un ton mai ridicat: „Este stabilit traseul și este dorința studenților să mergem până la Cimitirul Militar Ghencea. Vă rog, în

* Angajați ai Serviciilor Secrete (n.ed.).

numele nostru și al lor, să nu mai insistați!" Nu au mai insistat. Între timp, a sosit coloana condusă de studenți și când cei temători au văzut șuvoiul de oameni s-au lăsat de asemenea idei. Era aproape ora 17 și mai era încă mult de mers. Le-am spus organizatorilor că noi ne ducem înainte și îi așteptăm la cimitir. Trebuia să obținem aprobarea administrației cimitirului pentru intrarea, până în apropierea mormântului, a marșului tăcerii.

Când mi-am dat seama cât mai era de mers – Piața Unirii, Casa Poporului (așa se numea atunci Palatul Parlamentului), Calea 13 Septembrie, Cimitirul Militar Ghencea –, am realizat câtă voință și dorință aveau acești minunați studenți de a merge până la locul de odihnă veșnică unde se afla fostul lor coleg, Andrei, să-i aprindă o lumânare și să arate cu degetul către puterea vinovată. Asemenea crime nu trebuiau să se mai întâmple, iar asasinii trebuiau pedepsiți. Pe tot traseul, mersul s-a desfășurat în liniște, ordonat și civilizat. Lumea de pe trotuare se oprea și se uita cu interes. Bărbații se descopereau, respectând sensul marșului.

Am ajuns la cimitir cu preotul Buga și soția mea și am dat să parchez mașina, când un jandarm mi-a spus să o parchez în altă parte, deoarece se apropia o coloană care „vrea să meargă la studentul ucis la mineriadă". I-am explicat că noi eram părinții acelui student și am ajuns înaintea coloanei ca să discutăm cu administrația. Jandarmul s-a retras, iar noi am văzut cum administratorul discuta cu un colonel de jandarmi. Prin curtea cimitirului și printre alei era o forfotă aparte. Fel de fel de indivizi îmbrăcați civil se deplasau rapid și parcă se ascundeau prin spatele crucilor. Colonelul și administratorul m-au rugat ca, la sosirea coloanei, să discut cu organizatorii ca să intre numai 100-200 de oameni în cimitir. Se comunicase prin stație că la marș participau peste 3 000 de oameni și se aflau deja pe Calea 13 Septembrie. Le-am

spus că marșul era civilizat și nu vor fi create probleme de nici o natură. Între timp, în fața cimitirului au sosit două dube, probabil cu jandarmi.

Se făcuse aproape ora 19 când a ajuns marșul. Începuse să se însereze. Participanții au fost opriți la intrare, s-a purtat o scurtă discuție. Apoi porțile s-au deschis și, într-o liniște impresionantă, a început intrarea în cimitir. Bărbații în civil ascunși printre cruci s-au strecurat încet-încet în puhoiul de oameni, la fel cum se întâmplase și la Piața Romană. Nu se mai rostea nici o vorbă. Se auzeau numai pașii oamenilor în lumina palidă a înserării, iar în față mergeam noi cu preotul și cei de la Liga Studenților. Duceam în mâini o colivă mică. Se împliniseră nouă zile de la moartea lui Andrei. Când am ajuns la mormânt, oameni mulți la număr se așezaseră deja în jurul lui și cu greu ne-am făcut loc să înaintăm spre cruce. Aleile cimitirului erau pline.

În timpul slujbei s-a lăsat întunericul și lumea aprindea lumânări și brichete, creând o atmosferă fantastică, un spectacol impresionant: o mare de lumini se zărea pe toate aleile cimitirului, ca în noaptea de Înviere, în timp ce preotul îi pomenea și pe ceilalți tineri uciși, Aurica Crăiniceanu și Nicolae Lazăr. După terminarea slujbei, părintele Buga a ținut o scurtă cuvântare, din care redau câteva rânduri pătrunzătoare:

„Andrei a fost un suflet curat, a avut nume de bărbat, nume de creștin, numele primului chemat la apostolie, al Sf. Apostol Andrei. El a pierit ca o jertfa, pentru ca ura să nu mai fie niciodată între noi, românii. Să dea Dumnezeu ca jertfa lui să nu fi fost degeaba!“ Apoi, un mic cor al studenților teologi împreună cu lumea au cântat un Tatăl nostru trist și cutremurător. La sfârșit, au intonat refrenul cântecului de bărbăție și credință, care a impresionat întreaga asistență:

Cei ce rabdă jugul
Și-a trăi mai vor
Merită să-l poarte
Spre rușinea lor...!

Lumea începea să părăsească cimitirul. La ieșire ne-am întâlnit cu colonelul de jandarmi, care, după ce a dat mâna cu preotul Buga și cu noi, ne-a spus cât de impresionat fusese de desfășurarea acelui marș studențesc. Avea lacrimi în ochi.

Așa s-a terminat poate cea mai mare demonstrație studențească a anilor '90. M-am întrebat mult timp de atunci încoace: dacă tinerii mor, viitorul țării cui rămâne? La revoluția furată și în timpul democrației originale a lui Ion Iliescu, părinții începuseră să-și piardă copiii.

După marș, în presă se puneau și alte întrebări: „De cine au fost uciși cei trei tineri?", „Pentru ce au trebuit să moară oameni nevinovați?", „Cine a dat ordin să se tragă în mulțime cu o asemenea muniție?" etc., întrebări, deocamdată, fără răspuns.

La trei zile de la marele eveniment studențesc, am fost invitați pentru o audiență la șeful anchetelor penale și criminalistice, procurorul Eugen Vasiliu, care ne-a întâmpinat cu căldură, comunicându-ne că dosarul întocmit la Parchetului Civil fusese înaintat Parchetului Militar Teritorial pentru începerea anchetei penale. Ca să întărească cele spuse, a format un număr de telefon și, în prezența noastră, a cerut să vină chiar procurorul de caz care preluase dosarul. Până la sosirea lui, ne-a invitat să bem o cafea.

După circa 20-30 de minute, a intrat în birou un tânăr slăbuț, înalt, cu mustață și ochi ageri. Procurorul Vasiliu ni l-a prezentat: „Dânsul este domnul procuror militar, căpitan Surdescu Gheorghe. Începând de astăzi se va ocupa numai de dosarul fiului dumneavoastră".

Tânărul procuror de 34 ani s-a aplecat puțin și ne-a prezentat condoleanțe, spunându-ne să luăm legătura cu el ori de câte ori va fi nevoie la numărul de telefon pe care ni l-a dat.

Era pentru prima dată când intram pe culoarul sinuos al justiției, în lupta grea ce va urma pentru aflarea asasinului și a adevărului. Împreună cu soția mea și cu domnul Viorel Crăiniceanu, celălalt năpăstuit al sorții, vom fi nelipsiți și nedespărțiți timp de peste douăzeci de ani, la toate anchetele Parchetelor și la toate procesele prin tribunalele românești. Din acea zi, drumul nostru a fost unul singur: casă, serviciu, cimitir, Parchet, tribunal.

4. Dosarul Frumușanu–Crăiniceanu

În acest capitol voi arăta cum a început ancheta la Parchetul Militar, ce evenimente s-au mai petrecut cu o repeziciune incredibilă, ce greutăți am întâmpinat în toată această perioadă, liniștea totală și nesimțită din partea puterii și cum a reacționat Parlamentul României privind uciderea celor trei tineri nevinovați. Nu voi intra în esența dosarului, dar voi încerca să vă arăt cum s-a lucrat la acest dosar și care au fost piedicile de toate felurile, fie din partea puterii, fie din partea altor instituții, pe parcursul anchetei, precum și atitudinea unor personalități juridice sau politice față de acest dosar.

La trei zile de la marșul tăcerii, pe înserat, cineva a sunat la ușă. Am deschis. Era un soldat care avea în mână o carte poștală recomandată de la Parchetul Militar. Am semnat de primire, mi-a înmânat-o. Purta data de 14 octombrie 1991 și ne comunica chemarea la Parchetul Militar Teritorial în data de 18 octombrie, „pentru audiere în legătură cu moartea violentă a fiului dvs., Frumușanu Andrei". Era primul semnal că tânărul procuror, Gheorghe Surdescu, începuse anchetarea în acest dosar. Ne-am mirat de reacția rapidă cu care se derulau acțiunile Parchetului. Din acea zi, soția mea și cu mine am luat hotărârea să ne ducem împreună la toate invitațiile și intervențiile noastre, fie la Parchet, fie în audiențe, la Ministerul Justiției sau la procurorul general. Ea nu se simțea însă prea bine și trebuia să meargă destul de des la medic și la spital pentru fel de fel de tratamente și consultații. Din cauza stării depresive, sistemul nervos și inima îi erau afectate. Cu toate acestea, a avut, biata de ea, puterea de a merge pe data de 18 la întâlnirea oficială de la Parche-

tul Militar Teritorial cu procurorul militar Surdescu Gheorghe. Întâlnirea a durat circa o oră.

Procurorul ne-a făcut impresia unui om foarte serios. Era foarte direct și deschis. Către sfârșitul întrevederii, i-am spus: „Domnule procuror, noi suntem sceptici în ceea ce privește prinderea asasinului fiului nostru, deoarece când sunt implicate cadre militare, nu știu de ce, dar justiția se lasă mai greu". În acel moment, s-a uitat fix în ochii mei și mi-a răspuns cu o voce gravă: „Domnule Frumușanu, am și eu doi copii și îmi dau seama ce durere înseamnă pierderea fiului dumneavoastră. Vă promit că îmi voi face datoria și îl voi prinde pe criminal, indiferent cine ar fi el!" Apoi s-a ridicat de pe scaun, ducându-se spre un fișet de unde a scos un dosar pe care l-a pus alături de cel care era deja pe birou. Pe unul era scris cu litere mari, negre, FRUMUȘANU ANDREI, iar pe celălalt, cu aceleași litere, CRĂINICEANU AURICA.

Priveam numele și-mi dădeam seama că viața și moartea celor doi tineri uciși era cuprinsă în filele a două dosare, iar un procuror criminalist încerca să afle adevărul, anchetând cum au murit și cine i-a ucis. Procurorul ne-a explicat că, într-adevăr, cele două dosare vor merge pe tot parcursul anchetei împreună, deoarece, în ambele cazuri, uciderea se făcuse cu același tip de pistol și același tip de muniție: un pistol de semnalizare de calibrul 26 mm și cartușe reactive de semnalizare de același calibru.

De atunci încolo, de la începutul anchetei penale și până la deliberările greoaie ale justiției române, pentru noi, presă și magistrați, dosarul se va numi Frumușanu–Crăiniceanu.

Procurorul ne-a întrebat dacă aveam martori pentru a da relații. I-am răspuns că noi nu fuseserăm la fața locului, dar i-am dat numele și adresa lui Nițulescu Petrișor, prietenul lui Andrei. Parchetul urma să-i găsească

pe ceilalți martori care se aflaseră pe stradă și în șantierul în lucru.

Aceasta a fost prima întâlnire cu procurorul Surdescu, un om integru și foarte preocupat de anchetarea cazului. Nu bănuia probabil ce greutăți va avea și ce piedici i se vor pune pe parcursul timpului, până când dosarul va ajunge în instanță și chiar după aceea.

Am convingerea și astăzi, față de tot ceea ce s-a întâmplat, că, dacă presa nu era lângă noi să urmărească aproape pas cu pas evoluția acestui dosar, cazul ar fi fost închis de mult. S-au încercat multe tentative în acest sens, fie prin tergiversarea dosarului, fie prin intervenția anumitor persoane, chiar în timpul instanțelor de judecată sau al anchetelor.

La începutul lunii noiembrie 1991, am primit un telefon de la o ziaristă care-mi propunea un lucru extraordinar: „Domnule Frumușanu, nu vreți să-l cunoașteți pe domnul Crăiniceanu Viorel, cel căruia i-a fost împușcată soția? Vă dau un număr de telefon și adresa dacă vreți". Am acceptat cu mirare și chiar cu stupefacție ideea tinerei ziariste. Nu mă gândisem până atunci să-l caut pe domnul Crăiniceanu.

Așa a început apropierea unor oameni năpăstuiți de soartă și care vor sta nedespărțiți în această luptă dură, dar surdă cu justiția. Așa am cunoscut un om singur, cu doi copii de crescut, un om care a fost martor ocular la uciderea soției sale.

În luna noiembrie, studenții din Liga Națională au propus să se schimbe numele casei de cultură a studenților, din Grigore Preoteasa, nume rămas de pe vremea lui Gheorghiu-Dej, în Casa de Cultură Andrei Frumușanu, dar propunerea i-a deranjat pe nostalgicii comuniști. Numele a rămas pur și simplu Casa de Cultură a Studenților.

Fiul nostru fiind născut pe 4 noiembrie și apropiindu-se și ziua de 30 noiembrie, a Sfântului Andrei, studenții de la Construcții ne-au invitat, pe data de 15 noiembrie, în sala de festivități a Facultății de Drept la un spectacol omagial, în memoria lui Andrei și a celorlalți doi tineri, Aurica și Nicolae, uciși în mineriadă. Când am ajuns împreună cu soția, ne-au întâmpinat câțiva studenți care ne-au înconjurat cu dragoste, conducându-ne către sala de festivități. Sala era arhiplină. Când s-a anunțat că eram și noi prezenți, s-a făcut liniște deplină, luminile au început să se stingă încet-încet. Era o atmosferă extraordinară.

Pe scenă au apărut Vali Sterian și Cristian Pațurcă și împreună cu sala au cântat celebrele melodii ale „golanilor" din Piața Universității. Apoi au urcat pe scenă câteva formații studențești și au cântat, iar către sfârșit, când s-au stins toate luminile, în întreaga sală s-au aprins brichete ce păreau niște licurici de feerie și s-a cântat „Andrii Popa cel voinic, e haiduc și e vestit". Am fost impresionați până la lacrimi de acest sfârșit de spectacol extraordinar susținut de studenți. Am plecat de acolo cu tristețe în suflet, dar cu o satisfacție morală că studenții luptau în felul lor și nu își uitau colegul.

Așa cum stabiliserăm cu procurorul militar Surdescu, din două în două săptămâni treceam pe la Parchetul Militar să vedem care mai era stadiul cercetărilor. Ancheta mergea destul de greu, însă procurorul ne spunea că avansează, că anchetează mai mulți martori, că făcuse o reconstituire la locul faptei cu Petrișor, prietenul lui Andrei, și cu domnul Crăiniceanu. Soția mea și-a pierdut cumpătul la un moment dat și i-a spus pe un ton ridicat: „Sunteți tânăr, domnule procuror, și nu cred că o să rezistați presiunilor politice, pentru că aceste crime deranjează puterea!" Procurorul s-a întunecat puțin la față și a

răspuns răspicat: „Doamnă, eu nu fac politică și îmi voi face datoria de procuror în acest dosar până la descoperirea și arestarea criminalului". După aceea, eu i-am spus: „Vă urez mult curaj și succes, dar la noi este o vorbă încă de pe vremea comuniștilor: «Oamenii se schimbă, crimele rămân». Ne temem să nu vi se ia acest dosar pe parcursul anchetei și să fie uitat pe undeva..."

Acesta a fost primul și ultimul nostru comentariu față de ancheta procurorului Surdescu. Ne-am hotărât să-l lăsăm să lucreze și să ne comunice el mersul anchetei, când socotea că a mai făcut un pas important. Plecam totdeauna de acolo cu oarecare neîncredere și într-o stare de spirit apăsătoare. Aceste întâlniri erau grele și foarte concentrate. Pe parcursul timpului, ni se părea că și procurorul avea aceeași apăsare pe măsură ce chema mai mulți martori și începuse să-i deranjeze pe unii dintre șefii săi ierarhici.

Era o duminică de noiembrie, urâtă și întunecată. Trebuia să mergem la cimitir și ne-am gândit ca, la întoarcere, să-l vizităm și să-i cunoaștem pe domnul Crăniceanu și pe copiii rămași fără mamă. L-am sunat la telefonul dat de ziaristă, ne-a dat adresa, ne-a spus că era acasă și ne aștepta. Locuia destul de aproape de noi, pe Calea Căuzași, pe lângă Timpuri Noi, la parterul unui bloc nou, ce părea dat în folosință de curând. Când am ajuns, am sunat la ușă și s-a auzit o voce de copil care a întrebat: „Cine e?" Ne-a deschis un băiețel ca de șase ani, iar apoi a strigat: „Tată, te caută cineva!" A apărut un bărbat tânăr, înalt, cu ochi negri încețoșați de tristețe. Șovăind puțin, s-a apropiat de noi și, după prezentări, ne-a invitat în sufragerie.

Era o situație stranie. Parcă ne cunoșteam de multă vreme, ne uitam unii la alții, fără să vorbim, dar parcă știam foarte bine necazurile prin care treceam cu toții,

întrebându-ne din priviri: „De ce ni s-a întâmplat așa ceva, de ce soarta ni i-a luat pe cei dragi?“

Și astăzi Viorel are o privire stinsă și vorbește parcă în șoaptă. A rămas traumatizat de cele întâmplate, cu toate că este un bărbat înalt și zdravăn din nordul Moldovei, cum era și Aurica, împușcată la brațul lui. În câteva secunde, viața îi fusese întoarsă pe dos...

Cu ochii în lacrimi, soția mea l-a întrebat unde era celălalt băiat. El l-a strigat și am aflat că pe cel mic îl chema Ionuț, avea patru ani, iar pe cel mare, Bogdan, și avea șase ani. Tatăl lor avea 28 de ani și rămăsese singur, lipsit de dragostea și apropierea soției sale ucise prin împușcare la numai 27 de ani.

La apariția celor doi copii, atmosfera s-a mai destins cu o rază de bucurie și lumină. Copiii erau simbolul vieții, visul unor tineri care voiseră să se bucure de viață. Cu toate că Viorel se descurca singur cu cei doi copii, în apartament domneau o ordine și o curățenie ireproșabile. Biata Aurica lăsase casa pe mâini bune, de gospodar. Pe parcursul anilor, soțul ei s-a dovedit a fi priceput la toate: strungar, zugrav, faianțar, mecanic, instalator și chiar bucătar, aptitudini care l-au ajutat mult să-și crească frumos copiii și să aibă grijă de casă, după marele lor necaz.

Bând o cafea, încet-încet am început să povestim fiecare cum s-a întâmplat...

În ziua de 25 septembrie, în jurul orei 18.15, soții Crăiniceanu veneau de la Centrul de Hematologie situat pe strada Dr. Felix, unde donaseră sânge. Traversând Piața Victoriei pe bulevardul Ana Ipătescu (Lascăr Catargiu), s-au oprit puțin în dreptul stației de metrou, unde foarte multă lume se uita spre clădirea guvernului asaltată de mineri și de unde se trăgea înspre piață. Se trăgea cu fumigene, gaze lacrimogene și anumite proiectile care, la impact, explodau puternic. Era haos total, iar oamenii fugeau speriați care încotro.

„Aurica era la brațul meu și am văzut cum se trăgea de la etajul doi al clădirii guvernului. M-a întrebat: «Cu astea (proiectilele) se poate omorî?» Deodată, la circa doi metri în fața noastră, un bărbat voinic s-a aruncat la pământ. În secunda următoare, un proiectil a explodat în pieptul Auricăi, scoțând o flacără. Am început să țip, lumea a venit imediat, nu știu de unde a apărut o mașină și am dus-o la Spitalul Municipal". Acesta a fost un citat din declarația dată de Viorel Crăiniceanu în fața procurorului militar Surdescu. Împreună cu cel care se aruncase la pământ, Constantin Nichita, și cu Petrișor Nițulescu, prietenul lui Andrei, ei erau martorii care văzuseră momentul uciderii celor doi tineri și locul de unde se trăsese: etajul al doilea, fereastra a treia, de la stânga la dreapta, din clădirea Guvernului României.

Pe parcursul anchetei, vor mai apărea și alți martori care au văzut de unde se trăgea, mulți remarcând și basca trăgătorului care scosese capul pe fereastră.

Am povestit acest cumplit episod relatat de Viorel, pentru a vă arăta cât de asemănătoare au fost cele două crime: ambii tineri fuseseră împușcați în piept. După explozie, ambii au fost arși de o flacără. Andrei a murit după foarte puțin timp, iar Aurica a doua zi, pe 26 septembrie, la ora 5.30, în chinuri groaznice. Mă uitam la Viorel. Ochii i se umeziseră. Știa că fusese ucis și un student, dar nu aflase în ce loc anume. Când i-am spus că s-a întâmplat la 20-25 de metri pe același trotuar, în curtea șantierului, s-a uitat în ochii mei și, puțin speriat, mi-a spus: „Ăștia trăgeau în trecători... nu în mineri, puteau să-i mai omoare și pe alții... putea să fie oricine!" S-a dovedit peste ani câtă dreptate avea!

L-am întrebat de când locuiau în acel bloc, deoarece arăta ca nou. Oftând cu năduf, ne-a spus că locuiau doar de un an. Era un apartament repartizat familiei de Uzina

Faur unde lucra Viorel. El și Aurica fuseseră doi oameni obișnuiți, doi oameni care munceau și aveau copii, doi oameni care voiau să-și împlinească poate visul vieții, doi oameni tineri a căror viață s-a năruit din cauza luptei feroce a politicienilor pentru putere și a asasinilor plătiți din banii noștri pentru a-i apăra.

Aurica Crăiniceanu fusese muncitoare la întreprinderea Mecanica. Trăgând adânc din țigară, Viorel povestea cum colegii ei pregătiseră o mașină ca să îi ducă trupul neînsuflețit tocmai în nordul țării, lângă Botoșani, pentru a fi înmormântată creștinește lângă familia ei.

După ce i-am dat lui Viorel Crăiniceanu numărul nostru de telefon, ne-am luat la revedere, i-am strâns pe copii în brațe și am plecat amândoi îngânduraţi. De atunci suntem împreună, luptăm împreună și ne ducem împreună crucea. Astăzi, după 24 de ani, noi am îmbătrânit, Viorel este un bărbat de peste 50 de ani ani și muncește, copiii lui au acum 27 și 29 ani... iar Crăiniceanu Aurica și Frumușanu Andrei încă așteaptă acolo, în ceruri, să se afle adevărul despre cum au fost uciși și să se facă dreptate.

Se apropia ziua Sfântului Andrei, 30 noiembrie, și trebuia să ne pregătim de parastasul fiului nostru. Am sosit acasă mai devreme. Probabil că Dumnezeu mi-a îndreptat pașii. Era o zi ploioasă și friguroasă și, când am deschis ușa la sufragerie, am rămas încremenit: ușa la balcon era deschisă larg, iar soția mea era îngenuncheată în fața icoanei și se ruga plângând: „Doamne, cu ce am greșit de ne-ai luat copilul? Ajută-mă, Doamne, și ia-mi viața ca să fiu și eu lângă Andreiașul meu! Iartă-mă, Doamne!“

Avea, săraca, privirea fixă, iar comportamentul ei era de om pierdut. Nu a auzit când am intrat și când am închis ușa balconului. Nu și-a dat seama când am îngenuncheat lângă ea, am luat-o în brațe și i-am spus: „Hai, vino

să te odihnești. Andrei ne așteaptă, dar nu îl putem vedea încă. Mai avem multe de făcut aici, pe pământ!" Am ridicat-o apoi încet, am așezat-o în pat și am învelit-o cu o pătură. A adormit imediat, epuizată.

Am sunat-o pe mama mea să-i spun ce se întâmplase. A venit repede la noi să aibă grijă de nora ei, la care ținea ca la copilul ei. Din ziua aceea, soția mea a început să ia drumul policlinicilor și al spitalelor. Apoi s-a pensionat din motive medicale, cu diagnostice severe: psihoză depresivă endocreativă și tahicardie coronariană.

Dumnezeu ne-a ajutat însă să trecem peste această încercare și ne-a întărit pentru lupta grea care avea să înceapă.

Pe 12 iunie 1992, s-a finalizat, în sfârșit, după șase luni de amânări, Raportul Comisiei de anchetă a parlamentului în care se specifica: „În ceea ce privește cele două victime, Crăiniceanu Aurica – 27 de ani și Frumușanu Andrei – 24 de ani, adevărul despre cum au fost ucise cele două persoane poate fi incomod pentru anumite zone ale puterii. Împrejurările trebuie neapărat clarificate, întrucât există suficiente motive care duc la concluzia că au fost victimele unor încercări de provocare și reescaladare a violențelor. Ne aflăm în fața unei infracțiuni de omor deosebit de grav".

Atunci am înțeles că adevărul se va afla foarte greu, cu toate că Parlamentul României dăduse verdictul de „omor deosebit de grav". În ce-l privea pe jandarmul ucis de mineri, Lazăr Nicolae, el s-a ales cu o poză la unitate, un pat liber acoperit cu o pătură, un sicriu și o avansare post-mortem. În cazul lui, nu s-a întocmit nici un dosar penal, dându-se probabil soluția de „autor necunoscut" (AN).

În schimb, în raportul parlamentului se pomenea în cuvinte foarte vagi despre acțiunile minerilor care atacaseră guvernul și președinția, de parcă ar fi fost ceva fi-

resc. Minerii, cu ortacul lor șef în frunte, Miron Cozma, păreau protejați. În esența lui, raportul era o analiză economică și politică, din care reieșea, de fapt, o luptă acerbă pentru putere.

Încă de la întocmirea acestui document ne-am dat seama cât de influențat politic va fi dosarul nostru, de la începerea anchetei penale și până în cotloanele sinuoase și întunecate ale justiției române. La fel ca și în cazul evenimentelor crâncene ale mineriadei din 13–15 iunie 1990, nu se pomenea niciodată despre vinovăția instituțiilor statului sau a oamenilor politici implicați în escaladarea violențelor care au dus la comiterea celor trei crime.

Revelionul anului 1992 a fost trist fără cei dragi lângă noi, fără Andrei, fiul nostru, și fără Aurica, lângă copiii și soțul ei. Un început de an dificil pentru familiile noastre. Presa întreba mereu: în ce stadiu se află ancheta, cine sunt vinovații de uciderea celor trei tineri, ce fel de cartușe și cu ce armă s-a tras, de unde s-a tras și de ce s-a tras în mulțime?

În lunile ianuarie și februarie am hotărât ca, împreună cu Viorel Crăiniceanu, să începem să batem la ușile Parchetului Militar Teritorial, pentru a vedea și auzi de la căpitanul Surdescu, procurorul de caz, în ce stadiu se afla ancheta. Procurorul părea obosit și tras la față, având figura unui om care muncește mult. Ne spunea că avansează în anchetarea cauzei și în preluarea de date de la anumite ministere și instituții, promițându-ne de fiecare dată că va merge până la capăt și nu se va da înapoi de la aflarea adevărului. Cu prilejul unei astfel de întâlniri, ne-a spus că încă mergea pe la câteva unități militare pentru martori și informații. Atunci am izbucnit: „Vreau fapte și prinderea criminalului! Poate sunteți influențat să ascundeți adevărul și să închideți dosarul! Nu încercați să ne plimbați, să ne duceți cu vorba!“ Procurorul se schimbase la față. Ne-a răspuns cu calm: „Indiferent ce

credeți despre mine, eu merg mai departe pentru că mă obligă profesia mea de criminalist. Vă rog să aveți răbdare și să mă înțelegeți. Ancheta este încă în desfășurare".

A fost prima și ultima dată când am avut o ieșire atât de brutală față de tânărul procuror care, într-adevăr, se va vedea mai târziu, dădea dovadă de profesionalism și de etică nu numai față de noi, ci și față de întregul sistem al justiției, un sistem care ne va afecta pe toți pe parcursul următorilor 20 de ani.

Medicul legist, Gheorghe Iscru, stabilise concluziile în cazul morții celor doi tineri uciși și declarase presei că fusese presat de anumite persoane și chiar amenințat în legătură cu constatările făcute la autopsie și cu concluziile trase în urma expertizei medico-legale. Atât în cazul lui Andrei, cât și al Auricăi, expertizele arătau că „au fost extrase din ambele victime două proiectile neconvenționale, atipice, trase cu o armă neconvențională".

Prin martie 1992, am aflat că medicul Gheorghe Iscru mergea pe trotuar spre casă, cu cei doi fii ai săi, și era gata să fie omorâți de o mașină neagră care, cu farurile aprinse, urcase pe trotuar, lovindu-l ușor pe unul dintre copii. A fost primul gest de amenințare din partea „cuiva" care nu era de acord cu rezultatul expertizei medico-legale, rezultat incomod, probabil, pentru instituția implicată în evenimentele tragice de la guvern. Acest doctor participase la revoluție și fusese lovit cu bâta în cap de mineri la mineriada din 13–15 iunie 1990. Am aflat din presă că, la scurt timp de la acest incident, a plecat definitiv în Franța, unde își desfășoară, până în zilele noastre, activitatea de medic legist.

Amenințările vor continua. Un student, Laurențiu Mustață, a primit un telefon și o voce groasă, după ce i-a adresat o înjurătură ordinară, i-a spus textual: „Mai las-o moartă cu Frumușanu! Ai grijă și atenție la poze! Vezi ce faci cu *România liberă*!"

Deci ascultătorii de telefoane știau cine i-a ucis pe cei doi tineri, știau cine i-a văzut, știau cine începe să-i acuze public, și trecuseră la amenințări și intimidări.

Pe măsură ce ancheta avansa, amenințările se întețeau, iar presiunile asupra Parchetului Militar creșteau. Probabil că „ei" știau cine era vinovatul, șeful SRI fiind fostul căpitan de securitate Virgil Măgureanu, omul din umbră al președintelui Ion Iliescu. Am considerat moral din partea mea și a tuturor celor amenințați să le transmit că nu ne era frică de ei și că nu trebuia să ne mai fie frică de ei, scriindu-le o scrisoare care a apărut în ziarul independent *Tineretul liber* din 18 martie 1992. Era un manifest de indignare pe care-l reproduc mai jos:

Către domnii din umbră!

Reușiți și de această dată să vă umpleți de rușine și de disprețul oamenilor cinstiți.

După ce mi-ați ucis copilul, ați început să treceți la amenințări nerușinate, în stilul vostru caracteristic. Dacă credeți că oamenilor le mai este frică de voi, vă înșelați, deoarece adevărul începe să vă strângă în cercul lui de lumină.

Și vă este frică, cumplit de frică de justiție! Nu o să puteți niciodată omorî adevărul și pe noi, pentru că noi suntem cinstiți, cu frică de Dumnezeu și, încet-încet, societatea începe să vă descopere și să vă elimine!

De câte ori merg la cimitir, la copilul meu drag, pentru a-i aprinde o lumânare, mă rog să-l odihnească Dumnezeu în pace și voi să nu aveți liniște pe pământ până nu veți fi descoperiți și pedepsiți.

Mă întreb și vă întreb: ce ați simți voi sau copiii voștri dacă ați fi amenințați cu moartea, așa cum procedați voi?

Atât copilul meu drag, cât și sărmana Aurica Crăiniceanu, simpli trecători, au fost uciși nevinovați. De ce? Pe cine apărați și ce apărați, ucigând oameni fără vină?

S-ar putea, dacă justiția noastră nu va reuși să facă lumină în acest caz, ca Liga Europeană pentru Drepturile Omului, având probe concludente, să vă cheme pentru a răspunde pentru faptele groaznice pe care le-ați comis.

Nu îmi este frică de voi, domnilor din umbră, pentru că noi, părinții, care am rămas singuri, nu mai avem ce pierde. Voi ne-ați răpit tot ce am avut mai drag!

Să dea Dumnezeu ca justiția, în care avem încă încredere, să facă lumină și să vă arate cu degetul!

ȘTEFAN FRUMUȘANU

Mergând mai des la Parchetul Militar, am aflat de la procuror că ancheta înainta greu din cauza unor martori care fie nu se prezentau când erau chemați, fie se prezentau cu întârziere. De asemenea, ni s-a comunicat că apăreau piedici din pricina unor instituții care nu voiau să colaboreze, cum ar fi: armata, poliția, jandarmeria, SPP și SRI, care închideau anchetatorilor ușa în nas câteodată...

În mai 1992, am primit din partea procurorului și o veste mare: „Știu cine este ucigașul, dar îmi trebuie mai multe probe ca să-l pot divulga. Nu voi lăsa acest dosar până nu îl văd în cătușe!"

În aceeași lună, ca o coincidență stranie, am primit telefoane de intimidare, de genul: „Faceți prea multă propagandă cu aceste cazuri!" sau „Până unde aveți de gând să mergeți, măi, canaliilor!". Comunicam presei aceste lucruri, pentru a le combate și pentru a arăta că nu ne era frică. Într-o duminică, ducându-ne la „Crucea lui Andrei" din Piața Victoriei, să punem flori și să aprindem o lumânare, s-a apropiat de noi un individ care a zis: „Nu vi se pare că sunteți cam isterici și cam faceți pe nebunii?" M-am îndreptat indignat spre el, cu gândul să îl apostrofez, dar a fugit.

Timpul trecea și ancheta avansa, dar fără rezultate concrete. Procurorul se lovea de niște „bariere". Am hotă-

rât să mergem în audiență la ministrul justiției, care, în acea perioadă, era Mircea Ionescu Quintus. Era prima noastră audiență la o înaltă persoană oficială.

Ilustrul ministru liberal, cu diplomația caracteristică, ne-a primit călduros și ne-a prezentat condoleanțe și compasiunea sa față de marele nostru necaz. Comunicându-i că ancheta trenează, am discutat și despre raportul parlamentului, exprimându-ne scepticismul în privința concluziilor lui. După ce ne-a ascultat cu multă atenție, ne-a transmis următoarele: „În privința raportului, vă rog să nu aveți niciodată încredere, domnule Frumușanu. În privința dosarului, acest lucru nu intră în atribuțiile mele de ministru al justiției. Dar, pentru că ați venit la mine, chiar acum, în prezența dumneavoastră, am să-l sun pe procurorul general. Îl rog să vă primească în audiență". A format un număr și i-a comunicat procurorului general pasul nostru privind dosarul, rugându-l să ne primească în audiență cât mai urgent posibil.

Și astăzi îi mulțumim domnului ministru pentru acest gest, dar nu putem uita că, de fapt, ne-a trimis la prima ușă a celui mai întortocheat labirint, plin de alte uși, pe unde ne vom rătăci timp de peste 20 de ani.

Așa începea aventura dosarului Frumușanu–Crăiniceanu, care și astăzi zace prăfuit în sertarele Parchetului Militar, fără un verdict final al justiției române. Uluitor și surprinzător, se lucrează încă la probe, probe deja stabilite de Înalta Curte de Casație și Justiție și, ulterior, impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Peste aproape o lună, am fost primiți la procurorul general al României, Mihai Ulpiu Cherecheanu. De la înălțimea sa impresionată, de aproape doi metri (făcuse baschet de performanță în echipa națională), cât și de la înălțimea funcției, ne-a întâmpinat cu răceală și cu un

aer de superioritate. Întâlnirea a durat circa o jumătate de oră și a fost destul de seacă în comunicare, dându-ne impresia că procurorul general nu era prea informat în privința cazului. La fel ca cei de la Parchetul Militar, de parcă aveau toți aceeași placă, ne-a adus la cunoștință că „dosarul se află în lucru, se anchetează mai multe persoane și instituții, iar ancheta este în derulare". Către sfârșitul întrevederii i-am spus că, dacă vom constata că ancheta trenează, iar dosarul lâncezește, ne vom adresa unor organizații europene. Răspunsul său nu mai are nevoie de comentarii: „Este dreptul dumneavoastră, dar justiția se face aici, la noi!" În urma acestei discuții, am plecat cu ideea și impresia că dosarul nostru va urma un drum foarte lung. Eram abia în iunie 1992.

Nu trebuie uitat că adjunctul procurorului general al României era, la acea vreme, Mugurel Florescu, înaintat la gradul de general de către Ion Iliescu, după ce fusese în completul de judecată al lui Ceaușescu în 1989 și asistase și la execuția lui. Se va dovedi mai târziu că acest personaj important al justiției era cel care punea bețe-n roate anchetei în dosarul Frumușanu–Crăiniceanu și cel care, de fapt, dirija mersul anchetei făcându-i mari greutăți procurorului anchetator. Dar despre aceste lucruri vom vorbi mai târziu.

Se apropia luna septembrie cu pași repezi. O lună tristă, cu o zi foarte grea, ziua de 25 septembrie, când se împlinea un an de la uciderea celor trei tineri: Andrei, Aurica și Lazăr. Pregăteam un parastas creștinesc, pentru odihna sufletului lor. Cu cât se apropiau zilele de 25–26 septembrie, cu atât presa devenea mai activă, punând întrebări, luând interviuri și publicând multe editoriale despre acele evenimente care zdruncinaseră societatea românească. Un interviu cu Ion Iliescu la o conferință de presă ieșea în evidență. Era publicat pe prima pagină a

ziarelor. Nu am să redau decât una dintre întrebări, pusă de o ziaristă, și felul cinic în care a răspuns Ion Iliescu:

„Î. – Pe 25 septembrie se împlinește un an de la asasinarea studentului Andrei Frumușanu. Dumneavoastră, în calitate de președinte al țării, ne puteți spune de ce într-un an de zile nu am putut afla cine sunt asasinii?

R. – Acolo erau presiuni în piață și este de pus întrebarea ce căuta studentul Frumușanu Andrei acolo!"

Acest interviu a rămas vestit peste ani pentru cinismul lui Ion Iliescu pe care eu îl întreb de peste 23 de ani: „Ce cauți dumneata în viața noastră și a țării, cu ateii și tovarășii dumitale?"

Pe 25 septembrie 1992 au avut loc trei parastase de pomenire a celor trei tineri uciși în fața clădirii guvernului și în interior – Andrei, Aurica și Nicolae – la mineriada ucigașă din 1991, de către un asasin plătit de putere, care încă nu fusese identificat. La Cimitirul Militar Ghencea, unde s-a făcut slujba de pomenire, au venit câțiva studenți, familia și mai mulți prieteni și colegi, iar preotul Buga a făcut o slujbă impresionantă, cerându-i lui Dumnezeu iertarea păcatelor, odihnă veșnică și aflarea adevărului. Apoi, s-a intonat în cor, legănând coliva pentru Andrei, „Veșnica lui pomenire".

Când am ajuns acasă, totul era pregătit pentru masa de pomană. Casa s-a umplut de oameni, cunoscuți și necunoscuți, inclusiv ziariști care voiau să ne cunoască familia și să fie alături de noi. În micul nostru apartament a trebuit să punem trei rânduri de mese deoarece tot veneau vecini și foarte mulți colegi de-ai lui Andrei. După ce mâncau câte ceva și beau un pahar de vin roșu, se închinau și plecau în liniște spunând: „Să-l odihnească Dumnezeu!"

După un an de incertitudini privind ancheta, după multe drumuri la Parchet, rămase fără rezultat, la data

de 8 octombrie 1992 s-a întâmplat ceva deosebit, ceva care ne-a mai înseninat puțin viața amară. Organizațiile internaționale începeau să fie interesate de cele două crime comise în timpul mineriadei. Dosarul depășea granițele țării. În acea zi, pe la ora 18, a sunat telefonul și o voce gravă ne-a întrebat dacă îl putem primi pe Ivan Fisher, de la Amnesty International pentru regiunea europeană. Am răspuns că îl așteptăm cu multă plăcere. Vizita lui ne dădea speranțe pentru aflarea adevărului.

În jurul orei 20 au sosit doi domni: un translator tânăr și Ivan Fisher, care nu știa să vorbească românește, dar înțelegea perfect ce i se spunea. Era înalt, uscățiv și purta ochelari cu niște lentile foarte mari, care-i măreau pupilele dându-i o privire foarte pătrunzătoare. Părea un intelectual rasat care știe ce trebuie să facă. Era foarte precis și exact în întrebări. Întâlnirea a fost de circa 40 de minute, dar foarte concentrată. Am vorbit despre stadiul anchetei, ce măsuri au luat justiția și procuratura pentru ca dosarul cercetărilor să fie mai repede elucidat, implicarea președinției și a guvernului în rezolvarea cazului, dacă noi am fost anchetați în acest timp sau dacă am fost agresați fizic sau verbal.

La sfârșitul discuției, Ivan Fisher ne-a solicitat două poze cu fiul nostru, Andrei, promițându-ne că, după ce va reveni de la Londra, unde se află sediul Amnesty International, îi va cere o audiență procurorului general al României.

Peste circa o lună, domnul Fisher a fost primit, într-adevăr, de Ulpiu Cherecheanu, procurorul general, care i-a comunicat că ancheta este într-un stadiu avansat, dar, pe un ton caustic, i-a pus aceeași placă uzată de tip comunist pe care ne-o pusese și nouă: „Domnule Fisher, dumneavoastră aveți în vedere cu totul alte probleme. Să știți însă că justiția se face aici, la noi!"

Am înțeles că și domnul Fisher a rămas dezamăgit în urma acestei întrevederi și va scrie în raportul Amnesty International că „nu noi facem justiția, dar cerem statelor să respecte justiția, iar în acest caz îi cerem procurorului general să se facă investigații complete și imparțiale asupra morții lui Andrei Frumușanu și a Auricăi Crăiniceanu".

Cert este că, după această primă palmă dată justiției din România, dosarul a început să avanseze și a apărut și prima rază de speranță: ancheta se strângea încet-încet în jurul unei instituții militare numite SPP și a unui ofițer al cărui nume încă nu fusese divulgat nici nouă, nici opiniei publice.

Ne aflam în luna decembrie a anului 1992 și procurorul Gheorghe Surdescu, cu silință și răbdare, deși știa cine era asasinul, aduna încă probe și dovezi certe pentru a „betona" dosarul și a întocmi rechizitoriul. Ne spunea că va veni curând și ziua în care va trebui să ne angajăm și un avocat pentru studierea completă a probelor și a capetelor de acuzare.

Noi stăteam ca pe jar, ancheta era în curs de desfășurare, presa „fierbea" publicând fel de fel de date și acuzații, iar criminalul era liber, angajat al unei unități militare. Ne dădeam foarte bine seama ce presiuni s-au făcut și se vor mai face asupra Parchetului Militar pe parcursul avansării anchetei și pe parcursul proceselor, după cum se va vedea mai târziu.

Nimeni nu bănuia atunci însă cât de protejat va fi acest om plătit de o instituție subordonată președintelui României. Acest lucru se va vedea în curând, în stagnarea anchetei și în greutățile pe care le-a întâmpinat procurorul timp de cinci luni. Ni se spunea mereu că martorii fie nu vin la termenul stabilit, fie instituțiile vizate nu răspund solicitărilor, fie șefii pun bețe în roate. Vedeam, pentru prima dată, în ochii procurorului, o incertitudine, o

oarecare grijă și indignare. În cele din urmă, ne-a sfătuit să ne ducem la procurorul-șef al Parchetelor Militare.

Când am obținut audiență la șeful Parchetelor Militare, am constatat că acesta era fostul procuror general, Popa Ulpiu Cherecheanu. Ne-a primit cu recunoscuta sa răceală diplomatică, întrebându-ne sec care era scopul audienței. I-am comunicat sincer și deschis că, deși procurorul de caz avansase foarte mult în anchetarea cazului, dosarul bătea pasul pe loc de câteva luni de zile, ajungându-se într-un punct mort din cauza unor instituții care nu voiau să colaboreze cu Parchetul Militar. Îl rugam să intervină pentru deblocarea acestei situații.

Spunându-i că nici raportul Comisiei parlamentare nu fusese încă prezentat, deși ne aflam în martie 1993, am plecat cu promisiunea că va discuta cu superiorii procurorului Surdescu pentru celeritatea anchetei privind acest dosar. Dar senzația noastră a fost că domnul Cherecheanu știa despre ce era vorba și de ce „înghețase" dosarul.

La data de 16 iunie 1993, în ziarul *Libertatea*, a apărut o scrisoare deschisă din partea Ligii Studenților de la Universitate, adresată fostului premier, Petre Roman, din care reieșea că, după ce curmase speranțele tinerilor, alegând să fie de partea lui Ion Iliescu, adică a trecutului comunist, continua să pozeze în victimă! Victimă însă a propriilor fărădelegi! Scrisoarea studenților se încheia cu o rugăminte: „Pentru a vă reabilita în fața oamenilor, recunoașteți public că ați greșit și cereți iertare românilor – și celor morți și celor vii – și credem că Dumnezeu, în marea Lui iubire pentru oameni, vă va ierta!"

Personal, nu am auzit să-și fi cerut iertare. Scrisoarea studenților a rămas fără răspuns. Petre Roman se considera, ca și Ion Iliescu, „imaculat și nevinovat" din punct de vedere moral pentru tot ce se întâmplase, ba mai mult,

peste ani, a devenit politician de dreapta, trecând de la stânga la dreapta și pierzându-se în Partidul Liberal.

Pe măsură ce ancheta avansa, cu chemări de martori atât civili, cât, mai cu seamă, militari, lanțul a început să se strângă. Declarațiile și articolele apărute în presă arătau că „adevărul în acest dosar, Frumușanu–Crăiniceanu, se va afla din ce în ce mai anevoios, deoarece autorul celor două crime face parte dintr-o unitate specializată, aservită puterii".

Încă de la începutul anului, procurorul Surdescu știa cine era autorul crimelor și a declarat atât presei, cât și nouă, când am fost la Parchet, că, în maximum o lună de zile, numele lui și instituția unde era angajat vor fi anunțate oficial și se vor face toate formalitățile juridice pentru ca acesta să fie deferit instanței de judecată, respectiv Tribunalul Militar Teritorial.

Eram sceptici în privința aflării atât de rapide a adevărului, mai ales că unui ziarist i se ridicase acreditarea atât la parlament, cât și la Ministerul Justiției, deoarece își „permisese" să divulge într-un articol numele instituției din care făcea parte asasinul celor doi tineri: USPP (Unitatea Specială de Protecție și Pază, ulterior SPP), serviciu secret în slujba președinției României.

Această știre era importantă pentru opinia publică și mai ales pentru noi. Căpătam speranță că se va afla adevărul și că vinovatul va fi pedepsit. Știam că procurorul de caz era foarte minuțios și depunea un mare volum de muncă pentru aceasta. Mă întrebam dacă imaginea justiției, a dreptății și a adevărului se îmbunătățea indiferent de statutul celor implicați, dar întrebarea mi-a rămas aceeași și peste ani. La fel ca după lovitura de stat din 1989, care a furat revoluția, au rămas mărturie numai mormintele celor uciși, iar asasinii trăiesc în libertate.

Presa clocotea la aflarea știrii despre SPP, însă în jurul instituției și al numelui celui care a tras se crease un fel de embargou. Totuși, în unele articole începuse să fie numit. I se spunea când Gabor Ion, când Gabor Dumitru sau Gabor Gheorghe, ofițer SPP.

În sfârșit, pe data de 19 octombrie 1993, a apărut în presă un comunicat oficial din partea Parchetului Militar: „Astăzi, 19-X-1993, Parchetul Militar București a finalizat cercetările privind decesul lui Andrei Frumușanu și al Auricăi Crăiniceanu". Numele corect al asasinului a apărut imediat în presă: GABOR DOREL VASILE – maior în cadrul SPP. La data de 25 septembrie 1991, avusese gradul de căpitan, la numai 31 de ani, iar peste doi ani a fost avansat la gradul de maior, pentru merite deosebite. Primul ziar care a comunicat această știre cu numele complet și corect al ucigașului și al instituției din care făcea parte a fost *Evenimentul zilei* din 20 octombrie 1993, într-un articol scurt, concis și exact.

La sfârșitul lunii octombrie, am fost invitați la Parchetul Militar împreună cu Viorel Crăiniceanu. Ni s-a adus la cunoștință de către procurorul Surdescu finalizarea dosarului și a rechizitoriului și am fost îndrumați ca, pentru studierea probelor, să ne angajăm un avocat.

Concomitent cu aceasta, în presă a apărut o declarație a locotenent-colonelului Ioan Mija, purtător de cuvânt al SPP, care sugera că instituția aflase din presă cine era vinovatul și că el nu ar fi aparținut SPP, dar că SPP respectă punctul de vedere al procurorului Surdescu. Gabor Dorel Vasile făcea parte însă din cadrele active ale SPP și fusese chemat la ancheta penală de mai mult timp.

Sfătuindu-mă cu soția și cu Viorel Crăiniceanu, l-am ales pe unul dintre cei mai buni avocați ai baroului, Ion Mustață. Era un avocat cu o pregătire profesională excelentă, un om care petrecuse mulți ani în procuratură, un

om care a înțeles încă de la început durerea noastră sufletească și morală și a acceptat fără nicio reținere să ne reprezinte. Timp de zece ani, avocatul nostru nu va lipsi de la nici o instanță de judecată, analizând dosarul în toată complexitatea lui, până la ultima filă. Înțelegând situația financiară grea prin care trecea Viorel Crăiniceanu, avocatul a acceptat ca, pe tot parcursul procesului, pe el să îl reprezinte gratuit.

Imediat după declarația purtătorului de cuvânt al SPP, ne-am dat seama ce presiuni uriașe se vor face asupra Parchetului Militar, asupra procurorului de caz și chiar asupra noastră sau a presei care deja începuse să dea informații ample și precise despre Gabor Dorel Vasile, autorul celor două crime. Ziarele scriau că Gabor fusese ofițer MApN, era din Târgu-Mureș, fiul unui fost colonel-șef al serviciului financiar al unității MApN din Târgu-Mureș, acum pensionar, și deținea o vilă impresionantă. Colegii îl descriau ca pe un individ orgolios, îngâmfat și ambițios. Fusese printre primii ofițeri din MApN transferat la Unitatea Specială de Protecție și Pază, ulterior SPP, încă de la început.

La sfârșitul lunii octombrie, am primit un telefon-surpriză de la postul de televiziune SOTI, care ne invita la o emisiune intitulată *Chestiunea zilei*, avându-l ca invitat și pe fostul ministru de interne Doru Viorel Ursu. Tema principală era: „De ce trenează anchetarea dosarului Frumușanu–Crăiniceanu". Am acceptat împreună cu Viorel Crăiniceanu această invitație, deoarece redactorul postului TV era Lucian Mândruță, fost coleg cu Andrei la Facultatea de Hidrotehnică și fost vicepreședinte al Ligii Studenților care organizase impresionantul marș al tăcerii.

În timpul emisiunii s-au pus și întrebări incomode atât din partea moderatorului, cât și din partea noastră,

cum ar fi: de ce nu au putut fi opriți minerii care au pus mâna pe trenuri în mod abuziv și li s-a dat undă verde să ajungă în București? De ce și cine a dat ordin ca minerii, circa 5 000, să fie conduși încolonați de către forțele de ordine de la Gara Băneasa până în fața Guvernului României, când se știa ce făcuseră la 13–15 iunie 1990? De ce au degenerat violențele care au culminat cu atacarea guvernului, lăsând în urmă trei victime nevinovate? Dacă a fost lovitură de guvern, de ce a refuzat fostul prim-ministru, Petre Roman, să negocieze cu minerii și de ce nu și-a dat demisia de la început, pentru a nu mai exista victime omenești? etc.

Sigur, Doru Viorel Ursu, fostul ministru de interne, după ce și-a prezentat compasiunea pentru pierderile noastre, a încercat să răspundă la întrebări, ocolind să spună însă și cine erau vinovații morali ai acelor evenimente și disculpând, până la urmă, forțele de ordine ale MI. La acea emisiune, în direct, i-am propus ofițerului SPP, maiorului Gabor Dorel Vasile, să dea dovadă de onoare militară și demnitate, trăgându-și un glonț în cap, așa cum făceau ofițerii adevărați de pe vremuri, când comiteau greșeli grave împotriva umanității. Apoi m-am răzgândit și am spus că era mai bine să fie judecat ca să se afle întregul adevăr despre toți cei vinovați de moartea celor trei tineri, Andrei, Aurica și Nicolae. Cum dosarul ajunsese la Parchetul Militar General de circa o lună și nu erau semne de urgentare a trimiterii în instanță, am comunicat în emisiune că ne vom adresa doamnei Catherine Lalumière, de la Consiliul Europei, și-i vom spune că, în rezolvarea acestui caz, adevărului i se opune politicul, lucru pe care l-am și făcut.

După apariția în presă a numelui lui Gabor Dorel Vasile, Serviciul de Protecție și Pază, prin purtătorul său de cuvânt, Ion Mija, a început atacul împotriva presei,

dovedind că, de fapt, instituția sa știa încă de la început cine fusese autorul celor două crime, iar acum, înainte de începerea procesului, încerca să-l disculpe. Iată un exemplu: „Este de neînțeles ușurința cu care documente ale dosarului în cauză au fost făcute publice. Pe baza datelor, faptelor și probelor verificabile ce le deținem, SPP îl consideră pe ofițer nevinovat. Cei care continuă să acuze fără probe își asumă o gravă responsabilitate".

Veți vedea mai târziu, în alt capitol, că dosarul a zăcut și va mai zace la Parchetul General, pentru a da timpul și posibilitatea acestei instituții implicate în comiterea celor două crime să ascundă anumite documente, să facă dispărute anumite urme și să-l protejeze pe asasin până la capăt.

Lupta SPP cu justiția și cu presa începuse furibund, iar „bietul" asasin se afla între ciocan și nicovală, adică între SPP – instituția unde era angajat și care trebuia să-i ascundă faptele și să-i creeze alibiuri – și puterea politică ce trebuia să intervină în actul de justiție, deoarece președintele Ion Iliescu veghea asupra acestui dosar.

La sfârșitul lunii noiembrie 1993, am aflat de la procurorul anchetator, Gheorghe Surdescu, că dosarul se afla încă la Parchetul General pentru completarea unor probe importante care urmau să întregească rechizitoriul. Cu o voce tristă, dar plină de indignare, procurorul ne-a spus că primește telefoane de amenințare și este înjurat ca la ușa cortului, ceea ce dovedea încă o dată că avansarea anchetei și chemarea anumitor martori incomozi deranjau anumite „sfere înalte". Ne-a mai povestit ceva straniu, care ne-a pus pe gânduri: mergând să bea o cafea alături, la cantina MAI – cercetări penale, se așezase la o măsuță și fuma, când s-a apropiat de el însuși Gabor Dorel Vasile, care i-a spus așa: „Ai văzut, mă, că nu poți să-mi faci nimic? Cât trăiește Iliescu și e la putere, tu nu poți să te-atingi

de mine!" Cu puțin timp înainte, Gabor tocmai ieșise de la ancheta procurorului.

După două zile am fost în audiență la procurorul general al României, Vasile Manea Drăgulin, care era de curând în funcție. L-am întrebat când va fi returnat dosarul pentru încheierea definitivă a rechizitoriului pentru a fi înaintat instanței. Acesta ne-a primit jovial, parcă bucurându-se că ne vede. Ne-a spus să avem puțină răbdare, pentru că anumite probe se vor completa, căci „nu există nici măcar o umbră de îndoială cu privire la identificarea ofițerului SPP care i-a ucis pe cei doi tineri". Și apoi dosarul va fi returnat procurorului anchetator.

Pe 12 decembrie 1993, TVR a filmat și prezentat un reportaj de la serbarea absolvenților Liceului „Spiru Haret", unde învățase Andrei, dar și Ion Iliescu. Emisiunea a fost difuzată la miezul nopții. Direcția liceului inaugurase o placă de marmură comemorativă pe care se puteau citi numele a patru foști elevi: Daniel Licu, Cosmin Enache, Andrei Paruovschi, tineri de 18-20 de ani uciși în decembrie 1989 și Andrei Frumușanu – asasinat pe 25 septembrie 1991.

Se apropia sfârșitul anului și dosarul se afla încă la Parchet, criminalul era în libertate, iar cei doi copii ai Auricăi Crăiniceanu trăiau împreună cu tatăl lor în pragul sărăciei.

În februarie 1994, dosarul zăcea încă la Parchetul General. Procurorului Surdescu i se ceruse să mai completeze probe suplimentare. Ne-a comunicat că întâmpina dificultăți din cauza SPP-ului care nu trimitea martori la audieri și nu îi permitea accesul la anumite informații sau documente. Șeful SPP, generalul Dumitru Iliescu, nu se prezentase niciodată la audierile de la Parchetul Militar.

Trebuie să menționez ceva foarte important și anume că, înainte de a preda dosarul la Parchetul General, procurorul Surdescu încadrase cazul la „ucidere din culpă", adică din greșeală, ceva ce nu putea să fie real, deoarece cei doi tineri, Aurica și Andrei, fuseseră uciși cu o armă militară încărcată cu muniție reactivă de semnalizare de calibrul 26 mm, o armă atipică și neconvențională cu care se trăgea în sus la un unghi de 45°.

Văzând și constatând că dosarul se împotmolise la Parchet, în luna martie, am mers din nou la procurorul general, Vasile Manea Drăgulin, și la noul șef al Parchetelor Militare, Popa Ulpiu Cherecheanu, care, la momentul săvârșirii faptelor, fusese procuror general. Le-am comunicat celor doi că voiam fapte, nu vorbe, într-o întâlnire destul de tensionată la care ei au fost mieroși și foarte abili. Ambii ne-au spus că dosarul se „studia" fiind foarte complex și că încadrarea trebuia schimbată în „omor deosebit de grav cu intenție". Auzind asta, m-am mai înseninat puțin, dar tot nu m-am putut abține să nu întreb: „Ca să se dea acest verdict, vă e frică de SPP sau de Ion Iliescu?" „Vă asigur că nu mi-e frică de nimeni!" a răspuns procurorul general.

Dragi cititori, nu vreau să vă plictisesc cu aceste nume sau cu desele vizite la Parchet, dar trebuie arătat în ce consta tergiversarea voită a dosarului și de ce se mișcau așa de greu aceste rotițe în angrenajul justiției. Pe măsură ce se apropia finalizarea rechizitoriului, va reieși clar că presiunile asupra procurorului și, în general, asupra Parchetului Militar, se făceau din două părți: dinspre SPP, care îl proteja pe prezumtivul asasin, și dinspre președinție, care proteja instituția SPP ce îi era subordonată direct.

Așadar, i-am relatat avocatului nostru cum decursese întâlnirea cu procurorul general. Domnul Mustață ne-a

spus că dosarul se afla la adjunctul șefului Parchetelor Militare, generalul Samoilă Joarză, și ne-a îndrumat să-i facem și lui o vizită. Acolo se afla cheia blocării dosarului.

Acest general, cu o faimă de tristă amintire, era poreclit „generalul NUP", din cauza multelor dosare care, după ce erau „studiate" și înțepeneau luni de zile la Parchet, primeau verdictul de „Neîncepere a Urmăririi Penale" și se închideau definitiv, cum se va întâmpla și cu dosarele revoluției. Când am auzit la cine era dosarul, m-am îngrozit. Dar Dumnezeu ne-a dat tărie și mie, și soției, ne-am luat inima în dinți și am plecat la Parchetul General, Secția Parchetelor Militare, pentru întrevederea cu „generalul NUP", Samoilă Joarză.

Când am ajuns, secretara ne-a rugat să luăm loc, după care a intrat într-un birou cu ușa capitonată cu piele și, ieșind imediat, ne-a invitat înăuntru. Generalul ne-a întâmpinat în picioare, în fața biroului său, maiestuos. Era o încăpere mare, cu o lumină difuză și plutea un aer închis, mirosea a hârtie veche, de arhivă. În stânga și în dreapta biroului, pe alte două mese mari, se aflau stive de dosare, legate sau nelegate.

Generalul nu era prea înalt. Era însă foarte gras și avea ceafă groasă, semn de bunăstare. Cu toate că era îmbrăcat în haine albastre, de procuror militar, și purta epoleți aurii de general, i s-ar fi potrivit mai bine niște mânecuțe albe de contabil sau de arhivar de pe vremuri. După ce ne-a invitat să luăm loc, ne-a întrebat, cu o voce șâșâită, care era scopul vizitei noastre. Ne privea pe rând, când pe mine, când pe soția mea, cu o privire blândă, care emana însă și multă șiretenie. Am hotărât să intru repede în subiect, spunându-i că suntem îngrijorați de tergiversarea dosarului și că, aflând că acesta se afla la domnia sa, am fi dorit să știm în ce stadiu era în momentul de față. Ne-a comunicat pe un ton moale că avea foarte

multe dosare de rezolvat și ne-a arătat acele stive de unde dosarele se luau „într-o anumită ordine".

M-am ridicat de pe fotoliu și l-am rugat să ne arate unde se afla dosarul Frumușanu–Crăiniceanu. De indignare, îmi tremurau și vocea, și picioarele. Ne-a condus spre un birou plin de dosare. Pe un colț al acestuia zăcea un dosar peste care parcă vedeam deja cum se depune praf. Iritat, i-am spus că trecuseră cinci luni și nu înțelegeam de ce încă se lucra la dosar. Nu l-am lăsat să mă întrerupă și am continuat: „In timp ce procurorul Surdescu vrea să încheie dosarul cu rechizitoriu, iar noi batem pe la ușile Parchetului General, dumneata de ce-l blochezi? O să spun toate lucrurile astea și domnului procuror general și, eventual, și presei!" Din cauza stării nervoase și a purtării generalului, nu am mai ținut cont nici de grad sau funcție, și m-am adresat nepoliticos, cu „dumneata" în loc de „dumneavoastră". Răspunsul lui a venit prompt: „Trebuie să mai aveți răbdare, mai sunt probe de completat, iar domnul procuror Surdescu lucrează la definitivarea lor. Există o ierarhie și dosarul trebuie avizat de șeful Parchetelor Militare și apoi de procurorul general, după care se restituie domnului procuror".

În iunie 1994, dosarul a fost restituit Parchetului Teritorial Militar. Se făcuse schimbarea încadrării juridice, în „omor deosebit de grav cu intenție" și, lucrul cel mai important, în urma tuturor probelor, se stabilise că cei doi tineri au fost uciși cu aceeași armă, cu aceeași muniție reactivă, trăgându-se din același loc și de către aceeași persoană. Se hotărâse cumularea celor două dosare cu același rechizitoriu.

Din acel moment și până la sfârșitul tuturor proceselor ce vor avea loc în fel de fel de instanțe, dosarul va purta numărul 343/1995 (anul când a început procesul) și se va numi „Frumușanu–Crăiniceanu contra Gabor–SPP".

După restituirea dosarului se apropia vacanța judiciară pentru toți salariații din justiție, inclusiv pentru procurori. Mergând la Parchet, am aflat de la insistentul și profesionistul procuror Surdescu că el nu pleca în concediu până nu termina probele de la dosar, urmând să definitiveze și rechizitoriul.

Noi, părinții lui Andrei, și Viorel Crăiniceanu ne gândeam deja la ziua de 25 septembrie 1994, când trebuia să facem parastase de pomenire, la trei ani de când fuseseră uciși și trecuseră în lumea celor drepți Aurica și Andrei. Pentru Andrei, am hotărât să mergem la biserica Silvestru, unde slujea părintele Galeriu, iar Viorel Crăiniceanu și-a luat cei doi copii și au plecat în Moldova, pentru pomenirea soției lui și mamei copiilor, Aurica. La biserică, a venit foarte multă lume, cunoscuți și necunoscuți, presă de la diverse cotidiene și câțiva studenți de la Liga Studenților. Slujba de pomenire și de iertare a păcatelor, precum și cuvintele de sfârșit ale părintelui Galeriu au fost pătrunzătoare și impresionante. Au fost urmate de cântări religioase interpretate de un cor al studenților teologi.

În jurul datei de 1 octombrie, am hotărât să mergem la Parchet la procurorul Surdescu însoțiți de avocatul nostru, Ion Mustață. Procurorul ni s-a părut mai destins și mai binedispus. În dosar mai apăruse un inculpat foarte important, pe care urma să ni-l comunice peste o lună sau două, odată cu definitivarea dosarului. Am aflat de la procuror și că operatorul de la TVR, unul dintre martorii oculari importanți, fusese racolat de SPP pentru biroul de presă al instituției, cu gradul de căpitan. Domnul Surdescu a spus cu subînțeles: „Înseamnă că «băieții» se pregătesc deja pentru proces!"

Veți vedea mai târziu cât de importante erau filmările făcute de acest operator al TVR în sediul guvernului, când

avuseseră loc cele două crime, de vreme ce ele vor ajunge în mâna SRI-ului condus de „revoluționarul" Virgil Măgureanu, mâna dreaptă a lui Ion Iliescu, protectorul SPP!

La plecare, procurorul Surdescu i-a spus avocatului nostru ca data viitoare să vină și cu o delegație de angajament, pentru prezentarea rechizitoriului și a probelor existente în dosar.

Pe 26 noiembrie 1994, la Parchetul Militar Teritorial a fost chemat prezumtivul asasin, Gabor Dorel Vasile, căpitan SPP la momentul celor două crime, avansat între timp la gradul de maior, pentru a i se aduce la cunoștință rechizitoriul și capetele de acuzare. S-a prezentat la cincișase ore de la ora programată, ca să nu dea ochii cu presa și a plecat din sediul Parchetului mult mai târziu.

Acestea au fost primele semne că dosarul se mișca și se îndrepta spre instanța de judecată, dar vom vedea că vor mai apărea destule opreliști în calea aflării adevărului.

A doua zi, pe data de 27 noiembrie, am fost chemați și noi, părțile civile și vătămate, la Parchet, pentru a ni se prezenta rechizitoriul în prezența avocatului. După ce ni s-au citit și probele cu schimbarea încadrării în „omor deosebit de grav cu intenție", avocatul nostru i-a spus procurorului Surdescu: „La o asemenea încadrare, Gabor ar trebui imediat arestat preventiv până la terminarea întregului proces". Răspunsul procurorului a venit prompt și ne-a lăsat perplecși: „Șefii noștri au hotărât să nu îl arestăm, și așa am propus și eu. Dar am primit o garanție din partea SPP că este un ofițer-model, corect, și se va prezenta la toate audierile și la toate instanțele de judecată".

Acesta a fost primul semnal că șefii Parchetelor Militare și implicit ai procurorului Surdescu primeau instrucțiuni de undeva de sus, mai ales că ministrul justiției din acea vreme, Iosif Gavril Chiuzbaian, era mâna forte

a lui Ion Iliescu, și muta și permuta procurorii și judecătorii ca pe pionii de șah.

Între timp, procurorul Surdescu și-a extins ancheta în ograda SPP și astfel apărea cel de-al doilea inculpat, căpitanul SPP Constantin Marian, avansat și el la gradul de maior după evenimentele politice ale mineriadei din 25 septembrie 1991. Cine era maiorul Marian? Șeful poligonului de trageri al SPP de la Brănești. Deși maiorul declara ba că a avut, ba că n-a avut în dotare cartușe de semnalizare reactive, de calibrul 26 mm, în urma anchetei a reieșit că, la două luni după comiterea celor două asasinate, cu prilejul unor exerciții de tragere în poligon, se folosise aceeași muniție ca și cea trasă din sediul guvernului (circa 22 de cartușe), cu care fuseseră uciși cei doi tineri nevinovați. Așa reieșea și din rechizitoriu. S-a mai constatat că un bon de consum de muniție fusese falsificat după executarea tragerilor, adică, în loc de patru cartușe se înregistraseră zece cartușe, iar cartușele trase nu fuseseră recuperate în totalitate. Ca să nu intrăm în amănuntele anchetei, pe scurt, Constantin Marian era acuzat de fals, uz de fals și favorizarea infractorului.

Rechizitoriul îi fusese prezentat și lui Gabor Dorel Vasile. Împreună cu avocatul său au început însă să ceară anumiți martori, unii chiar la recomandarea generalului Dumitru Iliescu, șeful SPP. Dosarul iar bătea pasul pe loc în timp ce procurorul general declara presei că trebuie analizate probele cerute de inculpat și că „atâta timp cât există prezumția de nevinovăție, trebuie și făptuitorului să i se mai acorde o șansă". Poate chiar șansa... nevinovăției lui.

La începutul lui 1995, procurorul Surdescu ne-a comunicat că nu trebuia să ne facem griji, deoarece procurorul general și șefii săi direcți îl asiguraseră că dosarul va

rămâne la el și că avea dezlegare să-i dea drumul în instanță când va considera că a finalizat ancheta penală. Dar „colții" SPP-ului și alte influențe începuseră să se vadă...

Tânărul procuror lucra cu perseverență și dăruire, îndreptându-se încet și sigur spre finalizarea anchetei penale și a rechizitoriului, netezind drumul dosarului către justiție, dar către o justiție încă putredă și dirijată politic. Martorii chemați de procuror, care erau de la SPP, fie nu veneau la anchetă, fie veneau după mult timp, spunând că au fost în misiuni, fie nu primeau citațiile, sau nu se aflau în București, tergiversând ancheta în mod voit.

În această situație, avocatul nostru a sugerat să fie minimalizați în rechizitoriu, deci fără prezență la anchetă, dar să apară în fața instanței când va fi cazul, lucru cu care procurorul a fost de acord imediat.

Într-o declarație dată presei în martie 1995, am explicat de ce se întârzia trimiterea dosarului în instanță, subliniind și faptul că, dacă „pionul asasin" al puterii va fi judecat, voi cere ca, alături de el, să apară și autorii morali ai uciderii celor doi tineri: Ion Iliescu, Petre Roman și Miron Cozma. Ultimul, după cum se știe, va fi condamnat. Ceilalți doi, ca de obicei, vor ieși la suprafață ca untdelemnul deasupra apei.

În iunie 1995, procurorul Surdescu a finalizat atât probele privind vinovăția căpitanului Constantin Marian, cât și completarea definitivă a rechizitoriului care includea toate capetele de acuzare a ambilor inculpați. Dosarul complet a fost înaintat spre avizare la Parchetul General pentru a fi trimis justiției, în instanță, la Tribunalul Militar Teritorial.

Tensiunea creștea cu fiecare zi. Presa comunica aproape pas cu pas tot ceea ce se întâmpla, iar presiunea așteptării era din ce în ce mai mare, mai ales că dosarul fusese

trimis tribunalului pe 10 iunie. Tânărul procuror Gheorghe Surdescu, cu tenacitatea-i cunoscută, își făcuse datoria cu prisosință, acuzând cu probe fără tăgadă un asasin plătit de putere și o instituție, SPP, vinovată, care îl proteja.

Acum urma ca și justiția să-și intre în rol.

5. Rătăcind în labirintul justiției

Fără a intra în prea multe detalii, voi încerca să redau în acest capitol cele mai importante momente ale instanțelor de judecată și cum dosarul Frumușanu–Crăiniceanu a fost plimbat de la Tribunalul Militar Teritorial, la Curtea Militară de Apel, la Curtea Supremă de Justiție, returnat la Parchetul Militar Teritorial pentru completare de probe, îngropându-se treptat adevărul. În timpul proceselor s-au ivit întâmplări picante care făceau deliciul presei, fapte care indignau opinia publică, intervenții în justiție din partea unor instituții, recuzări de judecători cu retrageri din proces, filmări ale proceselor din partea SPP, amenințări cu moartea. Avocatul părții adverse ne-a sfătuit să ne reculegem și să ne resemnăm. „De recules, ne reculegem la mormântul celor dispăruți, dar de resemnat, niciodată! Vom lupta pentru adevăr și dreptate până la moarte", am răspuns.

Am să încep cu o declarație gravă a avocatului nostru, Ion Mustață, o declarație care se va dovedi adevărată până în ziua de azi: „Hotărârea Parchetului de a-l ancheta pe învinovățitul Vasile Gabor în stare de libertate este o aberație gravă a justiției românești, care încalcă ordinea unui stat de drept, ceea ce, dintr-un anumit punct de vedere, este o crimă tot atât de gravă ca și aceea săvârșită de inculpat!" Am redat aceast fragment dintr-un interviu acordat ziarului *Cotidianul* la 23 decembrie 1994, cu mult timp înainte de finalizarea dosarului, pentru a vă da seama și dumneavoastră, cititorii, ce ne va aștepta pe parcursul proceselor și ce însemna o „justiție dreaptă" în România anilor '90 și după.

După trimiterea dosarului la instanța militară, în presă au început să apară articole în legătură cu implicarea

directă a serviciilor secrete SPP și SRI în mineriade, articole în legătură cu implicarea lui Ion Iliescu în demiterea guvernului la 25 septembrie 1991 și articole despre Vasile Gabor și familia sa.

În ziua trimiterii dosarului la Tribunalul Militar Teritorial București, la 10 iulie 1995, avocatul mi-a comunicat că trebuia să studiem cu multă atenție rechizitoriul și probele din dosar pentru a ne pregăti cât mai temeinic de începerea procesului. Meticulozitatea și precizia datelor îl caracterizau. Am convenit ca eu să citesc tot materialul, să-i comunic ceea ce am constatat, copiind într-un caiet-agendă părți interesante ale anchetei, notând numele martorilor etc. Încet, dar sigur, am început să deslușim tainele și himerele rechizitoriului. Se întâmpla să stăm la tribunal și câte trei, patru ore pentru studierea și copierea declarațiilor. Câteodată ne mai duceam și degeaba, deoarece dosarul se afla la președintele tribunalului, ceea ce însemna că și judecătorii se pregăteau pentru proces. „Trebuie să-i dăm bătaie! Nu se știe niciodată când începe procesul", mi-a spus avocatul Mustață, menționând că, în acea fază, după trimiterea dosarului, el nu avea încă delegație pentru a ne reprezenta la tribunal. Până într-o zi, când s-a petrecut ceva ce ne va pune pe gânduri.

Spre sfârșitul lunii august, eu mă aflam plecat într-o delegație de două, trei zile, trimis de întreprindere. În acea perioadă, soția mea a primit un telefon de la Tribunalul Militar. Colonelul magistrat Ion Panaitescu invita părțile civile și vătămate la o întâlnire cu conducerea tribunalului a doua zi, la ora 11. Eu fiind plecat, soția l-a sunat pe Viorel Crăiniceanu și s-a sfătuit și cu avocatul nostru. A doua zi s-au prezentat la tribunal, unde au fost primiți în biroul generalului Constantin Lucescu, președintele Tribunalului Militar Teritorial. Era prezent și colonelul Panaitescu, vicepreședintele tribunalului.

Acum voi încerca să redau cât mai exact discuția din ziua aceea, așa cum mi-a relatat-o soția mea, pentru a vedea și dumneavoastră, cititorii, cum pot fi șantajați oamenii și cum pot fi cumpărate caracterele chiar înainte de începerea unui proces.

Generalul Lucescu, așezat la biroul său impunător, a început discuția pe un ton puternic, baritonal:

— Doamnă Frumușanu și domnule Crăiniceanu, vă transmitem condoleanțele și compasiunea noastră pentru pierderile pricinuite la acele evenimente tragice de la 25 septembrie 1991!

— Vă mulțumim, domnule general, au răspuns amândoi, nelăsându-se impresionați de uniforma și gradele aurii ale celor doi magistrați.

— V-am chemat să vă comunicăm că, în scurt timp, va începe procesul și voiam să știm dacă aveți posibilitatea sau chiar ați angajat un avocat care să vă reprezinte.

— Da, domnule general, avem un avocat, care ne-a reprezentat și la Parchetul Militar, a răspuns soția mea.

— Cum se numește avocatul? a întrebat generalul.

— Mustață Ion.

Generalul a rămas puțin pe gânduri, s-a ridicat de pe scaunul capitonat și, pe un ton apăsat, s-a adresat celor doi:

— Să știți că cei doi tineri sunt declarați eroi și puteți avea gratuit un avocat. Din oficiu!

Soția mea s-a uitat la general, l-a privit în ochi și i-a replicat:

— Avem deja avocat și e un om deosebit. Tinerii au fost uciși nevinovați. Nu au participat la evenimentele acelea. Noi ne-am pierdut unicul fiu, iar doi copii au rămas fără mamă. De ce și pentru ce îi declarați eroi? a întrebat cu lacrimi în ochi.

Răspunsul generalului a venit sec:

— Sunt declarați eroi în lupta pentru democrație, doamnă și domnule Crăiniceanu!

— Noi nu putem accepta așa ceva, domnule general! Au fost împușcați pe stradă, nevinovați, de un criminal profesionist angajat la stat și care este încă liber, i-a răspuns ferm soția mea.

În timpul discuției, colonelul Panaitescu nu scosese nici un cuvânt, dar, la final, plin de bun-simț, a rugat-o pe soția mea să se liniștească. Generalul Lucescu a părăsit încăperea luându-și la revedere.

Panaitescu a spus:

— V-aș ruga să dați o declarație că refuzați să angajați un avocat din oficiu.

Soția mea s-a uitat spre Viorel Crăiniceanu, care era slăbit și pierdut, s-au înțeles din ochi și i-a replicat, ridicându-se amândoi de pe scaune:

— Nu vom da nici o declarație! Nu acceptăm propunerile dumneavoastră!

După care și-au luat la revedere și au plecat abătuți.

Când m-am întors din delegație și soția mi-a povestit acea discuție, am rămas înmărmurit și am căzut pe gânduri. I-am dat întâlnire avocatului nostru și i-am povestit și lui totul. După ce a ascultat-o pe soția mea, care era încă afectată, ne-a liniștit și ne-a spus următoarele:

— Situația e limpede! Pe scurt, eu l-am cunoscut pe acest individ, Lucescu, cu mulți ani înainte de revoluție. Era un avocat de mâna a doua, iar eu eram la procuratură. Ne certam adesea. El nu a fost niciodată judecător, și mai ales militar, dar, nu știu cum, la revoluție, Iliescu l-a pus apărătorul lui Ceaușescu la procesul de pomină de la Târgoviște. Și-a jucat rolul așa de prost că, în fața camerelor de luat vederi, s-a transformat fără scrupule din apărător în acuzator.

Deci acest Constantin Lucescu se dirija în viață după principiul rămas celebru de la Napoleon: „În ranița orică-

rui caporal se află și un baston de mareșal!“ Astfel, în urma unei ascensiuni fulminante de numai patru ani, Ion Iliescu îl răsplătise „ungându-l“ președinte al Tribunalului Militar Teritorial, cu gradul de general-maior. Dacă pe vremea regilor Franței și Angliei, acoliții și ucigașii erau răplătiți în aur, acum, în secolul vitezei, Ion Iliescu și camarila lui neocomunistă îi răsplăteau cu grade militare.

O întrebare gravă ne chinuia:

— De ce să-i declare eroi pe morții noștri și să primim avocat din oficiu?

Răspunsul avocatului nostru a venit scurt și precis:

— Propunerea a venit de mai sus. Pe Lucescu nu l-ar fi dus mintea...

Procesul încă nu începuse și deja în ochii unora și în mentalitatea altora deveniserăm incomozi și un fel de *persona non grata*, iar pentru putere, niște oameni care căutau adevărul degeaba. Dar despre acestea vom vorbi mai târziu.

Am început din nou să batem drumul la tribunal, să studiem dosarul și am aflat de ce se purtase așa generalul Lucescu. Într-o zi, mă aflam la arhivă cu avocatul nostru, când a intrat generalul.

— Am onoarea, maestre, am auzit că veți apăra în acest dosar, i-a spus avocatului. Dar nu ați depus încă delegația.

— Asta te îngrijorează pe dumneata? Prezint delegația în ziua procesului, i-a răspuns pe șleau avocatul Mustață.

Pe 5 septembrie 1995, am mers împreună și am depus delegația. Cu trei zile înainte, soția mea și cu mine și Viorel Crăiniceanu primiserăm citațiile – care nu aveau număr! – prin care eram anunțați că procesul începea pe data de 18 septembrie, la ora zece, la Centrul de Perfecționare a Cadrelor de Poliție de pe Șoseaua Olteniței.

Știind că dosarul era atât de mediatizat, generalul Lucescu stabilise ca procesul să se desfășoare în sala de

festivități a Centrului, pentru a permite presei cât mai mult spațiu, mai ales că generalul era și președinte al completului de judecată, alături de colonelul Panaitescu.

Citind împreună cu avocatul rechizitoriul aflat la dosar, precum și probele aferente, am rămas uimiți de grozăviile pe care le conținea. Procurorul dovedea fără putință de tăgadă faptele inculpatului, care îl acuzau de „omor deosebit de grav cu intenție indirectă", privind victimele Frumușanu Andrei și Crăiniceanu Aurica.

Procesul a început cu o săptămână înainte de împlinirea a patru ani de la tragica mineriadă din 25 septembrie 1991. Când am ajuns pe Șoseaua Olteniței, în jurul Centrului de Perfecționare se aflau multă lume și foarte multe mașini. Avocatul ne făcuse înainte un mic instructaj: „Să fiți calmi și să nu vă enervați când îi veți vedea pe cei doi inculpați. Ei sunt de vină, nu noi! Ei sunt judecați! Nici eu nu mă simt în apele mele, dar trebuie să facem față acestui început!"

La poartă era agitație. Fiind vorba despre o unitate militară, se făcea control ca la aeroport, cu un detector de metale, iar ziariștilor, care forfoteau peste tot, li se cereau legitimațiile. În curte atmosfera era ca de cazarmă. Pe o alee frumoasă și curată, erau înșirați și pe stânga, și pe dreapta, formând un culoar, elevi polițiști, până la intrarea principală spre sala de festivități.

Sala era un mare amfiteatru destul de elegant, iar pe scenă se afla o masă lungă, acoperită cu catifea roșie, pe care se aflau mai multe microfoane. Acolo va sta completul de judecată.

În fața mesei se afla un pupitru cu microfon, iar lângă microfon era o Biblie mică, neagră. Acolo era locul unde martorii și părțile implicate vor depune mărturiile și depozițiile.

Când am intrat, era ora 9.40. În stânga și-n dreapta noastră auzeam murmure: „Uite, au sosit părinții lui Fru-

mușanu și avocatul! Ăla trebuie să fie Crăiniceanu!" etc. Sala era aproape plină, iar reporterii aprindeau blițurile ca să facă poze. Lângă scenă erau televiziuni cu camere de luat vederi.

Am descris atmosfera ca să vă dați seama cât interes avea opinia publică față de acest proces. Oamenii chiar doreau adevărul despre moartea celor doi tineri nevinovați, dar erau și curioși să vadă cum se desfășura un proces penal, într-o țară aflată la începuturile democrației.

Am fost conduși la primul rând de scaune, care avea în față o masă, pe care se afla un microfon și unde se puteau pune documente sau dosare. La circa doi metri de noi, la o masă asemănătoare, se vor așeza inculpații și avocații lor. Eram curioși să-l vedem pe principalul acuzat. Deodată avocatul s-a apleact spre noi și ne-a șoptit: „Cred că au sosit flăcăii! I-am recunoscut pe avocați și pe consilierul SPP!" M-am uitat în stânga și am văzut că intrau, pe rând, un avocat în vârstă, cu părul alb, un bărbat cam de 1,75 m, brunet, cu mustață și „zdravăn" ca alură (am aflat mai târziu că el era Gabor Dorel Vasile), un alt bărbat, înalt, peste 1,80 m, cu părul spre blond, cu o privire un pic speriată, după care a intrat un alt avocat care îl va apăra pe inculpatul Constantin Marian. Nu am apucat bine să-i studiez pe cei doi inculpați. Grefiera ne-a cerut să ne ridicăm, deoarece intra completul de judecată.

S-a făcut liniște desăvârșită. Lumea s-a ridicat și, ca la teatru, din partea stângă, s-a deschis o ușă mică și au apărut doi judecători, ofițeri cu grade mari, îmbrăcați în uniforme de culoare albastru închis, colonelul magistrat Ion Panaitescu și generalul-maior magistrat Constantin Lucescu, președintele completului de judecată.

Dacă imaginea aceea ar fi înghețat așa, cu oamenii în picioare, cu completul de judecată format din militari, în sala aceea mare, excluzând camerele de luat vederi,

ar fi semănat cu interiorul unui cămin cultural din anii '50, din perioada stalinistă, unde erau judecați „dușmanii poporului" și „sabotorii" și erau condamnați la ani grei de închisoare. Era obligatoriu ca la acele procese să asiste familia și concetățenii, ca să ia exemplu.

În orice caz, atmosfera în sală era tensionată. Se pregătea un spectacol grotesc. Voi încerca să redau cât mai veridic posibil desfășurarea acestei prime ședințe aflate sub semnul dialogurilor aprinse și chiar brutale, în care se va ajunge la recuzarea îndreptățită a completului de judecată de către avocatul nostru.

Președintele completului a cerut să se facă prezența părților. Apoi a întrebat autoritar dacă existau cereri din partea avocaților.

Avocatul nostru, Ion Mustață, s-a ridicat și a solicitat următoarele:

— Domnule președinte, cer amânarea cauzei cu 14 zile, deoarece am fost acreditat ca apărător ales în urmă cu doar 11 zile și timpul necesar pentru aprofundarea și studierea dosarului nu a fost suficient. 90% din materialul probator este sub formă de manuscris, iar citirea lui este foarte anevoioasă.

— Domnule avocat, acest proces se desfășoară în regim de urgență, i-a replicat generalul Lucescu. Și, de altfel, doresc să fie audiați zilnic câte 25 de martori, indiferent cât va dura.

Avocatul nostru a răspuns dur:

— Dumneavoastră aveți impresia că judecați ca la procesul lui Ceaușescu, în câteva ore... Aici este vorba de două omoruri deosebit de grave și dosarul este încă greu de descifrat și trebuie bine studiat.

Președintele l-a întrebat pe avocatul inculpatului, Dumitru Petrescu, ce părere avea despre acea cerere. Cu o voce pițigăiată, avocatul mai în vârstă a răspuns:

— Sunt de acord cu propunerea domnului președinte, ca procesul să fie judecat în regim de urgență, iar cererea să fie respinsă.

De reținut este faptul că procurorul de ședință era maiorul magistrat Marcel Vrabie, care lucrase la rechizitoriu împreună cu procurorul Surdescu. El a spus ferm că este de acord cu cererea avocatului nostru, dar generalul l-a apostrofat:

— Nu admit, domnule procuror, păreri contradictorii din partea dumneavoastră în ședințele pe care le prezidez!

Era ieșit din comun că nu admitea discuții nici măcar din partea procurorului, încălcând grav jurisdicția. Deodată s-a întors spre mine și mi s-a adresat pe un ton arogant și sfidător, apropiat chiar de obrăznicie:

— Domnule Frumușanu, vă pun o întrebare scurtă: aveți sau nu încredere în prestația domnului avocat Mustață?

M-am ridicat în picioare, uluit de întrebare, m-am adunat imediat și am spus:

— Domnule președinte, dați-mi voie să nu vă răspund la această întrebare, pentru că nu sunt obligat, dar vă rog să fiți de acord cu cererea domnului avocat Mustață, care este îndreptățită!

De lângă mine, fără să se ridice în picioare, avocatul i-a replicat tăios:

— Conform art. 25 din Constituție și art. 6 din Codul de Procedură Penală, este garantat dreptul la apărare al părților, lucru pe care l-ați uitat, deși înainte ați fost avocat!

— Vă rog să nu fiți insinuant! i-a răspuns pe un ton sugrumat președintele completului de judecată.

După o oră de deliberări, completul s-a retras și, după circa zece minute, a reapărut pentru a da citire concluziilor: cererea de amânare și analiză a dosarului a fost respinsă fiind considerată „cerere de tergiversare"!

Domnul avocat Mustață a cerut din nou cuvântul, spunând apăsat că a constatat la dosar „lipsa citării Autorității Tutelare", ceea ce însemna lipsă de procedură. Legal ar fi fost să se acorde un nou termen, pentru că era vorba de cei doi minori – Ionuț și Bogdan – ai decedatei Crăiniceanu Aurica, considerați minori victime și care fuseseră uitați.

La asta generalul a răspuns:

— Domnule avocat, vă rog să vă mai periați vocabularul!

— Domnule președinte, eu îmi perii vocabularul, dar și eu v-aș ruga să nu mai periați dosarul, a spus avocatul.

În sală era liniște deplină, dar, la auzul unui asemenea răspuns, lumea a început să râdă în hohote și se auzeau vociferări. Generalul Lucescu începuse să asude și-și ștergea fruntea cu batista. După acest schimb de replici, s-a dat cuvântul grefierului, care a anunțat că va citi rechizitoriul dosarului, actul de acuzare a celor doi inculpați, Gabor Dorel Vasile și Constantin Marian. Citirea a durat aproximativ două ore. Din când în când, mă uitam spre cei doi, să văd cum reacționează, să le văd gesturile sau mimica feței când auzeau acuzațiile grave ce li se aduceau de către Parchet.

În aceste două ore m-am gândit cât de șiret era acel general să mă întrebe dacă eram mulțumit de prestația avocatului. Bine că nu participasem la discuția despre „eroii post-mortem în lupta pentru democrație"!

Ședința a reînceput. Avocatul nostru a redeschis discuția despre necitarea Autorității Tutelare. Generalul Lucescu a început să-l discrediteze în fața presei, spunând că nu cunoaște legea. În timp ce explica ce înseamnă „lipsă de procedură cu Autoritatea Tutelară", a pomenit un articol de lege care l-a făcut pe avocatul nostru să se ridice și să ceară cuvântul. A fost refuzat, dar tot a spus ce avea

de spus, țipând de la microfonul pe care îl avea în față ca să audă toată sala.

— Domnule președinte, i-ați încadrat pe copiii domnului Crăiniceanu, conform articolului pe care l-ați numit, la „copii minori infractori", în loc de articolul pentru „copii minori victime"! Am să fac cerere pentru recuzarea completului de instanță! Așa ceva nu se poate! a continuat domnul Mustață.

În această situație, completul s-a ridicat, s-a îndreptat spre „culise" și a ieșit pentru a delibera pe tema celor întâmplate. În sală au început imediat vociferările. Mulți ziariști au venit lângă noi, doritori să-l intervieveze pe avocat. El le-a spus că procesul nu putea fi continuat cu un președinte care greșește profesional și că era convins că generalul Lucescu nu va mai apărea în acel complet de judecată. După 20 minute, grefiera a anunțat că intră completul, iar domnul avocat s-a aplecat spre noi și ne-a spus:

— A durat cam mult, dar cred că am învins!

Generalul, președinte de complet, a rămas în picioare și a comunicat pe un ton tremurat de indignare:

— Din motive privind insultarea și denigrarea mea, datorate comportamentului agresiv al apărării, am hotărât să mă abțin de la judecarea acestei cauze.

S-a respins cererea de recuzare a completului de judecată, dar s-a acceptat cererea de abținere a generalului Lucescu. Colonelul Panaitescu a fost desemnat noul președinte al completului și el va conduce înfățișările la Tribunalul Militar Teritorial în proporție de 75%.

În rumoarea care cuprinsese sala, colonelul a anunțat că noul termen era pe 19 septembrie, a doua zi. Apoi completul s-a ridicat și a părăsit sala.

Așa s-a desfășurat, stimați cititori, prima noastră ședință de judecată. Ne și întrebam: „Dacă prima zi a fost așa, cum vor fi oare următoarele ședințe?"

Pe parcursul acelei ședințe, îi urmărisem pe cei doi inculpați și pe consilierul juridic al SPP. Erau calmi, nu vorbeau între ei, nu comentau, dar aveau privirile unor oameni surprinși de ceea ce se întâmpla. În pauză au discutat puțin. Aveau un zâmbet care nu prea era al lor. Știau că sunt vinovați de uciderea celor doi tineri.

Chestiunea cea mai ciudată era că instituția SPP avusese acces la dosar încă din anul 1993, în timp ce noi și avocatul Mustață abia cu două săptămâni în urmă parcurgeam filele dosarului. Vezi Doamne, datele din dosar fuseseră „secretizate"! Se va dovedi că, în perioada de „secretizare", pentru a-i proteja pe cei doi acuzați, vor fi distruse documente, vor fi omise sarcinile de serviciu ale inculpatului Gabor din ziua de 25 septembrie 1991, sau se vor crea alibiuri demontate apoi, pas cu pas, de către procurorul militar Gheorghe Surdescu.

Fusese o zi grea și apăsătoare, care ne-a dat de gândit. Pe drum, avocatul mi-a spus:

— Domnule Frumușanu, ne așteaptă zile grele. Mâine și poimâine începe audierea martorilor și trebuie să ne pregătim cu multe întrebări. Începând de azi veți fi un fel de secretar al meu și va trebui să vă înarmați cu pix, hârtie și răbdare pentru a scrie toate declarațiile martorilor!

A doua zi avea loc a doua înfățișare, cu un nou complet de judecată.

Ne-am prezentat în sala de festivități a Centrului de Pregătire și am constatat că, într-adevăr, completul de judecată se schimbase, iar colonelul Panaitescu era președinte. Lângă el se afla un alt judecător tânăr.

Încă de la început am văzut că atmosfera era alta. Judecătorii nu mai ridicau tonul, presiunea din ziua precedentă dispăruse, avocații au fost rugați să-și prezinte cererile, iar președintele completului de judecată, colonelul Panaitescu, dădea dovadă de calm și de un comportament ireproșabil. El a comunicat întregii asistențe:

— Se amână procesul pentru data de 27 septembrie, la cererea domnului avocat Mustață, pentru a avea posibilitatea să studieze dosarul. Se admite cererea apărării, privind citarea Autorității Tutelare pentru ca drepturile minorilor Auricăi Crăiniceanu să poată fi susținute în proces. Pentru următorul termen, instanța solicită depunerea actelor pentru stabilirea pensiei de urmaș după mamă.

Totul se desfășura în liniște, pe un ton normal, fără țipete, insulte și amenințări.

Și de această dată sala era aproape plină: colegi de la serviciu, prieteni, ziariști, SPP-iști. Afară, în curte, se aflau două care de televiziune care transmiteau imagini din timpul procesului. Această a doua ședință a durat puțin, circa o oră, dar punctul ei de atracție a fost cererea avocatului Dumitru Petrescu, apărătorul inculpatului Gabor Dorel Vasile. El a spus următoarele:

— Solicit evacuarea din sală a ziaristului de la ziarul *Ziua* care a scris articolul cu titlul „Asasinii din septembrie '91 au ajuns în fața justiției"!

Tonul indignat cu care s-a făcut solicitarea a avut darul de a uimi asistența, de a produce rumoare și râsete.

Colonelul Panaitescu, pe un ton prietenos, dar ferm, a hotărât:

— Toți reprezentații presei pot rămâne în sală! Presa este liberă și cuvântul la fel. Țin totuși să precizez că, până la pronunțarea sentinței, inculpații nu pot fi numiți asasini.

Asistând la acest dialog, nu am mai rezistat, m-am ridicat și am spus:

— Vă rog să-mi permiteți, domnule președinte, să-i răspund domnului avocat că, dacă nu-i place termenul de „asasini", eu am să-l schimb cu „ucigași". Pentru noi, până la pronunțarea sentinței, asta sunt!

În sală s-a făcut liniște, dar se auzeau murmure în continuare. Mi-am cerut scuze pentru această intervenție.

Cei doi inculpați stăteau neclintiți. Nu au scos nici un cuvânt, stând cu privirea în pământ.

— Domnule Frumușanu, vă înțeleg durerea, dar vă rog să vă liniștiți și să luați loc, a răspuns președintele cu înțelepciune.

După nominalizarea martorilor citați pentru următoarea ședință, completul s-a ridicat și a părăsit sala. Totul durase o oră și jumătate.

Citind și studiind probele și capetele de acuzare împreună cu domnul avocat Mustață, am constatat, la fel ca și procurorul Surdescu, că întâi a fost anchetată instituția SPP, cea care, de fapt, știa cine era vinovatul care trăsese 11 cartușe reactive de semnalizare de calibrul 26 mm.

Această instituție, încă de la început, nu a vrut, așa reieșea din rechizitoriu, să coopereze cu Parchetul. Avea nevoie de timp, fie ca să șteargă urmele, fie ca să creeze alibiuri. Cea mai bună dovadă în acest sens era neprezentarea la anchetă, ca martor, a generalului Dumitru Iliescu, cu toate că fusese citat de trei ori. Numai pentru citarea lui, procurorul a fost tras la răspundere de către șeful său, generalul Mugurel Florescu, șeful Parchetului Militar la acea vreme.

Din citirea rechizitoriului reieșea că instituția SPP obstrucționa desfășurarea corectă și normală a anchetei necolaborând cu procurorul de caz pentru aflarea adevărului, răspunzând evaziv sau deloc la cererile procurorului Gheorghe Surdescu.

Astfel, după cum scria în rechizitoriu, la data de 28 februarie 1992, la întrebarea procurorului „dacă în perioada 25–28 septembrie 1991, SPP avusese în dotare muniție reactivă de 26 mm", instituția a comunicat, precizând:

„Nici un fel de muniție reactivă de calibrul 26 mm și nici un pistol de semnalizare de calibrul 26 mm nu au fost distribuite la obiectivul guvern". În schimb, peste doi ani, la 28 aprilie 1994, când dosarul se afla la Parchetul General, la întrebarea procurorului „Ce armament și muniție au avut învinuitul Gabor Dorel Vasile și subordonații săi în perioada 24–26 septembrie 1991?", SPP a trimis un răspuns năucitor, care întărea acuzațiile formulate de procuror: „Referitor la raportarea, echiparea și dotarea grupelor de intervenție antiteroristă, în zilele de 24-26-09-1991, din procesul-verbal încheiat la 3-11-1992 de o comisie, rezultă că la acea dată s-a procedat la verificarea și distrugerea mai multor documente și materiale printre care: ordinul de zi pentru alarmă, registrul de armament, registrul adnotări, caietul cu note telefonice și, în consecință, nu se poate reconstitui cu certitudine modul de echipare și dotare a acestor grupe la data respectivă".

În primul rând, SPP încălcase grav legea distrugând documente la nici un an de zile, când acestea se distrugeau după opt ani conform legilor în vigoare. În al doilea rând, de ce să fie distruse tocmai documentele din acele zile ale grupei conduse de Gabor Dorel Vasile?

Pe parcursul întregului proces, consilierii juridici ai SPP nu au prezentat niciodată sarcinile de serviciu ale inculpatului Gabor, pentru a se certifica dacă avea voie să intre în clădirea Guvernului României.

O să constatați singuri, stimați cititori, fără să fiți procurori, că la prima întrebare a procurorului, din 28 februarie 1992, rezulta că documentele încă existau, dar, pe măsură ce ancheta a avansat, din răspunsul sosit a doua oară, la 28 aprilie 1994, rezulta că documentele acelei date nefaste, de 25 septembrie 1991, privind activitatea maiorului Gabor Dorel Vasile, fuseseră arse la 3 noiembrie 1992! Se încerca astfel denaturarea faptelor, se proteja și se favoriza infractorul.

Căpitanul Gabor Dorel Vasile era șeful grupei antiteroriste a SPP care primise ordin de la generalul Dumitru Iliescu, directorul SPP, să se deplaseze la guvern, pentru a ajuta la evacuarea prim-ministrului, Petre Roman, deoarece minerii începuseră să atace guvernul cu pietre și sticle incendiare. Gabor susținea că părăsise clădirea, participând la evacuarea prim-ministrului, și spunea că se aflase chiar în mașina Dacia care-l dusese pe Petre Roman la Cotroceni, la președintele Iliescu. S-a dovedit, chiar de către martorii care îi erau subalterni, că, de fapt, nu părăsise curtea interioară și nici guvernul în acele momente de asalt ale minerilor.

Însuși generalul Dumitru Iliescu va declara, mai târziu, la proces, că în mașina de evacuare se aflau șoferul, el însuși, în dreapta, iar în spatele său se afla Petre Roman, flancat de două gărzi de corp, deci cinci persoane. Generalul va spune clar că Gabor nu se aflase în mașina de evacuare, iar pe prim-ministru, el, generalul, îl condusese la președintele Ion Iliescu.

Înainte de asaltul minerilor, grupa antiteroristă descărcase și cărase lăzi cu muniție militară în interiorul clădirii guvernului.

Concluziile rechizitoriului erau cât se poate de clare: „Gabor Dorel Vasile nu a părăsit clădirea guvernului între orele 16.30 (ora evacuării prim-ministrului) și 20 (evacuarea ultimului demnitar, Adrian Severin), rămânând permanent în clădirea guvernului, la et. 2, în acest interval fiind ucise cele două victime cu cartușe reactive cal. 26 mm". „Învinuitul a avut asupra sa în dotare pistol de semnalizare cal. 26 mm și cartușe reactive de semnalizare de același calibru." „La et. 2 al guvernului, nimeni în afară de învinuit nu dispunea de armament cal. 26 mm cu muniție reactivă." „Învinuitul a încercat să demonstreze că a tras din anticamera Secretariatului General al Guvernului cu un alt tip de armă și muniție și la o altă

oră, apărarea fiind infirmată categoric de probele administrate."

„Învinuitul fiind singura persoană care a fost înarmată cu pistol cal. 26 mm și muniție reactivă de același calibru, reiese conform probelor administrate că nimeni în afară de învinuit nu a tras cu acel gen de armă și muniție care a determinat moartea victimelor Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu."

„Învinuitul a prevăzut rezultatul faptelor sale, pe care însă nu l-a urmărit, dar l-a acceptat."

„În apărarea sa, învinuitul a susținut că nu a avut în dotare, la 25 sept. 1991, pistol de semnalizare cal. 26 și nici muniție reactivă."

În rechizitoriu erau cuprinse însă declarațiile martorilor Popa Ionel, referent la guvern, și Nour Daniela, locotenent SPP, care îl văzuseră pe inculpat cărând cu subalternii săi „tehnică militară" la et. 2 al guvernului, în camera SPP, în jurul orei 16. De altfel, martorii l-au văzut dând explicații despre un pistol calibrul 26 mm care se afla pe o masă și pe care l-a luat în mână. Martorul Popa Ionel îl întrebase: „Oare la ce folosește bazuka asta?" Gesticulând, lui Gabor îi căzuse din buzunarul vestei militare un cartuș reactiv de culoare argintie, de calibrul 26 mm. Martorul Popa Ionel a mai declarat că, pe un fișet, din aceeași încăpere a SPP, văzuse o cutie de carton cu cartușe de culoare argintie. La proces se va demonstra că, odată cu plecarea lui Gabor din încăpere, a dispărut și pistolul de semnalizare de calibrul 26 mm și muniția reactivă de calibrul 26 mm. Iar martorul Popa Ionel, poate unul dintre cei mai importanți martori, îl auzise pe inculpat, la un moment dat, întrebându-i pe subalternii săi: „Câte mai avem de 26?"

Toate aceste constatări ale procurorului Surdescu se aflau în rechizitoriu și au fost susținute de martori în procesul aflat în desfășurare!

Spre cunoștința dumneavoastră, a cititorilor, trebuie să vă aduc aminte că pistolul de semnalizare de calibru 26 mm, cu muniție reactivă de semnalizare de calibru 26 mm, se folosește trăgând în sus la un unghi de 45°. În urma expertizelor criminalistice și balistice făcute pe parcursul anchetei, s-a stabilit cu exactitate că, dacă se trage în plan orizontal și cartușele de semnalizare reactive întâlnesc un corp uman până la distanța de 300 de metri, devin letale pentru că explodează, producând o temperatură de până la 800-1 000°C.

Trebuie specificat că învinuitul absolvise Școala de Ofițeri de la Sibiu, profesia lui fiind de artilerist, specializat în arme și muniții. Deci cunoștea foarte bine cum se mânuia acel pistol și care era compoziția unui cartuș reactiv de semnalizare de calibrul 26 mm.

Astfel, trăgând circa 11 cartușe, spre grupuri de oameni nevinovați care se aflau pe trotuarul dinspre bulevardul Ana Ipătescu (Lascăr Catargiu) și la gura de metrou, intenția lui a fost premeditată, dar indirectă, deoarece cu acel pistol nu se putea ochi. De aceea era acuzat, conform capetelor de acuzare, de săvârșirea infracțiunii de omor deosebit de grav cu intenție indirectă.

Oare s-o fi gândit el că, în acel pâlc de oameni, putea să-și împuște o rudă, un prieten sau chiar un coleg care trecea prin acea zonă? Destinul nefast, pe care el îl crease, a făcut ca la ora 18.15 să fie ucisă Crăiniceanu Aurica, iar la ora 18.45 să fie ucis Frumușanu Andrei.

Trăgătorul se aflase la a treia fereastră de la stânga la dreapta, în anticamera Secretariatului General al Guvernului, de la etajul al doilea. În cursul cercetărilor balistice, s-a stabilit cu precizie că „distanța unde se afla Aurica Crăiniceanu era de 94 m, iar Andrei Frumușanu la circa 134 m față de trăgător, ambii pe traiectorie directă față de acesta". Celelalte circa nouă cartușe explo-

daseră fie pe caldarâm, fie fuseseră trase spre blocul TAROM, aflat în construcție, sau spre macaraua din curtea șantierului, unde, de asemenea, au explodat. Scopul final fusese de a crea panică. După circa o oră, ca la un semnal, s-a trecut la degajarea Pieței Victoriei.

Învinuitul Gabor Dorel Vasile nu va recunoaște niciodată faptele comise. Parchetul a notat următoarele concluzii privind starea de fapt:

„– Faptele au fost urmarea unei stări de provocare a manifestanților extrem de agresivi (minerii), specifice unei lovituri de stat.

– Acțiunile violente făceau previzibilă cucerirea clădirii guvernului în care se afla și învinuitul, ceea ce a determinat evacuarea demnitarilor și a salariaților guvernului.

– Împrejurările au determinat modificarea psihică și emoțională a învinuitului, care a decis să folosească, din locul în care se afla, armamentul și muniția reactivă cu scopul ajutării organelor de ordine.

– Învinuitul nu a prevăzut rezultatul faptelor sale, dar l-a acceptat".

Și totuși, la aceste concluzii, destul de pertinente ale procurorului anchetator, se puneau două întrebări care au rămas și astăzi fără răspuns: cine i-a dat ordin de tragere lui Gabor și de ce nu a tras spre minerii care asediau clădirea guvernului și a tras cu muniție neconvențională și reactivă spre oamenii pașnici și nevinovați care fie priveau, fie treceau pe trotuar, ieșind de la metrou?

În ceea ce îl privea pe cel de-al doilea învinuit, maiorul Constantin Marian, ofițer instructor în cadrul SPP, în luna decembrie 1991 (deci la trei luni de la evenimente), falsificase cu intenție buletinul de consum nr. 6/1991, referitor la tragerile în poligon cu pistol de semnalizare de calibrul 26 mm și muniție reactivă de semnalizare de

același calibru. De fapt, încercase să substituie muniția trasă în ziua de 25 septembrie de către învinuitul maior Gabor Dorel Vasile. Prin această acțiune, maiorul Constantin Marian voise să acopere tragerile efectuate la 25.09.1991 și să zădărnicească ancheta. Toate acestea întruneau elementele constitutive ale infracțiunii de fals intelectual, uz de fals și favorizarea infractorului, pentru care s-a dispus trimiterea sa în judecată.

Și în cazul lui se pun două întrebări: cine i-a dat ordin și în ce scop a executat acele trageri în poligonul SPP? De ce nu s-au luat măsuri împotriva sa, de vreme ce multe cartușe din cele trase nu au mai fost recuperate niciodată, așa cum scrie regulamentul? Nici la aceste două întrebări nu s-a găsit vreodată răspunsul!

Am redat unele capete de acuzare, așa cum au reieșit din ancheta penală și din rechizitoriul aflat la Tribunalul Militar, deoarece împreună cu apărătorul nostru le-am analizat foarte atent în cele zece zile de amânare.

Următoarea ședința de judecată a avut loc tot în atmosfera cazonă de la Centrul de Perfecționare. La ora zece, sala era plină. Mulți ziariști dornici de știri erau prezenți. În ziua aceea urmau să fie audiați cei doi inculpați: căpitanul (acum maior) Gabor Dorel Vasile și căpitanul (acum maior) Constantin Marian.

După ce s-a făcut prezența, avocatul nostru a formulat două cereri: desemnarea unui curator care să reprezinte interesele celor doi minori ai familiei Crăiniceanu și depunerea expresă la dosar de către SPP a unor copii ale Regulamentului de organizare și funcționare a instituției.

După ce s-a deliberat, la ora 10.30, președintele completului a anunțat că la dosar se află o adresă (ce sosise cu o zi înainte) de la Autoritatea Tutelară a Sectorului 3 și deci respingea prima cerere. În ceea ce privește a doua cerere, colonelul Panaitescu, președintele completului de judecată, a purtat un mic dialog cu avocatul nostru:

— Domnule avocat, cereți prea mult, nu vi se pare?

— Domnule președinte, trebuie să aflăm și noi cu ce se ocupă acest SPP și, mai ales, în interesul speței de față, ce atribuții are acest ofițer SPP acuzat de crimă în cadrul acestei instituții! a replicat avocatul.

— Pentru că SPP se ocupă de demnitari și este un serviciu secret, consider că regulamentul instituției este foarte greu de obținut, dar aprob o cerere care să sune astfel: „o adresă din partea SPP cu sarcinile și atribuțiile inculpatului Gabor la data de 25 septembrie 1991 să fie dată tribunalului până la 2 octombrie 1995", a răspuns clar președintele zâmbind.

Avocatul a fost mulțumit.

În sală s-a făcut rumoare, consilierul SPP, colonelul Iordache, nota de zor cele hotărâte, iar Gabor se uita în jos, surprins de hotărârea președintelui de complet care, de fapt, ne uimea și pe noi cu comportamentul său ferm. Colonelul programa ședințele de judecată la termene rezonabile, de una sau două ședințe pe săptămână, și, în funcție de importanța martorilor citați, de trei-cinci ședințe. O făcea cu profesionalism și transparență, cerând totdeauna părerea avocaților părților și întrebându-i dacă aveau obiecții.

În ziua aceea, la ora 11, a început audierea celor doi inculpați. În sală se făcuse liniște deplină. Grefierul l-a chemat la pupitru pe inculpatul Gabor Dorel Vasile.

Inculpatul a venit la pupitru, a fost pus să jure pe mica Biblie care se afla lângă microfon, și-a spus numele și data nașterii, 25 decembrie 1960. A declarat că nu mai era căpitan, ci maior la SPP, că se născuse la Târgu-Mureș și că, din 1994, deci cu un an înaintea procesului, era divorțat. Nu avea copii.

Când a spus că nu avea copii, m-am ridicat și i-am adresat o întrebare aproape țipată:

— Dacă n-ai copii înseamnă că nu știi ce înseamnă să fii tată și să ți se ucidă copilul! Nu știi ce înseamnă nici

ca doi copii să-și piardă mama! Va trebui să te întrebi toată viața de ce ai tras!

După ce mi-am cerut scuze pentru această ieșire nervoasă, colonelul Panaitescu mi-a spus să mă liniștesc. M-am așezat, ascultând mai departe depoziția mincinoasă a inculpatului. Declarația a început astfel (sintetizez pe puncte, în stilul grefierului):

1) „Nu recunosc acuzațiile ce mi se aduc și nu am folosit pistol de calibrul 26 de mm, nu am avut o asemenea armă în dotare."

2) „Din ordinul colonelului Sarău m-am deplasat la guvern, unde am stat dispus cu cei 18 oameni din subordinea mea în curtea interioară."

3) „La data de 25 septembrie 1991, am primit ordin de la colonelul Sarău să evacuăm demnitarii din clădire în caz de pericol."

4) „Fiecare luptător avea asupra lui: pistolet cu glonț calibrul 9 mm, pistol-mitralieră de calibrul 5,45 mm, o pușcă Browning de calibrul 12,4 mm și un aruncător de grenade de calibrul 38-40 mm, iar asupra noastră aveam pistoale Makarov de calibrul 9 mm cu câte opt cartușe."

5) „Pentru pistoalele-mitralieră trebuia să aibă fiecare câte 120 de cartușe asupra lui, însă nu-mi amintesc dacă atunci le aveam."

6) „Pentru arma de vânătoare Browning de calibrul 12 mm aveam 40 de cartușe iritant lacrimogene."

7) „La ora 15.15 ne-am deplasat la etajul 2 al guvernului, în camera destinată gărzilor SPP a prim-ministrului, pentru a primi ordine privind evacuarea."

8) „La 25 septembrie 1991, am participat efectiv la evacuarea lui Petre Roman din clădirea guvernului, începând cu ora 16, pe traseul pe care trebuia să-l parcurgă prin curtea interioară."

9) „În Dacia berlină cu care demnitarul a fost transferat la Palatul Cotroceni se aflau: plutonier Cojocaru –

șofer, în față, dreapta, general-maior Dumitru Iliescu, la acea dată colonel, iar în spate, în mijloc, Petre Roman, încadrat de mine și de căpitan Stănescu Vlăduț."

10) „Între 16.30 și 16.45 am ajuns la Cotroceni, unde l-am lăsat pe prim-ministrul Petre Roman și mi s-a solicitat că, dacă mă întorc la Palatul Victoria, să identific și să păstrez un pistolet ce aparținea prim-ministrului și pe care îl uitase în cabinet."

11) „La ora 17.15 am ajuns din nou la Palatul Victoria și în prezența domnului Adrian Severin și a domnului Paul Jerbas am luat pistoletul din cabinet."

12) „Specific că anterior evacuării prim-ministrului am fost într-o cameră la etajul 2, cu vederea spre bulevardul Iancu de Hunedoara, unde se aflau colonelul Boroș Dobre și un operator cu cameră video, antrenat în filmarea unor scene de stradă. Eu aveam o armă Browning și, după ce le-am spus că am muniție lacrimogenă, mi-au pus în vedere să intervin pentru a ajuta la depresurarea unui militar care era bătut de mineri și civili.

Am intervenit la această solicitare, ridicându-mă pentru a lua poziția de tragere, pe un obiect înalt, posibil un scaun, de unde, fereastra fiind deschisă la 35°-40°, am executat două focuri de armă în direcția grupului ce agresa militarul. Am abandonat încercările, întrucât la al treilea cartuș mi s-a blocat arma."

13) „În anticamera biroului lui Petre Roman, după ce am preluat pistoletul ce-i aparținea, am primit ordin să-i asigur evacuarea lui Adrian Severin, care s-a efectuat în jurul orei 18.30 pe același traseu din curtea interioară, dar nu l-am însoțit la Palatul Cotroceni. Am părăsit obiectivul în jurul orei 19-19.15, îmbarcați în autovehicule."

Declarația inculpatului Gabor a durat aproape o oră, după care au urmat întrebările precise și interesante ale domnului avocat Mustață. Multe din cele declarate nu

se potriveau cu constatările rechizitoriului și cu declarațiile martorilor, dovedind clar ticluirea unor alibiuri, schimbări de ore, trasee inventate și arme pe care nu le avusese.

Acum voi reda pe scurt diferențele constatate între cele 13 puncte extrase din declarația consemnată de grefier:

1) Gabor a fost văzut de martori cu pistol de semnalizare de calibrul 26 mm și cu muniție reactivă de semnalizare de calibrul 26 mm.

2) și 3) A primit ordin de la colonelul Sarău, care decedase în 1994, înainte de începerea procesului, într-un accident ciudat și tragic de mașină, și nu mai putea fi chemat ca martor. Acesta fiind șeful direct al lui Gabor, prin decesul său a rupt legătura dintre Dumitru Iliescu, directorul SPP, și Gabor.

4) Pomenește că fiecare luptător avea un adevărat „arsenal de război", inclusiv arma Browning de calibrul 12 mm, pe care el nu a avut-o, dar spune că a folosit-o! Nu pomenește că a avut în posesie un pistol de calibrul 26 mm și muniția aferentă cu care a fost văzut de martori.

5) Ocolește sau nu-și aduce aminte dacă avea și cartușe.

6) La arma de vânătoare, în schimb, își aduce perfect aminte că erau exact 40 de cartușe iritant lacrimogene.

7) Ce căuta în clădirea guvernului? Intra în atribuțiile sale? În camera gărzilor SPP, a fost văzut de martori și de demnitari, cărând lăzi cu muniție împreună cu subalternii. Documentele lui de serviciu din ziua de 25 septembrie 1991 au fost arse probabil pentru ascunderea activității lui.

8) Poate cel mai mincinos alibi este cel privind evacuarea lui Petre Roman. Acest alibi îl demască, de fapt, ca fiind autorul crimelor, deoarece dovedește că în interiorul clădirii guvernului, la etajul 2, a fost foarte „activ".

Zăbovesc mai mult asupra acestui punct, deoarece vă veți da seama că „lovitura de la guvern" s-a făcut la ordinul lui Ion Iliescu, cu sprijinul instituției SPP, pentru ca prim-ministrul să fie dus la Palatul Cotroceni, la „loc sigur". Și ceilalți funcționari publici au fost evacuați în jurul orei 14. Traseul de evacuare era prin curtea interioară, se escalada un gard lung, apoi se mergea pe acoperișul unui garaj, după care se urca pe un alt zid și apoi trebuia coborât în curtea unui imobil de pe un zid drept, care avea peste șase metri și care se afla spre strada Paris, unde așteptau mașinile.

S-a constatat, la reconstituire, că acest traseu era un drum fără întoarcere, dar inculpatul a spus că s-a întors pe același drum pentru a reveni, după evacuare, în sediul guvernului. A fost contrazis de martori: opt dintre subalternii lui Gabor au declarat că el nu părăsise curtea interioară. Dumitru Iliescu va declara că Gabor „nu a fost în mașina de evacuare și nici nu l-am văzut la Cotroceni. Eu personal l-am dus pe prim-ministrul Petre Roman la domnul președinte Iliescu. Nu am văzut în mașină un alt ofițer SPP cu armă Browning". Petre Roman va spune: „Îl cunosc pe inculpat de la televizor și din presă. Lângă mine, în mașină, se aflau doi ofițeri din garda mea de corp, iar în față șoferul și domnul Dumitru Iliescu". Iar șoferul, Cojocaru Constantin, va declara, la rândul său: „Nu l-am văzut pe căpitanul Gabor în mașină și nici la Cotroceni!"

9) Rămâi mut și uimit când afli că Gabor nu a putut să stabilească cu oarece aproximație anumite ore. Sau poate a procedat așa pentru derutarea anchetei. El a declarat că într-o jumătate de oră l-a dus pe Petre Roman la Cotroceni, s-a întors la guvern, dar nu pomenește cu cine a venit, cu ce mașină și pe unde s-a întors în curtea

interioară a guvernului. Aceasta demonstrează clar, conform declarațiilor martorilor, că, în realitate, inculpatul Gabor nu părăsise clădirea guvernului.

10) A mai spus că i s-ar fi cerut la Cotroceni să-i recupereze pistoletul lui Petre Roman, uitat în clădirea guvernului, și că, la întoarcere, l-ar fi recuperat în prezența lui Adrian Severin și a lui Paul Jerbas. Dar Petre Roman îl va contrazice, declarând la proces că „pistoletul Walter, care îmi aparține, a fost luat de colegul meu Silaghi și peste două zile mi-a fost restituit".

11) Ca din întâmplare, Gabor și-a adus aminte că s-ar fi aflat la etajul 2, „într-o cameră", unde tot din întâmplare se afla și colonelul SPP Boroș Dobre și un operator TV cu cameră video, care filma spre stradă, exact spre direcția unde au fost uciși cei doi tineri, Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu. De asemenea, a precizat că se urcase pe un scaun și trăsese cu arma Browning prin acea fereastră uriașă, rabatată la 35°-40°, spre un grup de mineri care agresau un jandarm pe o pasarelă.

Se va constata pe parcursul procesului că, în realitate, acea fereastră fusese deschisă complet, la 90°, pentru că martorii din stradă au văzut și basca de pe capul celui care trăgea spre stradă.

La acest punct trebuie să specific mai multe chestiuni, pentru a vă arăta că acest alibi creat cu multă migală ar fi putut să acopere o crimă perfectă, dacă așa ceva ar exista.

Operatorul TV, Cătălin Cățoiu, auzise din camera alăturată cum Gabor trăgea cu o armă pe care a și văzut-o, dar care nu era o armă de vânătoare, ci un pistol de semnalizare de calibrul 26 mm, pe care operatorul l-a recunoscut pe panoplia cu arme expuse. La o a doua înfățișare, va spune că, nefiind cunoscător în materie de arme, nu mai era sigur ce fel de pistol văzuse.

Dar în sediul guvernului mai fusese și un operator al TVR-Sahia, pe nume Vasile Grădinaru, care, la proces, l-a recunoscut pe inculpat, deoarece filmase evenimentele acelei zile atât din interior, cât și din afara clădirii guvernului. Poate că dezlegarea adevărului în acest dosar se afla pe cele șapte casete filmate de cei doi operatori care ce credeți că au făcut cu ele? Le-au predat la TVR, martorului chemat în instanță, pe nume Mircea Hamza, fost colaborator al Securității, dar redactor în acel an, 1991, la TVR. Am aflat cu stupefacție că acele casete au fost predate cu proces-verbal, aflat la dosar, cui credeți? – instituției SRI! Iar SRI a refuzat să le predea Parchetului pentru clarificarea anchetei.

Cerând în repetate rânduri predarea celor șapte casete către instanță sau Parchet, aveam să aflu că fostul director adjunct SRI, generalul Mihai Stan, devenise director adjunct al SPP și că operatorul Vasile Grădinaru fusese transferat la biroul de presă al SPP încă din 1992, cu gradul de căpitan.

Insist asupra acestor detalii, pentru a vă da seama și dumneavoastră, cititorii mei, cât de apărat era Gabor de instituția în care lucra și câte manevre s-au făcut, cu ordin de sus, pentru boicotarea anchetei penale, eludând efectiv legile și, până la urmă, sfidând justiția.

Instituția SPP a procedat astfel deoarece șefii ei știau foarte bine ce „activitate" desfășurase căpitanul Gabor Dorel Vasile în incinta guvernului, „activitate" ce trebuia bine ascunsă și apărată și prin arderea documentelor care ar fi clarificat sarcinile angajatului în ziua mineriadei din septembrie 1991.

Lunga ședință a procesului a durat până la ora 15. Avocatul nostru i-a adresat mai multe întrebări inculpatului Gabor, care, la un moment dat, a explicat, spre stupefacția sălii, că, deși fusese șeful grupei antiteroriste

din clădirea guvernului, nu avea „o pregătire specială de luptă antiteroristă" și că acea grupă se ocupa exclusiv de protecția demnitarilor.

Pe tot parcursul declarației și al răspunsurilor sale la întrebări, nu a explicat niciodată în mod clar și precis sarcinile acelei echipe de luptă antiteroriste la obiectivul guvern din Palatul Victoria. Probabil că sarcina fusese una singură: să care muniție în clădire și să ucidă câțiva oameni nevinovați pentru a crea haos prin diversiune!

În jurul orei 14, s-a trecut la audierea celuilalt inculpat, Constantin Marian. Declarația lui a fost scurtă. Nu și-a recunoscut vinovația și faptele pentru care era acuzat, cu toate că buletinul de consum nr. 6, privind trageriile, fusese falsificat și se afla la dosar. Reamintesc că el, ca șef al poligonului de trageri din partea SPP, fusese răspunzător de tragerile efectuate cu cartușe reactive de calibrul 26 mm, la circa două luni de la evenimentele mineriadei din 25 septembrie 1991. Bonul fusese falsificat pentru a acoperi orice legătură cu cartușele trase de Gabor Dorel Vasile, din care două îi uciseseră pe cei doi tineri.

Mă uitam și îl ascultam pe acest inculpat cum vorbea încet, cu privirea fixă și tonul foarte măsurat. Parcă i se impuseseră acele trageri și parcă se simțea vinovat. Avea o ținută impecabilă. Trebuie să menționez că și el, și Gabor erau îmbrăcați civil, cu toate că erau cadre militare. Constantin Marian era căsătorit și avea un copil minor. Poate că simțea ceva din durerea noastră, deoarece, pe tot parcursul ședințelor, ori de câte ori răspundea la întrebări, privea în gol sau se uita în pământ.

Ziua de 28 septembrie 1995 va fi o zi grea. Era destinată audierii noastre, a martorilor acuzării, ca părți civile și vătămate, precum și audierii primilor trei martori programați de președintele instanței, colonelul Panaitescu. Pe parcursul declarațiilor vom retrăi tragedia din ziua neagră a mineriadei: 26 septembrie 1991.

Pe drum, în mașină, n-am prea vorbit. Domnul avocat Mustață ne sfătuise să ne „adunăm", în sensul de a fi lucizi și calmi în ceea ce vom spune. Când am ajuns, sala era aproape plină, afară erau două care TV, iar ofițerii inculpați împreună cu avocații lor erau deja în bănci. Până la începerea ședinței mai erau zece minute.

După ce a intrat completul, iar grefierul a făcut prezența, președintele completului de judecată a întrebat dacă erau cereri de formulat. S-a ridicat reprezentantul SPP, consilierul juridic, colonelul Iordache Cornel, care a formulat o cerere ciudată din partea directorului SPP, generalul Dumitru Iliescu. Sub pretextul că SPP se afla sub incidența Legii Siguranței Naționale, directorul instituției solicita instanței să i se ceară aprobarea pentru audierea foștilor sau actualilor angajați SPP. Martorii proveniți din SPP ar fi putut, astfel, să nu se prezinte în instanță sau să refuze să răspundă la anumite întrebări. Cererea reprezentantului SPP a fost respinsă. Din aceleași considerente privind, chipurile, secretul de stat, tot el a întrebat dacă prezența presei la proces era oportună, ceea ce a creat în sală o stare de tensiune și indignare. Avocatul nostru s-a ridicat și a spus pe un ton aspru:

— Domnule președinte, dacă s-a respins prima cerere, ce rost mai are a doua întrebare? Este absurd! Nu cred că atunci când au fost împușcați cei doi tineri s-a pus problema secretului de stat, sau poate generalul Iliescu știe ceva mai mult ca noi!

— Domnule avocat, a spus președintele completului, să-i dăm cuvântul și domnului maior Vrabie Marcel, procurorul de ședință.

Procurorul militar Vrabie lucrase la dosar și la rechizitoriu. S-a ridicat și a spus hotărât:

— Completul de judecată nu are competența legală de a evacua presa din sală sau de a dispune ca anumite articole să fie mai puțin ofensive decât altele!

În sală s-au stârnit discuții și chiar râsete. Colonelul Panaitescu a cerut să se facă liniște ca să înceapă audierile.

Grefierul a anunțat: „Să poftească la pupitru domnul Viorel Crăiniceanu, soțul decedatei Aurica Crăiniceanu".

Viorel Crăiniceanu s-a ridicat cu greutate și, cu un mers legănat, de om nesigur și trist, s-a îndreptat spre pupitru. După ce a jurat pe Biblie, a început să povestească tărăgănat, dar limpede. El avea două calități în acest proces: ca martor ocular în momentul uciderii soției, cât și ca parte civilă și vătămată.

Voi extrage esențialul și punctele de vedere cele mai importante din declarațiile tuturor celor audiați în acea zi. Iată ce a declarat Viorel Crăiniceanu în fața instanței:

„În ziua de 25 septembrie 1991, după ora 18, mă aflam împreună cu soția mea în zona gurii de metrou de pe bulevardul Ana Ipătescu, situată vizavi de clădirea guvernului. Dinspre guvern se trăgea cu o muniție care lăsa o dâră de fum și apoi exploda fie într-o clădire aflată în construcție, fie în macaraua ridicată acolo. Se afla multă lume care era curioasă să vadă ce se întâmplă în fața guvernului asaltat de mineri. Era mult fum și miros de gaze.

În acele momente, soția m-a întrebat: «Viorele, dacă te lovește unul din ăsta, mori?», eu nemaiapucând să-i răspund pentru că, în aceeași clipă, a fost lovită de un astfel de proiectil, care venise dinspre clădirea guvernului, din latura laterală cu strada Iancu de Hunedoara. Apreciez că, dacă soția mea ar fi reușit să se ferească, proiectilul ar fi penetrat solul în apropierea ei. Mai menționez că unghiul de tragere al proiectilului era ascuțit: pornea dinspre guvern, coborâtor spre pieptul soției".

După ce a menționat ajutorul dat de oameni pentru a stinge flacăra ucigașă din pieptul soției lui și felul cum

fusese transportată la Spitalul Universitar, Viorel a încheiat cu o voce foarte hotărâtă:

„Solicit aici, în fața acestei instanțe, ca persoanele care se fac vinovate de moartea soției mele să fie pedepsite conform dispozițiilor legale, ținând cont că doi copii minori au rămas fără mamă".

După ce a părăsit pupitrul și a ajuns lângă noi, am văzut că Viorel asudase și fața lui avea o paloare spre alb, semn că retrăise acele momente cumplite, mai ales că povestise cu lux de amănunte ce se întâmplase în secunda ucigașă.

Cât vorbise el, eu i-am „studiat" pe cei doi inculpați. Avocații lor erau foarte atenți, iar ei, din când în când, șușoteau între ei. Gabor se uita cu o privire sfidător de cinică spre completul de judecată și spre procurorul de ședință.

Mă pregătisem moral și sufletește pentru ce aveam de declarat, iar avocatul nostru fusese de părere că, studiind împreună rechizitoriul, nu mai era nevoie să-mi mai dea nici un sfat. Îmi spusese doar atât: „Ești tată și cred că știi ce trebuie să spui!" Aceste vorbe mi se întipăriseră așa de bine în minte, încât m-am hotărât să-mi schimb direcția declarației, începând, împotriva tuturor uzanțelor, cu sfârșitul. Voiam să le demonstrez tuturor că eram hotărâți și puternici în aflarea adevărului și pedepsirea vinovaților.

După ce grefierul m-a invitat la pupitru și am jurat pe Biblie, mi-am început depoziția astfel:

„Domnule președinte, după ce am studiat rechizitoriul și o parte din probele administrate, după ce am constatat că SPP, instituția ce-i reprezintă pe cei doi inculpați, a boicotat desfășurarea anchetei timp de aproape patru ani, instinctul meu de tată îmi spune că cei doi inculpați sunt vinovați de uciderea celor doi tineri. Solicit să fie pedepsiți conform dispozițiilor legale".

Depoziția mea a durat cam 30 de minute. Vorbind, îmi dădeam seama prin ce trecuse Viorel. Când a trebuit să spun cum l-am văzut pe fiul meu, Andrei, la Spitalul de Urgență, vocea a început să-mi tremure și ochii mi s-au umplut de lacrimi. Am făcut o mică pauză, în sală era o liniște deplină și, încet-încet, am început să-mi revin, povestind instanței ceea ce îmi spusese Petrișor despre moartea lui Andrei și felul în care am fost anunțat, precum și un episod care mă revoltase:

„A doua zi, mai mulți muncitori din șantier mi-au relatat că, după împușcarea băiatului meu, un personaj dubios, SRI-ist sau SPP-ist, sau nu știu ce-o fi fost, îi căuta de zor actele de identitate pierdute, printre materialele de construcție, probabil în scopul de a șterge urmele, deoarece acești domni sunt specialiști și în arderea de documente sau în crearea de alibiuri!"

După audierea mea, care a iscat în tabăra SPP un oarecare murmur, grefierul a invitat-o la pupitru pe soția mea. Eram convins că își va descărca sufletul și era firesc să fie așa. Era o mamă rănită, care-și pierduse copilul, și acum trebuia să vorbească la numai câțiva metri de presupusul lui asasin și în fața unei săli aproape pline.

A început pe un ton destul de calm, dar, pe măsură ce discursul înainta, aproape că a început să strige. Am să redau exact ceea ce a declarat la început:

„Domnule președinte, cred că este o sfidare la adresa întregii țări, la adresa hainelor militare, să apari în haine civile în fața acestei instanțe (se referea la inculpați, n.a.). Sunt grade superioare, știu ce au făcut la momentele respective și spun în instanță că nu au avut armă, n-au avut cartușe! Cum pot avea tăria să ne sfideze? Au trecut patru ani de la uciderea Auricăi și a lui Andrei. Patru ani în care am avut parte numai de lacrimi. Nu se poate ca astăzi acești domni să apară în costum. Vă rugăm să

luați măsuri și să fie arestați! Când li se vor pune cătușe acestor «prezumtivi asasini»? Când mi se va face dreptate? Domnul Gabor este încă în funcție și cu gradul de maior, iar maiorul Constantin a contribuit și el la cele două crime! Vă rugăm să vă faceți datoria!"

Cei doi inculpați stăteau cu ochii pironiți în podea.

După această avalanșă de cuvinte, soția mea s-a întristat brusc, începând să povestească cum i-a fost adus acasă copilul în sicriu, cum refuzase să fie declarat erou și să fie înmormântat la Cimitirul Eroilor pe cheltuiala guvernului, încheind audierea cu o frază scurtă și categorică: „Onorată instanță, consider că inculpații sunt vinovați de moartea copilului meu și solicit să se ia măsura arestării acestora!", după care a revenit la locul ei, extenuată de efort și supărare.

Se făcuse ora 14. După ce a terminat dictarea către grefier, colonelul Panaitescu a luat hotărârea de a se face o pauză de 30 de minute. Urma audierea a patru martori: trei jandarmi și un martor foarte important, fostul secretar general al guvernului în timpul mineriadei, Paul Jerbas.

Pauza a fost destinată presei care ne solicita încontinuu declarații și, bineînțeles, fumatului...

A început apoi audierea celor trei jandarmi ale căror depoziții au fost aproape identice. Ei au spus că, în ziua respectivă, se aflaseră în dispozitiv la poarta guvernului și că, în cursul unui transport de aprovizionare, li s-au adus pistoale de calibrul 26 mm, pentru a-i dispersa pe minerii care atacau guvernul, folosind împotriva lor cartușe lacrimogene și petarde fumigene. Această acțiune avusese loc între orele 14 și 16.

A urmat fostul demnitar guvernamental. Îmi aduc aminte că, în timpul pauzei, stând cu soția și cu Viorel Crăiniceanu lângă avocatul nostru, acesta s-a aplecat

spre noi și ne-a spus: „Cel de la fereastra aia, care fumează și stă de vorbă cu ziariștii, este Paul Jerbas. Este un tip inteligent și chiar sunt curios cum se va comporta și ce va spune, pentru că este poate un personaj-cheie în acest proces...“ L-am privit: era un bărbat înalt, puțin trecut de 35 de ani, blond spre roșcat și îmbrăcat impecabil, cu un costum maron, foarte elegant pentru anii '95. Fumând, dădea anumite explicații ziariștilor, care păreau foarte interesați de ceea ce le spunea el. Se vedea că avea „pregătire politică“. În fond, stătuse atâția ani pe lângă Ion Iliescu, Petre Roman și Alexandru Bârlădeanu și se pricepea la vorbe.

Când a fost chemat, a intrat în sală (martorii stăteau afară) și, cu pași mari, s-a îndreptat spre pupitru pentru a jura pe Biblie. Depoziția lui va fi surprinzătoare pentru multă lume, dar era bine ticluită, cu multe trunchieri. Acest om avusese, printre alte atribuții, și responsabilitatea pazei guvernului. Era, poate, cel care, printr-un singur ordin, ar fi putut să declanșeze un adevărat măcel în Piața Victoriei.

Nu voi reda în totalitate declarația sa, ci numai secvențele importante, pe care vă rog să le judecați și dumneavoastră pentru a vă da seama ce înseamnă o depoziție „aranjată“ în fața completului de judecată.

Încă de la început, Jerbas a reamintit cum au sosit minerii în fața guvernului, fiind aduși și conduși de la Gara Băneasa de către forțele de ordine, cum li s-au dat alimente și apă și cum începuse atacul asupra clădirii guvernului în jurul orei 14, ca apoi să se extindă și în partea laterală, dinspre Iancu de Hunedoara. Atacul durase până la ora 20.

A spus apoi că se întruniseră exigențele legale pentru deschiderea focului asupra manifestanților, dar „nu am ordonat aceasta, cu toate că puteam să o fac pentru a

evita izbucnirea unui adevărat război civil". Îmi pun și acum întrebarea: „Să fi preferat domnia-sa să fie uciși trei tineri nevinovați ca să se termine totul mai repede?" După cum vom vedea, vor urma, după depoziție, întrebări care vor scoate la iveală foarte multe neclarități rămase... tot neclare!

Redau, în continuare, dialogul cu avocatul nostru, domnul Mustață, deoarece pare-se că avocații inculpaților erau oarecum „mulțumiți" de declarația martorului.

Întrebare: L-ați cunoscut pe inculpatul Gabor Dorel Vasile?

Paul Jerbas: Am fost colegi la Școala de Ofițeri de la Sibiu înainte de 1989, pe care am absolvit-o împreună.

Întrebare: Ce sarcini avea grupa antiteroristă condusă de inculpat?

Paul Jerbas: Nu știu ce sarcini avea această grupă în sediul guvernului pentru că pe inculpat l-am văzut în ziua de 25 septembrie 1991 doar de două ori pe culoarele guvernului: înainte de evacuarea lui Petre Roman și la 45 de minute după evacuare.

Întrebare: Ați văzut că această grupă descărca și căra muniție în interiorul clădirii?

Paul Jerbas: Nu am observat să se fi desfășurat o asemenea operațiune, deoarece nu știu când au sosit în curtea interioară.

Întrebare: Ce ați văzut din anticamera prim-ministrului în timpul atacului minerilor asupra clădirii?

Paul Jerbas: De pe terasa clădirii, luptători cu cagule executau foc spre manifestanți, fără ordinul meu, și nu știu cine erau aceștia. Din aceeași cameră de protocol, unde era mai multă lume, am văzut pe fereastră mai multe proiectile luminoase trase spre strada Iancu de Hunedoara, care treceau șerpuind prin aer către pământ, producând panică în rândul manifestanților. Întrebând

ce fel de muniție este aceasta, cineva mi-a răspuns „Trag cei de la SPP!"

După acest set de întrebări, să recapitulăm: secretarul general al guvernului, Paul Jerbas, nu ordonase să se tragă în manifestanți, nu știa cine erau luptătorii cu cagulă care trăgeau de pe terasă, nu observase că s-a cărat muniție în sediul guvernului, nu știa când sosise echipa antiteroristă a SPP condusă de Gabor și în ce scop se afla acolo, observase rachetele luminoase trase spre direcția unde au fost uciși Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu, fusese coleg cu inculpatul Gabor Dorel Vasile și primise răspunsul: „Trag cei de la SPP!"

După audieri, l-am întâlnit în curte pe Paul Jerbas, iar avocatul nostru i-a adresat încă o întrebare:

— Nu vi se pare că știți mai multe în această cauză complicată?

Domnul Jerbas fuma și era puțin transpirat și roșu la față. A răspuns calm:

— Maestre, sper să se facă dreptate, pentru că am încercat să mă exprim cât mai exact și să-mi aduc aminte cât mai multe amănunte... Îmi pare rău... pentru cei care au murit...

După care, a dat mâna cu noi și a plecat grăbit.

Această primă întâlnire cu martorii a fost poate cea mai lungă. Îmi lăsase un gust amar. Știam, încă de la început, că procesul va fi greu și că justiția nu va merge așa cum ar fi trebuit.

Ceea ce se va întâmpla în continuare ține de domeniul obrăzniciei comuniste, de încălcarea tuturor normelor morale și juridice, de încălcarea gravă a dreptului la un proces echitabil, în consecință, a fost o încălcare gravă a drepturilor omului și aceasta din cauza influențelor politice și instituțiilor implicate în ascunderea faptelor petrecute la mineriada din 25 septembrie 1991.

Până la noul termen, am avut timp ca, împreună cu avocatul nostru, să studiem și să citim cât mai multe declarații ale martorilor și cât mai multe probe administrate de procurori și aflate la dosar. Într-o zi, când ne aflam la arhivă, avocatul, un om perseverent și precis, mi-a spus:

— Știți că data trecută ne-au respins cererea pentru arestarea preventivă a inculpaților. Uitându-mă în dosar, te crucești când vezi câte dovezi sunt împotriva lor! Probabil că și Lucescu a primit un ordin în acest sens, ca să fie judecați în libertate. Dar la termenul următor revin cu această cerere.

Când am ajuns acasă, i-am povestit soției mele ce probe erau administrate și ce martori vor fi audiați, apoi l-am sunat și pe Viorel Crăiniceanu pentru a-l ține și pe el la curent, deoarece peste câteva zile urma o nouă ședință de judecată.

Cum mergeam des la arhive și scriam absolut tot ce „investigam" din dosar, ajunsesem la performanța de a ști ce se va întâmpla la instanțele următoare și cine vor fi martorii chemați.

Eram iar toți patru în mașină, pe drum spre tribunal. Eram îngânduraţi. Deodată, mi-a venit o idee:

— Când ajungem în sală, să facem un protest împotriva nearestării preventive a inculpaților!

— Ce vorbești, domnule? Și în ce ar consta acest protest? a întrebat avocatul puțin îngrijorat.

— Intrăm toți trei în boxa acuzaților în locul inculpaților și, fără să spunem o vorbă, stăm în picioare 15 minute în semn de protest.

Avocatul a tresărit și imediat mi-a răspuns:

— Nu se poate, domnule Ștefan! În primul rând, nu aveți voie să intrați în boxă pentru că încălcați legea, iar, în al doilea rând, s-ar putea ca judecătorul să cheme paza

ca să vă scoată din sală și să vă și amendeze pe toți trei. Așa că mai gândiți-vă!

— Bine, atunci protestăm în sală. După apel, rămânem în picioare și, dacă ne întreabă, o să le spun pentru ce facem asta.

Din acea dată și până la sfârșitul procesului, ședințele de judecată s-au desfășurat numai la sediul Tribunalului Militar din Calea Plevnei, o clădire veche, dar renovată, din cărămidă roșie, cu aspect sobru, cazon, cu porți din metal și soldat de serviciu la poartă. În curte era un mic părculeț cu bănci, pentru pauzele dintre ședințe, iar în partea dreaptă era o poartă mare pe care intrau dubele cu cei arestați pentru a fi judecați.

Sălile de judecată erau destul de spațioase, cu bănci în loc de scaune, cu podium pe care se afla masa completului, dotat cu microfoane, cu biroul procurorului de ședință, iar într-o parte se afla boxa acuzaților și o mică ușă pe unde intrau membrii completului de judecată.

Sala noastră era aproape plină. Ca de obicei, foarte multă presă, dar și fel de fel de oameni necunoscuți care doreau să vadă ce se mai întâmplă în acest greu proces. Inculpații se aflau în bănci, împreună cu avocații lor și cu consilierul juridic al SPP, colonelul Cornel Iordache. Discutau între ei, în șoaptă, iar grefierul se afla deja la măsuța sa.

Nu ne-am așezat bine în bănci, că grefierul a și anunțat că intră completul de judecată, care, după ce s-a așezat, a spus sălii conform uzanțelor: „Vă rugăm să luați loc".

Viorel Crăiniceanu, soția mea și cu mine am rămas în picioare în poziție de drepți, iar judecătorul colonel Ion Panaitescu, observând aceasta, ne-a invitat din nou să luăm loc.

Atunci am fost nevoit să vorbesc:

— Domnule președinte, vom sta 15 minute în picioare, în semn de protest față de respingerea cererii noastre cu

privire la arestarea preventivă a inculpaților. Locul lor trebuia să fie în boxă, și nu în sală! Nu dorim să facem presiuni asupra dumneavoastră, dar ne exprimăm punctul de vedere.

Soția mea a spus aproape strigând:

— Noi avem doar dreptul să ardem de vii! Eu am murit odată cu copilul meu, iar acest om (arătând spre Gabor) e liber! Nu se mai poate, vrem o instanță dreaptă!

Am rămas în continuare în aceeași poziție și se vedea că deja completul era stânjenit de comportamentul nostru.

Deodată, de lângă mine s-a ridicat domnul avocat Mustață:

— Legea trebuie să fie egală pentru toți și, în consecință, maiorul SPP Gabor Dorel Vasile, acuzat de omor deosebit de grav, ar trebui arestat, așa cum se procedează cu toți inculpații în asemenea cazuri. Îmi menținem cererea din ședința precedentă.

Apoi s-a așezat.

Într-o vizibilă încurcătură, colonelul Panaitescu s-a adresat dur celor doi inculpați:

— Inculpat Gabor, te rog să te ridici imediat! Și dumneata, domnule Constantin! Până la sfârșitul tuturor audierilor, veți rămâne în picioare! Ați înțeles?!

— Am înțeles! au răspuns cei doi aproape în cor.

După cele 15 minute de protest, noi ne-am așezat. Cei doi au rămas în poziție de drepți. Mă uitam la ei din când în când, gândindu-mă cum le-ar fi stat în boxa acuzaților. Între ei era mare diferență de comportament. În timp ce Gabor privea de sus, cu o atitudine sfidătoare, poate pentru a-și ascunde vinovăția, Constantin stătea cu privirea în podea, spășit, și parcă resemnat.

În sală se lăsase o liniște nefirească. Intervenția noastră se pare că a avut totuși un efect: la 20 septembrie 1995, a intrat în vigoare Legea 80/1995, Statutul cadrelor

militare, și, conform articolului 89, maiorii Gabor și Constantin au fost eliberați din funcție. Nu și din serviciu. Legea prevedea ca militarii arestați să fie suspendați din funcție, iar cei judecați și urmăriți penal să fie „puși la dispoziție". Deci, în loc să fie arestați preventiv, au rămas angajați plătiți ai SPP.

Începea audierea martorilor: un căpitan SPP și trei jandarmi – militari în termen.

Primul martor, căpitanul Marin Ionescu, după aproape două ore de audiere, a spus un singur lucru mai interesant: Gabor le transmisese un ordin de a nu folosi armamentul din dotare. În rest, la toate întrebările repeta ca un papagal: „Au trecut anii (cu toate că numai doi ani trecuseră de la ancheta penală), nu mai țin minte, însă mă străduiesc cât pot" (de fiecare dată în sală se auzeau râsete).

Cei trei jandarmi în termen au fost de santinelă la guvern și nu știau sau nu văzuseră nimic.

La finalul ședinței de judecată, colonelul Panaitescu a acceptat cererea avocatului nostru și i-a cerut reprezentantului SPP, colonelul Iordache, ca, până la următorul termen, să pună la dispoziția instanței Regulamentul de funcționare al SPP, precum și o hârtie oficială cu sarcinile și atribuțiile inculpatului Gabor la data de 25 septembrie 1991.

De altfel, domnul Mustață declarase ferm că nu va mai participa la audierea martorilor proveniți de la SPP dacă aceste acte nu vor fi trimise de urgență instanței.

În sală se afla un singur cameraman care filma cu mult sârg toate declarațiile martorilor sau plimba camera spre oamenii din sală sau spre completul de judecată. Ne întrebam de la ce televiziune o fi fost, fiindcă, în general, ziariștii fie filmau sau fotografiau, mai luau câte un mic interviu și apoi, cu discreție și bun-simț, părăseau tribu-

nalul. Acest cameraman însă rămânea până la sfârșitul audierilor, iar peste câteva zile se schimba cu altul care proceda la fel.

Ei bine, stimați cititori, aflați că acei operatori permanenți erau „ochiul magic" al SPP. Filmau tot ce se întâmpla în sala de judecată: figuri de oameni, gesturi, vorbe, declarațiile tuturor martorilor, întrebările avocaților și replicile completului etc. Avocatul nostru declarase că nu mai voia să audieze martori de la SPP, deoarece, în urma filmărilor, veneau cu lecția învățată și cu răspunsuri gata pregătite, ori răspundeau în doi peri de parcă aveau creierele spălate sau sufereau de amnezie.

Vă aduceți aminte că șeful SPP, generalul Dumitru Iliescu, făcuse, la un moment dat, o cerere prin care solicita să fie informat despre audierile subalternilor săi pentru a nu fi încălcată siguranța națională și solicitase ca presa să nu participe la proces? Cererea se respinsese, dar apăruse camera de filmat. Șeful Tribunalului Militar Teritorial, celălalt „general revoluționar", Constantin Lucescu, aprobase acțiunea de filmare a SPP, încălcând grav drepturile procesuale ale cetățenilor.

Cu toate că pe parcursul ședințelor, înlocuitorul lui Lucescu, colonelul Ion Panaintescu, a avut un comportament ireproșabil (a devenit chiar șeful Tribunalului Militar, în timpul procesului), nu-i puteam ierta că știuse de aranjamentul SPP și a tăcut până în noiembrie 1996, an electoral! Am aflat cine erau acei cameramani datorită unei audiențe la noul președinte al României, Emil Constantinescu.

Dar iată cum s-a întâmplat: într-o ședință de audieri, avocatul nostru a cerut ca președintele completului de judecată să legitimeze cameramanii care filmau încontinuu.

— Vă rog să țineți cont că vor urma martori foarte importanți în această cauză și care s-ar putea să nu vină din acest motiv, a spus domnul Mustață.

Colonelul Panaitescu, vădit surprins de această intervenție și puțin derutat, a răspuns:

— Haideți să încercăm împreună, pentru că și mie mi se pare că se întinde coarda cu această filmare la nesfârșit!

— Vă ajut eu, a spus avocatul. Dânșii sunt de la SPP, iar dumneavoastră nu trebuie decât să-i legitimați!

Atunci, s-a ridicat consilierul SPP, colonelul Iordache, și a răspuns în locul celor vizați:

— Sunt de la biroul de presă al SPP și au acordul Tribunalului Militar (fără a nominaliza și persoana care aprobase filmările).

În fața unei asemenea situații, colonelul Panaitescu a amânat procesul cu zece zile. Ne-a luat deoparte și ne-a îndemnat să cerem o audiență la noul președinte, Emil Constantinescu, singurul care, printr-un ordin, putea opri acele filmări. Despre audiența la președintele Constantinescu voi vorbi puțin mai târziu, deoarece procesul continua cu alți martori, iar aprobarea pentru audiență încă nu sosise.

Dar așa am înțeles cum se transmitea ștafeta acestui dosar între președinții țării: de la Iliescu la Constantinescu între 1992 și 1996, de la Constantinescu la Iliescu între 1996 și 2000, de la Iliescu la Băsescu între 2000 și 2004 și de la Băsescu la CEDO între 2004 și 2012. Poate că va fi unul dintre cele mai vechi dosare din analele justiției române, rămas fără un verdict. Noi trăiam însă cu speranța că adevărul va ieși la suprafață și că morții noștri se vor odihni în pace.

La ședința următoare, reprezentantul SPP a depus la dosar, conform cererii avocatului nostru, fragmente din Regulamentul de funcționare al SPP. Prin fața judecătorilor se perindau fel de fel de martori ai SPP, ofițeri și

subofițeri, caracterizați prin același numitor comun: amnezia! Un exemplu elocvent este cel al căpitanului SPP Marius Maria, unul dintre locțiitorii inculpatului Gabor și comandant de grupă al Secțiunii Antiteroriste a SPP. Iată ce înseamnă o declarație „bine pregătită":

„Nu-mi amintesc dacă inculpatul a participat la evacuarea lui Petre Roman." „Nu-mi mai amintesc dacă SPP avea în regulament folosirea uzului de armă în caz că trebuia să-l apere pe demnitar." „Știu că Gabor a stat tot timpul cu grupul SPP în curtea interioară cu excepția evacuării lui Petre Roman." „Nu am văzut nici un proiectil de semnalizare și nici o traiectorie de proiectil de semnalizare." „Nu am prezentat rapoarte scrise despre îndeplinirea misiunii, nici la sfârșitul acelei zile și nici altă dată, ci doar rapoarte verbale, maiorului Gabor Dorel Vasile." „Nu-mi amintesc să se fi cărat muniție în clădirea guvernului."

La sfârșitul acelei zile, avocatul, mergând cu noi spre casă, ne-a spus trist și obosit:

— Filmările SPP-ului au o influență obscură asupra martorilor. Unii nu spun aproape nimic, iar alții parcă sunt loviți de amnezie. Trebuie făcut neapărat ceva!

Din declarația martorilor de la SPP se putea trage concluzia că, în situații ca acelea de la mineriada din septembrie 1991, orice militar SPP putea să facă orice, după bunul lui plac.

Pe 20 noiembrie 1995, împreună cu avocatul nostru, l-am invitat să participe la proces și pe procurorul Gheorghe Surdescu, căpitanul magistrat care, după o anchetă grea și plină de obstacole, îl identificase pe maiorul Gabor Dorel Vasile drept autor al celor două crime.

El era cel mai îndreptățit să risipească amnezia martorilor SPP punându-le întrebări precise.

Am considerat că singurul care poate aproba această cerere era procurorul general al României, Vasile Manea

Drăgulin, așa că am trecut peste ceilalți procurori ierarhic superiori ai Parchetelor Militare. Audiența a fost rapid aprobată și, după ce a citit motivațiile din memoriu, procurorul general a acceptat cererea noastră, cu condiția ca la procese să participe ambii procurori care se ocupaseră de caz.

La instanța următoare, când am ajuns la tribunal, în sală erau câțiva reporteri. Cei doi inculpați, Gabor și Constantin, împreună cu avocații lor încă nu sosiseră. „Ochiul magic", cameramanul SPP, se afla la post, în dreptul camerei de filmat puse pe trepied și stătea de vorbă cu un civil.

Grefierul a anunțat intrarea completului de judecată și, aproape concomitent, au intrat și cei doi inculpați însoțiți de avocați. Judecătorii s-au așezat, după care au apărut pe rând procurorii Marcel Vrabie și căpitanul procuror Gheorghe Surdescu.

Președintele de complet a făcut prezența, ca de obicei, și a anunțat că, la cererea părților civile, care fusese aprobată, la proces va participa de acum înainte și procurorul Surdescu. Anunțul a produs o oarecare rumoare în tabăra SPP, unde avocații șușoteau între ei. S-a ridicat avocatul lui Gabor și a cerut să vorbească:

— Domnule președintele, nu știm dacă prezența domnului Surdescu este oportună și regulamentară, deoarece domnia sa este căpitan, iar cei doi inculpați sunt maiori, deci au grade mai mari.

— Prezența sa este oportună, deoarece dânsul a anchetat cauza, iar problema cu gradul cade, deoarece colegul său, domnul procuror Vrabie, are gradul de maior și va rămâne în instanță, i-a răspuns destul de tăios colonelul Panaitescu.

Uitându-mă spre inculpați, am văzut că peste ei se așternuse o cortină de tristețe și îngrijorare. Nu se aștep-

taseră să mai aibă de-a face cu cel care îi anchetase trimițându-i în fața instanței.

Din cei șapte martori citați, în acea zi s-au prezentat doar doi. Atunci colonelul s-a adresat sălii, vădit înfuriat, anunțând că toți cei care nu s-au prezentat la termen vor fi amendați conform legii, cu câte 20 000 de lei, și, la termenul următor din 4 decembrie 1995, vor fi aduși cu poliția.

La ședința următoare, completul a intrat, iar lumea se uita spre biroul procurorilor, unde, de data aceea, se afla un singur procuror și acela era procurorul magistrat Gheorghe Surdescu. De acum avea gradul de maior, deci era egal în grad cu inculpații. Fusese avansat cu câteva zile în urmă, pe 1 decembrie 1995, cu ocazia zilei naționale a României.

De această dată, din cei patru martori citați, au sosit toți patru și numai unul a mai demontat o minciună a lui Gabor. E vorba de Radu Silaghi, directorul de protocol al guvernului, care a declarat că nu l-a văzut pe inculpat la Cotroceni nici după evacuarea lui Petre Roman și nici după evacuarea lui Adrian Severin.

La data de 8 decembrie 1995, următoarea ședință de judecată a avut programată audierea a trei martori, care, deși erau funcționari ai guvernului, au dat declarații care contraziceau categoric declarația lui Gabor.

Astfel, martora Ana Constantinescu, secretara fostului prim-ministru, Petre Roman, a spus că, în timpul șederii sale în clădirea guvernului, nu a văzut pe nimeni intrând în biroul fostului premier, că acel cabinet a fost, de altfel, încuiat în permanență și că nu se putea pătrunde înăuntru.

Gabor susținea că, după ce îl dusese pe Petre Roman la Cotroceni, s-ar fi întors la guvern și ar fi intrat în biroul premierului pentru a-i recupera pistoletul.

Cel de-al doilea martor era fostul director al Direcției juridice a guvernului, Dragoș Iliescu. El a afirmat că

văzuse scena cu jandarmul agresat și aproape linșat de mineri și fusese îngrozit de ceea ce se întâmpla în stradă. Dar nu văzuse ca din clădirea guvernului să se tragă cu gaze lacrimogene sau petarde, iar forțele de ordine să riposteze cu arme de foc.

La fel de importantă era și mărturia lui Ion Ghircoiaș, fost consilier la Secretariatul General al Guvernului, care a spus că se aflase la etajul al doilea în clădirea guvernului, urmărise scena de groază cu jandarmul agresat de mineri, dar nu văzuse petarde și nici nu auzise focuri de armă trase în acea direcție.

Aceste două declarații demontau definitiv alibiul lui Gabor, care declarase că ar fi tras cu arma Browning de calibrul 12 mm două focuri cu cartușe lacrimogene în acea direcție, pentru a-i îndepărta pe mineri de lângă jandarm.

După audierea celor trei martori, completul s-a retras într-o pauză de 30 de minute, după care urma un anunț important. La reluarea ședinței, colonelul Panaitescu a anunțat că, pe data de 14 decembrie, la ora 16, va avea loc o cercetare la fața locului, la care vor participa completul de judecată, procurorul, părțile implicate în proces și inculpații. Prezența era obligatorie și nu se admitea nici o excepție.

Inculpații au părăsit sala cu mers greoi de parcă aveau plumb în picioare, iar avocații lor erau îngânduraţi.

Afară, l-am întrebat pe avocatul nostru ce putea să însemne acea cercetare.

— E inteligent acest Panaitescu, mi-a răspuns avocatul. S-o fi săturat și el de minciunile ăstora și de neprezentarea martorilor. Știe el ce face! E bine că acolo o să fie prezent și Surdescu!

Am plecat apoi fiecare la casele noastre, așteptând nerăbdători ziua de 14.

În ziua reconstituirii, colonelul Panaitescu a făcut presei o declarație de mult bun-simț: „Ceea ce facem noi

acum nu este o reconstituire, ci o cercetare la fața locului. O etapă necesară în demersul judiciar. Altfel spus, măsurarea distanțelor de la fereastra guvernului, de unde se crede că s-a tras, până la locul unde au căzut cele două victime, lămurirea unor detalii topometrice ale încăperii cu pricina pot aduce o viziune mai clară asupra evenimentelor de acum patru ani".

Cercetarea la fața locului a început cu un specialist MApN care a măsurat cu telemetru în infraroșu distanțele de la locul tragerii și până la locul unde fusese ucisă fiecare victimă, confirmând cu o eroare de câțiva metri măsurătorile cu ruleta efectuate de procurorul Gheorghe Surdescu: Crăiniceanu Aurica, la 108,592 m și Frumușanu Andrei la 127,052 m. Apoi, toate părțile implicate, însoțite de avocați, am intrat în sediul guvernului. Ofițerul SPP din guvern a refuzat categoric cererea judecătorului militar de a vizita și cabinetul prim-ministrului, unde Gabor a spus că intrase, holul principal, unde inculpatul fusese văzut de martori și camera ofițerilor SPP, unde Gabor fusese văzut cu arma crimei și cartușele aferente. Ni se permitea accesul numai la încăperile publice, nu și la cele ale demnitarilor. Am urcat cu un lift la etajul al doilea, în anticamera Secretariatului General al Guvernului, ca să identificăm fereastra cu pricina, a treia de la stânga la dreapta.

Aveam o stare ciudată. Parcă simțeam o apăsare psihică. Nimeni nu scotea un cuvânt, se mergea cu pași mici și grei, în prezența ofițerului SPP care lucra în sediul guvernului și care ne conducea la locul de unde inculpatul Gabor trăsese cartușele ucigașe.

Voi încerca să redau cât mai veridic dialogurile și tot ce s-a întâmplat acolo.

Camera nu era prea mare, dar avea o fereastră uriașă, care se rabata spre interior. Grupul nostru s-a așezat mai în spate, iar în față au rămas Gabor și colonelul Panaitescu.

Colonelul Panaitescu i s-a adresat ofițerului SPP:

— Eram curios să văd această cameră și, în mod deosebit, această fereastră. Domnule ofițer, vă rog să ne arătați dacă această fereastră se deschide complet.

— Sigur că da... a spus ofițerul, s-a dus la fereastră și, cu oarecare greutate, a rabatat-o complet, la 90°.

— Păi, domnule Gabor, dumneata ai spus că fereastra de la care ai tras spre pasarelă nu se putea deschide complet. Văd că se deschide! La câte grade zici că era deschisă când ai tras cu arma Browning?

— La circa 35°, domnule președinte, a răspuns inculpatul Gabor.

— Domnule colonel (i s-a adresat inginerului MApN), sunteți amabil să măsurați 35°, sau nu, măsurați chiar 40° la deschiderea ferestrei!

În timp ce ofițerul MApN își făcea meseria, urmăream cu atenție reacțiile și mimica lui Gabor. Începuse să transpire și își frământa mâinile.

Colonelul Panaitescu s-a întors spre ofițerul SPP, spunându-i:

— La anchetă s-a folosit, pentru simulare, o mătură cu coadă în loc de arma Browning (acesta este adevărul, procurorului Surdescu nu i s-a dat o asemenea armă la începutul anchetei – n.a.). Poate îmi aduceți și mie una cu o coadă de 700-800 cm.

Ofițerul SPP a zâmbit și a răspuns:

— Domnule colonel, vă putem pune la dispoziție chiar o armă Browning!

Apoi a dispărut din cameră și a revenit cu arma după câteva minute.

Atunci am văzut și noi pentru prima oară cum arăta, de aproape, o armă cu pat rabatabil din lemn și o țeavă groasă de 12 mm, cu o lungime de cca 700-800 cm.

După ce i-a mulțumit ofițerului SPP, colonelul Panaitescu i s-a adresat lui Gabor:

— Te rog să iei arma și să te urci pe acest scaun, în dreptul ferestrei, și să mimezi direcția în care ai tras.

— Era un taburet puțin mai mic, a răspuns Gabor.

Imediat ofițerul însoțitor a adus un scaun mai mic pe care l-a așezat în partea stângă a ferestrei, unde se afla Gabor.

— Acum, domnule Gabor, te rog să iei arma și să te urci pe scaun, cam cum ai făcut atunci. Puțin mai repede, că nu avem prea mult timp la dispoziție! i s-a adresat președintele completului de judecată, colonelul Panaitescu.

Gabor avea mișcări greoaie, devenise pământiu la față din cauza emoției. Demonstrația ne-a șocat pe toți cei aflați în acea cameră.

S-a urcat cu greutate pe scaun, cu arma în mână. A introdus arma prin lateralul geamului, căznindu-se să o îndrepte spre acea pasarelă care era mult la stânga.

Colonelul Panaitescu s-a dus lângă geam și i-a spus pe un ton mirat:

— Eu văd că arma bate pe lângă zidul clădirii în lateral! Poate ai tras mai de sus. Te rog să o repoziționezi de sus în jos.

Inculpatul s-a ridicat pe scaun în vârful picioarelor și s-a executat schimbând poziția armei. De data asta, am văzut și noi mai bine, cum *arma bătea spre baza clădirii pe lângă zid.*

— Ia dă-te jos, domnule, să fac și eu o probă! a spus un pic răstit colonelul.

A luat arma de la inculpat și s-a urcat pe scaun, încercând să o îndrepte spre pasarelă din trei, patru poziții, după care s-a dat jos spunând:

— Fereastra ori a fost deschisă complet, așa cum au spus martorii de afară, și nu cum spui dumneata, pentru că au văzut capul trăgătorului, sau fereastra a fost așa cum spui dumneata, dar nu ai tras cu arma Browning, căci

s-a dovedit că e o imposibilitate, ci cu pistolul de semnalizare de calibrul 26 mm, cu care, fiind mult mai mic, puteai trage în toate direcțiile, chiar dacă fereastra avea deschiderea la 35°.

Demonstrația fiind terminată, în cameră s-a lăsat liniștea. Unii erau uimiți, alții păreau dezamăgiți că fusese demontat acel alibi prelucrat în laboratorul SPP.

După această reconstituire la fața locului, s-a fixat un nou termen, 18 decembrie, dar, din nouă martori, unii funcționari guvernamentali, iar alții simpli cetățeni, nu s-a prezentat nici unul.

Colonelul Panaitescu a cerut grefierului să fie amendați martorii care ignorau instanța și să fie întocmite mandatele de aducere pentru fiecare persoană care nu se prezintă la termenul stabilit, iar șeful secției de poliție să fie amendat dacă nu avea motivare pentru absența unui martor.

Și pentru că se apropiau Crăciunul și noul an 1996, ședința următoare a fost fixată pentru data de 12 ianuarie, cu martori care vor fi din ce în ce mai importanți pentru aflarea adevărului. Știam că vom întâmpina sărbătorile cu tristețe, gândindu-ne că cei dragi nu mai erau lângă noi. Dar nu puteam să nu mă gândesc și că Gabor Dorel Vasile, acuzat de uciderea fiului meu, se născuse în sfânta zi de Crăciun a anului 1960. La audieri, îi urmărisem gesturile, vorbele ticluite și spuse pe un ton cinic și distant, de superioritate maximă, privirea îngâmfată, de om perfid și sfidător. Atâția ani vom sta alături în sala de judecată și nu mă pot abține să nu-i fac un portret scurt: un om inteligent, cinic, alunecos, abil, șiret, mincinos, ușor de manipulat de către șefii săi și robotizat ca să ucidă.

În prima ședință din anul 1996, au început să apară martori, chiar de la SPP, care demontau declarația inculpatului Gabor.

Primul a fost căpitanul Sorin Belu, ofițer SPP. Belu făcuse parte din grupul de protecție al lui Petre Roman. El a afirmat că-l văzuse pe Gabor în curtea interioară a guvernului ajutându-l pe fostul prim-ministru să se urce pe gardul despărțitor, dar nu-l mai văzuse pe drumul spre Cotroceni. De asemenea, a precizat că Gabor nu avusese asupra sa o armă Browning de calibrul 12 mm, armă cu care el spunea că ar fi tras spre jandarmul agresat de mineri.

Al doilea martor, Emanuel Lăceanu, plutonier SPP, a declarat că nu-l văzuse pe Gabor la evacuarea lui Petre Roman și nici nu sesizase că ar fi avut, în acea zi, pușcă Browning de calibrul 12 mm.

O declarație oarecum bizară a fost cea a șoferului lui Gabor, care făcea parte din echipa condusă de el. Șoferul a mărturisit că, încă de la unitate, colonelul Sarău, șeful secției antiteroriste (decedat între timp), le-ar fi ordonat să se deplaseze la guvern, deoarece „guvernul cade și s-ar putea să se schimbe și atunci voi trebuie să evacuați demnitarii". Acest martor, plutonierul-major Adrian Moraru, a fost singurul care a pomenit de acest ordin dat de șefii săi.

La următorul termen, din 19 ianuarie 1996, a fost citat unul dintre cei mai importanți martori, fostul prim-ministru, Petre Roman. El era unul dintre vinovații morali pentru mineriada din 25 septembrie 1991 și martor implicat în dosarul privind uciderea celor doi tineri nevinovați, Andrei și Aurica, precum și uciderea de către mineri, chiar în incinta guvernului pe care îl conducea, a jandarmului Nicolae Lazăr. Presa era pregătită și fierbea să îl vadă pe unul dintre promotorii mineriadelor. Dar Petre Roman va lipsi la încă trei instanțe, fără nici un motiv real.

Același lucru s-a întâmplat și cu Adrian Severin. Cu toate că a primit trei citații, nu s-a prezentat la nici un termen, reușind să-l scoată din sărite pe colonelul Panaitescu.

Președintele completului de judecată a spus că îl va aduce pe Severin însoțit de jandarmi, fapt care s-a și întâmplat. Dar despre aceste două audieri voi povesti puțin mai târziu.

Până atunci s-au prezentat alți martori, care, prin declarațiile lor, au invalidat alibiurile inculpatului.

Unul dintre martori, sergentul de jandarmi Ionuț Ciolacu, la 25 septembrie 1991, păzea holul de trecere către cabinetul lui Petre Roman. El a declarat că îl văzuse pe Gabor, înarmat cu o armă de 35-40 cm, mai scurtă decât o pușcă, dar mai mare decât un pistol, alergând spre cabinetul secretarului general al guvernului, Paul Jerbas. Ciolacu a mai spus și că subordonații de la SPP aduseseră, în camera aghiotanților SPP, sacoșe și lădițe în care el presupunea că era muniție. De asemenea, foarte important, a declarat că, după evacuarea demnitarului Petre Roman, văzuse o persoană intrând în cabinetul lui, dar nu era ofițerul Gabor.

Concluzia procurorului anchetator a fost clară: arma cu care fusese văzut Gabor avea dimensiunile pistolului de semnalizare de calibrul 26 mm, și nu ale armei Browning de calibrul 12 mm, mult mai lungă, iar în sacoșe se putea afla și muniția reactivă de semnalizare de calibrul 26 mm, așa cum se va dovedi de către un alt martor.

De asemenea, bătea la ochi mărturia lui Gabor că s-ar fi întors în cabinet (care fusese închis) pentru a recupera pistoletul Walter ce aparținea fostului prim-ministru. Un alt martor, subofițerul Dorinel Zamfir, a declarat instanței că nu-l văzuse pe căpitanul Gabor printre cei care l-au evacuat pe Petre Roman și nu văzuse nici dacă avea armă Browning.

Martorul cel mai dubios și controversat în același timp a fost Stănescu Vlăduț, căpitan SPP, însărcinat să aibă în pază și grijă casa prim-ministrului. Ei bine, stimați

cititori, acest martor a părăsit paza casei, cu de la sine putere, fără avizul cuiva, și a dat o fugă la guvern, ca să-și ajute, chipurile, colegii. Nimeni nu l-a tras vreodată la răspundere că și-a părăsit postul!

El a declarat cu seninătate că, spre deosebire de ceilalți, îl văzuse pe Gabor în mașina care l-a dus pe Roman la Cotroceni, dar nu știa dacă avea o armă Browning asupra lui. În interpretarea mea, își părăsise postul deoarece SPP știa precis că guvernul Roman va cădea, iar casa premierului nu mai prezenta importanță.

Alți martori, maiorul SPP Nica Adrian și Romeo Doroftei, ofițer SPP, au declarat că, în ziua aceea, erau de pază la Palatul Cotroceni, dar nu l-au văzut în nici un moment pe inculpatul Gabor acolo!

Nu vreau să vă plictisesc cu declarațiile acestor martori, dar, pe parcursul audierilor, am constatat că, treptat, prin mărturia celorlalți angajați, SPP se trezea pus într-o situație foarte delicată: deși inculpatul Gabor trebuia apărat, afirmațiile lui nu corespundeau totdeauna cu cele ale colegilor săi.

Pe data de 29 ianuarie 1996, într-o ședință ce se anunța una obișnuită, cu martori SPP amnezici sau apatici, am avut surpriza de a avea de-a face cu un martor integru: o tânără, ofițer SPP, pe atunci locotenent, pe nume Dana Nour, va povesti în fața instanței, cu sinceritate și exactitate, fără să se lase intimidată de camera de filmat, tot ceea ce văzuse în perioada cât stătuse în camera aghiotanților SPP din clădirea guvernului.

Ea se ocupa de protecția celor două fete ale prim-ministrului Petre Roman. Pe 25 septembrie 1991, se afla în clădirea guvernului, la etajul al doilea, și asistase la evacuarea demnitarului. Tânăra Dana Nour a spus că în camera aghiotanților se aflau căpitanul Gabor Dorel Vasile – inculpatul, Popa Ionel – șeful protocolului și

Alexandru Silaghi – funcţionar. Pe o măsuţă rotundă se afla un pistol de semnalizare de calibrul 26 mm, iar inculpatul dăduse anumite explicaţii despre acea armă. În cameră se mai aflau două persoane pe care martora nu le cunoştea.

La un moment dat, Popa Ionel întrebase la ce folosea acea „bazuka" şi dacă se putea ucide cu ea. Imediat, Gabor luase pistolul de pe masă şi-l desfăcuse în două, explicând că se putea ucide, dar la o distanţă mică, de până la 250-300 m. Martora a mai declarat că împreună cu cele două persoane necunoscute ieşiseră afară pentru circa zece minute. În cameră au rămas Popa Ionel, Silaghi şi Gabor. Când martora s-a întors, Gabor nu mai era în cameră şi nici pistolul de semnalizare nu se mai afla pe masă.

Întrebată de preşedintele completului de judecată de unde ştia că era vorba despre acel model de pistol, martora a răspuns că învăţase despre acel tip de pistol în şcoala militară, unde le fusese prezentat şi unde executase şi trageri în poligonul de exerciţii.

În continuare, martora a precizat că văzuse cum subalternii lui Gabor au cărat în camera aghiotanţilor lăzi cu muniţie, cutii de carton cu cartuşe şi sacoşe tip sport închise. În încheiere, a confirmat că, pe toată perioada cât a stat în sediul guvernului, nu-l văzuse pe Gabor înarmat cu o puşcă Browning de calibrul 12 mm, cu care acesta declara că ar fi tras spre jandarmul agresat de mineri.

Aceasta a fost poate cea mai completă declaraţie a unui ofiţer SPP: fără gângăieli, stări amnezice sau fraze gata făcute. Audierea tinerei a durat aproape două ore, iar după ea a urmat un alt martor, plutonierul SPP Smaranda Petre, care a mărturisit că, de asemenea, nu-l văzuse pe Gabor purtând sau trăgând cu o armă Browning de calibrul 12 mm, în ziua de 25 septembrie 1991.

La următoarea înfăţişare s-a prezentat martorul Popescu Dănuţ, ofiţer SPP, un personaj pe cât de important,

pe atât de bizar. El avusese o funcție importantă în acea zi neagră, fiind șeful dispozitivului de pază al guvernului. Ce credeți că a declarat în fața instanței? Că nu a văzut nici o persoană care să tragă în demonstranți cu muniție reactivă sau altfel de muniție, că nu l-a văzut în incinta guvernului pe căpitanul Gabor, că nu a văzut că în clădirea guvernului, la etajul al doilea, s-ar fi cărat lăzi militare cu muniție, că nu a văzut mascați cu combinezoane negre, că nu știa ce misiune a avut echipa de intervenție antiteroristă SPP. Acest ofițer care îl luase pe „nu" în brațe combina, de fapt, toate mărturiile martorilor cu cele ale lui Gabor.

Alt martor, Cioc Cristian, ofițer SPP, cu gradul de maior, a făcut parte din categoria ofițerilor cu demnitate. El a dat o declarație foarte exactă, din care reieșea limpede că o persoană nu poate fi în două locuri în același timp. El fusese trimis de la Palatul Cotroceni pentru a întări echipa care trebuia să-l evacueze pe prim-ministrul Roman. Îl întâlnise pe Gabor în jurul orei 16.30 la primul etaj al clădirii guvernului și, în timp ce stătea cu el de vorbă, fusese anunțat prin stație că prim-ministrul fusese evacuat și se afla în drum spre Cotroceni.

La auzul acestei mărturii, în sală s-a făcut întâi liniște, după care au început vociferări din partea SPP-iștilor și a avocaților lor.

Depoziția acestui martor-ofițer a continuat cu încă două surprize pentru inculpatul Gabor: El a spus: „Nu am văzut ca acesta să aibă armă Browning de calibrul 12 mm" și „nu l-am văzut pe Gabor la evacuarea lui Adrian Severin".

Martorul era un ofițer înalt, blond-roșcat și foarte vânjos. A lăsat o impresie deosebită întregii asistențe. El fiind ultimul martor al acelei zile, judecătorii s-au ridicat, au anunțat următorul termen, și ședința s-a încheiat.

Trecând pe lângă noi, ofițerul s-a îndreptat spre cuier să-și ia paltonul. Făcându-și loc spre același cuier, Gabor l-a ajuns din urmă și i-a șuierat la ureche:

— Mai stăm noi de vorbă!

Maiorul Cioc era cu un cap mai înalt decât Gabor. S-a întors spre el și i-a replicat dur:

— Să stai de vorbă cu mă-ta!

După care și-a luat paltonul din cuier și a plecat cu pași grăbiți.

Noi, care eram foarte aproape, am rămas uluiți. Avocatul Mustață ne-a spus:

— Se vede că Gabor ăsta nu prea mai e iubit nici de colegii lui de la SPP!

La această ședință fusese citat, pentru a treia oară, fostul prim-ministru Petre Roman, care, la fel ca și celălalt demnitar, Adrian Severin, nu s-a prezentat. Probabil că din același motiv: așteptau să vadă mai întâi cam în ce direcție se îndrepta procesul, deoarece era an electoral și campania electorală începea cu un an mai devreme. Propaganda electorală trebuia bine ticluită înainte de alegeri, pentru „consolidarea" minciunilor pe care candidații le vor spune alegătorilor. Această tactică e valabilă până în zilele noastre, așa încât cel puțin 60% dintre candidați sunt cam aceleași personaje care aleargă de atunci încoace după putere de la un partid la altul. Petre Roman a fost debarcat de Ion Iliescu la 25 septembrie 1991 și aruncat peste gardul guvernului ca un sac cu cartofi, cu ajutorul minerilor dezlănțuiți și al SPP, apoi și-a creat un nou partid, căci devenise, din inginer-profesor, mare politician...

Zbătându-ne cu necazurile noastre prin labirintul întortocheat al justiției, nu i-am auzit pe politicieni să vorbească vreodată despre independența și consolidarea justiției sau despre încălcarea drepturilor omului la noi

în țară, din varii motive. Cum să auzi așa ceva din gura lor, când ei se bat să pună mâna pe justiție pentru a-și apăra corupții și criminalii plătiți, sau când ei înșiși nesocotesc legea, călcând peste cele mai elementare drepturi ale omului, încât CEDO de la Strasbourg a fost invadată cu dosare trimise de cetățeni năpăstuiți din România, care-și caută dreptatea!

Nu l-am auzit niciodată pe Petre Roman vorbind în Parlamentul României de felul rușinos în care a fost obligat să părăsească Guvernul României, în urma lui rămânând trupurile împușcate a trei tineri nevinovați: Frumușanu Andrei, Crăiniceanu Aurica și Nicolae Lazăr. Dar cum să explice așa ceva când, alături de „emanatul" Iliescu, avea experiența mineriadelor anterioare, nerezolvate în justiție până astăzi!

Și pentru că v-am plictisit destul cu politicienii noștri, așteptându-i pe cei doi demnitari, Roman și Severin, să-și depună mărturiile în fața instanței, am să vă povestesc o întâmplare care m-a pus pe gânduri.

Încă din 1992 am luat în grijă un cățel mic, pekinez, de la prietenul meu Costel. Era așa de inteligent, încât, pe măsură ce treceau anii, ne înțelegea și când eram indispuși, și când aveam vreo bucurie. Îi spuneam Pufu. Mai ales pentru soția mea, Pufu era o alinare.

Cea mai mare supărare a lui era când plecam la tribunal și trebuia să-l lăsam singur câte trei, patru, chiar cinci ore. Cea mai mare bucurie a lui era, desigur, când ne întorceam. De îndată ce auzea motorul mașinii, de la etajul al treilea, unde locuim, sărea de bucurie pe calorifer și apoi lătra la geam dând vesel din coadă. Cât era de mititel, fugea la ușa din hol și sărea ca o mingiuță până la clanță când auzea cheia în ușă. S-ar putea spune că și Pufu era implicat în procesul Frumușanu–Crăiniceanu contra Gabor–SPP, deoarece, într-o dimineață, am aflat, datorită lui, ceva ce mi se părea de domeniul absurdului.

Se anunța o zi grea la tribunal și trebuia să fim acolo la ora 10. Erau programați mai mulți martori ca de obicei. La ora 8 am ieșit cu Pufu la o plimbare pe traseul său preferat. Mergeam pe un trotuar și ne întorceam pe celălalt. Când am ajuns în fața blocului, un tip înalt, voinic, cu costum negru și cravată, vorbea, chipurile, la un telefon mobil. Am observat că se uita după mine. Am traversat, am parcurs circa 50 de metri și mă întorceam cu Pufu, când, am găsit, în același loc, un alt tip îmbrăcat aproape la fel și care fuma. Când am ajuns în dreptul lui, m-am oprit și i-am spus pe un ton oarecum prietenos, care l-a luat prin surprindere:

— Domnule, te rog să le comunici șefilor dumitale că ți-ai făcut datoria. Spune-le și că, la ora zece, avem proces la Tribunalul Militar.

— Domnule, dar eu nu... a zis încurcat individul, care deja se înroșise fie de furie, fie de rușine.

Când am ajuns la tribunal, i-am povestit acest episod domnului avocat Mustață. Pe un ton glumeț, el a spus:

— S-ar putea ca acești indivizi nu numai să vă urmărească, dar și să vă protejeze!

Apoi am intrat în sala de ședință, care era plină de oameni, ca de obicei.

Ne așteptau surprize care mai de care: avocatul inculpatului se îmbolnăvise, așa că s-a hotărât amânarea cauzei. Deoarece Adrian Severin nu venea nici cu mandat de aducere, colonelul Panaitescu a decis amendarea șefului secției de poliție de care aparținea, precum și a demnitarului, cu suma de 20 000 de lei. A anunțat în ședință că aceeași soartă va avea și fostul prim-ministru Petre Roman dacă nu se va prezenta la termenul stabilit.

Colonelul a cerut, în aceeași ședință, ordinul de zi pentru filmările făcute de SPP, iar procurorul Surdescu s-a exprimat foarte clar și convingător spunând că toate casetele filmate trebuie reținute de tribunal și sigilate

pentru ca martorii, în special ai SPP, să nu mai fie influențați și timorați. După pronunțarea sentinței puteau fi restituite SPP, la cerere. La sfârșitul ședinței, care a durat cam o oră, colonelul a mai anunțat că, la viitoarea înfățișare, ar urma să fie audiați martori importanți, precum Adrian Severin și Ionel Popa, demnitari pe care îi așteptam cu nerăbdare, deoarece mărturiile lor de la ancheta penală erau foarte interesante și demolau mărturia mincinoasă a inculpatului Gabor.

La instanța din data de 11 martie 1996, fostul ministru Adrian Severin s-a prezentat în sfârșit, însoțit de un polițist cu mandat de aducere. Indignat la culme, domnul Severin s-a adresat completului:

— Chiar era cazul să fiu adus însoțit ca un delicvent?

— Da, domnule Severin, pentru că ați primit trei citații și nu v-ați prezentat! a răspuns președintele completului de judecată. Vă rog să poftiți la pupitru, iar dumneavoastră, domnule polițist, puteți pleca sau puteți rămâne în sală, cu toate că v-ați făcut datoria puțin cam târziu.

După ce a expus felul în care minerii atacaseră guvernul, deoarece Petre Roman refuzase să stea de vorbă cu ei, Adrian Severin a spus și lucruri foarte precise: că printre mineri erau infiltrați civili îmbrăcați în haine de mineri și că aceștia nu doreau decât un singur lucru – căderea guvernului, că nu îl cunoscuse pe Gabor Dorel Vasile, dar văzuse pe culoar un ofițer în ținută militară kaki-mozaic, cu mustață, alergând și scăpând dintr-un buzunar un cartuș de culoare argintie. Aflase că acel ofițer care îl ajutase la evacuare era de la SPP și avea misiune numai în incinta guvernului, nu și în afara lui, și se numea Gabor Dorel Vasile. Același ofițer ar fi făcut propunerea ca demnitarii să fie evacuați cu elicopterul!

La întrebarea ce armă avea ofițerul, Adrian Severin a răspuns că era dotat cu o armă mai mare, cam de

dimensiunea unui kalașnikov. Pistolul de semnalizare de calibrul 26 mm este cam de aceeași mărime.

Audierea martorului a durat circa o oră și jumătate, iar declarația a fost asemănătoare celei date procurorului la ancheta penală.

Cel de-al doilea martor prezent la acea ședință era poate unul dintre cei mai importanți martori din dosarul Frumușanu–Crăiniceanu: funcționarul guvernamental care se ocupa de protocol pe 25 septembrie 1991, Ionel Popa.

Era un bărbat înalt, trecut puțin de 35 de ani și foarte prezentabil. Vorbea pe un ton clar și echilibrat. A declarat, ca și la ancheta penală, că, aflându-se la etajul al doilea, în clădirea guvernului, văzuse cum cadre SPP din subordinea lui Gabor, pe care îl cunoștea, cărau în camera aghiotanților lăzi de lemn cu muniție și cutii de carton, precum și niște sacoșe gen sport. Înainte de asaltul minerilor, Ionel Popa se afla în camera aghiotanților SPP de lângă Secretariatul General al Guvernului și îl văzuse pe Gabor Dorel Vasile stând în fața unei măsuțe pe care se afla un pistol mai mare, de o construcție mai puțin obișnuită, într-un toc special. Aflat în prezența altor persoane, printre care și ofițerul SPP Dana Nour, a cărei mărturie am expus-o anterior, responsabilul cu protocolul îl întrebase pe Gabor ce era „bazuka" aceea. Primise răspuns foarte promp că era un pistol de semnalizare de calibrul 26 mm. Gabor îl scosese din toc și îi arătase cum se încărca și modul de funcționare. După evacuarea lui Petre Roman din sediul guvernului, Ionel Popa îl auzise pe inculpat întrebându-i pe subalternii aflați în acea cameră: „Băi, băieți, mai avem de 26?", referindu-se, probabil, la cartușele de semnalizare reactivă, care sunt de calibrul 26 mm. De asemenea, pe un dulap aflat în cameră, martorul văzuse câteva cutii de carton, ambalaje specifice

pentru acel tip de cartușe reactive, de semnalizare. Apoi fusese de față la momentul în care lui Gabor i-a căzut din buzunar un proiectil de semnalizare de culoare argintie pe care îl ridicase și apoi plecase pe culoar. Nici Ionel Popa nu observase vreo armă Browning de calibrul 12 mm, cu care s-ar fi tras spre minierii care agresau un jandarm în Piața Victoriei.

Depoziția martorului demonsta încă o dată că Gabor se aflase în posesia armei criminale și a cartușelor aferente și că mințise, așa cum reieșea și din declarațiile martorilor Ciolacu Ionuț și Dana Nour.

La ieșirea din sală, vizibil tulburat, Gabor s-a apropiat de martorul Ionel Popa și i-a spus printre dinți:

— O să-ți dau în cap cu pistolul ăla!

Popa Ionel s-a uitat mirat și cu o privire pătrunzătoare la el, după care a părăsit sala în grabă.

Pe data de 18 martie 1996, era programat la audieri, pentru a treia oară, fostul prim-ministru Petre Roman. Atât noi, cât și ziariștii ne întrebam dacă de data aceea se va prezenta în fața instanței. În sala de judecată era foarte multă lume. În fața tribunalului se aflau două care de reportaj TV, iar de jur împrejurul curții interioare vuiau cameramani de la fel de fel de ziare și televiziuni.

Atmosfera părea foarte încărcată. Eram deja în sala de judecată când s-a auzit o rumoare, iar cineva, probabil un ziarist, a strigat că sosise Petre Roman. O cohortă de fotografi și reporteri a ieșit repede pe hol ca să nu piardă momentul unei scurte declarații de presă.

După circa cinci minute, în sală intra completul de judecată. S-a făcut prezența, președintele instanței a întrebat dacă erau cereri și apoi l-a chemat pe martorul Petre Roman.

Fostul premier și-a făcut, în sfârșit, apariția. Parcă era mai slab, parcă intrase puțin la apă, încărunțise și nu

mai avea acea mină de om al puterii, cu infatuarea sa recunoscută. După ce a jurat punând mâna pe Biblie, a început să vorbească, povestind cum se pregătiseră minerii să vină la București în septembrie 1991.

Voi spicui din declarația lui ce mi se pare mai important: din punctul de vedere al guvernului, a spus Roman, venirea minerilor la București pe 25 septembrie a fost o acțiune nejustificată; violențele din Piața Victoriei au reprezentat o dezlănțuire finală, și nu un început; se încercase oprirea minerilor, dar ei au răspuns cu violențe tot mai mari, mai ales în gara Craiova, unde au ucis un om, au bătut câțiva ofițeri și i-au luat ostatici pe mecanicii de locomotivă, care i-au adus la București; era cert că înlăturarea guvernului condus de el se făcuse prin forță, pe căi nedemocratice și cu încălcarea principiilor constituționale în vigoare la acea dată; constatase, ca prim-ministru, că intervenția forțelor de ordine nu fusese eficace.

Ce reieșea din această declarație de început? Că, de fapt, fostul prim-ministru nu știuse să gestioneze acele grave turbulențe sociale, refuzase să participe la un dialog social cu minerii, crezând probabil că aceștia îi vor fi „prieteni", ca pe 13–15 iunie 1990, când, Ion Iliescu, președintele României, le mulțumise pentru „efortul lor civic" împotriva cetățenilor din București.

Ei bine, Petre Roman se înșelase, și Iliescu avea să câștige partida evacuându-l din Guvernul României, cu ajutorul SPP, după cum a descris scena chiar fostul prim-ministru:

„În jurul orei 15.30 a venit în biroul meu colonelul Dumitru Iliescu (la ora procesului, în 1996, Dumitru Iliescu era general de brigadă – n.a.), șeful SPP, raportându-mi că nu mai poate garanta viața demnitarilor și mi-a propus să părăsesc sediul guvernului. Inițial, nu am fost de acord, dar, până la urmă, la insistențele acestuia, am

acceptat. Părerea mea astăzi este că nu trebuia să plec atunci din sediul guvernului".

Petre Roman a fost dus în acea după-amiază la Cotroceni, unde, în fața lui Iliescu, așa cum se proceda pe vremea comuniștilor, și-a semnat demisia, lăsând în urma sa trei tineri morți: pe jandarmul de 21 de ani, Nicolae Lazăr, ucis în guvern cu o sticlă incendiară aruncată de mineri, pe Aurica Crăiniceanu, de 27 de ani, mamă a doi copii minori, și pe Andrei Frumușanu, de 24 de ani, student, uciși pe stradă, din sediul guvernului, cu cartușe de semnalizare.

În ceea ce privește evacuarea sa, Petre Roman a demontat alibiurile inculpatului Gabor Dorel Vasile spunând că nu-l văzuse în mașina cu care fusese evacuat din sediul guvernului și nici când ajunsese la Cotroceni, nu văzuse nici un ofițer SPP cu armă Browning, nu-l recunoștea pe Gabor și nu ceruse nimănui să-i recupereze pistoletul care-i aparținea. Mai mult, a declarat că pistoletul îi fusese predat peste câteva zile de un coleg din guvern.

Depoziția fostului premier a durat peste o oră. Arăta obosit și abătut. Nu mai era cel de la începutul anilor '90, exuberant și adorat de muncitoarele de la APACA*... Acum se pregătea pentru tirul încrucișat al întrebărilor din partea procurorului, a avocaților și a președintelui de complet. Avocatul nostru a avut trei întrebări pe care le reproduc: 1) Care a fost motivul venirii minerilor la București? 2) Venirea minerilor la București a fost legitimă sau nelegitimă, de vreme ce au atacat Guvernul României? 3) De ce au intervenit în forță organele de ordine abia după atacul minerilor asupra clădirii guvernului?

Petre Roman a răspuns cu un fel de bla-bla politic, dar la a treia întrebare a făcut o scurtă pauză, dând un

* Fabrică de textile din București, la care lucrau înainte de 1989, 18 000 de angajați, majoritatea femei (n.ed.).

răspuns care a uluit întreaga asistență. Era un atac direct la adresa parlamentului și a lui Ion Iliescu. Pentru prima dată, Roman a dezvăluit în fața presei și a instanței existența unui document semnat de președintele de atunci, Ion Iliescu, și de Miron Cozma, liderul minerilor, document neluat în seamă de parlament la acea dată, dar care, a spus Petre Roman, „dovedea consemnarea unei lovituri de forță, deoarece minerii au acceptat părăsirea Bucureștiului cu condiția căderii guvernului Roman".

Această declarație demonstra că Ion Iliescu avusese o înțelegere clară cu minerii. Dar abia acum, peste cinci ani de la evenimente, în anul electoral 1996, și după ce își făcuse propriul partid politic, PD, divulga fostul prim-ministru acea înțelegere ocultă.

După răspunsurile la întrebări, s-a luat o pauză. Urmau doi martori mai puțin importanți.

Am ieșit pe sală, la nelipsita țigară, împreună cu soția mea și cu Viorel Crăiniceanu. Avocatul nostru și Petre Roman rămăseseră în sala de ședință, asaltați de presă.

După vreun sfert de oră, ne-am trezit că Petre Roman iese din sală și se îndreaptă spre noi, ne întinde mâna și ne prezintă condoleanțe spunându-ne că îi pare rău de cele întâmplate și că e profund mișcat de moartea celor doi tineri.

Lângă el se afla ofițerul SPP Stănescu Vlăduț, garda sa de corp, care minți se la proces că Gabor i-ar fi însoțit la Cotroceni și că ar fi avut armă Browning.

Nu am rezistat și, iritat de această situație, i-am spus:

— Domnule Roman, vă urez să ajungeți președintele României și să-l judecați pe Ion Iliescu, cel care a făcut atâta rău țării, nouă și chiar dumneavoastră! Uitându-mă fix spre ofițerul SPP, am continuat: Dar cred că ne înșelăm și asta n-o să se întâmple atâta timp cât încă mai aveți asemenea oameni pe lângă dumneavoastră!

În acea clipă, ofițerul SPP a plecat imediat de lângă noi, iar Petre Roman, puțin încurcat, ne-a răspuns:

— Vă mulțumesc pentru urare și vă promit să fac tot posibilul pentru aflarea adevărului.

Apoi a plecat îngândurat.

Până în mai 1996, au fost chemați și audiați martori mai puțin importanți, iar presa și noi ne tot întrebam de ce nu erau chemați martori importanți ca Ion Iliescu, Miron Cozma sau Dumitru Iliescu, așa cum propusese avocatul Ion Mustață de mai multe ori. Într-una dintre ședințe, președintele completului de judecată, colonelul Panaitescu, a explicat că audierea lui Ion Iliescu ar fi fost pierdere de timp, fiindcă, în stilul lui caracteristic, el ar fi vorbit mult, dar n-ar fi spus nimic. Șeful SPP, Dumitru Iliescu, în schimb, fusese chemat la audieri, dar nu se prezentase.

De la un timp, nu s-au mai prezentat nici avocații inculpaților Gabor Dorel Vasile și Constantin Marian. Apăreau astfel primele semne ale unui „boicot avocățesc", pentru tergiversarea procesului.

Președintele completului de judecată a luat hotărârea să-i amendeze pe cei doi avocați cu suma de 20 000 de lei, iar inculpatului Gabor i s-a atras atenția că, dacă avocatul său mai lipsea, instanța îi numea avocat din oficiu.

La ședința din 20 mai 1996 s-a prezentat unul dintre cei mai importanți martori, care-l văzuse pe Gabor în anticamera Secretariatului General al Guvernului: operatorul TVR Cătălin Cățoiu, la vremea aceea un tânăr înalt, subțirel, de 28-30 de ani. El a afirmat că își menținea declarația de la ancheta penală, anume că, în timp ce filma evenimentele din 25 septembrie 1991, din clădirea guvernului, lângă el se afla Gabor, îmbrăcat militar, având asupra sa o armă „mai scurtă decât o pușcă și mai lungă decât un pistol și cu o țeavă mai groasă decât a unei arme obișnuite".

La întrebarea colonelului Panaitescu „Cam ce diametru avea țeava acelei arme?", martorul a răspuns că avea „cam trei centimetri". Era o descriere similară celei făcute de martorii Popa Ionel, Nour Daniela sau Ciolacu Ionuț. Era arma pe care o văzuseră în camera aghiotanților și pe hol, în mâna inculpatului, și care corespundea pistolului de semnalizare de calibrul 26 mm.

Martorul a continuat:

— În timp ce filmam, am auzit un foc de armă, ca o bubuitură, am perceput zgomotul în imediata mea apropiere, dar nu l-am văzut pe trăgător.

Domnul avocat Mustață l-a întrebat:

— Ce ați făcut cu cele două casete pe care spuneți că le-ați filmat?

Martorul Cățoiu:

— Le-am predat celor doi asistenți operatori TV, Octavian Ciulea și Dorel Grădinaru, care le-au predat directorului Mircea Hamza.

Procurorul Surdescu:

— Domnule președinte, vă aduc la cunoștință că cele două casete predate nu mai există. În 1992, Mircea Hamza mi-a comunicat că materialul brut înregistrat s-a șters!

Martorul a mai spus că îl însoțise pe Petre Roman pe tot parcursul, de la guvern și până la Palatul Cotroceni, afirmând că inculpatul Gabor nu participase la evacuarea prim-ministrului.

Aceasta a fost încă o mărturie care demola alibiurile inculpatului, dovedindu-i vinovăția. Dar astfel aflam și cum se distrugeau probele și de ce: după predarea casetelor, SPP îl angajase pe operatorul Grădinaru Dorel cu gradul de căpitan.

La sfârșitul acelei ședințe, lumea din sală avea să rămână uluită. Avocatul inculpatului, Dumitru Petrescu, un om trecut de 70 de ani, a anunțat că, din motive medi-

cale, decisese să se retragă din proces, declarând că îi cedaseră nervii și sănătatea.

Atunci Gabor l-a rugat să revină imediat asupra deciziei. Dar avocatul i-a răspuns:

— Domnule, eu nu mai rezist nici cinci minute în acest proces!

După care avocatul s-a așezat, vădit obosit și deranjat de intervenția inculpatului.

În această situație, colonelul Panaitescu a anunțat termenul viitoarei ședințe de judecată pe 17 iunie 1996, dându-i posibilitatea inculpatului să-și angajeze un nou avocat. I-a repetat însă că dacă vine fără avocat i se va numi unul din oficiu.

La instanța următoare, inculpatul Gabor s-a prezentat însoțit de noul său avocat, Gheorghe Ciobotaru, fost judecător militar înainte de 1989. El va modifica registrul și stilul apărării, trecând la acuzații aduse procurorilor, IML-ului, Laboratorului de Criminalistică, și mergând până la supoziția înlocuirii proiectilelor extrase din trupurile victimelor în scopul incriminării clientului său...

Încă de la prima pledoarie în proces, noul avocat a afirmat că nu existau materiale probatorii deoarece proiectilele extrase din trupurile victimelor nu corespundeau, ca dimensiuni, cu cele menționate în ancheta penală: adică în loc de 44 mm lungime aveau 43 mm, iar diametrul, în loc să fie de 25 mm, era de 14 mm.

„Unde sunt acele proiectile? Au crescut, s-au umflat?“ a întrebat el ironic. Colonelul Panaitescu, președintele instanței, a cerut atunci să fie aduse cele două proiectile, împreună cu un șubler! Când au fost aduse, procurorul Surdescu le-a măsurat și corespundeau exact, ca dimensiuni, cu cele menționate în dosarul întocmit de Parchetul Militar și în cel al Laboratorului de Expertiză Criminalistică București.

Ca să înțelegeți mai bine, în prima fază, ancheta fusese făcută de doi procurori criminaliști civili: Capotă și Stan (ulterior a decedat). Nefiind militari, ei și-au declinat ulterior competența în favoarea Parchetului Militar, fiindcă măsurătorile lor, la vremea respectivă, fuseseră aproximative și făcute din ochi. De aceea, după ce a măsurat proiectilele, procurorul Surdescu i s-a adresat pe un ton caustic avocatului Ciobotaru:

— Necunoașterea este o scuză! Dar acuzațiile grave, în acest caz, nu mai sunt scuzabile!

Pe tema „calibrelor schimbate" susținută de avocatul Ciobotaru, vor mai fi multe amânări. Se apropiau alegerile și procesul trebuia întârziat.

În ceea ce îl privește pe inculpatul Constantin Marian, avocatul acestuia nu prea a avut ce apăra. Martorii, ofițeri și subofițeri SPP, au încercat să demonstreze, prin depozițiile lor, că muniția reactivă de semnalizare se folosise în cadrul unor trageri în poligonul de la Brănești al SPP. Întrebarea era însă de ce s-au folosit și s-au făcut acele trageri cu cartușe de semnalizare, imediat după evenimentele din septembrie 1991, respectiv la 28 octombrie?

Reamintesc că maiorul Constantin Marian era acuzat de favorizarea infractorului, deoarece, fiind responsabil cu muniția, falsificase acte pentru a justifica tragerea cu cartușe reactive de calibrul 26 mm semnalizare, în Piața Victoriei, la mineriada din 25 septembrie 1991, cartușe cu care fuseseră uciși Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu.

Astfel, martorul Mircea Necula, ofițer SPP, declara că a tras la Brănești șase cartușe reactive de calibrul 26 mm, dar că tuburile nu fuseseră recuperate (deci nu se putea adeveri despre câte cartușe era vorba) și nu s-ar fi întocmit acte justificative.

La dosar, în schimb, se afla celebrul bon de consum nr. 6, pe care martorul nu și-a recunoscut semnătura fiindcă altcineva semnase în locul lui.

Șeful depozitului de muniție, subofițerul Stoica Abăluță, la rândul lui, văzuse buletinul de predare a muniției, dar nu a recunoscut, în condica unde se semna de predare, nici propria semnătură, nici alte semnături ale unor persoane angajate la depozitul pe care îl conducea!

Martorul căpitan SPP, Marian Măciucă, șeful biroului administrativ pentru muniție, declara că lăzile de muniție s-au dus direct la Brănești, pe 4 noiembrie 1991, fără să mai treacă prin depozitul central, deși din actele justificative reiese că tragerile se efectuaseră pe 18 octombrie. Maiorul nu știa cine întocmise buletinul nr. 6, care nu avea nici serie, dar știa că muniția fusese trasă!

Prin acest talmeș-balmeș al declarațiilor referitoare la tragerile din poligonul de la Brănești și al documentelor falsificate cu semnături fictive sau inexistente, SPP și inculpatul Constantin Marian îl acopereau pe Gabor Dorel Vasile, care, pe 25 septembrie 1991, trăsese din sediul guvernului cu aceeași muniție reactivă de semnalizare, așa cum era consemnat în rechizitoriul Parchetului Militar Teritorial.

Acest simplu document, buletinul de consum nr. 6, cu toate viciile de fals constatate până și de controlul financiar al SPP, a fost considerat, până la urmă, un act valabil.

În urma acestor audieri, se formula o singură întrebare: de ce încerca SPP să ascundă cu orice preț folosirea muniției reactive de calibru 26 mm și de ce apărătorul inculpatului Gabor încearca să schimbe calibrul cartușelor cu care fuseseră ucise cele două victime?

La prima parte a întrebării răspunsul îl dădea chiar rechizitoriul: pentru a acoperi muniția reactivă (circa 11 cartușe) trasă de Gabor din clădirea guvernului. La a doua parte răspunsul a fost dat de procurorul Surdescu, care i-a prezentat completului de judecată un document din care reieșea limpede că victimele foseseră împușcate

cu pistol de calibrul 26 mm. Era vorba despre un act din partea Laboratorului Central de Criminalistică în care se spunea că „cele două proiectile găsite în victime sunt părți componente ale cartușului reactiv de 26 mm și de aceea dimensiunile sunt mai mici".

Deși în urmă cu o lună, de comun acord cu părțile, instanța stabilise că desfășurarea procesului se va derula și în perioada de vară, următorul termen fixat a fost 23 septembrie 1996.

Acea perioadă de două luni a fost benefică pentru mine și pentru soția mea. Oboseala psihică și fizică își spunea cuvântul. Aveam nevoie de puțină odihnă, ca să rezistăm examenului greu la care ne supunea justiția. În timp ce inculpații erau liberi și plătiți de SPP, Viorel Crăiniceanu se afla foarte des în șomaj și-și creștea cu greu cei doi copii.

De două ori pe săptămână, după serviciu, eu continuam să merg împreună cu avocatul nostru la arhiva tribunalului, unde studiam declarațiile din timpul anchetei penale ale unor martori neaudiați încă. Până atunci fuseseră audiați circa 80 de martori. Urmau alții, și alții...

În aer plutea o atmosferă de campanie electorală. În ziare și la televizor se vehicula ideea că Ion Iliescu avea să candideze din nou la președinție. Cum noi îl consideram vinovat moral pentru uciderea Auricăi și a lui Andrei, precum și a lui Nicolae Lazăr, m-am hotărât să-i adresez o scrisoare deschisă, mai ales că, pe 25 septembrie 1996, se împlineau cinci ani de la moartea lor.

Redau mai jos acea scrisoare, cu care mă mândresc. Poate că, de acolo, de sus, Aurica, Andrei și Nicolae au făcut ca, prin jertfa lor, Ion Iliescu să nu mai fie ales, în acel an, președinte al României:

Domnule Ion Iliescu, opinia publică a aflat cu stupefacție și indignare că v-ați depus candidatura pentru un

nou mandat la președinția României. Spun stupefacție, pentru că multă lume se aștepta să nu încălcați Constituția „creată" de dvs. și votată de noi, oamenii cinstiți ai acestei țări. Sunteți ultimul vagon al garniturii comuniste ce s-a dezmembrat încet-încet și nu mai are frâne. Acest ultim vagon pe care îl reprezentați se va izbi, dacă nu îl stopați, de zidul poporului român pe care vreți să-l înșelați și de care vă este frică!

Acestui popor trebuie să i se amintească de bilanțul „domniei Iliescu" bilanț de care vă consider vinovat moral. Vă vorbesc despre idealurile tinerilor de la revoluție, care au fost furate. Tinerii aceia au fost uciși ca să ajungeți la putere. Vă spun despre vrajba de neiertat dintre muncitori și intelectuali care a născut lozinci de felul: „Noi muncim, nu gândim!" și „Noi nu ne vindem țara!" Prin metodele KGB-iste de care sunteți acuzat ați învrăjbit toți cetățenii României. Ați chemat minerii care au bătut oameni nevinovați, iar alții, în turnura diversiunii create, au fost uciși cu sânge-rece. Ultimele victime au fost Aurica Crăiniceanu și fiul meu, Andrei Frumușanu, alături de ei fiind locotenentul post-mortem de jandarmi Nicolae Lazăr.

Ați sfidat națiunea română când le-ați mulțumit minerilor pentru ce au făcut!

În timpul „domniei Iliescu", au fost întețite minciuna, hoția și corupția, au fost acaparate poliția, armata și justiția, cele mai importante instrumente puse în slujba poporului.

Domnule Iliescu, v-ați atribuit meritul obținerii clauzei națiunii celei mai favorizate, când acest merit este al poporului român, și nu efortul unor persoane chinuite de interese meschine, pentru atingerea scopului final în candidatura pe care v-ați depus-o, de teama de a nu fi judecat! Știți că sistemul din care faceți parte nu o să mai reziste!

Cele de mai sus sunt constatările unui om care împreună cu soția lui suferă de cinci ani pentru că fiul lor, Andrei, a fost omorât de un ofițer SPP!

Închei prin a vă reaminti o vorbă de care ar trebui să țineți seama:

Unde există un sâmbure de omenie, există și un dram de bun-simț!

Această scrisoare deschisă a apărut în ziarul *Ziua*, la 21 septembrie 1996. Speram din tot sufletul să-i mai ia din procente tovarășului Iliescu la alegerile care se apropiau, lucru care cred că s-a și întâmplat...

În același septembrie 1996, procurorul Surdescu se pregătea să lanseze o carte excelentă: *Dubla crimă din Piața Victoriei*, o carte despre trista realitate a justiției noastre și a sistemului, o carte care va zgâlțâi multe persoane și capete... După cartea acestui procuror care expune confruntarea dură cu șefii săi și cu anumite instituții ale statului, aș vrea ca rândurile mele să fie o continuare a luptei noastre pentru aflarea adevărului, în labirintul sinuos și găunos al justiției sufocate de interese politice.

Vacanța juridică trecuse repede. Eram pregătiți pentru o nouă rundă, care a început însă cu stângul, la ședința din 4 octombrie 1996.

Erau programați doi martori: procurorul civil Capotă Marian, care nu s-a prezentat din motive medicale, și deputatul Alexandru Sassu, care a mormăit câteva fraze, în stilul caracteristic, adică nu a spus mai nimic, declarând că, înainte de a părăsi clădirea guvernului, văzuse că șeful SPP, Dumitru Iliescu, i-a transmis lui Petre Roman un mesaj din partea președintelui Iliescu, prin care îl sfătuia să părăsească clădirea, deoarece viața îi era în pericol. Lucruri cunoscute și atât!

Asupra procurorului Surdescu, din a cărui carte, încă nepublicată, apăreau fragmente în presă, au început să se facă presiuni chiar din partea șefului Parchetelor Mi-

litare, care a mers până acolo încât i-a cerut predarea manuscrisului, ca în vremurile staliniste de mult apuse. Astfel că, la ședința din 8 octombrie, procurorul Surdescu a anunțat că se va abține la procesul nostru și că făcuse o cerere către tribunal în acest sens. Considera că, prin iminenta apariție a cărții sale, i se puteau pune la îndoială imparțialitatea și moralitatea juridică.

Am considerat că acest gest era de o înaltă demnitate pentru un tânăr magistrat care dorea aflarea adevărului, pedepsirea ucigașului și scoaterea la lumină a tuturor racilelor și nedreptăților ce se făceau la acea vreme atât în justiție, cât și în societate.

La primirea cererii de abținere, șeful Tribunalului Militar Teritorial, generalul Constantin Lucescu, a declarat că acest gest făcut de procuror era o dovadă de probitate profesională și se aștepta ca și alți magistrați să aibă demnitatea și puterea unor asemenea gesturi.

Și pentru că alegerile băteau la ușă, iar cartea *Dubla crimă din Piața Victoriei* trebuia să apară, procurorul general de atunci, Nicolae Cochinescu, s-a grăbit să elaboreze un nou Cod deontologic al procurorilor care a fost adoptat de Consiliul Ministerului Public. Potrivit noului cod, procurorilor le era interzis să mai furnizeze presei informații privind dosarele în cercetare sau aflate pe rolul instanțelor. Se punea astfel un căluș în gura procurorilor și, mai ales, a presei.

Cartea procurorului Surdescu a fost lansată pe 30 octombrie 1996. Cu acel prilej, soția mea a declarat presei: „Dacă Miron Cozma ar fi fost oprit, azi nu mai eram aici. Cei care sunt în prezent la putere sunt responsabili de moartea copilului nostru, Andrei, și a Auricăi!"

Exemplarul cu dedicație primit din partea autorului ne-a emoționat: „Familiei Maria și Ștefan Frumușanu, o mângâiere pentru greaua și iremediabila pierdere. 30-X-1996 – Autorul".

După lansarea acestei cărți impresionante, care a clătinat puțin lumea politică și justiția, au venit și au trecut alegerile... Noul președinte al României era Emil Constantinescu.

Aveam o bucurie stranie că Ion Iliescu pierduse, de data aceea, alegerile și că un comunist poleit cu fraze democratice nu mai avea încrederea poporului român, care-și dorea o democrație adevărată, și nu una „originală", cum o numise Iliescu.

Audierile în instanță continuau. În ziua de 25 noiembrie 1996, s-a anunțat că avocatul lui Gabor avusese un accident de mașină grav. Se afla într-un spital din Turcia, în stare critică. Ședințele se reluau la începutul lui 1997. O ședință din ianuarie a fost aceea în care colonelul Panaitescu ne-a sfătuit, așa cum am mai amintit, să cerem o audiență la noul președinte al României pentru a obține participarea la proces a fostului șef SPP, Dumitru Iliescu, care refuzase până atunci, din varii motive, să se prezinte la Parchet.

Mă întrebam ce putere am avea noi în fața unui președinte al României, ca să aducem în instanță un asemenea martor? La Ion Iliescu nu ne duseserăm pentru că îl consideram vinovat moral pentru moartea celor dragi, dar acum era o altă situație. Dumitru Iliescu fusese avansat general, debarcat de la șefia SPP și mutat ca șef adjunct la Statul-Major al Trupelor de Jandarmi.

Am hotărât ca, mai întâi, să depunem un scurt memoriu, foarte bine documentat și concis, privind motivele întemeiate ale acelei cereri de audiență. Am depus cererea-memoriu la Cotroceni, rugându-l pe consilierul care era de serviciu să ne grăbească audiența la președintele României, deoarece aveam termen pe data de 27 ianuarie 1997.

Evenimentele se derulau cu o viteză uluitoare: pe 10 ianuarie 1997, Miron Cozma a fost arestat pentru aten-

tat la siguranța națională, peste zece zile, am primit un telefon de la Președinția României, prin care eram anunțați că președintele Constantinescu ne aștepta în audiență pe 25 ianuarie, într-o sâmbătă, la ora 18.

Cu toate că soția mea și cu mine aveam experiența anilor de „bătut pe la uși", în ziua audienței eram foarte emoționați și nu știam cum era cel mai bine să ne purtăm: să fim duri, sau pur și simplu calmi și la obiect?

Am ales ultima variantă. Avocatul nostru ne-a îmbărbătat: „Vă urez succes și să fiți tari! ne-a spus. Nu vă lansați în discuții sterile, referiți-vă numai la dosar și la cererea noastră!"

La poarta Cotrocenilor, în holul de primiri, am fost întâmpinați de mai multe cadre SPP. După ce ne-au controlat cu detectorul de metale, ca la aeroport, un tânăr ne-a condus până la intrarea în palat. Acolo, am fost preluați de o altă persoană care ne-a dus într-un salon mare, rugându-ne să luăm loc și să așteptăm. Am fost întrebați dacă dorim apă minerală, cola sau cafea. Am cerut câte un pahar cu apă minerală.

Era liniște și parcă vorbitul în șoaptă sau pașii care se înfundau în covorul gros ne amplificau emoțiile. În dreapta fotoliilor pe care ședeam se afla un birou cu un scaun mai deosebit, probabil pentru președinte. În fața noastră se aflau un mic scrin și un fotoliu.

După vreo cinci minute, cel care ne însoțise a anunțat sobru:

— Intră președintele României!

Ne-am ridicat în picioare.

Printr-o ușă laterală, a intrat domnul Emil Constantinescu, însoțit de unul dintre consilierii săi. Președintele a dat mâna cu mine, apoi s-a înclinat în fața soției mele, ne-a transmis condoleanțe și compasiune pentru pierderea suferită, după care ne-a rugat să luăm loc. Apoi ni s-a adresat:

— Am citit memoriul dumneavoastră și sunt impresionat de ceea ce ați scris. Am vorbit cu ministrul de interne și vă asigur că, la următoarea ședință de tribunal, generalul Dumitru Iliescu se va prezenta ca martor.

Mulțumindu-i pentru această intervenție, i-am explicat de ce fuseserăm nevoiți să apelăm la președintele țării:

— Domnule președinte, acest om și-a permis să sfideze justiția, neprezentându-se la Parchetul Militar, a ars documente din ziua de 25 septembrie 1991 privitoare la inculpatul Gabor, care este încă angajat SPP. Mărturia generalului este foarte importantă fiindcă, în ziua celor două crime, el se afla la guvern. Domnule președinte, nu vrem să credeți că dorim să interveniți în actul de justiție, ci doar pentru aflarea adevărului!

Audiența a durat circa 30 de minute. Înainte de a se ridica, președintele a spus:

— Îl rog pe domnul consilier să ia notă de cele spuse de dumneavoastră și să vadă care este acum statutul în cadrul SPP al acestui Gabor. Vă doresc să vă întăriți în această luptă!

După ce președintele a ieșit, ne-am luat rămas-bun de la consilierul său, care ne-a asigurat încă o dată că Dumitru Iliescu va veni la proces.

Când ne-am văzut la ieșire, la poarta Cotrocenilor, am răsuflat ușurați.

A doua zi era duminică. Ne-am dus la cimitir, la mormântul fiului nostru, Andrei. Era o iarnă blândă. Ningea liniștit. Un strat subțire de zăpadă se așternuse peste morminte. Aveam o senzație de pace sufletească. Parcă și el se odihnea în pace. După ce am curățat zăpada de pe mormânt, iar soția mea a aprins candela, am privit îndelung coronița de brad – a șasea, câte una în fiecare an – pe care o pusesem pe mormântul lui Andrei. Ca și

în alte dăți, lângă ea ardea o lumânare. Mereu găseam lumânări aprinse, fără să știm vreodată cine le aprindea. Tot așa, nu vom înțelege niciodată cum de ucigașul lui Andrei s-a născut într-o zi de Crăciun.

Plecând de la cimitir, ne întrebam dacă, a doua zi, pe 27 ianuarie, la termenul stabilit, generalul Dumitru Iliescu se va prezenta în instanță ca martor, conform promisiunii președintelui Constantinescu. Eram curioși să-l vedem în carne și oase pe fostul căpitan MApN care, în 1989, trecuse cu TAB-ul peste manifestanții anticeaușiști de la hotelul Intercontinental. După 1990, Ion Iliescu îl numise șeful USPP (actualul SPP), oferindu-i gradul de colonel, iar în octombrie 1991, imediat după mineriada de la 25 septembrie, fusese „uns" general de brigadă, o ascensiune fulminantă într-o carieră de militar!

De asemenea, voiam să aflăm de ce ordonase înregistrarea video a ședințelor de judecată și cine îi ceruse lui Gabor să intre în clădirea guvernului. Dar să vedem ce s-a întâmplat a doua zi, pe 27 ianuarie 1997, la ora zece, la Tribunalul Militar.

Întotdeauna eram punctuali. Ne deplasam toți patru, avocatul, Viorel Crăiniceanu, soția mea și cu mine, cu același Trabi, și ajungeam întotdeauna cu 10-15 minute înainte de ora fixată. De astă dată, când ne-am apropiat de clădirea tribunalului, domnul avocat Mustață, care se afla lângă mine, mi-a atras atenția asupra numărului mare de mașini negre parcate în curte.

— Astea sunt mașinile SPP-ului, a spus avocatul. Înseamnă că vine șeful cel mare! Președintele s-a ținut de cuvânt.

Nici nu am intrat bine pe poartă, și presa ne-a asaltat punându-ne fel de fel de întrebări și spunându-ne că, din clipă în clipă, trebuia să sosească și Dumitru Iliescu. În sală era multă lume, colegi de-ai mei, multe cadre SPP și

reporteri de la ziare și televiziuni, dornici și ei să-l vadă pe general.

După intrarea completului, s-a făcut, ca de obicei, prezența, iar colonelul Panaitescu, uitându-se cu subînțeles spre avocatul nostru și spre noi, a zâmbit puțin. Știa, de-acum, că audiența la președintele României fusese un succes. I-a cerut grefierului să-l cheme pe martorul Dumitru Iliescu, directorul SPP.

Generalul de divizie a intrat cu un mers apăsat, prezentându-și buletinul grefierului, după care a fost invitat să treacă la pupitru și să jure pe Biblie. Era un tip voinic, cu ceafa groasă, de om îndestulat de putere. Era îmbrăcat civil, într-un costum elegant, închis la culoare, și cu cravată. Mic de statură, avea o privire ageră căreia nu-i scăpa nimic. Probabil, o deformație profesională...

A luat cuvântul președintele completului de judecată:

— Domnule general, cum nu v-ați prezentat niciodată până acum la Parchet, deși ați fost citat, și nu ați făcut nici o declarație, v-aș ruga să ne expuneți punctul dumeavoastră de vedere privind activitatea SPP în sediul guvernului, în ziua de 25 septembrie 1991, și cum ați acționat dumneavoastră în timpul acelor evenimente.

Liniște. Generalul fusese ușor luat prin surprindere de interpelarea președintelui. Și-a început depoziția cu o privire de ansamblu asupra evenimentelor, după care a continuat:

„În 1991 eram comandantul USPP (fosta denumire a SPP), iar în septembrie am primit informații că minerii din Valea Jiului urmau să se deplaseze la București cu intenția de a se manifesta violent față de organele puterii de stat".

Deci știa ce o să se întâmple și nu luase nici o măsură!

A mai spus că, între orele 13 și 14, când minerii nu se manifestau încă agresiv, el intrase în sediul guvernului.

Iar în jurul orei 15-15.30, minerii începuseră să fie violenți.

„Am intrat în biroul prim-ministrului, Petre Roman, căruia i-am raportat despre situația apărării obiectivului, spunându-i că forțele care trebuie să-l apere nu au intrat în dispozitiv, iar securitatea sa și a celorlalți demnitari este pusă în pericol și în aceste condiții ar fi fost mai bine dacă părăsea Palatul Victoria."

Altfel spus, primise ordin de la Cotroceni ca evacuarea din guvern a premierului de atunci să se execute imediat și fără discuții.

Referitor la momentul evacuării, la întrebarea avocatului nostru despre cine îl condusese pe Roman la Palatul Cotroceni și cine se aflase cu el în mașină, Dumitru Iliescu a răspuns:

— În mașină se aflau șoferul Crăciun, în dreapta, eu, și, în spate, Petre Roman, însoțit de două gărzi de corp.

A doua întrebare a avocatului:

— În mașină se afla și inculpatul Gabor cu o armă Browning de calibrul 12 mm?

Răspuns:

— Nu l-am văzut pe Gabor cu armă Browning în mașină și nici la Cotroceni, unde eu l-am condus pe prim-ministru la președintele Iliescu.

Întrebarea procurorului:

— Vi s-a raportat că anumite cadre SPP au tras din sediul guvernului?

Răspunsul lui Dumitru Iliescu:

— Nu mi s-a raportat că în ziua de 25 septembrie 1991 cadre SPP ar fi făcut uz de armă la Palatul Victoria.

În continuare, generalul a mai declarat că nu știa dacă luptătorii din subordinea sa fuseseră sau nu dotați cu pistoale de calibrul 26 mm. Atunci, președintele instanței i-a pus în față două documente (unul semnat chiar

de general). Dumitru Iliescu a admis că era posibil ca armele respective să se fi aflat în dotarea subordonaților săi.

Avocatul Mustață a intervenit spunând: „Cum să răspundă exact domnul general, dacă documente ca «Regimul armelor și muniției», «Ordinul de zi al lui Gabor din ziua de 25-IX-91» sau «Jurnalul acțiunilor de luptă din ziua de 25-IX-91» au fost arse în noiembrie 1991 și în martie 1992, și nu au fost puse niciodată la dispoziția Parchetului?"

Generalul a făcut o pauză și a răspuns că nu i se adusese așa ceva la cunoștință. Și astfel, acest capitol a fost definitiv închis, fără să se ia vreo măsură împotriva SPP, care încălcase legea distrugând documente înaintea termenului de opt ani prevăzut legal.

Comandantul dispozitivului de apărare al Palatului Cotroceni, în timpul mineriadei din 25 septembrie 1991, fusese locotenent-colonelul Sorin Niculescu. În instanța următoare, din 11 februarie 1997, el va declara fără ezitare că în dotarea cadrelor SPP, la 25 septembrie 1991, existau pistoale de semnalizare de calibrul 26 mm.

Tot el va preciza că „la 27 septembrie 1991, când minerii forțau intrarea de la Palatul Cotroceni, pe care începuseră să-l asalteze, l-am văzut pe sergentul-major Bâcu, cadru SPP, executând foc asupra minerilor, folosind un pistol de semnalizare de calibrul 26 mm cu cartușe fumigen-lacrimogene de calibrul 26 mm". Declarația clară și concisă a acestui ofițer SPP demonstrează că, la acea dată, SPP avusese în stoc și în dotare acest tip de armament și muniția aferentă, cu care la 25 septembrie 1991 fuseseră uciși cei doi tineri.

Pentru a spulbera definitiv ideea că proiectilele scoase din victime ar fi fost de calibrul 14 mm, așa cum măsurase din ochi procurorul civil Capotă Marian, instanța l-a chemat ca martor pe expertul criminalist Mihai

Tomescu, la ședința din 18 februarie 1997. Acesta a declarat clar:

„Proiectilele trimise de procurorul militar Gheorghe Surdescu și expertizate de mine în laborator aveau calibrul 26 mm și erau reactive!"

Președintele completului de judecată a cerut și o părerea avizată din partea Armureriei Armatei. Răspunsul acestei instituții a fost prezentat în instanță: „Vă comunicăm că în dotarea MApN și a altor instituții militare nu există pistoale de semnalizare de calibrul 14 mm și nici muniție reactivă de calibrul 14 mm".

Un alt martor important care se lăsa așteptat era operatorul TV Dorel Grădinaru. Așa cum se știe, după ce filmase evenimentele din 25 septembrie 1991 chiar din sediul guvernului și din stradă, s-a transferat de la TVR la SPP, cu gradul de căpitan. Conform rechizitoriului, Grădinaru îl filmase și pe cel care trăsese cartușele reactive, dar predase casetele directorului Studioului „Alexandru Sahia", Mircea Hamza, fost colaborator al Securității. În 1997, operatorul respectiv era angajatul MAI, dar în 1992, când fusese chemat la audieri, tribunalul îi trimisese înștiințarea pe adresa sa de la SPP, unde lucra la acea vreme. Probabil că tot încerca să se ascundă prin hățișul instituțiilor, cu speranța că i se va pierde urma.

În instanța din 10 martie, am aflat că, de la Sahia, cele șapte casete fuseseră trimise la SRI, al cărui director era, în perioada aceea, Virgil Măgureanu, apropiatul lui Ion Iliescu. Măgureanu fusese implicat în mineriada din 25 septembrie, infiltrând agenți SRI printre mineri pentru a crea diversiuni, conform celor declarate ulterior de Miron Cozma și alți ortaci ai săi.

De aceea, nici procurorul Surdescu, nici instanțele de judecată, prin cererile făcute, nu au obținut niciodată acele șapte casete!

La ultima instanță, președintele completului de judecată a acceptat cererea avocatului nostru ca Miron Cozma, ortacul-șef al mineriadei din septembrie 1991, să fie citat ca martor în proces. Era însă problematică aducerea lui, deoarece era arestat la Direcția de cercetări penale a Ministerului de Interne și trebuia făcută o cerere în acest sens.

În noua guvernare, ministrul justiției era Valeriu Stoica, iar procuror general era Mircea Criste. Colonelul Panaitescu ne-a sfătuit să mergem în audiență la ei, pentru rezolvarea acelei cereri.

Am formulat un scurt memoriu și ne-am prezentat la ministrul justiției, care ne-a primit repede, spunându-ne că știa destul de bine despre cazul Frumușanu–Crăiniceanu din presă. I-am explicat ministrului că audierile se desfășurau cu foarte multe amânări și intervenții și că era importantă aducerea ca martor a lui Miron Cozma aflat în arestul Direcției de cercetări penale.

După ce ne-a ascultat cu multă atenție, Valeriu Stoica a spus că această problemă nu intră în atribuțiile sale, dar că, fiind o situație deosebită, va vorbi personal cu procurorul general, Mircea Criste, pentru aducerea arestatului la Tribunalul Militar. Ne-a atras atenția că citația trebuia trimisă la arestul respectiv.

A doua zi i-am comunicat acest lucru colonelului Panaitescu, care a și dispus să fie întocmită citația, după care ne-a mulțumit:

— Am apelat din nou la dumneavoastră, pentru că aveți mai multă putere morală și... procedurală decât noi, justiția. Ușile vi se deschid mai ușor... Vă mulțumesc!

Miron Cozma a fost convocat ca martor la ședința din 24 martie 1997.

Ne întrebam împreună cu avocatul nostru oare cât avea să mai dureze acest proces, câte intervenții vor mai

trebui făcute, câți martori vor mai fi de audiat, fără să ne dăm seama ce grozăvii vor mai urma... în curând.

Presa a început să vuiască, dând știri peste știri, că la procesul Frumușanu–Crăiniceanu *contra* SPP, pe data de 24 martie, va fi adus din arest „ortacul mineriadelor", Miron Cozma, pentru a fi audiat ca martor.

Când am ajuns la tribunal, ca de obicei, toți patru, curtea și holul erau pline de presă și de curioși veniți să-l vadă și să-l audă pe liderul minerilor. Sala de ședință era pregătită parcă altfel. La uși și pe hol erau mulți polițiști. M-aș fi așteptat ca în sală să fie și mineri. Poate că erau îmbrăcați în civil, și nu în hainele de lucru cu care veniseră la București.

Un singur polițist stătea la o ușă lăturalnică și o mai deschidea din când în când. Mi-am dat seama că se uita să vadă dacă a sosit duba cu arestatul care urma să intre în tribunal prin altă parte a curții, separată de public.

Deodată sala a început să se umple brusc și să fiarbă, iar un ziarist a anunțat că Miron Cozma sosise. Avocatul s-a aplecat spre noi și ne-a spus în șoaptă:

— Indiferent ce zice și cum se comportă, vă rog să fiți calmi!

Imediat ce completul de judecată a intrat, s-a făcut prezența, și grefierul a fost rugat să-l cheme pe martorul Miron Cozma. Liderul minerilor a intrat în sală însoțit de doi polițiști. I se scoseseră cătușele înainte de a intra. Nu prea mai arăta a „luceafăr"*. Era tras la față, încărunțise, însă avea o privire foarte ageră și tăioasă. Era îmbrăcat cu un costum închis, destul de elegant, avea cămașă albă, fără cravată. Nu arăta rău pentru un arestat.

După ce a fost invitat de președintele instanței să jure pe Biblie, în sală s-a făcut o liniște desăvârșită. Cât timp

---

* Miron Cozma era poreclit Luceafărul huilei (n.ed.).

rostise jurământul, eu aruncasem o privire spre Gabor, care se uita în tavan. Celălalt, inculpatul Constantin, discuta în șoaptă cu avocatul.

În fața acestei imagini, cu organizatorul mineriadei de o parte și, alături de noi, cu cel care-i împușcase pe Andrei și pe Aurica, am simțit că mi se scurge tot sângele din vine și mă albesc la față, mâinile mi s-au răcit, psihicul mi-a cedat și, ridicându-mă brusc în picioare, aproape că am strigat:

— Nu ți-e rușine să juri pe Biblie, după ce în mineriadele tale și-ale lui Iliescu au murit oameni? Biblia e sfântă și voi ați mințit și mințiți în continuare! Andrei și Aurica zac în pământ, iar noi batem sălile tribunalelor!

— Cred că cel care vorbește acum este tatăl acelui student, Frumușanu, care a fost ucis, a spus cu un ton moale Cozma.

— Domnule Frumușanu, vă rog să vă calmați și să luați loc, mi s-a adresat ferm colonelul Panaitescu.

— Domnule președinte, nu înainte de a le ura tuturor celor vinovați, dacă tot au jurat pe Biblie, să aibă parte de mineri în curte, SPP-iști în casă și dric la poartă! Vă rog să mă iertați și să-mi permiteți să părăsesc sala.

Am simțit mâna soției mele, care m-a apucat de braț, încercând să mă liniștească... Drumul până la ușă mi s-a părut lung. Din cauza stării nervoase, încă îmi tremurau picioarele. Am ieșit pe hol. Căutam o toaletă. Doi soldați pe lângă care am trecut se uitau la mine cu o privire mirată și curioasă, neștiind ce se întâmplase în sală. La toaletă, m-am spălat pe față cu apă rece și, încet-încet, am început să-mi revin. Am ieșit în curte, m-am așezat pe o bancă și am aprins o țigară, apoi alta, și alta. Fumam cu nesaț, potopit de gânduri negre. După vreun sfert de oră, am reintrat în sală în liniște și ceva mai sigur pe mine...

Miron Cozma își începuse depoziția, făcând un fel de rechizitoriu al mineriadelor ucigașe, spunând de mai multe ori că vinovații morali, alături de SRI, erau Ion Iliescu și Petre Roman. Iar pentru mineriada din 1991 îl socotea vinovat în mod deosebit pe Petre Roman, fiindcă refuzase să negocieze cu minerii protestatari. Din declarație mai reieșea și că minerii fuseseră provocați să vină la București de anumite forțe oculte care creaseră un conflict de muncă artificial. Era adevărat că la mina Lupeni nu se plătiseră salariile, iar valul nemulțumirilor s-a extins în toată Valea Jiului. În rest, multă vorbărie. Cozma se apăra spunând că fusese împins de mineri de la spate să-i conducă la București și că, moralmente, era nevinovat.

La mineriada din 13–15 iunie 1990, după bătaia, arestarea și moartea atâtor oameni nevinovați, primise cu nerușinare mulțumirile comunistului Ion Iliescu, iar la cea din 25 septembrie1991, când au fost uciși trei tineri nevinovați, după cum el însuși recunoștea în fața instanței, încheiase din nou un pact cu același Ion Iliescu, anume că minerii vor pleca din București după înlăturarea lui Petre Roman ca prim-ministru.

Transcriu mai jos singurele chestiuni mai interesante expuse de Cozma despre mineriada din 25 septembrie 1991.

Întrebare procuror de ședință, Marius Budu:

— De ce și când au luat cu asalt minerii clădirea guvernului?

Răspuns Cozma:

— S-a constituit o delegație condusă de Nicolae Drelea, pentru a intra la negocieri cu prim-ministrul. Când delegația a ajuns în apropierea guvernului, fără somație, s-au tras focuri de armă și petarde asupra delegației. Asta a fost nenorocirea...

Întrebare avocat:

— Cu ce muniție ați văzut că se trage asupra manifestanților?

Răspuns Cozma:

— Deși minerii au venit pașnici, pentru că nu au avut nici arme, nici sticle incendiare sau dinamită, așa cum s-a spus, am văzut că se trage cu fumigene, gaze lacrimogene și rachete luminoase care zburau pe deasupra pieței. La un moment dat, s-a tras și cu muniție de război de calibrul 7,62 mm, și pot dovedi aceasta cu mărturiile minerilor răniți și cu certificatele lor medico-legale.

Întrebare avocat:

— Puteți să ne spuneți dacă ați văzut cine și cu ce a tras?

După o scurtă pauză, Cozma a răspuns printr-o întrebare-șoc pentru întreaga asistență:

— Poate să-mi răspundă domnul de la SPP care este implicat în cauză cine i-a dat ordin să tragă asupra celor din piață?

S-a făcut liniște în sală. Nici un răspuns. Cozma a continuat să răspundă la întrebări.

Ce-i scăpa totuși acestui „ortac-șef", cu un caracter dubios și ușor paranoic, era că, la atacul asupra guvernului, minerii avuseseră și bâte și răngi și sticle incendiare, cu care au și aruncat în geamurile clădirii, omorându-l pe jandarmul Nicolae Lazăr!

Cât de pașnici vor fi fost minerii pe care el nu putuse să-i strunească, de vreme ce, împreună cu Ion Iliescu, au dat jos guvernul, lăsând în urmă trei morți?!

După audierea care a durat peste două ore, Miron Cozma a fost preluat de cei doi polițiști și condus la duba care îl va duce înapoi, în arest. Declarațiile lui lăsaseră în urmă o anumită presiune atât asupra presei, a inculpaților, cât și, poate, asupra completului de judecată.

În timpul pauzei s-au iscat tot felul de discuții fie între ziariști, fie între oamenii aflați în sală, tema fiind acu-

zațiile grave și directe aduse de Miron Cozma lui Ion Iliescu și lui Petre Roman, deși erau lucruri știute de multă lume.

Când a intrat completul de judecată, colonelul Panaitescu a rămas în picioare și a spus, cu o voce puțin contrariată, că procurorul de instanță, maiorul Marius Budu, dorea să facă public un anunț. Magistratul s-a ridicat și a anunțat că se retrage din proces. Avea să-și înainteze demisia din magistratură ministrului apărării naționale și să devină avocat. A mai completat că gestul său nu ar fi avut nici o legătură cu dosarul și procesul Frumușanu–Crăiniceanu.

Acest procuror fusese reprezentantul Parchetului Militar din 1 noiembrie 1996 și până la 24 martie 1997 și avusese, în procesul nostru, o prestație excepțională. Era un bărbat sobru, precis și foarte concis, care-l înlocuise cu succes pe autorul rechizitoriului, procurorul Gheorghe Surdescu. Să fi fost vreo influență „de sus", să fi fost ceva personal, în orice caz, pentru noi a fost o surpriză neplăcută. Nici colonelul Panaitescu nu părea prea încântat de această demisie. Avocatul nostru ne spusese într-o zi că din pricina acestui proces și a martorilor multe se vor mai întâmpla! Vorbele sale se adevereau.

După anunțul procurorului Budu, procesul a intrat într-un fel de lâncezeală nejustificată și ne gândeam că poate era o manevră de a tergiversa deznodământul la nesfârșit. Până la data de 24 martie 1997, fuseseră audiați 136 de martori, un număr care-l depășea pe cel din rechizitoriu, iar noi speram că ne apropiem de final. Într-un an și jumătate de când începuse procesul, se schimbaseră patru procurori și cinci judecători.

Nu s-a mai dat nici un termen cu toate că se apropia Paștele. Eram mâhniți de ceea ce se întâmpla, dar trăiam cu multă speranță în Dumnezeu că adevărul va ieși la lumină.

Puțin după sărbători, într-o zi, pe la ora 18, am primit un telefon straniu, de amenințare. „Aveți grijă ce faceți! Până unde aveți de gând să mergeți, canaliilor?" a spus o voce groasă, guturală, după care a închis. Eram uluit și indignat. Fusese un telefon tipic „securist", o amenințare directă care dovedea însă că, în acea perioadă de amorțire, se întâmpla totuși ceva. I-am povestit avocatului nostru despre telefonul cu pricina, iar el nu s-a mirat prea tare: „Căutați să vă liniștiți! Este totuși un semnal bun că acest proces îi zgâlțâie serios. Vom comunica amenințările cu prima ocazie, în instanță".

Și surprizele în justiție au început să apară într-o înlănțuire și cu o viteză greu de imaginat, în timpul unui proces aflat în plină desfășurare, dând naștere la întrebări fără răspuns, la speculații de tot felul și la îndoieli fără soluție.

Se spunea în presa vremii că împotmolirea procesului s-ar fi datorat apropierii de final și că, din cauza presiunilor politice sau instituționale fără precedent, magistrații se temeau de răspunderea pe care trebuia să și-o asume în stabilirea verdictului.

Dar iată ce s-a întâmplat în acest răstimp: la începutul lunii iunie 1997, colonelul Ion Panaitescu a fost avansat la gradul de general și transferat în cadrul Ministerului de Justiție, în postul de director adjunct la Direcția instanțelor militare; aproape în același timp, generalul Constantin Lucescu a demisionat, pe neașteptate, din funcția de șef al Tribunalului Militar. Trebuia constituită noua conducere a tribunalului, precum și un nou complet de judecată care să consulte în amănunțime dosarul și probele. Termenul nostru a fost amânat pentru data de 25 august 1997.

În această perioadă grea, s-au mai întâmplat câteva evenimente pe care vi le voi povesti, ca să vedeți cum viața noastră era, de fapt, un fel de zbatere continuă.

În primăvara anului 1997, în luna martie, schimbasem mașina, renunțând la prietenul Trabi și cumpărând un Tico nou-nouț. Eram foarte mulțumit de el, era mic, consuma puțin și puteai să-l parchezi oriunde, mai ales la tribunal, unde erau foarte multe mașini.

Într-o zi însă, am constatat că mașina frâna cu intermitențe, când frâna, când patina. Am ridicat capota și am rămas stupefiat. Roata din față fusese stropită cu lichid de frână, iar în paharul de lichid mai rămăseseră 2-3 mm! Lichidul trebuia neapărat completat. Mașina fiind nouă și în garanție, am mers foarte încet până la reprezentanța Tico, să constate ei despre ce defecțiune era vorba. Șeful atelierului și un reprezentant Daewoo, mi-au spus cu o oarecare reținere:

— Domnule, s-ar părea că este o mână criminală! Lichidul s-a scurs pentru că cineva a desfăcut 1mm, adică două canturi, piulița de la frâna centrală. Se poate vedea că nu mai are nici ceara de sigiliu, așa cum o au celelalte șuruburi. După cât lichid s-a pierdut, e desfăcută de vreo două săptămâni. Oricând se putea întâmpla o nenorocire!

Mecanicii m-au sfătuit să parchez totdeauna cu roțile drepte ca să nu se mai poată umbla la șuruburile frânei.

A doua întâmplare s-a petrecut spre sfârșitul lunii iunie. Mă aflam împreună cu soția în apropierea Primăriei Capitalei, când ne-am întâlnit cu generalul Panaitescu. Era îmbrăcat în noua uniformă, cu epoleți aurii și o stea mare, și ieșea de la noul său loc de muncă aflat în preajmă. S-a bucurat să ne vadă, dar mi s-a părut puțin abătut. L-am întrebat de ce părăsise Tribunalul Militar.

— Dragii mei, a răspuns, știți că soția mea e bolnavă și trebuia să iau o decizie, mai ales că mi s-a propus acest post. În locul meu vine un judecător tânăr, colonelul Ștefan Pistol, un om deosebit, o să vă convingeți... Va fi numit șef al Tribunalului Militar și va prelua acest caz. Să nu vă impacientați că s-a dat un termen așa de lung.

— Domnule general, ați condus ireproșabil acest proces până în acest punct, am spus eu. Dar de ce ați permis totuși SPP-ului să filmeze la audieri?

— Îmi pare rău, n-am avut încotro, a răspuns generalul și ne-am luat la revedere.

La 25 august, după două luni și jumătate, într-o nouă formulă judecătorească, conform Legii de reorganizare judecătorească, la Tribunalul Militar Teritorial au fost reluate audierile. Noul complet de judecată era format din colonelul Ștefan Pistol, președintele tribunalului, și un tânăr judecător, locotenentul Liviu Pârvu.

La această primă ședință s-a discutat în principiu despre despăgubirile materiale și morale ce ni s-ar atribui ca părți vătămate și civile, precum și despre modul de administrare a acestora. Mai importantă a fost cererea noastră, prin intermediul avocatului, de a fi audiat ca martor procurorul Gheorghe Surdescu. Cererea a produs rumoare în sală și, mai ales, în tabăra reprezentanților SPP. De ce? Pentru că în cartea sa, *Dubla crimă din Piața Victoriei*, erau reproduse o discuție și o constatare ale unui martor cu inițialele M.G., care îl priveau direct pe autorul crimei. Acest căpitan, M.G., ofițer SPP, ar fi auzit o discuție la SPP din care reieșea limpede că maiorul Gabor Vasile era autorul dublei crime. Acest martor nu a fost descoperit sau aflat nici astăzi, după 20 de ani. Păstrând secretul asupra identității lui, procurorul a dorit, probabil, să-i protejeze viața și cariera militară.

După ce ne-a ascultat motivațiile, președintele completului de judecată ne-a respins cererea, explicând că audierea ca martor a unui procuror de ședință demisionar nu se înscrie în Codul de procedură penală, mai ales că el era și autorul rechizitoriului. S-a stabilit ca termen următor de audieri data de 28 octombrie, când va fi chemat ca martor generalul Arădăroaicei Gheorghe, fost director

adjunct al SPP. De asemenea, s-a dispus o anchetă internă la SPP pentru a-l depista pe martorul M.G.

La 25 septembrie, împreună cu Viorel Crăiniceanu, am organizat o slujbă de pomenire la „Crucea lui Andrei", cum îi spuneam noi, din Piața Victoriei. Se împlineau șase ani de la moartea celor trei tineri, Andrei, Aurica și Nicolae, iar noi, cei rămași, băteam culoarele justiției pentru aflarea adevărului. Aproximativ 30 de persoane, în majoritate tineri, cu lumânări aprinse în mâini, cu capetele plecate în fața crucii, ascultând slujba de pomenire.

Timpul trecea. Ne pregăteam deja pentru confruntarea din 28 octombrie. Cu o zi înainte, pe 27 octombrie, am primit un telefon-surpriză de la domnul avocat Mustață: ne anunța că a doua zi avea un proces foarte important și nu putea să meargă cu noi la audieri. Știind că martor va fi chemat generalul Arădăroaicei, îmi pregătise un set de întrebări pe care, cu acceptul instanței, urma să i le adresez eu...

Ne-am prezentat la tribunal. Sala era, ca de obicei, plină. Cunoscuți din sală întrebau de ce nu venise și avocatul. A intrat apoi completul de judecată. Când s-a făcut prezența, m-am ridicat cu oarecare emoții și am explicat motivele absenței avocatului nostru, rugând instanța ca, în lipsa domniei sale, să adresez eu întrebările pregătite pe o coală de hârtie. Colonelul Pistol a acceptat cererea mea, spunând că pot adresa întrebările prin intermediul completului.

A fost chemat martorul. Generalul Arădăvoaicei Gheorghe era un om în vârstă, cu părul alb. După ce a jurat pe Biblie, și-a început depoziția astfel:

— Vreau să comunic instanței că, între 18 și 27 septembrie 1991, am fost internat la Spitalul „Gh. Marinescu" și apoi am avut concediu medical încă o săptămână. Nu știu nimic despre evenimentele din 25–27 septembrie 1991.

1. Întrebare:

— Dar când ați revenit la serviciu, ați aflat despre arderea unor documente privind activitatea inculpatului Gabor în timpul acelor zile?

Răspuns Arădăvoaicei:

— Nu știu de arderea acestor documente, dar știu că s-a ordonat clasarea, îndosarierea și arhivarea unor documente secrete.

2. Întrebare:

— Ca adjunct al SPP, știați de existența unei echipe de intervenție antiteroristă?

Răspuns:

— Exista o secție de intervenție antiteroristă, care se antrena la centrul de pregătire Brănești, acolo unde se efectuau și trageri. Unul dintre aceste exerciții de trageri s-a efectuat la Brănești, în octombrie 1991, când s-au folosit pistoale de calibrul 26 mm și muniție reactivă de semnalizare de calibrul 26 mm.

3. Întrebare:

— Aveați în stoc, la 25–27 septembrie 1991, asemenea muniție și de unde o procurați?

Răspuns:

— Aveam în stoc muniție de calibrul 26 mm și, când se epuiza, fie comandam, fie împrumutam de la unități MApN sau de la poliție. Nu exista un control exact, subunitățile SPP având fiecare departamentul său de aprovizionare, astfel încât cererile de muniție erau de multe ori necunoscute de către superiorii din SPP.

S-a făcut o scurtă pauză, iar președintele completului i-a arătat un dosar deschis întrebându-l:

— Domnule general, recunoașteți semnătura dumneavoastră pe această comandă?

Generalul s-a uitat și a răspuns:

— N-o recunosc! Nu-mi aparține.

— Vă rog să poftiți la pupitru, i s-a adresat președintele și, uitându-se spre mine, mi-a spus să continui cu întrebările.

4. Întrebare:

— În cariera dumneavoastră de militar, ați auzit sau ați văzut pistol de semnalizare de calibrul 14 mm și muniție reactivă de calibrul 14 mm?

Răspuns:

— În cariera mea de militar, nu am auzit de un asemenea pistol de calibrul 14 mm și muniție reactivă de calibrul 14 mm. Nu cunosc dacă există o astfel de armă cu muniție reactivă, destinată uciderii unei persoane.

Concluziile acestei audieri au fost foarte clare: generalul nu știa de arderea unor documente, dar știa de clasarea altora, aprovizionarea cu muniție reactivă se făcea în mod constant și exista și în stoc la 25 septembrie 1991. Nu și-a recunoscut semnătura, fiindcă fusese falsificată, confirmase că nu exista pistol de semnalizare de calibrul 14 mm și muniție reactivă de calibrul 14 mm, așa cum rezulta și din adresa Armureriei MApN!, știa de activitatea unei grupe de intervenție antiteroristă în cadrul SPP și care trăgea în poligonul de la Brănești cu pistoale de calibrul 26 mm de semnalizare și muniție reactivă de calibrul 26 mm.

La termenul din 27 noiembrie, apărătorii inculpatului au cerut să se facă o adresă către Parchetul Sectorului 5, unde se credea că ar mai fi fragmente de proiectil extrase din victime, și să se restituie dosarul Parchetului Militar pentru elucidarea armei cu care s-a tras. Prima cerere a fost acceptată și răspunsul a fost clar: „Fragmentele extrase au fost predate încă de la început, la declinarea autorității către Parchetul Militar". Cea de a doua cerere a fost respinsă, concluzia completului fiind categorică: „Arma cu care s-a tras s-a constatat că este un pistol de

semnalizare de calibrul 26 mm, iar muniția este cartuș de semnalizare reactiv de calibrul 26 mm, iar fragmentele găsite în victime aparțin aceluiași cartuș, conform expertizei criminalistice".

Pentru acuratețea procesului și aflarea adevărului, apărătorul nostru, avocatul Ion Mustață, a solicitat reaudierea lui Petre Roman și audierea lui Ion Iliescu și a lui Traian Băsescu, ministru al transporturilor în timpul mineriadei din 25 septembrie 1991. Toate aceste audieri au fost respinse.

Dacă în privința celor doi, Roman și Iliescu, lucrurile erau clare, în privința lui Traian Băsescu s-a primit o înștiințare de la Ministerul Transporturilor, în care se explica scurt că, între 23 și 29 septembrie 1991, fostul ministrul nu fusese prezent la minister, deoarece avea un deces în familie. Deci așa se face că minerii primiseră semnal verde la calea ferată ca să ajungă la București, în fața Guvernului României, conduși de către forțele de ordine!

La Parchetul General erau oarecare frământări privind dosarele revoluției. Tribunalul Militar părea în așteptare. S-a stabilit un nou termen, după Crăciun și după Anul Nou.

Poate ați observat și dumneavoastră, dragi cititori, că, în fiecare an, când se apropie 21 și 22 decembrie și se comemorează morții revoluției furate, cei aflați la putere intră într-o liniște suspectă. Asociațiile de așa-zișii revoluționari și trecătorii care-și mai amintesc aprind lumânări, depun coroane de flori și se roagă în cor Tatăl nostru, după care se așterne liniștea pe mormintele și crucile celor uciși, dar și pe dosarele celor care au ucis sau au dat ordin să se tragă în populație.

La acea dată, procuror general al României era Sorin Moisescu, aflat în conflict cu procurorul militar maior Gheorghe Surdescu, cel care instrumentase dosarul Fru-

mușanu–Crăiniceanu contra SPP, și care acum se ocupa de dosarele revoluției din 1989, de la Cluj. Procurorul declarase presei că era supus unor presiuni „de sus", cerându-i-se încetarea cercetărilor. Procurorul general susținea însă că „maiorul Surdescu a încălcat regulile ierarhice prevăzute de lege" și că, în ancheta sa, „încearcă o culpabilizare a armatei, în întregul ei".

Vedeți cât de mult semăna această situație cu ce se întâmplase în dosarul nostru, când acest procuror cu adevărat profesionist și curajos a acuzat instituția SPP și a inculpat doi ofițeri SPP pentru omor deosebit de grav și pentru favorizarea infractorului?

I-am adresat procurorului general, Sorin Moisescu, fiul patriarhului Justin Moisescu, o scrisoare deschisă, care a apărut în ziarul *Libertatea* din 12 martie 1998. Spicuiesc din ea câteva fragmente:

Domnule procuror general, sunt tatăl studentului ucis la mineriada din 25 sept. 1991, Andrei Frumușanu. Împreună cu dl Crăiniceanu Viorel, a cărui soție, Aurica, a fost și ea ucisă, ne zbatem, de peste șase ani, pentru ca cel care ni i-a ucis să-și primească pedeapsa, dosarul fiind instrumentat de procurorul militar Surdescu Gheorghe, care a avut curajul să încheie rechizitoriul cauzei și i-a inculpat pe cei doi ofițeri SPP, Gabor Dorel și Constantin Marian.

Pe cine deranjează, domnule procuror general, că se încearcă aflarea adevărului, indiferent în ce cauză?

Aflăm cu indignare despre ceea ce i se întâmplă domnului procuror Surdescu, privind anchetarea și aflarea adevărului despre revoluția din 1989 de la Cluj, încercând să i se pună piedici prin fel de fel de metode josnice, ordonându-i-se să înceteze ancheta.

De ce vă deranjează, dle procuror general Moisescu, încercarea de a se afla adevărul? Sau și dvs. aveți anumite presiuni de „sus"?

Vă întreb: sunt mai importanți morții revoluției și ai mineriadelor, sau greutatea gradelor mari care i-au ucis?

Considerăm că, pentru noi, aceste manevre josnice și mârșave sunt o metodă de intimidare, ca în vremurile comuniste, pentru toți cei ce doresc să cunoască adevărul și dreptatea, de care azi avem atâta nevoie!

Peste câteva zile, am aflat din presă că procurorul general, Sorin Moisescu, a luat măsuri administrative împotriva maiorului magistrat Gheorghe Surdescu și i-a interzis să mai contacteze mass-media!

Eram în luna mai 1998 și fuseseră audiați aproape 146 de martori, iar la o ultimă instanță avocatul nostru a cerut, pentru a nu știu câta oară, ca reprezentantul SPP să prezinte instanței atribuțiile de serviciu ale inculpatului Gabor, de șef al grupei antiteroriste care acționase la 25 septembrie 1991, în clădirea și în zona Palatului Victoria (la guvern).

Încă din 16 martie 1998, SPP ticluise un răspuns în care numele lui Gabor pur și simplu nu apărea. În adresa S133, se specifica numele decedatului locotenent-colonel Tudor Sarău, care fusese șeful Secției anti-teroriste a SPP, precizându-se că „în ordinul de zi al SPP, deci implicit și al Secției de intervenții, nu se regăsește menționarea vreunei activități specifice care să fi avut loc în acea zi în Piața Victoriei sau în clădirea guvernului".

Această adresă care a stârnit în sală indignare și chiar râsete în hohote a fost citită de președintele completului de judecată, colonelul Pistol. M-am ridicat în picioare și m-am adresat reprezentantului juridic al SPP:

— Așa vreți să vă apărați omul, cu adrese mincinoase și cinice! În semn de protest, voi părăsi sala de ședință!

După care am ieșit pe hol.

În disperare de cauză, avocatul inculpatului Gabor a făcut apoi două cereri aberante, pe care completul de jude-

cată le-a respins ca imposibil de realizat. Prima cerere se referea la efectuarea unui test ADN pe probe de pe proiectilele extrase din corpurile celor două victime. La această stupidă cerere, atât procurorul, cât și apărătorul nostru s-au opus spunând că, încă de la început, așa cum reieșea din expertiza criminalistică, acestea fuseseră supuse unor teste chimice, cu spălări acide, și testul ADN nu se mai putea face. De altfel, președintele completului de judecată a citit o adresă din partea IML în care se arăta că: „În România nu există posibilitatea tehnică de a efectua asemenea expertize complexe, deoarece nu avem aparatura necesară".

Cea de-a doua cerere se referea la efectuarea unor noi expertize balistice cu cartușe reactive de semnalizare de calibrul 26 mm, cerere respinsă din start de către procuror, care a explicat că se efectuaseră deja două expertize criminalistice și balistice, atât în laborator, cât și în poligon, și letalitatea cartușelor fusese dovedită.

În acea lună iunie a anului 1998, rezistența și răbdarea ne erau puse la încercare în multe feluri. Era limpede că procesul se apropia de final. Ultimii martori au fost programați în „bloc", ofițeri și subofițeri SPP, cu inițialele M.G. sau G.M., în încercarea de a se identifica martorul secret al procurorului Surdescu, acela care auzise vorbindu-se în interiorul SPP despre vinovăția lui Gabor Dorel Vasile.

Șefii SPP s-au ținut de cuvânt și au adus în instanță, pentru audieri, 12 martori cu inițialele M.G. sau G.M., angajați ai SPP, care fie nu fuseseră deloc la guvern sau la Cotroceni în acele zile sau pur și simplu nu participaseră la acțiunile de protecție. Toți au negat că ar fi auzit vreo discuție privind vinovăția inculpatului Gabor. Un căpitan cu inițialele M.G. era de baștină dintr-o comună apropiată de cea a procurorului Surdescu, de lângă Pitești. Oare el fusese martorul lui secret?

Audierea M.G.-ilor a durat două ore. În pauză, am ieșit în părculețul din curtea tribunalului. L-am întrebat pe avocatul nostru ce urma.

— Probabil se va anunța când este instanța de fond, după care se va da pronunțarea sentinței, după circa 10-15 zile. Pe Gabor îl condamnă precis, dar ne putem aștepta la orice, a răspuns avocatul.

Într-adevăr, completul de judecată a anunțat că cercetarea judecătorească s-a terminat, stabilindu-se termenul de 29 iunie pentru dezbaterile de fond și expunerea concluziilor.

Timp de 14 zile, ne-am tot întrebat ce instrucțiuni vor primi oare judecătorii, ce intervenții de „sus" se vor mai face, ce presiuni va exercita SPP asupra Parchetului ca să-și protejeze omul...

În această perioadă, după un proces atât de lung și chinuitor, am plecat câteva zile la un prieten, lângă Sibiu, ca să ne odihnim cât de cât și să mai respirăm un aer mai sănătos decât cel de tribunal. La întoarcere, ne-am oprit pe Valea Oltului, la mânăstirea Turnu, unde am aprins câteva lumânări pentru sănătate și pentru morții noștri. Soția mea a dat și un acatist pentru aflarea adevărului. Ne-am întors acasă mai încrezători și cu o stare de spirit mai bună, ca niște oameni care încercau să-și ducă crucea până la capăt.

Voi face un scurt bilanț al acestui proces, care se apropia de final cu pași repezi, după îndelungi tergiversări: ancheta penală durase patru ani – 1992–1995; ancheta judiciară (procesul) durase trei ani – 1995–1998; fuseseră audiați 164 de martori; se schimbaseră șase judecători și nouă procurori; avuseseră loc în total 66 de instanțe cu cinci amânări.

În ziua de 29 iunie 1998, la ora 12.30 a început ședința de judecată care a durat patru ore și jumătate, terminân-

du-se în jurul orei 17. Sala era arhiplină cu ziariști, reporteri, fotografi și multe camere de luat vederi. Era ultima ședință în care toate părțile – procurorul, acuzații și avocatul lor, părțile civile cu avocatul lor – expuneau concluziile în urma cărora completul de judecată trebuia să dea verdictul final.

La început am avut emoțiile unor oameni care trăiseră toate momentele acelui proces, cu audiențe, tensiuni și presiuni de neimaginat, dar, încet-încet, acestea au început să dispară și ne simțeam pregătiți pentru dezbaterile finale. Lângă noi se afla avocatul Ion Mustață, cel care dusese greul procesului.

Nu am să intru în esența tuturor discuțiilor. Voi relata, pe scurt, momentele mai importante derulate pe parcursul acelei ultime ședințe.

Primul invitat să vorbească a fost apărătorul inculpatului Gabor, avocatul Gheorghe Ciobotaru. Încă de la început, el a atacat virulent Parchetul Militar, invocând episoadele de tristă amintire ceaușistă Lupeni '77* și Brașov '87**, în care „Procuratura Militară a avut un rol opresiv și mincinos". Apoi l-a atacat dur, făcându-i un adevărat rechizitoriu, pe procurorul Gheorghe Surdescu. Se știe că acest vertical procuror a avut multe de suferit pe parcursul anchetei, stabilind cu probe că vinovat de uciderea cu un pistol de semnalizare de calibrul 26 mm, cu muniție reactivă de același calibru, era căpitanul SPP Gabor Dorel Vasile, acuzat de omor deosebit de grav.

---

* Între 1 și 3 august 1977 a avut loc la Lupeni, în Valea Jiului, o revoltă a minerilor împotriva înăspririi condițiilor de muncă și de viață. Securitatea, miliția și procuratura au făcut arestări și au întocmit 150 de dosare penale (n.ed.).

** În noiembrie 1987 au avut loc la Brașov proteste împotriva dictaturii comuniste organizate de muncitorii de la întreprinderea „Steagul Roșu". Securitatea, miliția și procuratura au înăbușit revolta (n.ed.).

Avocatul Ciobotaru s-a referit și la expertiza balistică a proiectilelor scoase din victime, precum și la dimensiunea acestora, negând că Gabor ar fi fost dotat cu pistol de semnalizare de calibrul 26 mm, cu toate că probele și mărturiile martorilor dovediseră contrariul fără nici un fel de dubii. La final, avocatul apărării a spus că nu existau probe pentru a-l condamna pe clientul său pentru omor deosebit de grav. Nu conta că, pe tot parcursul celor trei ani de proces, acuzații și apărătorii lor nu aduseseră nici o probă concludentă în apărarea nevinovăției lor, bazându-se doar pe mărturii mincinoase, pe alibiuri neconcludente, pe sprijinul instituției SPP și al politicului.

Către sfârșitul pledoariei sale, avocatul lui Gabor s-a întors pe jumătate spre noi, spunând:

— Domnule președinte, sunt alături de părțile civile și le prezint compasiunea mea, pentru că înțeleg necazul prin care trec, deoarece și mie mi-a murit copilul. Dar ce ar câștiga părțile civile prin condamnarea unui om nevinovat, cum este Gabor Dorel Vasile? Ar fi de preferat apelul la înțelepciunea populară: „Așa a vrut Dumnezeu!" Rudele ar trebui să se reculeagă, să se consoleze și să se resemneze! a mai spus avocatul și s-a așezat.

A urmat la pupitru avocatul nostru, al părților civile și vătămate, Ion Mustață, care a demontat și demolat toate acuzațiile aduse de avocatul apărării procurorilor militari care lucraseră la dosar și, în mod deosebit, procurorului Surdescu. Intrând apoi în fondul problemei, avocatul nostru s-a referit la raportul medico-legal și la raportul balistic, care arătau clar cum s-au produs arsurile din corpul victimelor și cum proiectilele reactive de calibrul 26 mm au fost trase de sus în jos.

Avocatul a subliniat foarte exact: „Sunt câteva probleme insuficient lămurite, dar acest lucru se datorează unui haos organizat, creat special pentru a nu se stabili cu certitudine ce s-a întâmplat atunci în guvern. De aseme-

nea, am constatat lipsa de colaborare între anumite instituții ale statului și Parchet, lucru care îi învinovățește pe inculpat și instituția SPP".

Apoi domnul Mustață s-a adresat instanței:

— Onorată instanță, nu trebuie să uitați că în acest proces s-au făcut presiuni mari, încă de la început, și că așa se explică peregrinarea în acest dosar a atâtor magistrați care fie au plecat în avocatură, fie au fost avansați în grad, iar alții au decedat. Încă de la început, am plecat de la premisa că Gabor Dorel Vasile nu este vinovat, dar, pe parcursul studierii dosarului, a probelor administrate și a depozițiilor de martori din acest proces, susțin cu tărie că există suficiente elemente juridice care atestă săvârșirea infracțiunii de omor. De aceea cer condamnarea inculpaților!

În sală s-a făcut liniște. Pledoaria durase aproape o oră, timp în care avocatul expusese foarte multe argumente care priveau vinovăția celor doi inculpați și a instituției din care făceau parte.

Stabiliserăm ca, în numele părților civile și vătămate, să vorbesc eu. Președintele completului de judecată m-a invitat să iau cuvântul. M-am ridicat cu oarecare emoții, dar știam ce am de spus:

— Domnule președinte, vreau să vorbesc în numele soției mele și al domnului Crăiniceanu, care au fost de acord să-i reprezint. Vă rog să îmi permiteți să-i răspund domnului avocat Ciobotaru că și noi avem aceeași compasiune pentru pierderea fiului său. Dumnezeu să-l odihnească! Dar nu trebuia să pomenească aceasta într-un proces de crimă, în care doi tineri au murit împușcați ca niște câini și asta fiindcă așa a vrut un criminal, nu Dumnezeu! Noi ne vom consola și reculege la mormântul celor dragi, dar, de resemnat, nu ne vom resemna niciodată, până la moarte, pentru că asta ar însemna să uităm!

Începusem să ridic tonul. Am simțit nevoia să fac o scurtă pauză ca să-mi adun ideile și gândurile. Apoi am continuat:

— Domnule președinte, după aproape patru ani de anchetă și tergiversări, timp în care am avut ocazia să studiem foarte bine dosarul cu probele administrate de Parchet, precum și după trei ani de la începerea acestui proces, avem convingerea că vinovat de moartea prin împușcare cu o armă neconvențională a celor doi tineri, Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu, este ofițerul SPP Gabor Dorel Vasile, și cerem condamnarea lui conform legii. Dacă e nevinovat, așa cum declară avocatul său, de ce pe parcursul acestui proces am primit telefoane de amenințare și s-a încercat chiar un atentat la viața noastră? Considerăm că autorul crimelor a fost un pion al puterii pus acolo să ucidă. În ceea ce îl privește pe maiorul Constantin Marian, acesta a primit ordin să falsifice documente și să execute trageri în poligon, pentru acoperirea lui Gabor. Dar nu a ucis. De aceea, condamnarea lui rămâne la aprecierea instanței și cerem o oarecare clemență, deoarece am aflat că are un copil minor.

M-am așezat. Eram transpirat, aveam mâinile și ceafa reci. Așteptam să se dea o pauză, ca să ies în curte să iau puțin aer și să văd cerul senin de afară. Desigur, mă gândeam și la o țigară...

Când s-a dat pauza, toți patru am zbughit-o pe ușă. Voiam să discutăm cele expuse în fața instanței. Am schimbat și câteva cuvinte cu presa, care era curioasă să asculte opiniile avocatului și pe ale noastre.

După câteva minute au apărut Gabor și Constantin. Păreau abătuți. Gabor parcă nu mai avea acea atitudine arogantă și privirea sticloasă și trufașă. Și-au aprins amândoi câte o țigară într-un loc mai ferit de presă.

Pauza a trecut repede. Era deja ora 15. Nu voi insista mult asupra depozițiilor celor doi inculpați, fiindcă au fost foarte scurte și fără esență. Nici acum, în al doisprezecelea ceas, nu-și puteau dovedi nevinovăția, așa cum nu putuseră s-o facă nici în cei trei ani de proces. Gabor Dorel Vasile a spus că îi pare rău de moartea celor doi tineri și dorește și el aflarea adevărului.

După aceea, a atacat rechizitoriul, susținând că probele administrate nu ar avea „susținere științifică". În ceea ce privește arma cu care s-a tras, a declarat că „putea fi ori o armă de fabricație străină, ori una artizanală", continuând cu o aberație care a uluit instanța și sala: „Există doar arme de tip NATO, care folosesc o astfel de muniție reactivă ce provoacă explozie în corpul uman". La final a spus: „Domnule președinte, în urma tuturor acuzațiilor nedrepte care mi se aduc, mă declar nevinovat de moartea celor doi tineri".

Depoziția inculpatului Constantin Marian a fost și mai scurtă. Cu toate că expertul contabil cerut de instanță ca să verifice actele constatase nereguli grave privind muniția de calibrul 26 mm și înregistrări sau comenzi cu semnături false, inculpatul Marian a spus: „Nu sunt vinovat!" Mai corect, poate, ar fi fost să spună: „Nu sunt singurul vinovat!", căci mai erau și cei de la care va fi primit ordin...

S-a dat apoi cuvântul reprezentantului Parchetului Militar, procurorul colonel Boeru. El a susținut cu convingere rechizitoriul procurorului Surdescu, a demontat din nou foarte clar alibiurile inculpatului Gabor, a subliniat prezența pistolului de semnalizare de calibrul 26 mm, muniția reactivă de semnalizare aferentă și văzută de martorii audiați, precum și încercarea inculpatului de a ascunde activitatea sa în clădirea guvernului, între orele

18 și 19, când fuseseră ucise cele două victime prin împușcare.

Spre încheierea pledoariei de fond, procurorul a explicat că ofițerul SPP reacționase sub impulsul emoțiilor sau al excesului de zel, din cauza manifestanților violenți care atacau clădirea guvernului. Procurorul a cerut Tribunalului Militar condamnarea la închisoare a inculpatului Gabor Dorel Vasile pentru infracțiunea de „omor deosebit de grav cu intenție indirectă", iar pentru inculpatul Constantin Marian, pe care îl acuza de fals, uz de fals și favorizarea infractorului, a cerut, de asemenea, pedeapsa cu închisoarea.

Pledoaria procurorului Boeru a durat circa o oră. Completul de judecată a stabilit pronunțarea sentinței pentru cei doi ofițeri SPP la data de 7 iunie 1998, ora 10.

După terminarea ședinței, atmosfera era apăsătoare. Figurile tuturor, din ambele tabere, arătau fie tristețe, fie curiozitate, fie nerăbdare, fie epuizare. Lumea a părăsit sala în liniște.

În drum spre parcarea unde lăsasem mașina, l-am întrebat pe avocatul Mustață:

— Domnule avocat, ce ziceți de pledoaria procurorului? Mie mi-a plăcut, dar parcă i-a lipsit ceva.

După o scurtă tăcere, avocatul s-a oprit în loc, cu o figură de om preocupat, și a zis:

— În acest proces-maraton s-au întâmplat atâtea, încât nu m-ar mira să avem vreo surpriză la pronunțare. În esență, mi-a plăcut pledoaria, dar, dacă ați sesizat, la sfârșit a susținut că Gabor a tras în urma unei tulburări emoționale, din cauza presiunilor de stradă ale minerilor, așa cum apare și în rechizitoriu. Asta înseamnă că a lăsat la latitudinea instanței să acorde sau nu circumstanțe atenuante. Dacă instanța acceptă asta, îi va da o pedeapsă mai mică. Asta mă frământă și pe mine.

Toți aveam o stare ciudată. Cu o zi înainte, Miron Cozma, autorul tuturor mineriadelor și unul dintre autorii morali ai uciderii celor doi tineri, fusese pus în libertate, considerându-se că nu reprezenta un pericol public. Nu va trece mult și se va dovedi contrariul.*

Pe data de 7 iulie, când se fixase pronunțarea, la tribunal era lume foarte puțină. M-am mirat. O ziaristă tânără a venit la noi și ne-a spus că pronunțarea sentinței tocmai se amânase pentru data de 10 iulie. Am constatat că „știrea" era adevărată, dar eram curioși de ce se amânase. Atunci a apărut avocatul nostru și, vizibil iritat, ne-a explicat:

— Sentința asta nu se dă așa ușor! Completul trebuie să studieze bine dosarul... S-au închis într-o cameră, ca să nu-i deranjeze nimeni. Și câtă dreptate vor împărți... rămâne de văzut!

În sfârșit, la data pronunțării sentinței, curtea Tribunalului Militar era, ca de obicei, plină de oameni, mulți ziariști și operatori cu camere de luat vederi, de la fel de fel de televiziuni, dar și multă lume dornică și curioasă să afle verdictul final.

Pe hol, cei doi inculpați fumau, cu fețe întunecate și preocupate. Avocatul lor ne-a salutat în treacăt, încruntat. Un soldat a ieșit pe hol și ne-a invitat în sala de ședință, care era aproape goală, dar avea să se umple imediat până la refuz, încât aerul a devenit irespirabil din pricina căldurii și poate și a emoțiilor noastre.

Completul de judecată era compus din aceiași magistrați militari: președinte – colonelul Ștefan Pistol, judecător – locotenentul Liviu Pârvu. Cât au durat motivele

---

* În ianuarie și februarie 1999, minerii conduși de Miron Cozma au încercat din nou să ajungă la București. Au fost opriți de forțele de ordine după ciocniri violente în localitățile Costești și Stoenești (n.ed.).

expuse de colonelul Pistol și concluziile trase de judecători, toată lumea din sală a stat în picioare. Gabor își ținea pumnii strânși, sprijinindu-se în masă și așteptând verdictul, în timp ce Constantin Marian stătea lângă avocat în poziție de drepți.

Pentru a nu vă plictisi, am să redau finalului sentinței nr. 116/10.07.1998, ca să tragem concluziile împreună.

TRIBUNALUL

În numele legii: HOTĂRĂȘTE

I. În temeiul art. 174 al. 1 C. pen., raportat la art. 176 lit. b, cu aplicarea art. 73 lit. b C. pen. și cu referire la art. 76 al. 2 C. pen., condamnă pe inculpatul maior Gabor Vasile Dorel (fiul lui... și al...), născut la 25-XII-1960 în Tg.-Mureș, jud. Mureș, cetățean român, ofițer activ în cadrul SPP, necăsătorit, fără copii, fără antecedente penale, la 8 (opt) ani de închisoare, pentru infracțiunea de omor deosebit de grav (adăugându-se un art. pentru faptă „cu intenție indirectă") conform rechizitoriului.

II. În baza art. 11 pct. 2 lit. a, combinat cu art. 10 lit. d Cod Penal, achită pe incupatul maior Constantin Marian [i se dă adresa – n.a.], pentru infracțiunea de favorizare a infractorului, prevăzut de art. 264 Cod Penal.

Îl condamnă pe inculpatul maior Constantin Marian la 6 (șase) luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de fals intelectual și 6 (șase) luni închisoare, pentru săvârșirea infracțiunii de uz de fals.

Momentul cel mai greu a fost când s-au anunțat daunele morale și materiale acordate celor două familii, a căror sumă nu are rost să o comentăm din două motive: nu au fost date niciodată, iar pentru noi nu contau, deoarece viața unui om nu are preț. La sfârșit s-a anunțat că sentințele pot fi atacate cu recurs, în termen de zece zile, la Curtea Militară de Apel.

Iată câteva din declarațiile noastre date presei după verdict și apărute a doua zi în ziare.

Avocatul Mustață: „Aveam convingerea că inculpatul Gabor va primi o pedeapsă de cel puțin 15 ani, din 25 cât prevede legea, dar instanța a ținut cont de circumstanțele atenuante și a hotărât să primească opt ani, cu doar un an peste omorul din culpă. Vom face recurs la Curtea de Apel".

Eu am declarat: „Este trist să constați că justiția noastră, care încă are concepte comuniste, a tras linie peste mineriada din 25 septembrie 1991, când au murit doi tineri nevinovați, uciși de un ofițer SPP, și când un tânăr jandarm a fost ucis de mineri. Criminalul Gabor a primit opt ani de închisoare pentru două crime! Pe maiorul SPP Constantin Marian, aproape achitat, îl considerăm vinovat de favorizarea infractorului".

Soția mea, Luciana Maria Frumușanu, a spus: „Legile nu sunt pentru oamenii obișnuiți, deoarece justiția noastră consideră că noi, victimele, trebuie să pătimim în continuare, iar adevărații vinovați morali sau faptici să fie în libertate. Deși nu mai sperăm mare lucru, vom lupta până la capăt."

Viorel Crăiniceanu: „Nici acum nu-mi vine să cred că a primit atât de puțin pentru două crime. De când Aurica a fost omorâtă, mă chinuiesc să-mi cresc copiii, iar criminalul este liber și este în continuare angajat la SPP".

În timp ce presa se îngrămădea peste noi și avocați, l-am văzut pe Gabor trecând valvârtej, cu o față roșie-vineție și vorbind la telefonul mobil. A spus tare de am auzit și noi: „Ăștia m-au condamnat!" Apoi a ieșit grăbit în stradă.

Așa s-a terminat ultima zi de proces la Tribunalul Militar. Am plecat spre casă în tăcere. Aveam totuși o oarecare satisfacție: vinovatul fusese condamnat. Habar n-aveam ce furtună avea să se abată asupra acestui dosar și a noastră.

6. Răbdare, răbdare, răbdare...

În acest capitol veți constata singuri, dragi cititori, cât de greu este drumul spre adevăr, cu o justiție slabă, supusă influențelor politice. Această justiție împreună cu politicieni și instituții precum SPP și SRI vor face un zid în jurul condamnatului pentru omor deosebit de grav. Între octombrie 1998 și ianuarie 2001, soarta acestui dosar se va afla sub semnul politicului. Se dorea amânarea lui până după alegerile care urmau. Ne vom plimba de la Curtea Militară de Apel la Curtea Constituțională, la Curtea Supremă și din nou la Parchetul Militar Teritorial, cu cereri și soluții, cu insulte și jigniri sau amenințări directe, demne de justiția comunistă a anilor '50. Drumul acestui dosar reprezintă oglinda unei justiții care încearcă să devină cu adevărat independentă, dar încă nu reușește.

În termenul de zece zile de la pronunțarea sentinței, și noi, părțile civile, și inculpatul, Gabor Dorel Vasile, am făcut recurs. Spre surprinderea tuturor, reprezentantul Parchetului Militar, procurorul de ședință la ultimul termen, în persoana colonelului Silviu Boeru, nu a făcut apel, cu toate că ceruse pedeapsa maximă, de 25 ani.

Procurorul ne-a explicat că el fusese delegat de la Secția Parchetelor și nu ar fi intrat în obligația lui să facă apel. Această acțiune cădea, chipurile, în sarcina celor care întocmiseră rechizitoriul. Avocatul nostru era însă de părere că aceasta era o manevră menită să ușureze demersul inculpatului și al Curții Militare de Apel în desfășurarea procesului și a verdictului final.

În apelul său, inculpatul Gabor și-a reafirmat nevinovăția, spunând că totul era o înscenare, iar noi, părțile civile, am specificat clar că vinovăția inculpatului era fără putință de tăgadă și că, fiind vorba despre un militar

condamnat la numai opt ani de închisoare pentru comiterea a două omoruri deosebit de grave, solicitam o condamnare mult mai drastică din partea judecătorilor.

Cum credeți că a început procesul la Curtea de Apel? Bineînțeles, cu o amânare. Inculpatul s-a prezentat fără avocat, cerând un alt termen ca să-și găsească unul. La termenul următor, a reieșit că avocatul lui, fiind proaspăt angajat, nu avusese suficient timp să studieze dosarul. Cu toate că procedura penală nu dădea dreptul la amânare decât o singură dată pentru lipsă de apărare, speța s-a amânat din nou.

Se apropia vertiginos anul electoral 1999, când Ion Iliescu își va depune din nou candidatura la președinția României.

Președintele Curții Militare de Apel era, la data procesului, generalul Cornel Bădoiu, uns în această înaltă funcție de către Ion Iliescu, al cărui apropiat era încă de la alegerile din Duminica Orbului, 20 mai 1990. Președintele completului de judecată era un maior, tânăr magistrat, pe nume Eduard Popa, slab și la propriu, și la figurat. Avea comportamentul ezitant al omului dirijat. Vorbea foarte încet, aproape șoptit, lent, privind adesea în gol. Judecătorul care îl seconda, în schimb, avea gradul de colonel și, din când în când, se apleca spre el și îi șoptea câte ceva.

Dar să intrăm în sală, să vedem ce s-a întâmplat în ziua de 12 noiembrie 1998. Sala, mai mult lungă decât lată, cu bănci pe stânga și pe dreapta și un culoar pe mijloc, era neîncăpătoare. În capăt se aflau, în stânga, biroul procurorului, la mijloc, masa completului de judecată, iar în dreapta, mica măsuță a grefierului. Inculpații erau deja înăuntru, iar presa se întreba ce căuta avocatul Antonie Iorgovan alături de fostul avocat Ciobotaru, în primul rând, la masa avocaților.

Răspunsul a venit repede. Grefierul a făcut prezența și, când a ajuns la inculpatul Gabor Dorel Vasile, a adăugat: „Asistat de domnul avocat Antonie Iorgovan și de domnul avocat Ciobotaru".

Așadar, inculpatul venise cu „întăriri", iar Antonie Iorgovan* nu era fitecine, ci așa-numitul părinte al Constituției, unul dintre oamenii de încredere ai lui Ion Iliescu. Toată lumea se întreba ce căuta el la proces de vreme ce specialitatea lui era dreptul administrativ, și nu dreptul penal. Vom primi răspunsul curând.

Toată această manevră a inculpatului Gabor a fost bine ticluită: întâi spusese că nu mai avea apărător, apoi că angajează unul nou care avea nevoie de timp să studieze dosarul, pentru ca, până la urmă, să se prezinte în instanță cu doi avocați: și cu cel vechi, și cu cel nou...

Încă de la început, ambii avocați s-au repezit să ceară fel de fel de probe deja respinse pe parcursul procesului. Printre acestea se aflau efectuarea unei noi expertize balistice complexe pentru a se vedea dacă proiectilele invocate (cartușe reactive de semnalizare de calibrul 26 mm) ar fi putut străpunge un corp uman și un test ADN pentru a stabili prezența de urme biologice pe proiectilele extrase din corpul victimelor. La această din urmă cerere, avocatul Ciobotaru a adăugat, cu obrăznicie: „Suntem convinși că proiectilele în litigiu nu s-au aflat niciodată în corpul victimelor!"

Reprezentantul Parchetului Militar, procurorul colonel Geangu, cât și avocatul nostru au cerut respingerea acestor probe deja lămurite de rapoartele balistice și criminalistice ale căror precizie și corectitudine fuseseră demonstrate.

---

* Antonie Iorgovan (1948–2007), jurist și senator PSD. A condus, în calitate de președinte, Comisia de redactare a proiectului de Constituție a României din 1992. Coautor al revizuirii Constituției din 2003 (n.ed.).

Nu am să-l vorbesc de rău pe avocatul Antonie Iorgovan, deoarece s-a dus dintre noi, dar am să redau câteva fraze edificatoare din discursul lui. Avea o figură de om pus pe harță.

Iată cum și-a început pledoaria avocățească:

— Din puținul timp pe care l-am avut la dispoziție pentru studierea acestui dosar, am constatat că procesul în sine are la bază un dosar fals, destinat imaginii în presă și show-ului politic!

— Domnule președinte, vă rog să-i impuneți domnului avocat să se refere strict la dosarul cauzei și la cererile respective! a intervenit avocatul nostru.

Președintele completului de judecată a rămas impasibil. Antonie Iorgovan a continuat:

— Am să răspund domnului avocat și instanței că maiorul Gabor Dorel Vasile nu poate fi condamnat fiindcă așa vor avocatul Mustață și Partidul Alianța Civică!*

După această introducere, Antonie Iorgovan a susținut cererea colegului său privind efectuarea unei noi expertize balistice de către specialiști din armată. Avocatul nostru nu a solicitat nimic, susținând că probele privind condamnarea inculpatului erau concludente și că, fiind vorba de două crime încadrate juridic ca omor deosebit de grav, era îndreptățită o condamnare de minimum 15 ani.

Următorul termen a fost 18 noiembrie 1998, când se va stabili ce probe din cereri vor fi acceptate.

Cu două zile înainte, m-am întâlnit întâmplător cu un fost prieten care fusese cândva procuror, iar acum era avocat. Ne-am bucurat amândoi să ne revedem după

---

* Alianța Civică este o organizație nonguvernamentală creată în 1990. În perioada 1990–1996 a avut un rol important în democratizarea societății românești. În 1991, o parte dintre membrii Alianței Civice au constituit Partidul Alianța Civică. În 1998, PAC s-a unit cu PNL (n.ed.).

atâția ani. El era la curent cu procesul nostru, din presă. Mi-a spus ceva ce m-a pus pe gânduri:

— Fănică, la Curtea de Apel se poate întâmpla orice, pentru că președinte este generalul Bădoiu, prieten cu Iliescu și cu Iorgovan, iar judecătorul ăsta, Popa Eduard, e foarte slab. Bădoiu vrea să se înscrie în PDSR (partidul lui Ion Iliescu) și să intre în politică, iar soția lui Iorgovan este judecător la Curtea Supremă. Aveți mare grijă!

Într-adevăr, generalul Bădoiu va ajunge parlamentar PDSR(PSD). La fel ca și avocatul Iorgovan...

La termenul stabilit, după intrarea completului de judecată și constatarea prezenței părților, iar i s-a dat cuvântul avocatului Antonie Iorgovan, care s-a ridicat imediat, adresându-se completului:

— Domnule președinte, procesul inculpatului Gabor Dorel Vasile este o monstruoasă înscenare! Este, dacă vreți, cel mai josnic și mai murdar proces!

Avocat Ion Mustață s-a ridicat brusc:

— Vă rog să-i spuneți domnului avocat să treacă la fondul problemei! Gabor este judecat în urma unui rechizitoriu care conține probe indubitabile privind vinovăția sa.

Iorgovan a continuat însă pe ton și mai vehement:

— Acest proces este o farsă politică, prin care s-a vizat căderea regimului Iliescu, iar presa a amplificat aceasta prin fel de fel de articole, creând o presiune de neimaginat!

În tot acest timp, judecătorul Eduard Popa nu a intervenit deloc. Avocatul Iorgovan s-a uitat spre noi spunând:

— Să se termine odată cu acești oameni ai străzii și cu presiunile lor asupra instanțelor!

La auzul acestor vorbe, am sărit ca un resort:

— Aperi un criminal care ni i-a ucis pe cei dragi și ne faci oameni ai străzii? Ne mândrim, atunci, că suntem „oameni ai străzii"! Poate că Ion Iliescu are nevoie și de votul nostru!

M-am așezat, fără ca judecătorul să zică ceva.

Se vedea limpede că Iorgovan fusese angajat politic pentru a face presiuni cât mai mari, deoarece a continuat în același stil de mahala:

— Pot spune, observând evoluția dosarului, că părțile civile și Tribunalul Militar au fost influențate de Parchet și de presă, iar procurorul Surdescu Gheorghe, prin întocmirea rechizitoriului, s-a dovedit a fi impotent profesional și mai bine s-ar duce el la pușcărie!

În urma acestor lături verbale, avocatul nostru s-a ridicat, adresându-se președintelui pe un ton dur:

— Domnule președinte, dacă nu întrerupeți această hemoragie verbală fără sens, eu părăsesc sala!

Ce credeți că i-a răspuns judecătorul Eduard Popa?

— Vă rog să luați loc și să nu-l mai întrerupeți pe domnul avocat, dar dumneavoastră faceți cum doriți!

Domnul avocat Mustață s-a ridicat, și-a luat haina și geanta, spunând apăsat:

— Eu nu mai stau să asist la un asemenea circ pe care dumneavoastră îl acceptați! Vă rog să mă scuzați.

Trecând pe lângă noi, ne-a spus în șoaptă:

— Voi rămâneți aici să vedeți ce se mai întâmplă.

Apoi a părăsit sala.

Președintele completului de judecată i-a dat din nou cuvântul „constituționalului" Iorgovan, care, ceva mai temperat, și-a reluat discursul:

— Domnule președinte, stau și mă întreb: ce câștigă, oare, părțile civile prin condamnarea lui Gabor, din cauza căreia SPP va avea mari prejudicii?

În clipa următoare, soția mea, Lucica, s-a ridicat și aproape a strigat, albă la față, și parcă amețită:

— Vă rog să-l opriți pe acest avocat care...

— Doamnă, vă rog să vă așezați! Nu vi s-a dat cuvântul, a cerut președintele Popa.

— Asta este realitatea, doamnă! a răspuns Iorgovan.

— Să dea Dumnezeu să nu treci prin ceea ce am trecut noi! i-a răspuns soția mea, prăbușindu-se pe scaun.

Viorel Crăiniceanu a ajutat-o să părăsească sala, ducând-o afară să-și revină. Chiar atunci s-a anunțat o pauză de 30 de minute. Am ieșit imediat și am văzut că soția mea și Viorel Crăiniceanu ședeau pe o bancă. Ea își revenise cât de cât, iar o tânără ziaristă îi frecționa mâinile și stătea cu ea de vorbă.

Foarte hotărât, m-am reîntors în sală și, păstrându-mi calmul, m-am îndreptat spre scaunul pe care stătea aproape tolănit Antonie Iorgovan, înconjurat de câțiva ziariști, plus Gabor, celălalt avocat și câțiva SPP-iști. Mă apropiam de el cu mâinile la spate, ca să nu am vreo reacție violentă. Aveam senzația de calm, dar cred că eram iritat la maximum, fiindcă simțeam un tremurat nervos și îmi înghețaseră mâinile. Nu-mi găseam cuvintele, dar, când am ajuns în dreptul lui, m-am aplecat puțin și i-am spus răspicat:

— Domnule, ascultă-mă cu atenție! Te rog să le comunici lui Ion Iliescu și găștii lui de comuniști, că noi, „oamenii străzii", cum ne-ai numit, vom lupta până la capăt pentru aflarea adevărului despre moartea băiatului nostru și a unei mame cu doi copii! Sper să înțelegi mesajul nostru!

Se uita la mine cu ochii mijiți a mirare, necrezând probabil că îndrăznesc să-i vorbesc așa, direct. Dregându-și vocea, m-a întrebat:

— Ce meserie ai dumneata?

Aproape că-i întorsesem spatele. M-am întors spre el și i-am răspuns imediat pe un ton sec:

— Sunt tăietor de lemne! Ești mulțumit?

Am plecat repede, lăsându-l fără grai.

La scurt timp, am intrat cu toții în sală. Din nou, i s-a dat cuvântul avocatului Iorgovan, care a invocat o

excepţie de neconstituţionalitate faţă de articolul 63 din Codul de procedură penală. Acest articol prevedea că „aprecierea fiecărei probe se face de către organele de anchetă penală şi de instanţa de judecată potrivit convingerii lor, dar, până la o sentinţă finală, orice persoană este considerată nevinovată".

Cu o voce tunătoare, pentru a impresiona sala, şi, mai ales, instanţa, avocatul a decretat:

— Pentru ofiţerul Gabor acest drept a fost încălcat prin publicarea cărţii procurorului de caz, Surdescu Gheorghe, din care a reieşit că acesta este vinovat de moartea celor două victime, înainte de a se fi dat o sentinţă finală!

Şi Antonie Iorgovan a sesizat Curtea Constituţională, unde, cum bine ştia, se dădeau termene de şase-şapte luni până la anunţarea unei soluţii! Şi mai ştia şi că va pierde în faţa CCR, dar rolul acestei diversiuni era de a amâna procesul la un termen cât mai îndepărtat, până după alegeri.

În urma excepţiei de neconstituţionalitate născocite de avocatul Iorgovan, sfătuit de avocatul nostru, am formulat o cerere către preşedintele Curţii Constituţionale, judecătorul Mihai Lucian, pe care îl rugam să ne acorde un termen mai scurt, ţinând cont că această cauză trena de opt ani.

Spre surprinderea noastră şi deziluzia lui Iorgovan, am primit un termen de numai trei luni, adică pe data de 6 martie 1999. Nu bănuiam ce surpriză ne pregătea la acea dată inculpatul Gabor, dirijat „constituţional" şi chiar legal de către acelaşi avocat...

Pentru noi, trecerea în noul an a fost, poate, cea mai grea de la începerea procesului. Anul 1998 fusese plin de evenimente: condamnarea asasinului Gabor la opt ani de închisoare, recursul la Curtea Militară de Apel, „circul" avocăţesc al lui Antonie Iorgovan, tergiversarea procesului cu încă trei luni... Intram în noul an, 1999, care va fi,

la rândul lui, marcat de incertitudini politice, sociale și de justiție. Încă de la începutul anului, țara va fi din nou zdruncinată de încă două mineriade: a cincea, la 20 ianuarie, și a șasea, la 15 februarie.

La prima, care a avut loc la Costești, „rebelul huilei", Miron Cozma, și-a bătut joc de forțele de ordine, luând ostatici și lăsând în urmă răniți, fugărind jandarmi prin pădure și batjocorindu-i, obligându-i să strige în cor „Cozma, Cozma!". După spargerea barajului format din jandarmi și polițiști, coloana minerească s-a îndreptat spre Râmnicu Vâlcea, unde Miron Cozma l-a altoit minerește cu un pumn pe prefectul Nicolae Curcăneanu, după care l-a ajutat să fugă din zona de conflict ca să nu fie bătut sau chiar ucis de minerii dezlănțuiți.

La 22 ianuarie, președintele Emil Constantinescu a decretat stare de urgență începând cu ora 14, fapt ce a determinat guvernul condus de țărănistul Radu Vasile să deschidă negocieri cu liderii sindicatelor miniere la mânăstirea Cozia.

În țară se simțea o stare de tensiune și incertitudine. La data de 15 februarie 1999, Curtea Supremă de Justiție l-a condamnat pe Miron Cozma, artizanul mineriadelor, la 18 ani de închisoare pentru „instigare la subminarea puterii de stat", privind evenimentele de la București, din 25 septembrie 1991. Nu a fost însă arestat.

De aceea, la nici o lună, pe 16 februarie, ortacii conduși de Cozma s-au îmbarcat în 40-50 de autobuze, vrând ca, prin Craiova, să ajungă la București. A doua zi, forțele de ordine conduse de generalul Anghel Andreescu i-au oprit pe mineri în comuna Stoenești, reușind, după aproximativ două ore de confruntări, să-i împrăștie pe câmp. Această manevră s-a soldat cu mulți răniți de ambele părți și mașini avariate.

Evenimentele au fost urmărite cu multă atenție de către presa românească și internațională, precum și de

televiziuni. Când s-a anunțat, în sfârșit, că Luceafărul huilei fusese arestat împreună cu tovarăși de-ai lui, abia atunci am știut că mineriada a șasea era și ultima.

La data de 4 martie 1999, ne-am prezentat la Curtea Constituțională, unde eram programați pentru judecarea cererii de neconstituționalitate formulate de inculpat, privind cartea *Dubla crimă din Piața Victoriei* scrisă de procurorul Gheorghe Surdescu.

Ei bine, după intrarea completului, care venise special pentru judecarea acelei cereri, am constatat că diversiunea Iorgovan continua. Inculpatul Gabor venise singur și a cerut cu nonșalanță un nou termen, fiindcă nu avusese timp să-și angajeze avocat! Curtea a acceptat amânarea pentru data de 23 martie, neștiind probabil că inculpatul, sprijinit politic și instituțional, avea declarați doi avocați, nu unul!

Ședința din 23 martie a durat circa 15 minute. Completul format din nouă judecători și condus de președintele Curții, Mihai Lucian, a respins cererea de excepție ridicată de avocatul Iorgovan. Mai mult, la baza acelei soluții a stat și un referat al Guvernului României, care arăta că nu exista nici un motiv temeinic pentru acceptarea cererii.

La aflarea verdictului, chiar în fața completului, Iorgovan a răbufnit cu tupeul caracteristic: „Probabil că guvernul care v-a trimis acest răspuns ne consideră tâmpiți! În acest caz, eu nu mai am ce căuta în acest proces!"

Pe moment, am respirat ușurați la auzul acelei vești. Eram mulțumiți că nu trebuia să-l mai vedem și să-l ascultăm pe cel care încercase de atâtea ori să ne intimideze. Dar se trecea doar într-o altă fază a presiunilor.

Au trecut încă trei săptămâni până când să ajungă dosarul la instanța Curții Militare de Apel care trebuia să se pronunțe asupra recursurilor formulate de părți.

Sunt convins că foarte multe acțiuni petrecute pe parcursul acestui lung proces îi pot plictisi și chiar indigna pe cititori, dar, din solidaritate cu cei pățiți și pentru a-i preveni pe cei care n-au trăit capcanele unui asemenea proces, am datoria să arăt opiniei publice cât de greoi sunt pașii justiției noastre, câte posibilități de tergiversare există, fie ele și legale, și câte presiuni procedurale și politice se pot exercita asupra instanțelor de judecată atunci când este vorba despre aflarea unui adevăr incomod.

În această perioadă s-au întâmplat mai multe evenimente pe care trebuie să le amintesc, deoarece termenul s-a amânat din nou, pentru 13 mai 1999.

La o emisiune de maximă audiență, a unui post de televiziune numit OTV*, a apărut, alături de avocatul său, Antonie Iorgovan, chiar inculpatul, Gabor, care se plângea cum era el acuzat pe nedrept, cum totul era o înscenare a Parchetului Militar, dar cum spera să se dea o soluție dreaptă. Avocatul Iorgovan îi ținea isonul, afirmând că, de fapt, clientul său era nevinovat și că acest dosar era un exemplu de „greșeală judiciară", pe care o va studia cu studenții săi de la Facultatea de Drept.

În timpul emisiunii, a sunat un oarecare Smatoc Ion, fost colonel, în vârstă de aproape 75 de ani. Telespectatorul s-a declarat impresionat de situația militarului Gabor, căruia i-ar fi fost lezată onoarea de ofițer. Acel fost specialist în muniție chimică, era de părere că cei doi tineri fuseseră uciși cu muniție reactivă de calibrul 14 mm, de tip Gyrojet, de fabricație americană(!). El a încheiat oferindu-se să fie martor în proces!

La noi acasă deja telefonul suna încontinuu, iar unii dintre cei care sunau se temeau că procesul va lua o altă turnură!

---

* OTV – post de televiziune controversat, înființat de jurnalistul Dan Diaconescu, condamnat în 2015 la cinci ani și șase luni de închisoare pentru șantaj (n.ed.).

Pe 13 mai, ședința de la Curtea de Apel s-a amânat din nou. Avocatul inculpatului Gabor s-a dovedit a fi tot Antonie Iorgovan. El înaintase instanței un „studiu aprofundat" privind o nouă expertiză balistică, cerând să fie analizat cu atenție pentru ca, citez: „Instanța să fie cu inima împăcată atunci când va da verdictul!" De asemenea, avocații inculpatului au mai făcut câteva cereri: să fie audiat expertul criminalist căpitanul Marinache Gheorghe, din cadrul IGP, cel care asistase la scoaterea ajutajelor cartușelor de calibrul 26 mm din victime; să se întocmească o adresă către IML prin care să se specifice dacă, după opt ani, se mai puteau lua probe biologice de pe ajutajele cartușelor aflate la dosar; să fie chemat ca martor în instanță „specialistul" Smatoc Ion! (cel de la OTV) și să se disjungă dosarul privitor la inculpatul Constantin Marian, deoarece faptele sale de favorizare a infractorului și uz de fals ar fi fost prescrise.

Pentru a fi studiate toate aceste cereri ale inculpatului, s-a fixat un nou termen, 23 iunie 1999, când vom afla direct în instanță ce s-a aprobat și ce nu. Obervam, exasperați, ca și dumneavoastră, cititorii, că se încercau fel de fel de tertipuri pentru a prelungi agonia acestui dosar, până spre anul electoral 2000.

La data respectivă, instanța a hotărât că faptele imputate inculpatului maior SPP Constantin Marian au fost prescrise și, în consecință, a fost admis apelul inculpatului. Instanța a constatat că procesul intentat acestuia a încetat, iar el a fost achitat. De aceea s-a acceptat și disjungerea dosarelor.

În viziunea avocatului nostru, prin achitarea lui Marian nu se mai putea dovedi de unde procurase Gabor cartușele de semnalizare de calibrul 26 mm și de ce, după mineriada din 25 septembrie 1991, se organizaseră trageri în poligon cu același tip de muniție.

Dar totul era regizat, după cum se va vedea. Justiția era dirijată politic și bâjbâia ametită spre o independență foarte îndepărtată...

În ziua aceea am crezut că mai era un dram de speranță, când completul a anunțat că respinge cererea către IML, deoarece la dosarul cauzei exista deja o adresă care explica de ce, după atâția ani, expertiza nu mai putea fi făcută.

Circul lui Iorgovan avea să continue. A fost acceptat și chemat ca martor colonelul în rezervă de la OTV, Smatoc Ion, cel care deplânsese la televizor soarta ofițerului Gabor Dorel Vasile. Așa am văzut intrând în sala de ședință un domn înalt, cu părul alb, cu fața suptă, ca la 75 de ani, care, după ce a predat buletinul, a început să-și expună punctul de vedere, cu o voce tremurândă și nesigură.

Nici nu începuse bine să vorbească și apărătorul nostru l-a contestat vehement spunând că nu avea niciun drept legal de a depune mărturie într-un proces în care nu era implicat în nici un fel și nu avea nici autorizație de expert. Președintele completului de judecată, Eduard Popa, i-a cerut avocatului să se calmeze, dar acesta a părăsit sala profund indignat, spunând că se va întoarce după ce martorul termina aberanta sa depoziție.

Deși iritat de dialogul cu apărătorul nostru, judecătorul l-a întrebat pe martorul Smatoc dacă avea vreo dovadă sau o autorizație de expert în balistică, arme și muniții. Smatoc a bâiguit ceva, că el a lucrat în porturile Brăila și Galați ca specialist în muniții navale! Și și-a repetat teoria expusă la OTV.

Concluzia noastră a fost că fusese adus ca martor „pentru a influența instanța în legătură cu calibrul cartușelor reactive contrar celor afirmate și constatate de toate comisiile de expertiză balistică și criminalistică". Acest pasaj l-am spus chiar eu în fața instanței, în locul avoca-

tului nostru. Oricum, completul de judecată nu a luat în considerare depoziția acelui martor excentric.

A fost chemat cel de-al doilea martor, expertul criminalist, căpitanul Marinache Gheorghe, un bărbat cu figură impenetrabilă, serios și fără nici un fel de zâmbet sau mimică. Audierea lui a fost scurtă și precisă. Cum participase la autopsierea celor două cadavre, el trebuia doar să precizeze dacă proiectilele anexate la dosar erau cele extrase din victime. Căpitanul Marinache a subliniat că la dosar se aflau și două planșe foto făcute în momentul măsurării celor două ajutaje extrase din corpul victimelor. Uitându-se și studiind cu atenție cele două proiectile, a răspuns scurt:

— Domnule președinte, cele două ajutaje sunt identice cu cele care au fost extrase din corpurile celor doi decedați.

În urma audierii acestui martor, teoria martorului adus de Iorgovan a fost definitiv compromisă. Concluzia instanței a fost clară: cele două ajutaje extrase din victime aparțineau cartușelor reactive de semnalizare de calibrul 26 mm, trase cu pistolul de semnalizare de calibrul 26 mm.

Se apropia vacanța judecătorească. Instanța de judecată a stabilit ca termenul de fond să fie la data de 15 septembrie 1999, urmând ca sentința să fie dată la data de 29 septembrie 1999.

Vara a trecut greu, tare greu. După atâtea și atâtea amânări, speram ca adevărul și dreptatea să învingă. Poate că acest crez ne-a întărit și ne-a dat speranță, cu toate că semnalele erau cam sumbre, după cum se desfășurase procesul la Curtea Militară de Apel, cu amânări nejustificate, cu influențe politice sau instituționale, cu trimiterea dosarului la Curtea Constituțională, cu insulte și jigniri etc.

Dar să pătrundem în sala de judecată, pe 15 septembrie. Sala era plină ochi de ziariști. Urma dezbaterea finală, cu declarații ale tuturor părților, precum și cu pledoaria procurorului de ședință.

Primul care a fost desemnat să ia cuvântul a fost apărătorul inculpatului Gabor, avocatul Gheorghe Ciobotaru. Nici n-a început bine că a și cerut, din nou, efectuarea unei expertize balistice „complexe", fizico-chimice și biologice. Cererea a fost respinsă pe loc. Speranțele noastre renășteau. Judecătorul Eduard Popa, șeful completului de judecată, a acordat părților ultimul cuvânt.

În această situație, avocatul inculpatului și-a descris clientul ca pe un „ofițer-model".

Apoi a început să-i atace în cascadă, cu un ton acid și brutal, pe procurorii care instrumentaseră dosarul de urmărire penală și a încheiat declarând că Gabor „nu este vinovat, deoarece nu sunt probe concludente care să dovedească vinovăția sa".

A urmat ofițerul SPP Gabor Dorel Vasile, care a continuat în aceeași notă critică la adresa procurorilor. Declarația lui a fost scurtă, iar la final a spus: „Sunt cu conștiința împăcată în legătură cu moartea celor doi tineri. Sunt nevinovat!" Apoi s-a așezat. Așadar el nu era „cu conștiința curată", dar era cu „cu conștiința împăcată", deși trăsese în trecători nevinovați pe 25 septembrie 1991. Nici un regret, nici o urmă de remușcare nu se citeau pe fața lui.

Ion Mustață, apărătorul nostru, avea un alt proces la aceeași oră, lucru pe care l-am anunțat completului de judecată. Judecătorul m-a invitat să rostesc eu concluziile noastre.

M-am ridicat senin și fără emoții: „Domnule președinte, constatăm că nici acum, în al doisprezecelea ceas, inculpatul nu a adus nimic nou în apărarea sa. O apărare

nu se face cu alibiuri, cu încercarea disperată de a schimba calibrul cartușelor pe care le-a tras în victime, cu martori ciudați sau cu creierele spălate, cu filmări ilegale în timpul procesului sau cu intervenții care depășesc bunulsimț și deontologia unui avocat profesionist. Consider că toate probele administrate și toate expertizele criminalistice și balistice aflate la dosarul cauzei dovedesc fără dubii vinovăția pentru omor deosebit de grav a inculpatului, Gabor Dorel Vasile, și vă rog să acceptați recursul nostru și să-l condamnați la o pedeapsă mai mare de opt ani pentru cele două crime comise".

Abia la final am simțit că transpirasem puțin.

A urmat soția mea. S-a ridicat și, cu o voce hotărâtă, dar puțin tremurândă, s-a adresat instanței: „În toți acești ani am trecut prin momente grele și groaznice, pentru că, după moartea prin ucidere a unicului meu fiu, Andrei, a început să se deruleze acest proces interminabil, cu un criminal dovedit și cu o instituție, SPP, care îl protejează arzând documente! Numai un părinte poate să înțeleagă suferința pricinuită de pierderea unui copil! Nu am cerut bani și nici nu vreau să mi se dea! Vreau doar ca asasinul Gabor să fie judecat și condamnat așa cum se cuvine!"

După ce s-a așezat, fremăta de furie. Am mângâiat-o pe mâini. Erau ca de gheață. I-am șoptit: „Hai liniștește-te, te rog, că toate s-au terminat!"

Uitându-mă spre banca unde se afla Gabor, l-am văzut ștergându-se de transpirație cu o batistă. Avocatul Ciobotaru stătea abătut, cu cotul pe genunchi, și își sprijinea capul cu o mână la falcă.

În momentele grele ale procesului, obișnuiam să mă uit spre ei nu pentru a-i sfida, ci pentru a le dovedi că nu eram învinși, că nu ne era frică și că ne duceam crucea cu demnitate, indiferent care ar fi fost soluția!

Președintele de complet i-a dat cuvântul lui Viorel Crăiniceanu, care, cu privirea pierdută, dar aspră, a început: „Onorată instanță, de opt ani, de când soția mea, Aurica, a fost ucisă, îmi cresc singur cei doi copii. Gabor este încă liber și este încă salariat. Eu mă chinuiesc cu viața și cu șomajul! Îl consider vinovat pe Gabor Dorel Vasile, conform rechizitoriului Parchetului Militar și conform condamnării la opt ani de către Tribunalul Militar Teritorial, și vă rog să admiteți apelul formulat de noi".

O depoziție scurtă, clară și la obiect, fără completări inutile, fără „floricele avocățești", o depoziție finală care reprezenta și durerea, și nevoile vieții, și hotărârea lui de a vedea că se face dreptate pentru mama celor doi copii.

La final a avut cuvântul procurorul de ședință, colonelul magistrat Dan Geangu, care fusese prezent la aproape toate ședințele. Era un om cu experiență profesională și cunoștea bine dosarul penal.

După o pledoarie de circa o jumătate de oră, procurorul a cerut însă instanței de judecată să se mențină sentința dată de Tribunalul Militar Teritorial, la opt ani de închisoare cu executare. A încheiat cu următoarea frază: „Viețile a doi oameni tineri nu pot fi răscumpărate cu absolut nimic, când au fost uciși nevinovați! Dar cel puțin autorul celor două crime trebuie să fie pedepsit!" Apoi s-a așezat, obosit și gânditor.

Aceasta a fost ultima ședință. Până la data pronunțării sentinței, stabilită pe 29 septembrie, trebuia să mergem la mormântul lui Andrei, deoarece se apropia ziua de 25.

De la biserică am trecut întâi pe la cimitir și apoi pe la crucea din fața Guvernului României. Ne-am rugat pentru dreptate și pedepsirea celui vinovat. A fost o zi apăsătoare. Ajungând acasă, ne-am dat seama cât de pustiu era totul fără Andrei și fără cei dragi. În 1997, murise fratele meu, iar în 1998, tatăl soției mele și apoi

mama mea. Dar Dumnezeu ne-a dat tărie și parcă ne comunica din eter că lupta în justiție trebuia să continue.

Dar să „vizităm" ziua de 29 septembrie 1999, când se hotăra sentința în dosarul Frumușanu–Crăiniceanu! La Curtea Militară de Apel se afla multă presă curioasă și dornică să audă verdictul.

Cu două zile înainte, avocatul ne spusese că semnele nu erau bune: la conducerea Curții de Apel se făcuse o rocadă. Generalul Bădoiu ieșise la pensie, se înscrisese, ca și Antonie Iorgovan, în PDSR (în prezent PSD), și se pregătea de alegeri. În locul lui fusese numit șef al Curții colonelul Ștefan Pistol, cel care-l condamnase pe Gabor la opt ani de închisoare la Tribunalul Militar Teritorial. Se mai zvonea că, după acea sentință, judecătorul maior Eduard Popa avea să se retragă în avocatură. Dar, până atunci, să vedem ce s-a întâmplat în sala de judecată și cum a sunat hotărârea așteptată de atâta lume.

Nici nu am intrat bine în sală, că presa s-a adunat în jurul nostru, întrebându-ne: „Care credeți că va fi verdictul?" Răspunsul meu a fost scurt: „Sperăm într-o ședință dreaptă, prin care autorul celor două crime să fie condamnat! Mai sperăm ca intervențiile politice să nu fi influențat completul de judecată".

La ora 12, judecătorul Popa și-a făcut apariția în sală, lumea s-a ridicat în picioare și s-a dat citire verdictului. Curtea Militară de Apel, în numele legii, decidea că:

„Admite apelurile declarate de inculpatul maior Gabor Dorel Vasile și de partea responsabilă civilmente, Serviciul de Protecție și Pază împotriva sentinței nr. 116/10.07. 1998, pronunțată de Tribunalul Militar Teritorial București.

Desființează sentința în partea privitoare la acest inculpat.

În temeiul art. 11 pct. 2 lit. „a" C.p.p. rap. la art. 10 al. 1 lit. „c" C.p.p., ACHITĂ pe inculpatul maior Gabor

Dorel Vasile pentru infracțiunea de omor deosebit de grav.

RESPINGE acțiunile civile, exercitate de părțile civile, Frumușanu Ștefan, Frumușanu Luciana Maria și Crăiniceanu Viorel, împotriva inculpatului Gabor Vasile Dorel și părții responsabile civilmente, Serviciul de Protecție și Pază.

RESPINGE apelurile declarate de părțile civile, Frumușanu Ștefan, Frumușanu Luciana Maria și Crăiniceanu Viorel, împotriva aceleiași sentințe.

Obligă părțile apelante-părți civile, Frumușanu Ștefan, Frumușanu Luciana Maria și Crăiniceanu Viorel, la câte 200 000 de lei cheltuieli judiciare către stat.

Cu drept de recurs în zece zile de la pronunțare".

Aceasta era Decizia nr. 92/29 septembrie 1999 a Curții Militare de Apel, semnată de maiorul magistrat Eduard Popa – judecător și de locotenent-colonelul magistrat Petre Popescu – judecător. A fost citită aproape în șoaptă.

Magistrații au părăsit sala, lăsând publicul într-o stare de stupefacție. Gabor împreună cu avocatul său au ieșit în grabă. Sincer să fiu, eram pregătiți pentru o asemenea hotărâre, ținând seama de felul în care se desfășurase acest proces. În declarația făcută presei, l-am asemuit cu procesele anilor '50, când, fără probe și martori, printr-o simplă hotărâre, se călca peste cadavre și se condamnau oameni nevinovați, drept „dușmani ai poporului".

În cazul dosarului Frumușanu–Crăiniceanu, judecătorii nu mai ținuseră cont de probele administrate, desființând rechizitoriul Parchetului și, folosind des, în motivația hotărârii, cuvintele: *se poate ca*, *se poate să*, *este probabil că*, *s-ar părea că*, *s-ar părea*, se transformaseră în avocați ai inculpatului și ai instituției SPP.

Pot spune și astăzi, după trecerea a peste 20 de ani de la moartea lui Andrei, că, în sufletul și în conștiința

noastră, ofițerul SPP acuzat de cele două crime rămâne autorul lor, indiferent de verdictul final – dacă se va de vreodată!

Am mers mai departe, la Curtea Supremă de Justiție. Primii care au formulat recurs față de verdictul Curții Militare de Apel au fost procurorii Curții Militare, deoarece se invalidase sentința dată de Tribunalul Militar.

La instrumentarea acestui recurs au participat doi procurori magistrați, cu multă experiență, colonelul Mihai Levanovici Mihai și colonelul Dan Geangu, care a fost prezent la desfășurarea ședințelor de judecată până la sfârșit. Ei au susținut că rechizitoriul și probele administrate îl învinovățeau pe inculpat și au cerut menținerea pedepsei de opt ani de închisoare, dată în sentința Tribunalului Militar.

Fără a intra în esența motivelor de recurs ale celor doi procurori, voi menționa câteva idei care spun multe despre felul în care judecătorii Popa și Popescu dăduseră verdictul nedrept. În recurs se arăta că, pe parcursul celor 12 termene de judecată, cuprinse între 26.10.1998 și 15.09.1999, instanța de apel administrase diverse probe distanțate de obiectivul suprem al procesului penal: aflarea adevărului, plasând cercetarea judecătorească pe orbita justificării unei soluții, ce apărea dinainte calculată. Se spunea, de asemenea, că instanța căutase să ascundă distorsionarea, cu vădită intenție, a probelor spre a justifica achitarea inculpatului și că nu încercase să pătrundă esența lucrurilor, mulțumindu-se să afișeze o maliție-zitate suverană, ridicând ignoranța la rang de virtute, cu consecințe catastrofale pentru actul de justiție. Procurorii indicau și câteva piste de investigație trecute cu vederea de instanța de apel care, au scris ei, „ar fi trebuit să țină cont și de răspunsurile la următoarele întrebări: de ce a insistat inculpatul să demonstreze că a participat la o

misiune la care nu a participat (evacuarea prim-ministrului)?; de ce a insistat inculpatul să demonstreze că a tras cu muniție iritant-lacrimogenă de calibrul 12 mm, cu pușcă de vânătoare Browning, din moment ce nu a tras?; de ce a căutat inculpatul să demonstreze că proiectilele care au ucis victimele aveau calibrul 14 mm, și nu 26 mm, când din victime au fost extrase ajutaje de calibrul 26 mm?".

Concluziile recursului celor doi procurori erau următoarele: „Instanța de apel, admițând fără probe apărările inculpatului, nu a făcut decât ca, pornind de la premise false, să elaboreze, prin speculație, o stare de fapt total eronată, depărtată de adevărul obiectiv" și „instanța de apel, în judecarea cauzei, trebuia să țină cont de probe care demonstrau întregul complex al stării de fapt, așa încât i-ar fi permis să nu ajungă la eroare judiciară".

Recursul formulat de Parchetul Curții Militare de Apel către Curtea Supremă de Justiție reprezenta, de fapt, un „rechizitoriu" drastic al modului în care se desfășuraseră instanțele de judecată și al felului în care fuseseră redactate motivațiile din hotărârea de achitare.

La circa două zile după aflarea motivațiilor din hotărâre, am stabilit cu avocatul nostru câteva puncte de reper pentru întocmirea motivelor noastre de recurs, ca parte civilă și vătămată, către Curtea Supremă de Justiție.

Am lucrat intens la textul recursului. Apoi l-am depus la Curtea Supremă pe data de 10 ianuarie 2000. Eram tare curioși cum se va desfășura procesul mai departe, în plină campanie electorală, când toate partidele fierbeau, așteptând alegerile, iar un Iorgovan sau un Bădoiu reușiseră, prin toate tertipurile posibile, ca acest dosar, atât de incomod pentru unii, să ajungă la CSJ tocmai în acel an.

Pentru că dumneavoastră, cititorii, știți deja prin ce am trecut în cele două instanțe, la Tribunalul Militar și la Curtea de Apel, am să expun pe scurt ce capitole am

dezbătut în motivele de recurs, cu anumite concluzii clare pentru Curte:

În primul capitol, am explicat Curții că am avut parte de un proces inechitabil, aproape în totalitate. (Dumneavoastră, cititorii, știți despre filmările făcute ilegal în timpul ședințelor de judecată și despre martorii care declarau că nu-și mai amintesc nimic...) Am explicat Curții câte termene nejustificate, doar pentru tergiversarea cauzei, s-au dat, cum am fost insultați și batjocoriți de cei doi avocați, Iorgovan și Ciobotaru, cu acceptul celor doi judecători de la Curtea Militară de Apel, cum am devenit, din părți civile și vătămate, acuzați, terfelindu-se memoria morților noștri, cum am fost învinuiți că eram „profitori", pentru că doream condamnarea vinovaților, cum judecătorul se erijase în apărător al inculpatului, cum declarațiile martorilor principali fuseseră trunchiate și cum completul de judecată acceptase în totalitate declarația mincinoasă a inculpatului.

În al doilea capitol, am atras atenția asupra vinovăției SPP ca instituție, deoarece se dovedise clar că a încălcat regulamentele militare. În plus, filmase ilegal un proces în care era implicată instituția, arsese documentele privitoare la inculpatul din ziua mineriadei de la 25 septembrie 1991, pentru a-i acoperi activitatea și pentru a acoperi, implicit, cele două crime comise de acesta, îl angajase, cu grad de căpitan, pe operatorul care filmase în clădirea guvernului, boicotase ancheta penală încă de la început, frânând tendențios și intenționat aflarea adevărului prin eludarea legilor. La finalul acestui capitol, scriam: „Față de cele arătate mai sus, față de cele constatate pe parcursul procesului, precum și din actele doveditoare aflate la dosar, pe care cei doi judecători militari le-au ignorat cu desăvârșire, acuzăm și considerăm vinovată instituția SPP pentru favorizarea infractorului și tăinuirea faptelor

comise de inculpatul Gabor Dorel Vasile. De asemenea, acuzăm SPP de încălcarea flagrantă a legilor țării și a drepturilor omului, sfidând justiția prin frânarea aflării adevărului".

În cel de al treilea capitol al recursului, explicam Curții că nu vom insista asupra probelor, numelor de martori sau filelor de dosar din care reieșea fără dubii vinovăția inculpatului, dar voiam să arătăm că el nu adusese nici o probă în dovedirea nevinovăției sale și căutase, dimpotrivă, să amâne cât mai mult soluționarea cauzei (așa cum cred că ați constatat și dumneavoastră, cititorii, în cele expuse anterior).

Arătam apoi, în câteva subpuncte, toate minciunile expuse de inculpat, pe care Curtea Militară de Apel, prin cei doi judecători, le luase de bune, deturnând sensul adevărului. Am ținut să fac și portretul moral al acestui sinistru inculpat care, alături de „bâta minerească", Miron Cozma, fusese folosit pe post de „pistol SPP-ist" al puterii, la mineriada din 25 septembrie 1991. Concluzia acestui capitol era că socoteam SPP vinovat de favorizarea și tăinuirea infractorului.

Cel de al patrulea capitol a fost poate cel mai delicat, deoarece trebuia să explicăm Curții de ce solicitam daune morale și materiale. Am scris că viața unui om e neprețuită și nu poate fi evaluată, deși, în societatea noastră, o viață putea fi vândută sau cumpărată ieftin și, la fel de ușor, putea fi curmată pe neașteptate. Am amintit de vorba veche care spunea că „cine greșește trebuie să plătească!" (dacă nu în fața justiției, atunci, în fața lui Dumnezeu) și am subliniat că, într-o democrație originală, neocomunistă ca a noastră, viața unor oameni nevinovați fusese luată în câteva secunde, iar aflarea adevărului și prinderea criminalilor dura de ani de zile. După ce am menționat că eram de acord cu suma de câte 500 000 000

de lei pentru fiecare familie, așa cum stabilise Tribunalul Militar Teritorial, am arătat că noi, familia Frumușanu, doream să facem o fundație care să poarte numele fiului nostru și, împreună cu Viorel Crăiniceanu, să ridicăm o troiță (aflată azi în fața Guvernului României), în memoria celor trei tineri: Aurica – 27 de ani, Andrei – 24 de ani și Nicolae – 21 de ani, pentru ca trecătorii să-și amintească de ei și, poate, să pună acolo o floare și să aprindă o lumânare.

Ca să vedeți, dragi cititori, cum continua lupta noastră surdă, transcriu, mai jos, concluziile recursului:

„Onorată Curte, acest proces-maraton oglindește societatea noastră tulbure, din ultimii zece ani, arătând dacă am devenit cu adevărat un stat democratic și de drept sau dacă cetățenii acestei țări încep să-și piardă încrederea în justiție. Hotărârea dumneavoastră supremă ar trebui să demonstreze că morții noștri pot dormi în pace, pentru că s-a făcut dreptate, că toți cetățenii acestei țări pot avea încredere în justiție, că tinerii societății noastre se simt în siguranță, că se face curățenia morală a societății, promisă de zece ani, că se va dovedi că și în armată sunt oameni care, dacă au greșit încălcând legile, trebuie să plătească în fața justiției și că se va dovedi că și în România încep să se respecte pe deplin drepturile omului!

Onorată Curte, sperând într-un verdict drept, considerăm că justiția trebuie să confirme că nu mai este influențată politic sau manipulată de forțe oculte, deoarece este cea care îi protejează pe toți cetățenii acestei țări greu încercate".

Am depus recursul la Curtea Supremă de Justiție, care l-a analizat timp de zece luni, împreună cu cel al procurorilor. Primul termen stabilit a fost 28 martie 2000.

Așteptam, din nou, cu nerăbdare... Deja începuseră manevrele politice, pregătind terenul pentru ca acest dosar

să fie amânat până după alegeri. Speranța inculpatului și a avocaților săi era ca „părintele" mineriadelor, Ion Iliescu, să vină din nou la putere.

Aflasem că președintele completului de judecată era judecătoarea Sanda Huiduc, o profesionistă cu personalitate. Ea va fi înlocuită însă cu judecătorul Ion Griga, pe care, după cum veți vedea, va trebui să-l recuzăm. De altfel, vă aduc aminte că judecător la Curtea Supremă de Justiție era și doamna Maria Iorgovan, soția „constituționalului", Antonie Iorgovan, fostul avocat al inculpatului Gabor, care acum se afla în plină campanie electorală alături de Ion Iliescu.

Nici nu am intrat bine în sală, că și-a făcut apariția completul de judecată prezidat, deocamdată, cum spuneam, de judecătoarea Sanda Huiduc. S-a pus întrebarea dacă erau cereri. Imediat, inculpatul Gabor s-a ridicat și a cerut amânarea procesului pentru lipsă de apărare. O luam de la capăt. Aceasta fusese tehnica tergiversării adoptată de inculpat și de SPP încă de la început. Judecătoarea s-a ridicat, s-a uitat puțin pe o agendă și a anunțat că termenul va fi peste trei luni!, adică pe 6 iunie 2000!

Avocatul nostru era consternat, iar noi abia acum ne dădeam seama prin ce coșmar juridic și procedural va mai trece acest dosar, a cărui dirijare „de sus" se va resimți din ce în ce mai mult.

La data de 6 iunie 2000, termenul stabilit, ei bine, stimați cititori, poate nu vi se pare verosimil nici dumneavoastră, dar inculpatul nici nu s-a mai prezentat! Consilierul juridic al SPP a citit instanței un bilet medical din care reieșea că maiorul Gabor era bolnav și internat la un spital din Tg.-Mureș. De această dată, judecătoarea Huiduc a stabilit data de 4 iulie 2000, ca termen următor, anunțând că îi va pune inculpatului avocat din oficiu.

Am să vă arăt în continuare cum s-au desfășurat, în cascadă, evenimentele, ca să aflați și dumneavoastră, ci-

titorii, ce s-a întâmplat și care sunt verigile slabe ale justiției atunci când ții, cu tot dinadinsul, să afli adevărul.

Președintele completului de judecată, Sanda Huiduc, a avut curajul să-i pună lui Gabor un apărător din oficiu. A fost înlocuită cu judecătorul Ion Griga. La prima vedere, acest judecător părea un om integru și serios, cu o oarecare duritate în exprimare, dar vom afla puțin mai târziu motivele durității sale.

Ședința de judecată din 4 iulie a avut trei momente de o mare gravitate privind procedurile justiției din România: 1. în numai patru luni de la primul termen se schimbaseră doi judecători ca președinți de complet; 2. inculpatul Gabor a prezentat instanței un certificat medical din care rezulta că se îmbolnăvise subit de următoarele boli: colică renală, infecție urinară, colecistită cronică, steatoză hepatică și, desigur, diabet de gradul II de care suferă, în general, toți inculpații ultimilor ani, și 3. la acest termen, inculpatul Gabor se prezenta cu doi avocați: Gheorghe Ciobotaru, vechiul său avocat, și cel desemnat din oficiu.

Avocatul Ciobotaru a solicitat amânarea judecării cauzei până după alegeri, întărindu-ne în convingerea că dosarul era dirijat și influențat politic. Președintele completului de judecată a decis ca următorul termen să fie peste patru luni, la data de 7 noiembrie 2000, ca și când ar fi acceptat, indulgent, ca inculpatul să se facă bine de toate bolile care năvăliseră subit peste el.

La interpelarea avocatului nostru, „De ce se acordă un termen așa de lung?", răspunsul președintelui Griga a venit sec: „Pentru cunoașterea mai amănunțită a celor două recursuri. Termenul rămâne cel stabilit!"

În toată această perioadă, presa, hulită în ultima vreme de indiferent cine era la putere, ne-a susținut publicând știri și articole folositoare cauzei noastre. Așa am aflat

că fiul judecătorului Griga ar fi fost implicat într-o afacere frauduloasă de contrabandă cu mașini de lux aduse din străinătate, pentru care i se întocmise dosar penal. SPP, făcând parte din serviciile secrete, va fi fost la curent cu situația judecătorului. El devenea astfel șantajabil. Pentru a elimina orice suspiciune, avocatul Mustață ne-a propus să formulăm urgent o cerere de recuzare către președintele Curții Supreme de Justiție, Paul Florea. Cererea a fost admisă, cu promisiunea că va fi propus un alt judecător în funcția de președinte, lucru care se va și întâmpla până la termenul din 7 noiembrie.

Timpul trecea repede și așteptam cu nerăbdare să vedeam cine era noul președinte al completului de judecată și cum se vor judeca cele două recursuri. Alegerile se apropiau și se zvonea deja că verdictul se va da numai după ce se va ști rezultatul scrutinului.

Noul sediu al Curții Supreme de Justiție se afla pe Strada Batistei, într-o curte mică și cam înghesuită. Când am ajuns, ca de obicei, curtea era plină de ziariști. Prima întrebare a fost:

„Credeți că se va amâna verdictul până după alegeri?" Am răspuns cu greutate, dar cu un oarecare optimism: „Chiar dacă se va da atunci, nu cred că Înalta Curte se va orienta după rezultatul alegerilor".

Dar, din ziua aceea, vom avea de-a face cu surprize hotărâtoare pentru acest dosar, cât și pentru justiția însăși. Când a intrat completul de judecată, am constatat că judecătorul Griga fusese înlocuit și președintele completului era acum o femeie. Avocatul s-a aplecat puțin spre noi și ne-a șoptit:

— O cheamă Iuliana Popescu. E o judecătoare cu experiență la Curtea Supremă.

Judecătoarea era mică de statură, brunetă și cu cearcăne la ochi. Părea ușor anemică. Să fi avut în jur de 50

de ani. Cu o voce plăcută, dar stinsă, a cerut să se facă prezența și, constatând că toate părțile erau de față, inclusiv Gabor, a început ședința.

Procesul a durat aproape patru ore, timp în care au fost consemnate atât pledoariile celor doi avocați, cât și cea a procurorului desemnat, Monica Șerbănescu, o tânără de 30-32 de ani, care s-a dovedit a fi foarte bine pregătită pentru acest proces.

La prima sa intervenție, avocatul nostru a spus instanței că ar fi fost mai potrivit un procuror militar familiarizat cu termenii și probele militare, dar, spre surprinderea noastră, tânăra procuroare a susținut recursul Parchetului Militar în toată esența lui, aducând argumente pertinente și susținând cu multă acuratețe juridică motivele recursului declarat împotriva sentinței de achitare a inculpatului Gabor, dată de Curtea Militară de Apel.

Tânăra procuroare a subliniat că, la apel, singura probă a nevinovăției lui Gabor „a constat într-un studiu confuz efectuat de un martor care și-a însușit titlul de expert balistic și care a emis o serie de considerații personale vizavi de acest dosar, față de care nu avea nici o calitate". La final, a cerut menținerea pedepsei de opt ani date de Tribunalul Militar Teritorial.

A urmat avocatul inculpatului. După ce a susținut nevinovăția lui Gabor, avocatul Ciobotaru a cerut, nici mai mult, nici mai puțin decât restituirea dosarului la Parchet pentru completare de probe, deoarece probele administrate în prima fază a cercetării nu ar fi fost concludente! Asta după nouă ani, din care patru ani dosarul se aflase la Parchet și cinci ani duraseră audierile.

Judecătoarea, Iuliana Popescu, era foarte atentă și nota absolut tot.

La final, a vorbit avocatul nostru, Ion Mustață. Printr-o pledoarie precisă a demonstrat pe scurt vinovăția lui Gabor, arătând că toate probele administrate erau

împotriva sa, a arătat instanței prin ce momente grele trecuserăm noi, ca părți civile și vătămate, și, în concluzie, a cerut o pedeapsă mai mare de opt ani, cât stabilise Tribunalul Militar Teritorial București.

După pauză, domnul Mustață a avut următorul dialog cu președinta completului de judecată:

— Onorată instanță, avocatul inculpatului a propus Înaltei Curți un lucru nepermis și care încalcă legea, deoarece nimeni nu are voie să impună unui complet returnarea unui dosar. Ne opunem ferm acestei propuneri prin care se încearcă îngroparea dosarului!

— Domnule avocat, a replicat judecătoarea, aceasta rămâne la latitudinea Curții. Vom da un răspuns după deliberare.

Completul a părăsit sala pentru deliberare, iar eu m-am uitat spre rândul unde se aflau Gabor și avocatul lui. Păreau calmi și liniștiți. M-am îngrijorat puțin.

După o deliberare de aproximativ o jumătate de oră, completul de judecată a reintrat și președinta a anunțat că restituirea dosarului către Parchetul Militar era nefondată și nu se justifica și că pronunțarea sentinței era amânată până pe 28 noiembrie.

Apoi completul a părăsit sala. Gabor părea dezamăgit. Noi aveam din nou o speranță și lacrimi în ochi, deși nu ne era clar de ce se amânase iar verdictul. Răspunsul a venit sec din partea avocatului Mustață:

— Hotărârea trebuie dusă cât mai aproape de alegeri!

Totuși, după ce am părăsit clădirea Curții Supreme, în stradă, ne-am îmbrățișat toți patru în tăcere. Era o bucurie cam amară, o reacție de eliberare a stresului acumulat, era, dacă vreți, o descărcare a atâtor așteptări...

— Haideți să ne revenim și să păstrăm bucuria pentru 28 noiembrie, a spus, lucid, avocatul nostru. Ne putem încă aștepta la orice, chiar dacă decizia de azi a fost corectă.

Au urmat trei săptămâni chinuitoare. Fierbeam ca într-o oală sub presiune. Campania electorală se sfârșise, iar sondajele arătau că vinovatul moral al tuturor relelor din țară și al mineriadelor, Ion Iliescu, va ieși din nou triumfător alături de neocomuniștii săi.

Lumea se întreba: „Oare încotro ne îndreptăm?", „Oare va fi mai bine?", „Va fi democrație adevărată?". Noi, cei cu necazurile și durerea, ne întrebam: „Ce se va întâmpla, oare, cu dosarul Frumușanu–Crăiniceanu contra Gabor–SPP, dacă la putere vor veni, din nou, Ion Iliescu și protectorii celui care ni i-a ucis pe cei dragi?"

Totul se învârtea în jurul politicului. Tăvălugul se pornise chiar înainte de a se pronunța verdictul și se va prăvăli ca un bolovan peste dosar, peste noi, cu așteptările noastre, peste conștiințe și peste justiție.

La data de 28 noiembrie 2000, a început un fel de dans al amânărilor. Când am ajuns în sală, grefierul de serviciu ne-a anunțat că pronunțarea deciziei se amâna pentru data de 7 decembrie. Completul de judecată mai avea nevoie de timp pentru a delibera.

Mai erau trei săptămâni. Speranța noastră atârna de un fir de ață. Oare se va da hotărârea pe 7 decembrie, sau se va amâna după alegeri, așa cum ceruse inculpatul, la un moment dat, prin vocea apărătorului său? Pe 7 decembrie, grefierul ne-a spus că noul termen era 14 decembrie, din același motiv: completul avea nevoie de timp pentru a delibera.

Alegerile erau pe 12 decembrie. Tristețea ni s-a transformat în indignare și îngrijorare.

Avocatul ne-a spus: „E incredibil! După ce s-au schimbat trei președinți de complet și s-au dat trei termene de amânare, au ajuns unde au vrut! Să ne liniștim și să așteptăm hotărârea din 14 decembrie. Deși, după alegeri, dacă iese Iliescu... om vedea ce se mai întâmplă".

Într-adevăr, la scrutinul din 12 decembrie 2000, Ion Iliescu a câștigat alegerile alături de camarila sa, pentru a treia oară de la căderea lui Ceaușescu.

Peste două zile, ne prezentam la Curtea Supremă de Justiție, în jurul orei 11. Atmosfera era apăsătoare. Nici urmă de Gabor sau de avocatul său. Ziariștii se foiau de colo-colo. Poate că știau ceva sau bănuiau. A apărut o grefieră care ne-a anunțat că hotărârea va fi comunicată la ora 13. Ora 13 s-a făcut ora 15 și aceeași grefieră a dat, în sfârșit, citire hotărârii finale:

„Curtea Supremă de Justiție, în numele legii, decide:

Admite apelurile declarate de Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel și de părțile civile Frumușanu Ștefan, Frumușanu Luciana Maria și Crăiniceanu Viorel împotriva deciziei penale nr. 92/29 Sept. 1999 a Curții Militare de Apel, privind pe inculpatul Gabor Dorel Vasile.

Casează decizia atacată și sentința penală nr. 116 din 10 iulie 1998 a Tribunalului Militar Teritorial.

În baza art. 333 C.p.p., restituie cauza privind pe inculpatul Gabor Dorel Vasile Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial, în vederea completării penale.

Pronunțată în ședință publică, azi 14 decembrie 2000".

Când grefiera începuse să citească, mi se păruse că se făcea dreptate. Instanța admitea apelul Parchetului Militar și al nostru, al părților civile. Apoi însă nu mi-a venit să-mi cred urechilor că dosarul se restituia Parchetului Militar pentru completarea probelor.

Trebuie să vă aduc aminte că, la 7 noiembrie 2000, cu o lună în urmă, același complet, cu aceeași președintă, judecătoarea Iuliana Popescu, respinsese cererea inculpatului de restituire a cauzei, hotărând clar că „nu se justifică această măsură".

Cred că v-ați dat seama, dragi cititori, cum a fost prelucrată această hotărâre în laboratorul alambicat al justiției, așa încât să păstreze o esență de dreptate, dar realitatea era că dosarul se îngropa astfel la Parchet. Vom primi motivațiile hotărârii abia pe 20 ianuarie 2001.

Se simțea, în plan social, economic, politic și juridic că sosise o nouă „orânduire". Președintele, Ion Iliescu, înconjurat, ca de obicei, de foști comuniști sau de odraslele lor, conducea din nou țara. Apăruse și o lozincă adaptată după una mai veche, cu Ceaușescu: „Cu Iliescu-acum în frunte, veți avea necazuri multe".

Eram în ianuarie 2001. Amânările continuau. În justiție se simțea o mare frământare. Se schimbau și ministrul, și procurorul general, care, ca și astăzi, erau numiți politic. Din nou, trebuia să batem pe la uși sau să facem memorii, așa cum făcuserăm timp de zece ani, cu o singură dorință: să nu cădem și să nu ne lăsăm! Am știut de la început că lupta pentru adevăr era de lungă durată.

Am mers întâi la Curtea Supremă să ne interesăm dacă dosarul fusese trimis Parchetului. Am aflat că trebuia trimis de mult, dar judecătorii nu găseau timpul necesar să facă un scurt referat și să pună dosarul în brațele unui agent procedural care să-l predea procurorilor militari.

Printr-un scurt memoriu, la 5 februarie 2001, îi ceream președintelui CSJ, Paul Florea, să urgenteze această simplă procedură. Nu am primit nici un răspuns. După încă zece zile, am trimis un memoriu la Ministerul Justiției. Prin adresa nr. 352/22-02-2001, ni s-a refuzat audiența. Motivul? „Având în vedere instalarea foarte recentă a noului cabinet, activitatea de primire în audiență la conducerea instituției noastre nu a fost încă demarată"!

Cum dosarul încă nu ajunsese la procurorii militari, enumăr, pe scurt, ce completări de probe dorea de la ei

Curtea Supremă de Justiție: o expertiză balistică, la care să se tragă cu zece cartușe reactive de calibrul 26 mm, în trageri succesive; o confruntare între martorii importanți ai cauzei; o precizare referitoare la ușile și dulapurile de la camera aghiotanților SPP: fuseseră sau nu închise după plecarea lor?; să se stabilească ce unități militare se aflaseră la guvern și ce armament au avut în dotare; să fie identificat martorul M.G.; să fie audiat martorul Adrian Severin, pentru a declara unde se afla inculpatul Gabor în timpul evacuării demnitarului din sediul guvernului; să se efectueze o nouă cercetare la fața locului, în cele două încăperi din guvern, cu participarea inculpatului, pentru a se vedea dacă acesta putea să folosească pistolul de calibrul 26 mm sau arma Browning de calibrul 12 mm.

Acestea sunt câteva dintre cererile curții. Noua cercetare ar fi avut rostul de a întări vinovăția inculpatului Gabor, dar, de fapt, toate acestea fuseseră deja cercetate de procurorul anchetator, Gheorghe Surdescu, și de președintele completului de judecată de la Tribunalul Militar, colonelul Ion Panaitescu.

Dovedind o citire superficială a dosarului, judecătorii Curții au mai solicitat și audierea șefului secției antiteroriste a SPP, șeful direct al inculpatului Gabor, colonelul Sarău Tudorel, decedat în 1993! Culmea, acestuia i se cerea acum „să declare cum a raportat Gabor și care era conținutul raportului privind îndeplinirea misiunii"!...

În schimb, în conținutul motivațiilor, judecătorii nu au pomenit nici un cuvânt despre arderea de către SPP a documentelor privind activitatea și sarcinile lui Gabor din ziua de 25 septembrie 1991. Dar hotărârea se dăduse după alegeri, când Ion Iliescu ajunsese din nou președinte, iar instituția SPP trebuia protejată împreună cu pistolarul Gabor!

Peste ani, Ion Iliescu va declara sec: „Gabor nu e de vină! Au fost crime ca cea din Dallas, când a fost ucis Kennedy, iar asasinul nu a fost prins niciodată!" Acest răspuns spune tot ce e de spus!

Odată cu revenirea la putere a PDSR(PSD), șeful Parchetului General a devenit, în locul lui Mircea Criste, Joița Tănase, iar ca ministru al justiției a fost numită Rodica Stănoiu. Ambii erau apropiații lui Ion Iliescu.

Noul procuror general i-a înlăturat încet-încet pe procurorii mai tineri și mai greu de dirijat, deoarece, fie în faza de anchetă, fie pe rolul tribunalelor, se aflau dosare grele care trebuiau „aranjate". Cel mai elocvent exemplu a fost decizia de suspendare a condamnării date în cazul generalilor Stănculescu și Chițac, criminalii revoluției de la Timișoara, o decizie pur politică. Se făcea trierea furibundă a dosarelor. Dosarele incomode, precum dosarul Frumușanu–Crăiniceanu, trebuia să zacă în sertarele procurorilor!

La 6 martie 2001, am aflat că dosarul ajunsese, în sfârșit, de la Curtea Supremă de Justiție la Parchetul Militar Teritorial, unde trebuia să urmărim în continuare cum se făcea reverificarea și completarea probelor penale și cărui procuror militar i se încredința instrumentarea cauzei.

Înarmați cu multă răbdare, am sunat la Parchet și i-am făcut o vizită colonelului Mihai Daniel, șefului Parchetului Teritorial Militar. Colonelul Mihai era un personaj straniu, cu un comportament mai curând de polițist decât de procuror magistrat. Era voinic, cu fizic de om puternic, înalt de circa 1,90 m, în vârstă de 47-48 de ani. În tinerețe jucase handbal profesionist. Ne-a primit cu bunăvoință, dar părea ușor stânjenit de venirea noastră. Era pentru prima dată când stăteam de vorbă.

— Cu ce vă pot fi de folos, doamnă și domnule Frumușanu?

— Am venit să vă întrebăm în ce stadiu se află dosarul nostru și, eventual, cine îl instrumentează, am răspuns încercând să fiu cât mai exact.

Soția mea stătea puțin retrasă și îl urmărea cu atenție.

— Dosarul a sosit doar de o săptămână și am stabilit un procuror cu experiență, dar este nou la noi, la Parchetul Militar, a continuat el.

— Dumnevoastră, care aveți aici vechime, poate că știți dosarul nostru, a completat soția mea.

— În mare îl cunosc, da. Dar ancheta va cădea în sarcina procurorului Stoica Marin, locotenent-colonel. Vă rog să reveniți peste o lună, să luați legătura cu el și să vă arate ce măsuri a stabilit.

Colonelul s-a ridicat, ceea ce însemna că discuția se terminase.

Mergând spre ușă, i-am spus pe un ton hotărât:

— Domnul Stoica să se uite cu multă atenție în hotărârea Curții Supreme, care a stabilit mai multe puncte importante pentru reanchetarea cauzei!

După care ne-am salutat și noi am plecat îngândurați. Întâlnirea fusese searbădă și fără miez, dar nu bănuiam lentoarea cu care avea să lucreze acel procuror și ce ne mai aștepta în viitorul apropiat...

Ca să vedeți de ce începea să se prăfuiască dosarul nostru, am să redau un scurt episod petrecut cu doi ani în urmă, pe 6 octombrie 1999, imediat după ce Curtea Militară de Apel îl achitase pe inculpatul Gabor pentru comiterea celor două crime. La data aceea, maiorul SPP Gabor Dorel Vasile se prezentase la Comisia Senatorială pentru Drepturile Omului a cărei președintă era senatoarea PSD Rodica Stănoiu. Se plânsese că i-ar fi fost lezată în presă imaginea de ofițer SPP. Acuzase, de altfel, presa că „a făcut presiuni uriașe asupra justiției", iar pe procurorul Gheorghe Surdescu îl acuzase, cu nerușinare, că, prin pu-

blicarea cărții *Dubla crimă din Piața Victoriei*, ar fi manipulat familiile victimelor, adică pe noi.

Se dusese în fața comisiei cu lecția bine învățată și a avut susținerea totală a președintei Rodica Stănoiu, care, încă de atunci, declarase că „există riscul de a merge pe o pistă greșită, acuzându-l pe Gabor și acoperindu-l astfel pe principalul vinovat, iar în opinia mea nu există probe suficiente care să-l incrimineze".

Implicarea comisiei parlamentare în actul de justiție era flagrantă, mai ales că, peste nici doi ani, aceeași Rodica Stănoiu va fi numită ministru al justiției, un fel de mână dreaptă a lui Ion Iliescu, președintele României, și specialistă în ascunderea dosarelor revoluției și ale mineriadelor.

După încheierea mandatului lui Iliescu, adevărurile vor începe să iasă la iveală și Rodica Stănoiu va fi dovedită cu acte în regulă ca o colaboratoare neobosită a fostei Securități și va fi trecută definitiv pe linie moartă. Trist pentru țara noastră și pentru oamenii obișnuiți și curați este însă că lista lungă a acestor demnitari care au acaparat ca o hidră instituțiile statului nu s-a încheiat. Ei ar trebui aruncați la lada de gunoi a istoriei comuniste dacă ne dorim o democrație adevărată!

Am amintit episodul din 1999, ca să observați, dragi cititori, că ordinele venite „de sus" erau puse la cale de multă vreme și aminteau de ceea ce spusese răposatul de-acum, Antonie Iorgovan, la una dintre audieri: „Când vom veni noi la putere, vă arătăm noi justiție!". Rezultatele s-au văzut: dosarul a fost returnat la Parchet pentru completarea probelor, după ce această cerere fusese deja refuzată, și va fi zăcând până în zilele noastre la Parchet.

După circa o lună, am ajuns din nou la Parchetul Militar, pentru a-l cunoaște pe noul procuror de caz, locotenent-colonelul Stoica Marin, și a vedea în ce stadiu a

ajuns completarea probelor cerute de Curtea Supremă. Procurorul era un bărbat brunet, cu mustață à la Stalin, în jur de 50 de ani, care s-a dovedit a fi deopotrivă diplomat și jovial.

Încă de la primele vorbe ne-a spus că ancheta mergea încet, fiindcă pe lângă acest dosar „greu" i se mai dădeau și alte cazuri ce trebuiau rezolvate. A scos dintr-un sertar un dosar subțire, cu câteva file în el, explicându-ne că atât a putut deocamdată să lucreze. Ni l-a înmânat pentru a-l studia și noi și am rămas înmărmurit când am văzut mărturiile unor martori total neimportanți: un ospătar de la protocolul guvernului, doi salariați guvernamentali, un jandarm. Procurorul ne-a spus că voia să efectueze o expertiză în poligonul de tragere de la Brănești privind letalitatea cartușului reactiv de calibrul 26 mm. I-am spus că aceasta se făcuse încă de la prima anchetă care dovedise că era letal și exploda la întâlnirea cu un corp uman.

Am văzut că nu i-a prea convenit când am adăugat că erau multe alte cereri ale Curții Supreme de rezolvat. A răspuns, în treacăt, că se va ocupa și de acelea și ne-a programat pentru o nouă întrevedere după vacanța judecătorească, adică prin septembrie 2001.

Până atunci au avut loc câteva demonstrații ale Asociației Victimelor Mineriadelor, la care am participat și noi. Cea mai reprezentativă a fost cea desfășurată în fața sediului Comisiei Europene din București, al cărei reprezentant era Jonathan Scheele, un politician de calitate, care semnala mereu lipsa de transparență și independență a justiției române, precum și nerespectarea drepturilor omului. La acea mică demonstrație, la care au participat câteva sute de oameni, s-au înaintat Comisiei două memorii, din partea asociației și a noastră.

Să ne continuăm însă vizitele la Parchetul Militar Teritorial și să vedem ce a mai lucrat la dosar procurorul

Stoica! Trecuseră șase luni. Ne aflam în 14 septembrie 2001. În ziua aceea, procurorul era puțin iritat. L-am întrebat dacă a mai avansat în ancheta cazului. De astă dată dosarul se afla pe birou. L-a luat, l-a răsfoit și a început să-mi explice că avansa greu, că probele și martorii erau dificil de obținut etc. De la ultima noastră întâlnire mai audiase patru martori care nu se aflau însă pe lista Curții Supreme.

Așa se face că timpul trecea și, între anii 2002 și 2003, nu s-a mai completat nici o probă dintre cele cerute de Curtea Supremă de Justiție. A trebuit să facem plângeri la Consiliul Superior al Magistraturii, explicând că Parchetul nu lucra la probele cerute. Răspunsul era de fiecare dată standard, parcă tras la indigo: „La plângerea dvs., vă răspundem că ancheta este în curs de desfășurare și nu am constatat nereguli în modul de rezolvare a acesteia". În vremea aceea, la conducerea CSM s-au perindat mai multe persoane apropiate puterii. Dosarul se înfunda în văgăuna neagră a justiției.

În anul 2002, prin luna decembrie, împreună cu soția mea i-am făcut o nouă vizită șefului Parchetului Militar Teritorial, colonelul Mihai Daniel. Ne-a primit cu o mină cam acră, distant.

— Dl colonel, am spus, am constatat că la dosar nu s-au mai completat probe multe, iar unele deloc. Ce se-ntâmplă? Domnul procuror Stoica parcă le ignoră cu bună știință sau poate le evită.

În timp ce vorbeam, colonelul își sprijinea capul cu palma sa mare, de handbalist, și, cu cotul pe masă, se uita când la mine, când la soția mea. Parcă vorbeam de unul singur. Ni s-a adresat mijindu-și ochii, aproape că i-a închis, cu un aer filozofic:

— Mă uit la dumneavoastră și vă înțeleg, dar nu știu ce doriți, pentru că nu știu, de fapt, ce e în capul dumneavoastră!

În liniștea care se lăsase, soția mea a izbucnit:

— Nu știu dacă aveți copii, dar în dosarul ăsta este vorba despre copilul nostru care a fost ucis, iar dumneavoastră, Parchetul, vreți să acoperiți un criminal! Acest procuror Stoica a fost pus special ca să nu facă nimic și să tergiverseze cauza!

Procurorul s-a ridicat, roșu la față, replicând pe un ton ridicat:

— Doamnă, dacă mai vorbiți așa, să știți că sunt nevoit să chem soldatul!

— Sunteți plătiți din banii noștri ca să aflați adevărul, nu să-l ascundeți și să ne întrebați ce e în capul nostru! a mai spus soția mea.

Ne-am ridicat de pe scaun, spunându-i că nu era nevoie să cheme soldatul. Întinzându-i mâna, mi-am luat numai eu la revedere. Această audiență va fi ultima. Nu-l vom mai vedea niciodată pe colonelul Mihai Daniel.

În schimb, dumneavoastră veți vedea ce drum va avea acest dosar, chiar sub semnătura acestui magistrat, prin tenebrele justiției, și ce măsuri vor fi luate pentru absolvirea de pedeapsă a vinovatului și clasarea definitivă a dosarului.

La 11 ani de la mineriada care ucisese doi tineri nevinovați, aflarea adevărului era o himeră, ceva extraordinar de complicat, ceva poate de nerealizat într-o țară cu o justiție încă nereformată și chioară, supusă și condusă politic!

Până în luna martie 2003, nu am mai primit nici o invitație la Parchetul Militar pentru comunicări, așa că mi-am luat inima în dinți și m-am dus la procurorul de caz, locotenent-colonelul Stoica Marin. A scos dosarul din fișet. Părea ceva mai voluminos ca data trecută. Mi l-a pus în față, pe birou, spunându-mi:

— Vă rog să vă uitați în dosar în liniște și, după aceea, comentăm.

Nici nu am desfăcut bine dosarul și m-am crucit de ce am putut să văd: câteva declarații de martori, vreo patru audiați mai recent, în total, 11 declarații, o mică schemă a clădirii guvernului și două memorii: unul, mai consistent, al instituției SPP, și celălalt, mai „subțirel", semnat de Gabor Dorel Vasile. M-am uitat amețit să văd de cine erau avizate sau cine le trimisese. Ambele erau avizate de colonelul Ion Slăvoiu, șeful Secției Parchetelor Militare din Parchetul General, cu mențiunea: „Vă rog să luați la cunoștință pentru rezolvare".

În primul memoriu se menționa activitatea lui Gabor, descris ca un ofițer-model care-și făcuse datoria cu demnitate în cadrul SPP. Instituția îl considera nevinovat, precizând că nu existau probe împotriva lui și a SPP. Ca și la proces, se spunea că nici Gabor, nici altcineva nu avuseseră în dotare pistol de calibrul 26 mm de semnalizare, și nici cartușe reactive de semnalizare de calibrul 26 mm.

În celălalt memoriu, Gabor Dorel Vasile arăta, de mai multe ori, că se considera nevinovat și că, prin acțiunea Parchetului Militar, îi fuseseră lezate onoarea de militar și chiar cariera militară.

Citind cele două memorii, mi-am adus aminte de zicala: „Nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase!" Nu pomeneau nimic de vinovățiile stabilite prin rechizitoriu și prin anchetele judiciare!

Colonelul Slăvoiu cunoaștea foarte bine dosarul, deoarece, ca șef al Parchetului Militar Teritorial, fusese șeful direct al procurorului anchetator Gheorghe Surdescu. El fusese cel care avizase, la 20 iulie 1995, trimiterea dosarului în judecată, dosar în care Gabor Dorel Vasile, ofițer SPP, era acuzat de omor deosebit de grav.

După citirea documentelor aflate la dosar, indignarea care pusese stăpânire pe mine m-a făcut să mă ridic în picioare și să-i adresez următoarele cuvinte procurorului Stoica:

— Dumneavoastră, domnule procuror, nu ați respectat deloc cererile Curții Supreme! Ați atașat, în schimb, la dosar, două memorii total irelevante!

— Eu am să merg mai departe, a răspuns procurorul cu jumătate de gură și... am să fac tot ce pot să definitivez dosarul. Am primit memoriile săptămâna trecută de la șefii mei.

Am plecat de acolo trist și debusolat. Răspunsul lui spunea tot în privința continuării anchetei, adică „ordinul nu se discută, se execută"!

Îmi pare rău că vă plictisesc, poate, cu procedurile care ne măcinau de atâția ani, dar trebuie să le amintesc, fiindcă aici nu este vorba de o nedreptate, ci de nerespectarea justiției, prin mijloace procedurale oculte, cu aparență legală, de către procurorii Parchetului Militar. Aveam sentimentul că acei oameni doreau îngroparea definitivă a dosarului și absolvirea de vinovăție atât a instituției SPP, cât și a prezumtivului asasin.

Dar să vedem ce s-a mai întâmplat...

Până în luna mai 2003, în dosarul cauzei nu s-a mai completat nici o probă. În această perioadă, avocatul nostru a aflat însă că vor fi implicate mai multe persoane și că ceva se pregătea... La Parchetul Militar Teritorial, care constatase vinovăția ucigașului, era o liniște suspectă. Procucrorii militari erau neliniștiți pentru că, de mai multe ori, se propusese desființarea Parchetelor Militare și integrarea lor în Parchetul Civil.

De câte ori îl sunam la telefon pe procurorul Stoica, mi se spunea ba că era plecat, ba că era într-o ședință, iar când răspundea zicea că încă lucrează la probe. Probele la care zicea el că lucrează nu vor apărea niciodată în dosar.

Procurorul general, Joița Tănase, dăduse un ordin care impunea ca, din dosarele aflate în anchetă la Parchete,

să nu „mai transpire nimic" către presă și către opinia publică. După o perioadă de liniște aparentă, în care nu am mai avut nici o veste de la Parchetul Militar, în jurul datei de 5 iunie 2003 am primit prin poștă un plic mic, ștampilat. Un text scurt și sec, semnat de colonelul magistrat Mihai Daniel, șeful Parchetului Militar Teritorial, ne anunța următoarele: „Vă facem cunoscut că, după restituirea de către CSJ – Secția penală a dosarului privind decesul fiului dvs., Frumușanu Andrei, Parchetul Militar Teritorial a procedat la completarea cercetărilor. Probele astfel administrate nu au creat certitudinea că faptele imputate maiorului Gabor Vasile Dorel au fost comise de acesta. În consecință, existând dubii cu privire la vinovăția sa, prin Ordonanța nr. 590/2001 din 30.05.2003, în cauză s-a dispus, în baza art. 10 lit. c din C.pr.pen., scoaterea sa de sub urmărire penală. Cercetările vor fi continuate în vederea identificării și a altor persoane, astfel încât vinovatul să fie stabilit fără dubiu".

Aceeași adresă i-a fost trimisă și lui Viorel Crăiniceanu.

Se ajunsese la acea soluție fără precedent în justiție, fără probele cerute de CSJ, fără reanchetarea tuturor martorilor ceruți și a lui Gabor. De ce mai făcuse dosarul un drum așa de anevoios, ca apoi să nu se mai respecte nimic, călcându-se peste probe, martori și cadavre?!

Acest dosar incomod atât pentru putere cât, și pentru justiție își continuse drumul greu, trecând peste barierele anilor electorali și, implicit, ale anilor dominați de Ion Iliescu și PDSR(PSD), pentru a fi amânat la nesfârșit, până la prescrierea faptelor.

Dar luasem hotărârea să ducem această luptă până la capăt și lupta continuă și azi, după 24 de ani. Cerem, în continuare, dreptate în justiție!

Dar să vedem ce scorneli juridice a mai găsit Parchetul Militar, care parcă ne spunea, cu ranchiună: „Proces

ați vrut, lasă că vă arătăm noi proces!" Ca să nu vă mai plictisesc, dragi cititori, cu amănunte, voi trece în revistă evenimentele cele mai semnificative.

Către sfârșitul lunii septembrie 2003, am făcut două plângeri: una către Secția Parchetelor Militare, iar cea de a doua către CSM, ambele având același text în care explicam că ordonanța de scoatere a lui Gabor de sub urmărirea penală era ilegală, fiindcă nu se respectaseră cererile Curții Supreme de Justiție și probele cerute nu fuseseră completate, pentru a se face lumină în acest dosar.

În luna noiembrie am primit răspuns din partea CSM, a cărui președintă era judecătoarea Lidia Bărbulescu, o angajată a Rodicăi Stănoiu. Câteva rânduri plate: „Vă comunicăm că nu s-au găsit nereguli privind eliberarea acestei ordonanțe, 590/P/2001 din 30-05-2003, deoarece s-a apreciat că soluția adoptată în cauză este temeinică și legală".

După alte trei luni, la 27 februarie 2004, probabil după controlul CSM, domnii de la Parchetul Militar de pe lângă ÎCCJ (CSJ și-a schimbat numele în Înalta Curte de Casație și Justiție) ne-au trimis și ei o adresă (nr. 213/2004), admițând, după cum veți vedea, să fie dați în judecată la Tribunalul Militar:

„Vă comunicăm că am respins plângerea dvs. împotriva ordonanței 590/P/2001, a Parchetului Militar Teritorial, București, deoarece s-a dovedit a fi temeinică și legală. Conform art. 278/1 C.p.p. dumneavoastră aveți posibilitatea de a formula plângere împotriva rezoluției de respingere a plângerii anterioare la Tribunalul Militar Teritorial, București".

Pentru dosarul Frumușanu–Crăiniceanu rămâneau, așadar, două soluții posibile: fie se anula ordonanța în cadrul justiției române, cum ar fi fost firesc, fie, dacă ordonanța se păstra, urma trimiterea dosarului la Curtea

Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg, ceea ce însemna o bilă neagră pentru justiția din România.

În urma plângerii noastre la Tribunalul Militar Teritorial, înaintată la 4 martie 2004, veți vedea și dumneavoastră ce a ales justiția noastră din cele două puncte-cheie pentru acest dosar „obosit" de atâtea instanțe.

La data de 31 mai 2004, prin sentința 108, Tribunalul Militar respingea plângerea, menținând ordonanța 590/P/2001/14-04-2003 privind scoaterea de sub urmărire penală a inculpatului Gabor Dorel Vasile, ofițer maior SPP.

Ne așteptam la un asemenea verdict, pentru că Tribunalul Militar, care îl condamnase pe inculpatul Gabor la opt ani de închisoare pentru omor deosebit de grav, bătuse palma, între timp, cu Parchetul Militar Teritorial, care a emis o ordonanță de Scoatere a Urmăririi Penale (SUP), călcându-și în picioare propriul rechizitoriu și recomandările ÎCCJ și îndreptând dosarul spre un verdict de „autor necunoscut" (AN).

În termenul legal de zece zile, am formulat recursul către Curtea Militară de Apel împotriva sentinței tribunalului, menționând și de această dată că nu s-au respectat cererile Înaltei Curți de Casație de completare a tuturor probelor cerute, fără de care Parchetul nu putea să dea acea ordonanță cu AN.

Decizia Curții Militare de Apel a fost scurtă, categorică și definitivă:

„Respinge ca nefondate recursurile declarate de petenții Crăiniceanu Viorel, Frumușanu Luciana Maria și Frumușanu Ștefan, împotriva sentinței nr. 108/31-05-2004, pronunțată de Trib. Mil. București. Obligă petenții la câte 500 000 lei cheltuieli judiciare către stat.

Definitivă.

Pronunțată azi, 26 iulie 2004".

În această hotărâre însă, Curtea de Apel preciza și că: „Soluția Parchetului nu exclude *de plano* efectuarea de

cercetări și cu privire la Gabor Vasile Dorel, a cărui răspundere penală poate fi antrenată", ceea ce însemna că Parchetul Militar trebuia să ancheteze dosarul în continuare *in rem*.

Dar Parchetul va cădea într-o lentoare adâncă și, până în anul 2005, și după 2005, nu va mai completa nici o probă dintre cele cerute de Înalta Curte, Gabor Dorel Vasile nu va mai fi cercetat, dosarul va începeni din nou în sertarele procurorilor militari, memoriile noastre către ministrul justiției și către procurorul general vor rămâne fără răspuns.

Nu trebuie uitat că această soluție venise în anul electoral 2004, cu o uluitoare viteză, deoarece se știa că Ion Iliescu își încheia mandatele la cârma României și „cerberii" SPP-ului trebuiau protejați până la capăt.

Cert este că, până în ziua de azi, concluzia justiției a rămas aceeași: nu există nici un vinovat pentru moartea celor doi tineri. Cu toate că se știe despre cine e vorba!

Toată acțiunea în justiție a Parchetului și a noastră, părțile civile și vătămate, a netezit, spre rușinea statului român, drumul dosarului spre Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Cum era de așteptat, sfârșitul anului 2004 a adus la putere un nou președinte, pe Traian Băsescu. În vara lui 2005 am aflat că procurorul militar Stoica Marin, care dăduse ordonanță de NUP privindu-l pe inculpatul Gabor, a ieșit la pensie. Peste două luni, ieșea la pensie, în urma unor restrângeri de personal din cadrul SPP, și Gabor Dorel Vasile, însă nu oricum, ci cu gradul de colonel în rezervă și cu o premiere de 30 de salarii pentru serviciile aduse acestei instituții.

În ce ne privește, batem în continuare culoarele tribunalelor și birourile Parchetelor, orbecăind în labirintul justiției în căutarea adevărului și a dreptății.

După rezoluția definitivă a Curții Militare de Apel, la propunerea și îndemnul avocatului nostru, formulasem un memoriu prin care solicitam la CEDO Strasbourg, să ni se trimită două cereri – una pentru familia Frumușanu și cealaltă pentru Viorel Crăiniceanu –, pentru a da în judecată statul român.

Motivele acestor cereri erau aceleași: încălcarea gravă a două dintre articolele Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale:

Art. 2 – DREPTUL LA VIAȚĂ, pentru cei doi tineri uciși nevinovați

Art. 6 – DREPTUL LA UN PROCES ECHITABIL, pentru noi, părțile civile și vătămate, de care nu avuseserăm parte.

La sfârșitul lunii septembrie 2004 primiserăm o scrisoare prin care CEDO ne înștiința că memoriul nostru a fost acceptat și că, în scurt timp, vom primi și cele două cereri cu instrucțiunile de completare, lucru care s-a realizat. În decembrie am trimis la CEDO cele două cereri completate cu multă atenție și competență de către avocatul nostru, domnul Mustață, expediind totodată și două pachete cu acte care conțineau hotărârile tuturor instanțelor, rechizitoriul Parchetului, memoriile și recursurile formulate de noi și de Parchet, în total peste două kilograme de documente.

Și astfel, dosarul Frumușanu–Crăiniceanu a plecat spre CEDO, aliniindu-se la acea vreme celor peste alte 9 000 de dosare ale românilor care nu-și găseau dreptatea în țară, și așteptându-și rândul peste șapte ani și patru luni.

În toată această lungă perioadă, am asistat la jocurile făcute de Parchet, cărora noi le răspundeam fie cu memorii la Parchetul General, fie la CSM sau la procurorul general al României. Ne aflam în anul 2005, primul an după alegeri, iar șefii cei noi nu fuseseră încă așezați în jilțurile de conducere ale instituțiilor respective.

La Parchetul Militar era o acalmie totală, timpul trecea prelungind la infinit reanchetarea cauzei. Răspunsurile la memoriile noastre erau foarte evazive, iar cele de la CSM aveau același conținut: „Nu am observat nereguli privind modul de anchetare a cauzei".

Între iunie 2005 și iunie 2006, Parchetul Militar Teritorial nu a mai lucrat nimic la dosarul Frumușanu–Crăiniceanu. Aflând că făcuserăm plângere la CEDO, procurorii se gândeau poate cum să claseze dosarul mai repede. Ancheta fusese încredințată unui procuror tânăr, maiorul Tudor, care parcă ar fi vrut să facă ceva, dar nu știa de unde să înceapă.

La începutul anului 2006 l-am cunoscut pe acest procuror și l-am întrebat cum merge ancheta. El a deschis un laptop și mi-a arătat, pe scurt, pe cine audiase. Cunoscând dosarul, am constatat că erau patru martori puțin importanți pentru cauză. Urma o expertiză balistică într-un poligon de trageri al jandarmeriei, la care dorea să participăm și noi. Ne-am prezentat la Parchet la data și la ora convenite. Ni s-a spus că, prin efectuarea acelor trageri, se dorea să se stabilească: cât dura încărcarea pistolului de calibrul 26 mm între trageri, la ce înălțime se ridica și exploda încărcătura și cum arata cartușul de semnalizare după tragere. Am explicat că primul procuror anchetator, Gheorghe Surdescu, făcuse o expertiză mult mai complexă din care reieșise și letalitatea cartușului.

Unitatea de jandarmi unde se afla poligonul era situată în afara orașului, pe linia de centură a capitalei. Când am sosit, ne-a preluat un plutonier-major care, împreună cu alți patru jandarmi, ne-a condus la poligon. Pe o masă se afla un pistol de semnalizare de calibrul 26 mm și mai multe cutii cu cartușe reactive de calibrul 26 mm.

Tragerile se efectuau ritmic, făceau un zgomot asurzitor, procurorul nota într-un carnet, iar după cele 20 de

trageri, jandarmii au plecat să recupereze tuburile. Noi eram albi la față și epuizați. La plecare i-am spus procurorului că nu noi eram criminalii, ca să participăm la asemenea demonstrații. Fusese o expertiză lipsită de orice relevanță!

Între timp, a început un război al ordonanțelor din partea Parchetului împotriva memoriilor noastre adresate aproape tuturor instituțiilor abilitate: președinției, CSM, procurorului general, ministrului justiție, Parchetelor Militare. Era un fel de dans al hârtiilor, în cercul vicios al justiției.

În urma intervenției noastre la procurorul general și la ministrul justiției, dosarul a ajuns la Parchetul General, Secția Parchetelor Militare, condusă de doi oameni: colonelul Ion Vasilache și adjunctul acestuia, generalul Dan Voinea. Studiind dosarul și rechizitoriul, generalul Voinea s-a pus pe treabă. În septembrie 2007 a anulat ordonanța de NUP și a redeschis dosarul penal care-l privea pe maiorul SPP Gabor Dorel Vasile. Speranțele noastre renășteau.

La început, Dan Voinea s-a ocupat personal de anchetă, chemând martori la audieri pentru administrarea probelor cerute de Înalta Curte de Casație și Justiție. Apoi a alcătuit o echipă de cinci procurori condusă de procurorul militar colonelul Viorel Siserman, un om care ne-a lăsat o impresie de corectitudine și profesionalism. Pe parcursul anchetei, în timp ce generalul Voinea studia dosarul, această echipă alerga în stânga și-n dreapta, căutând adresele martorilor pentru a-i aduce la anchetă. Trecuseră 16 ani de la uciderea lui Andrei și a Auricăi. Dacă, în tot acest timp, cei de la Parchetul Militar Teritorial ar fi lucrat cu atâta tragere de inimă, am fi avut o soluție mult mai curând.

Se știe că generalul Voinea a căzut, la un moment dat, într-o oarecare dizgrație, deoarece avansase mult în

dosarele revoluției furate, care îl priveau și pe Ion Iliescu, sau în dosarele mineriadei din 13–15 iunie 1990, care îl priveau pe același politician. Dosarele îi vor fi luate și vor fi transmise Parchetului Civil.

Dar generalul Voinea lucra intens la dosarul Frumușanu–Crăiniceanu și, prin luna noiembrie a anului 2007, ajunsese să ancheteze și anumite personalități, chemând la audieri o serie de generali de la fel de fel de unități și servicii militare, cum ar fi: Dumitru Iliescu, Ion Mustățea, Dumitru Cioflină, Nicolae Spiroiu etc.

Deodată, la jumătatea lunii decembrie, ancheta s-a întrerupt, comisia de anchetă a fost desființată, iar dosarul a fost predat unui procuror care habar n-avea ce probe se administraseră, ce conțineau declarațiile martorilor ori care erau cererile ÎCCJ. Acest procuror ne-a spus, de altfel, că sarcina lui era de a păstra dosarul până la noi ordine.

Speranțele noastre că se va afla adevărul se năruiau. Era halucinant. Reîncepea plimbarea haotică a dosarului de colo până colo, din amânare în amânare, pe culoarele întortocheate ale justiției.

Procurorul militar șef al Secției Parchetelor Militare era Ion Vasilache, colonel magistrat, șeful lui Dan Voinea, general, căci în armata noastră „funcția bate gradul". Peste puțin timp, colonelul Vasilache va deveni general, iar generalul Voinea va ieși la pensie.

În luna februarie 2008, când deja comisia de anchetă înființată de generalul Voinea fusese desființată, colonelul Vasilache a primit o plângere din partea avocatului Ciobotaru, apărătorul lui Gabor Vasile, prin care i se amintea că soluția de scoatere de sub urmărire penală fusese acceptată de Tribunalul Militar și de Curtea Militară de Apel. Șeful Secției Parchetelor Militare a acceptat plângerea, emițând o nouă ordonanță care infirma ordonanța (nr. 7/P/2007) generalului Voinea de reîncepere a urmări-

rii penale. Dosarul era retrimis Parchetului Militar Teritorial. Am fost anunțați însă despre toate acestea abia în luna mai.

Noi expediam toate aceste acte, rezoluții și ordonanțe la CEDO.

În țară se ocupau de dosar procurorii militari, locotenent-colonelul magistrat Bogdan I.G. și căpitanul magistrat Mușeanu M. Am avut o întrevedere cu ei și ne-am convins că nu cunoșteau dosarul deloc. Mai mult, ne impuneau, ca părți civile și vătămate, să aducem noi „martori necesari cauzei"! După aproape un an, cei doi procurori au emis o ordonanță (iar!) la data de 14 aprilie 2009, prin care, după 18 ani, se ajungea la următoarea concluzie:

„În urma analizării tuturor actelor și probelor administrate până în prezent, constatăm că în cauză nu au rezultat indicii temeinice privind implicarea unor cadre militare în săvârșirea faptelor ce fac obiectul prezentului dosar". Și: „Este de reținut că în sediul Guvernului României, la data de 25-09-1991, au existat și multe persoane civile".

La finalul ordonanței, cei doi dispuneau „declinarea competenței de soluționare a cauzei privind autori neidentificați, în favoarea Parchetului de pe lângă Tribunalul București, unde dosarul urmează a fi trimis, împreună cu un exemplar al prezentei ordonanțe".

Așa că au trimis dosarul la Parchetul Civil de pe lângă Tribunalul București.

Am așteptat un timp, revoltați și deznădăjduiți, și apoi ne-am hotărât să mergem în audiență la Parchetul Tribunalului București pentru a urmări dacă dosarul ajunsese, la ce procuror se afla și care era stadiul de cercetare a cauzei.

Am fost primiți de un procuror criminalist tânăr. Avea vârsta pe care ar fi avut-o Andrei dac-ar fi trăit: 42 de ani. Era un bărbat serios și sobru în comportament. Se numea

Alexandru-Bogdan Georgescu. El ne-a confirmat primirea dosarului. Începuse să studieze probele și motivele acelei trimiteri pe care o socotea însă nepotrivită:

— E o prostie trimiterea dosarului la noi, de vreme ce tinerii au fost uciși cu o armă militară și care folosea cartușe militare. Or, încă de la început, Parchetul Civil și-a declinat competența în favoarea Parchetului Militar.

— Domnule procuror, i-am spus, acest dosar a trecut prin multe faze grele și nu ne mai miră nimic. Noi nu dorim decât aflarea vinovatului și a adevărului în această cauză care trenează de atâția ani.

— Mi-am propus să studiez dosarul cu multă atenție și vă promit că, în scurt timp, am să vă comunic ce am hotărât, a răspuns procurorul.

A fost pentru prima și ultima dată când l-am întâlnit pe acest adevărat procuror criminalist, Bogdan Georgescu. Peste nici trei luni, respectiv la data de 9 iulie 2009, ne-a trimis acasă ordonanța prin care respingea posibilitatea ca răspunderea pentru cele două crime să fie atribuită unor civili aflați în sediul guvernului pe 25 septembrie 1991:

1. Clasarea în cauză sub aspectul săvârșirii infracțiunii de omor deosebit de grav prev. de art. 174-176 lit. b C.P., asupra victimelor FRUMUȘANU ANDREI și CRĂINICEANU AURICA, în data de 25-09-1991, în raport cu persoanele civile aflate la momentul săvârșirii faptei în clădirea guvernului, deoarece s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale.

2. Declinarea competenței de soluționare a cauzei privind săvârșirea infracțiunii de omor deosebit de grav prev. de art. 174-176 lit. b C.P., asupra victimelor FRUMUȘANU ANDREI și CRĂINICEANU AURICA, în data de 25-09-1991, în favoarea Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial.

Motivațiile ordonanței erau, de fapt, o mustrare drastică la adresa procurorilor militari care încercaseră să implice și civili în cele două crime, scoțându-i basma curată pe Gabor și SPP. Iată-le: „A) Această soluție nu are autoritate de lucru judecat și nu este definitivă. Astfel, față de maiorul GABOR DOREL VASILE există posibilitatea redeschiderii urmăririi penale, nu are relevanță faptul că prima ordonanță de redeschidere a fost infirmată. B) Totodată, în ipoteza redeschiderii urmăririi penale față de maiorul GABOR DOREL VASILE, se constată că, față de acesta, nu s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale. Totodată se constată că nu s-a împlinit față de maiorul GABOR DOREL VASILE nici termenul de prescripție specială conf. art. 124 C.P.

C) Maiorul GABOR DOREL VASILE era cadru militar la 25-09-1991 și se afla în exercitarea atribuțiilor de serviciu, deci competența cade în sarcina Parchetului Militar.

D) Trebuie remarcat faptul că nu au fost administrate sub toate aspectele toate mijloacele de probă în conformitate cu decizia penală 5063/14-XII-2000 a Curții Supreme de Justiție. Astfel, orice aspect de noutate rezultat ar putea constitui un temei pentru redeschiderea urmăririi penale în cauză față de maiorul GABOR DOREL VASILE".

Procurorii militari primeau astfel o palmă destul de grea din partea celor civili, dar ei vor merge mai departe, către clasarea dosarului.

Din iulie 2009, când dosarul a fost returnat Parchetului Militar Teritorial, și până la 19 octombrie 2010, deci încă un an și trei luni, n-am mai primit nici o veste. La CEDO de la Strasbourg în schimb, dosarul nostru contra statului român se pregătea să intre pe rol.

Pe 19 octombrie 2010, am primit prin poștă, din partea Parchetului Militar Teritorial, un document numit „Rezoluție", care avea la final cuvântul „Dispun". Documentul

era semnat de colonelul magistrat Mihai Daniel, prim-procuror militar al Parchetului, vechea noastră cunoștință... Pe prima pagină era scris: „Vă puteți adresa, în termen de 20 zile, cu plângere la procurorul general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel". Acest Parchet se află și astăzi în aceeași clădire și la același etaj cu Parchetul Militar Teritorial al colonelului Mihai.

În rezoluție se arăta cu cinism că, având în vedere „împlinirea unui termen mai mare de 15 ani de la data săvârșirii infracțiunii, a intervenit prescripția răspunderii penale". Iar în încheiere scria: „Dispune: Clasarea cauzei sub aspectul cercetării infracțiunii, având ca obiect decesul numiților Frumușanu Andrei și Crăiniceanu Aurica".

Observați că nu scria „decesul prin împușcare", ci numai „decesul", ca și cum cei doi tineri uciși pe stradă ar fi decedat instantaneu, în chip inexplicabil! Cu toate că știam și cunoșteam mentalitatea Parchetului, această exprimare ne-a durut și ne-a revoltat. Să constați, ca cetățean, că-ți sunt încălcate drepturi elementare în mod atât brutal era prea mult, mai ales că se încălcau și legile prescripției!

Am făcut plângere către Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel. A fost respinsă, cu îndemnul: „Vă puteți adresa cu plângere la Tribunalul Militar Teritorial în termen de 20 de zile".

La CEDO Strasbourg îl aveam ca avocat pe Ion Olteanu, un mare specialist în drept internațional și doctor în drept, recomandat de fostul nostru apărător pe tot parcursul anchetei și al tuturor proceselor, minunatul om, Ion Mustață. Înțelegând foarte bine situația dosarului în țară, noul nostru avocat a acceptat să ne reprezinte și să fie alături de noi, formulând o plângere bine documentată și precisă către Tribunalul Militar Teritorial, prin

care combătea, cu profesionalism și luciditate, rezoluția de clasare a dosarului dată de Parchetului Militar.

Procesul de la Tribunalul Militar a fost programat la 26 ianuarie 2011 și a durat relativ puțin, circa două ore. A vorbit întâi avocatul nostru, Ion Olteanu. Apoi a luat cuvântul reprezentantul Parchetului Militar Teritorial.

Concluzia a fost în favoarea noastră: s-a decis trimiterea dosarului la Parchetul Militar Teritorial în vederea redeschiderii anchetei penale.

La aflarea acestei sentințe, ne-am bucurat că mai existau și judecători cu coloană vertebrală, dar eram și îngrijorați pentru că Parchetul încă putea să atace această hotărâre, chiar dacă se numea *definitivă*. Proceduri speciale dădeau dreptul Parchetului să atace decizia la Curtea Militară de Apel, în termen de 15 zile. Curtea Militară de Apel era instanța unde trăiserăm cele mai grele momente ale acestui proces, era instanța care îl achitase pe Gabor și acceptase ordonanța de neurmărire penală după returnarea dosarului de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

Desigur, Parchetul Militar a făcut recurs. Curtea Militară de Apel a programat prima ședință după cinci luni, respectiv la 1 iunie 2011. După audierea procurorului din partea Parchetului Militar Teritorial, a urmat expunerea apărătorului nostru, Ion Olteanu, care a combătut recursul Parchetului. Amintesc, ca fapt divers, că, înaintea acestei ședințe, i-am recuzat pe doi dintre cei trei judecători: pe general-maiorul Cezarian Buga, președintele completului și președintele Curții de Apel, și pe colonelul Aurel Dumbravă. Ambii judecători participaseră la judecarea recursului nostru privind ordonanța de NUP, în favoarea lui Gabor Dorel Vasile. Am considerat că nu erau compatibili în acest complet, de vreme ce acceptaseră o ordonanță care conducea dosarul spre clasare.

Completul s-a retras pentru deliberări, anunțând următoarea ședință peste cinci zile. Avocatul nostru, cu experiența-i recunoscută, a făcut un pronostic: cererea de recuzare va fi respinsă, pentru că, dacă ar fi acceptat-o, ar fi anunțat pe loc...

La data ședinței ne aștepta o surpriză: completul de judecată se schimbase, dar președintele lui era judecătorul pe care-l recuzasem, general-maiorul Cezarian Buga. Anunțul hotărârii privind recuzarea a fost scurt și sec: „Nu se acceptă cererea de recuzare, deoarece Curtea de Apel, prin persoana domnului general Buga Cezarian, președintele completului, cu toate că a acceptat anterior ordonanța de NUP, a recomandat Parchetului Militar Teritorial continuarea anchetei penale, nefiind exclus nici Gabor Dorel Vasile".

După această hotărâre, am fost anunțați că, pentru deliberare, Curtea amâna pronunțarea pentru 9 iunie 2011. Nu înțelegeam de ce iar trăgeau de timp. Am aflat ulterior că, la recurs, reprezentantul Parchetului anexase și o cerere de sesizare a Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a hotărârii Tribunalului Militar conf. art... pct... etc. etc.

Așa încât, rezultatul acestui meci de ping-pong trebuia să împace și capra, și varza. Așa s-a și întâmplat, iar hotărârea suna astfel:

„Admite cererea de sesizare a Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate formulată de Parchetul Militar. Respinge recursul declarat de Parchetul Militar împotriva sentinței 5/26-I-2011 a Tribunalului Militar Teritorial București".

Astfel, Curtea Militară de Apel mai dădea Parchetului Militar un fir de care să se agațe.

Până la programarea pe rolul Curții Constituționale vor mai trece șase luni. Pe 15 decembrie 2011, cei șapte

judecători ai Curții hotărau, în numele legii, că excepția invocată de Parchetul Militar era neîntemeiată și, ca atare, o respingeau.

Ce trebuia să se mai întâmple în continuare? Răspunsul cel mai simplu ar fi fost că Parchetul Militar Teritorial trebuia să se apuce serios de rezolvarea dosarului Frumușanu–Crăiniceanu, pentru că acțiunea sa de a-l clasa eșuase definitiv, pe toate cele trei fronturi ale justiției: tribunal, Curtea de Apel, Curtea Constituțională.

Între 2003 și 2011, în acest caz nu s-a vrut aflarea adevărului, ci camuflarea lui, iar dreptatea nu s-a făcut printr-un act de justiție definitiv, încălcându-se cele mai elementare drepturi ale omului, valabile în toată lumea civilizată și democratică. Am considerat moral față de morții noștri ca toate acestea să fie aduse la cunoștința CEDO. Dosarul a fost plimbat de la Ana la Caiafa, pentru ca, mai apoi, cei care erau însărcinați să facă dreptate să se spele pe mâini, ca Pilat din Pont, încercând clasarea lui.

În religia creștină se spune că, după trecerea în lumea veșnică, fiecare este judecat de Dumnezeu pentru faptele și greșelile sale. Pe parcursul celor peste 20 ani de ani în care am luptat din răsputeri pentru aflarea adevărului, au murit mulți dintre cei care au avut de-a face cu acest dosar, fie consilieri juridici, procurori sau judecători. Pe foarte mulți i-am cunoscut personal, am stat de vorbă cu ei și, cumva, am rămas legați. Poate că, la Judecata lui Dumnezeu, ei se vor întâlni cu Andrei, Aurica și Nicolae.

Trecerea timpului, cu lupte absurde, drumuri bătătorite la Parchete, stări tensionate, prin multe săli de judecată, audiențe fără număr, multe rămase fără rezultat, ne-au făcut mai puternici și parcă mai înțelepți.

În perioada 2011–2012 eforturile noastre se îndreptau în două direcții: spre Parchetul Militar și justiția română și spre CEDO de la Strasbourg, unde acuzam statul român

de cele două încălcări grave ale drepturilor omului: dreptul la viață și dreptul la un proces echitabil.

În timp ce justiția noastră dăduse verdictul definitiv de anulare a clasării dosarului, iar Curtea Constituțională hotărârea de constituționalitate, la Parchetul Militar Teritorial se așternuse iar liniștea.

În ianuarie 2012 am fost anunțați, în schimb, că dosarul nostru intra pe rolul CEDO.

Așa am aflat că cererea noastră fusese trimisă spre analizare Guvernului României, la data de 3 martie 2010, și că, tot atunci, CEDO solicitase să i se trimită și documente oficiale privind dosarul Frumușanu–Crăiniceanu. Acum înțelegeam mai bine graba cu care Parchetul încercase, în țară, clasarea dosarului. Avocatul nostru transmisese, la rândul său, cu multă atenție și profesionalism, actele cerute de CEDO, astfel încât, pe 3 noiembrie 2012, la Strasbourg începea, cu ușile închise, judecarea dosarului Frumușanu–Crăiniceanu.

După aproape șapte ani de la înaintarea cererii către CEDO, eram într-o stare de încordare totală, de curiozitate și chiar de spaimă, fiindcă ne judecam cu statul român. Era însă dreptul nostru legitim, moral și uman, față de tot ce pătimiserăm pe parcursul acestor ani.

Întrebările și așteptările noastre și-au aflat un răspuns în dimineața zilei de 25 aprilie 2012, când am primit un telefon de la un prieten care ne spunea că televiziunile anunțau că am câștigat procesul împotriva statului român. L-am sunat imediat pe Viorel Crăiniceanu. Aflase deja de la televizor. În clipa aceea, toți trei am simțit că, în sfârșit, cineva înțelesese necazurile atâtor ani și era alături de noi. Avocatul nostru, domnul Olteanu, primise textul hotărârii CEDO, în limba franceză. Erau multe instrucțiuni de transmis statului român.

Eram nerăbdători să studiem și noi hotărârea CEDO.

Chiar a doua zi, prietenul nostru, poștașul Tonică (Fabian Anton), care ne aducea, de ani de zile, bucurii și necazuri, veselie și tristețe, ne-a adus, de data aceea, descărcată de pe Internet, hotărârea CEDO, tradusă în limba română.

Într-o stare de încordare, vă prezint mai jos, dragi cititori, recomandările stricte și precise adresate Guvernului României, exprimate prin această hotărâre CEDO, pe care vă rog să le analizați și să le apreciați:

1. „Investigații prompte, eficiente, complete și imparțiale, pentru a identifica și pedepsi pe cei responsabili de crimă."

2. „Investigații independente, excluzând orice legături ierarhice sau instituționale."

3. „Răspuns prompt din partea autorităților, pentru a menține încrederea cetățenilor și respectarea statului de drept."

4. „Rudele victimelor trebuie să fie implicate în proceduri, pentru protejarea intereselor lor legitime."

5. „Curtea a constatat lipsa de cooperare între instituții: SRI, SPP, Inspectoratul General al Jandarmeriei, Ministerul de Interne etc. care prin ascunderea probelor, duc la suspiciunea unei de lipsă a unor investigații reale."

6. „Autoritățile naționale să se ocupe de caz cu promptitudine, eficient și fără întârzieri inutile."

După cum știți de acum, nu am avut parte, în justiția noastră, de nici unul dintre punctele cerute de CEDO.

La Parchetul Militar nu s-a mai lucrat nimic până în toamna anului 2012, de parcă se așteptau concluziile CEDO. Spre surprinderea mea, mergând în audiență la noul șef al instituției, am aflat că Parchetul nu era încă în posesia hotărârii CEDO și nu se știa nici că noi câștigaserăm procesul împotriva statului român. Am fost rugat să împrumut funcționarilor de la Parchet un exemplar al deciziei, ca să-l tragă la xerox... N-ar fi fost normal ca

guvernul sau Parchetul General să transmită procurorilor acest document?

În acea toamnă a lui 2012 însă, a fost adoptată și o lege clară, cu adevărat europeană, care probabil va rezolva multe dosare de crimă. Legea se referă la „suspendarea definitivă a termenului de prescripție" pentru cei acuzați de „omor deosebit de grav, crime împotriva umanității și genocid".

Dosarul Frumușanu–Crăiniceanu contra Gabor–SPP a zăcut mult în sertarele justiției. Parchetul are deci, la îndemână, o lege care-i permite să dea un verdict definitiv și corect. Ar trebui să o și aplice, odată cu instrucțiunile CEDO. „Cartoful fierbinte" al adevărului se află în ograda sa. Dreptatea așteaptă, de peste 20 de ani, să iasă la lumină.

Această carte nu a fost scrisă cu ură și nici cu patimă împotriva cuiva. Le cer iertare cititorilor dacă, pe alocuri, a fost monotonă sau, când și când, a avut pasaje plictisitoare. Am încercat să arăt în chip cât mai veridic drumul acestui dosar prin labirintul întunecat și plin de capcane al unei justiții subjugate politic, care acum încearcă și se zbate să devină independentă.

Dacă Gabriel Liiceanu a scris, cândva, un *Apel către lichele*, eu aș dori ca această carte să fie un apel la alungarea, din instituțiile statului, a tuturor lichelelor, de către dumneavoastră, cititorii, de către noi, cetățenii cinstiți ai acestei țări. Numai împreună putem desființa lichelismul, cu hotărâre și perseverență, demonstrând că și noi, românii, putem trăi într-o democrație autentică, și nu într-una originală, spoită cu neocomunism.

Pe lângă criminali, hoți și tâlhari, interlopi și baroni locali, în țara noastră avem de-a face și cu cei care-i protejează, lichele politice corupte care se ascund sub haina imunității parlamentare. Alte lichele s-au infiltrat în in-

stituții precum poliția, justiția, armata, care trebuie să ne apere pe noi, cetățenii, și legile țării. Este trist când aflăm că aceste lichele hulpave de averi nemeritate ajung uneori să și conducă industria, economia, justiția, armata. Dar și mai rău pentru societate este când aflăm că, printre aceste lichele, se află foști securiști sau colaboratori ai Securității, cu dosare grele la CNSAS. Pe deasupra tuturor, zboară, de la un partid la altul, politicieni-lilieci, în căutare de privilegii de tot felul.

Apelul acestei cărți este adresat dumneavoastră, cititorilor, și tuturor cetățenilor de bună-credință ai acestei țări. Dacă, până acum, am luptat singuri, de acum înainte continuăm această luptă alături de dumneavoastră, pentru o justiție curată, dreaptă și cu adevărat independentă, care să respecte dictonul: „Nimeni nu este mai presus de lege!"

Închei cu o formulă pe care am folosit-o în zecile de memorii înaintate autorităților și instituțiilor statului, de-a lungul acestor peste 22 de ani: „Mulțumindu-vă pentru înțelegere, aveți toată stima, dragostea noastră sufletească și toată considerația! Părți civile și vătămate": Ștefan, Luciana și Viorel.

Flacăra

DL ILIESCU E SENTIMENTAL NUMAI CÎND RENTEAZĂ?

„Anul acesta organele de ordine și militerii și-au făcut datoria mai bine... Unii acuză aceste organe de ordine de violență, deși numărul cel mai mare de răniți se află în rîndul jandarmilor. Eu cred că este în interesul general al societății noastre ca aceste instituții să fie sprijinite să-și facă tot mai bine datoria, pentru a asigura apărarea legii, a ordinii publice, a liniștii și siguranței cetățenilor, pentru apărarea țării".

ION ILIESCU

De-a lungul anilor, am decupat din ziare toate articolele despre cazul Frumușanu–Crăiniceanu. Paginile care urmează sunt extrase dintr-o arhivă personală strânsă în câteva dosare de știri, comentarii și analize legate de mineriada din 25 septembrie 1991 și de moartea fiului meu, Andrei. Le răsfoiesc împreună cu soția mea, ori de câte ori avem un răgaz între drumurile la tribunal ori la cimitir. Odată cu Andrei, am îngropat și orice teamă, căci, de peste douăzeci de ani, noi nu mai avem nimic de pierdut. Vom lupta pentru adevăr până la capăt.

Răniți duși la Urgență

Pînă la ora 20,00, la Spitalul de Urgență au fost duși 19 răniți, 4 jandarmi și 15 civili, mineri și manifestanți. S-a înregistrat și un mort din rîndurile civililor, ne-au informat cadre medicale de la camera de gardă, ce au ținut să-și păstreze anonimatul.

Romores.

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte, în care te-adîncir barbarii de tirani!

LIBERTATEA

PRIMUL ZIAR LIBER AL REVOLUȚIEI ROMÂNE

COTIDIAN DE PRÎNZ

ANUL 3 Nr. 541 ● 6 pagini

Luni 30 septembrie / Marți 1 octombrie 1991

O victimă ce nu trebuia să fie

Foto : Gabriel MIRON

Pentru ce mai trebuie să moară oameni în luptă după ce Revoluția care n-a existat a triumfat? De ce un-sprezece studenți, de anul I, de la Facultatea de Construcții, au fost aduși în stare de asediu în clădirea Facultății de Construcții și au fost răpuși de gloanțe? Cine a semnat la căpătîiul fiului ei, mort, mărturia în fața Guvernului. Se pare că o petardă sau un proiectil lacrimogen l-a lovit în plin în clipele libelte de neînțeles ale confruntării inter-guvern. Cine este de vină? Orișcum, nimic nu mai poate fi reparat pentru Andrei Frumușanu. El și-a primit vecinica pomenire nimbată la Cimitirul Militar Ghencea.

Răzvan MITROI

Știm încă foarte puține lucruri clar, abia dacă intuim pașii înainte făcuți de tînăra noastră democrație, abia dacă sesizăm cît de mult am intrat în Europa, aproape sigur că nu înțelegem cine pe a cui listă neagră este, nici care sînt culisele căderi cabinetului Roman și nici care sînt subtilele locuri ale celor importanți, care cînd cheamă minerii, cînd sînt huliți de ei, realitatea noastră se află undeva pe lîngă prețun man și bani puțini, visuri sărace și copii emigrați, se

anora, din toate manevrele mai rău sau mai puțin puciste singurul lucru care rămîne, deși nu va fi înregistrat de istorie este moartea inocenților, a celor care habar n-au de ce .. Poate o idee, poate un ordin, poate ghinionul. Și apoi recunoașterea la morgă, camionul, mașinile cu faruri aprinse, anunțul din ziar, groapa, cuiele din sicriu, gropari grăbiți, popa recitînd mecanic povestea despre împărăția cerurilor, coroana, lumînarea, pămîntul rostogolindu-se în bulgări, crucea nouă, doliul și cumplita senzație că niciodată vinovații nu vor fi pedepsiți, fiindcă în asemenea situații există numai învinși și învingători.

Bogdan Teodorescu

Funeralii

Un soare crud și gol arde pleoapele oamenilor, apoi le usucă lacrimile. Praful se ridică în urma fiecărui pas. Pentru Andrei Frumușanu, deși abia trecuse de 23 de ani, este ultimul drum. Din ceața usturătoare a lui septembrie 25, un cartuș aducător de lacrimi i-a străpuns pieptul. Cu toate că i-a luat viața nu a reușit să-i ardă sufletul. Pentru că așa cum spunea și prectul ce s-a îngrijit de ultimul său drum, el se va odihni în loc luminat de unde a fugit durerea și întristarea.

Pentru că durerea și întristarea și nedreptatea și încă multe altele rămîn atributele acestei lumi. Și ochii mi s-au umplut de lacrimi și am mușcat din carnatul ce-l aveam în mînă cînd am văzut durerea părinților. "Nu mai am altceva pe lume. De ce ne-au împușcat copilul?" Nimeni nu poate răspunde strigătului unei mame care, luptîndu-se cu greutățile și-a crescut băiatul și care nu i-a fost luat în decembrie de Ceaușescu ci în septembrie de Iliescu.

Flori, multe flori aduse de colegii săi, studenți la facultatea de hidrotehnică.

Cîțiva bărbați, cu voci reci, profesionale îmbrăcați în halate negre ude de transpirație, au pus capacul și, cu colțuri de marmură, bat cuiele.

"Pedepsește i Doamne pe criminali", rostește apăsat un om.

Virgil Popescu ne-a spus că o placă comemorativă va fi prinsă pe peretele facultății, unde se mai află una. Cine știe, poate se va umple tot zidul.

Adrian Neagu

facultatea de hidrotehnică

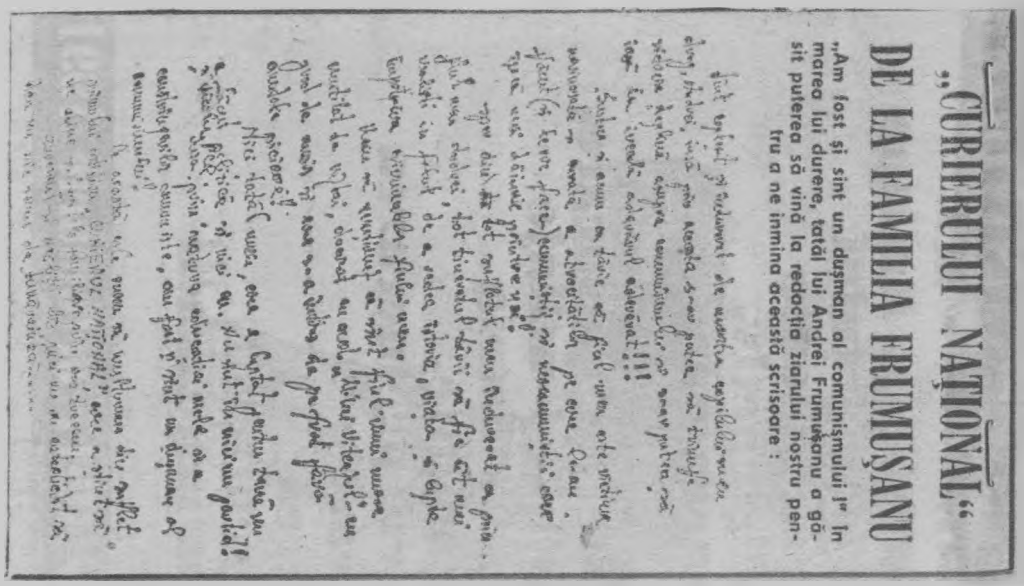

„CURIERUL NAȚIONAL"
DE LA FAMILIA FRUMUȘANU

„Am fost și sînt un dușman al comunismului !" În marea lui durere, tatăl lui Andrei Frumușanu a găsit puterea să vină la redacția ziarului nostru pentru a ne înmîna această scrisoare :

CURIERUL NAȚIONAL
cotidian de informație
5-X-1991

EDIȚIE SPECIALĂ

LUNI
30 SEPTEMBRIE 1991
4 pagini - 5 lei

R.
L.

...ințe ...ici ...ai
...untile de lacrimi

...enerația tînără este sacrificată în continuare pentru idealurile ...cabre ale comunismului. Andrei Frumușanu, cărora colegii săi ...udenți, i-au spus martir al luptei împotriva comunismului, a fost ...ormîntat simbătă.

4 noiembrie 1967 — 23 septembrie 1991 este timpul pomenirii ...l Andrei Frumușanu. De aici înainte va sta în nesfîrșirea ...intului omului.

Unii dintre cei virstnici ne vor îndemna și acum la resemnare. ...ă o înțelegem însă că fiecare dintre noi se poate resemna în...un fel sau altul pentru propria suferință. Dar pentru cel pe ...ra-l vaz suferind lîngă tine nu există resemnare. Vom reuși să ...întuim acest Neam prin credință și iubire. Comunismul nu va ...ăsa să ne omoare pe toți.

Fotoinformație : **Pascal Ilie Virgil**

...u ni s-a prezentat la TV: proiectilul ...diar, folosit împotriva

...l Antică

Simbătă, 28.09.1991. A fost înmormîntat colegul nostru, studentul ANDREI FRUMUȘANU, ucis mișelește cu un proiectil reactiv bas de trupele Ministerului de Interne din subordinea Guvernului României.

Considerăm conducerea României răspunzătoare de evenimentele tragice petrecute în capitală.

Vinovații vor fi pedepsiți.

Cerem tuturor instituțiilor de învățămînt superior din România să arboreze drapelul de doliu.

LIGA STUDENȚILOR DIN ROMÂNIA
ANDREI ALEXANDRU, vicepreședinte

Nu putem reuși decît împreună

Anul I Nr. 72
9 octombrie 1991
4 pagini 4 lei

MOARTEA UNUI STUDENT

Conferința de presă a Sindicatului studenților constructori

Conferința, desfășurată datorită rectoratului Facultății de construcții civice, într-o sală total inadecvată, a încercat să lămurească cîteva aspecte privind moartea, în ziua de 25.09.1991, a lui Andrei Frumușanu, student al Facultății de hidromecanică din București, ucis datorită exploziei unei petarde lacrimogene.

Detalii importante cu privire la împrejurările morții lui Andrei Frumușanu au fost aduse de un martor ocular la acele evenimente, Gavrian Maria Agripina. Andrei Frumușanu se afla în mijlocul unui grup de mineri, fără a se manifesta violent, cînd a fost lovit de acea petardă, iar hainele au fost cuprinse de flăcări. A fost oprit un autoturism care l-a transportat la Spitalul de urgență, unde inițial medicii nu au vrut să-l primească, spunînd că acest caz nu este de competența lor; la insistențele celor ce-l însoțeau a fost primit în cele din urmă. Nu cred că ar mai putea fi comentată atitudinea umană a acelor medici.

D-nii **Daniel Popescu**, președinte al Confederației Liga studenților și Virgil Popescu, președintele Ligii Studenților din Universitatea București s-au deplasat la Televiziune pentru a da un comunicat cu privire la împrejurările morții lui Andrei Frumușanu, precum și pentru anunțarea înhumării acestuia. Acest comunicat nu a fost citit, deși li s-a promis că va fi dat pe post.

S-a încercat atunci lipirea unor afișe în centrul Bucureștiului cu acest comunicat. În noaptea de Vineri spre Sîmbătă însă, un student, Alexandru Baboi, a fost bătut de jandarmi pe Splaiul Independenței, în timp ce lipea afișe cu comunicatul. Încă o dovadă a democrației noastre originale.

În continuare se încearcă o ședință, la nivel național, a organizațiilor studențești, pentru a adopta o poziție comună în această privință.

În facultăți s-a luat hotărîrea de a se aranja un mic colț îndoliat cu fotografii ale lui A.F., flori și lumînări. Dar se pare că și acest lucru a deranjat pe unii conducători ai facultăților, așa cum este cazul la Facultatea de instalații, dl. Calotanu V, care a acuzat studenții că fac politică, punîndu-le în vedere ca acel colț să dispară imediat. De altfel majoritatea profesorilor au avut aceeași poziție absurdă, de genul: Ce a căutat acolo?

În continuare, dl. D. Popescu, a mai menționat:

Se încearcă închiderea acestui caz. Se tinde chiar spre o mușamalizare a evenimentelor: plecarea minerilor contra liniștii atît de mult visate de dl. președinte Iliescu.

În încheierea Conferinței de presă, s-a făcut un Apel către cei care dețin informații privind elucidarea acestui caz: să se adreseze Confederației Naționale a Ligii Studenților de la Facultatea de Drept.

Nu putem încheia fără a semnala remarca tatălui studentului Andrei Frumușanu:

- Nu! Nu l-a omorît Ceaușescu, dar l-a omorît acum, Iliescu!

Mihai Simionescu

ANUL 2, 51 (100) 24 — 30 decembrie 1991

Morți din rațiuni politice

Să ne amintim : 25 septembrie, anul curent, ultima mineriadă. Oamenii lui Miron Cosma, sprijiniți de un număr destul de redus de bucureșteni asaltează sediul Guvernului. La topoare și sticle incendiare, forțele de ordine opun bastoane și petarde lacrimogene. Între orele 18 și 19 se înregistrează decesul a două persoane : Andrei Frumușeanu și Aurica Crăiniceanu, morți prin împușcare cu cartușe luminoase de semnalizare.

Cînd a preluat cazul, în fața căpitanului Surdescu se deschideau mai multe piste. Inițial, o neglijență criminală : asemenea cartușe se trag întotdeauna în sus, spre cer, unde fac un fel de pălărie luminoasă. Apoi, un caz de legitimă apărare : înghesuiți, atacați cu topoarele, jandarmii ar fi putut, în ultimă instanță, ripostа și așa. Mai putea fi acțiunea unui luptător care și-a pierdut controlul. Să nu uităm că acuzatul N. Lazăr murise aprins cu o sticlă de benzină.

Una după alta, elementele pe care Surdescu le-a constatat înlătură aceste ipoteze. Expertiza balistică realizată de Mihai Tomescu la Laboratorul Interjudețean de Criminalistică evidențiază natura muniției : este vorba de cartușe de semnalizare, cărora li s-a înlăturat chiar încărcătura de semnalizare. Este limpede că trăgătorul nu avea de gînd să semnalizeze nimic, cu asemenea cartuș nu poți decît să achilodești pe cineva. Sau să omori. Fapta are caracter premeditat.

Distanța de la care s-a tras, aproximativ 100 de metri, exclude legitima apărare. S-a folosit o armă cu țeavă lisă, calibrul 26 mm. Din fericire au fost și martori, din fericire ei s-au prezentat la procuratură. Mărturiile lor, coroborate cu expertiza balistică, au condus la depistarea locului din care au plecat proiectilele : o încăpere situată la etajele superioare ale clădirii guvernului.

Cînd s-a trecut la inventarierea unităților care au asigurat Palatul Victoria, surpriză ! nici un dispozitiv nu a fost desfășurat la etajul respectiv. Ar fi fost inutil. Forțele de ordine și antiteroriștii erau dispuse la parter și la etajul unu. De asemenea, pe platforma clădirii, cîțiva luptători aruncau cu grenade lacrimogene de mînă. Teoretic, nimeni la etajul cu pricina. Mai mult, la verificarea dotării trupelor de jandarmi s-a văzut că aveau arme cu țeavă lisă, calibrul 26 mm, dar nu și cartușe de semnalizare. Numai lacrimogene. În schimb, cartușele respective apar în arsenalul unei unități speciale, într-o primă etapă, unitatea declară că n-a dispus de așa ceva. Apoi, alți reprezentanți ai săi (la vîrf) au admis că da, oamenii lor au fost dotați și cu această muniție.

Procurorul crede că se află în fața unui act de diversiune. Cineva a vrut ca lucrurile să nu mai poată fi oprite. Guvernul să fie [illegible] muniția ajustată și a tras asupra mulțimii de pe b-dul Ana Ipătescu cîteva proiectile infernale, cu efect psihologic înspăimîntător. Martorii au văzut un student și o femeie cărora le ieșea foc din piept".

Teroristul și-a făcut numărul și s-a retras. Demonstrînd și s-au aruncat asupra palatului cu o furie inexcitată. A doua zi, milioacele de informare în masă anunță căderea guvernului.

Ancheta merge mai departe. Colonelul Slăvoiu, șeful [illegible] a [illegible] poliției municipiului București spune că Surdescu a făcut o treabă foarte bună. Cu mersul anchetei este ținut în permanență la curent direct Procurorul General al Republicii, Mihai Ulniu Popa Chercheanu. „Mai [illegible] [illegible] în el" afirmă cpt. Surdescu. Popa Chercheanu l-a [illegible] [illegible] [illegible]

PLĂTIȚI SĂ UCIDĂ

Teroriștii ultimei mineriade există și sînt bine adăpostiți

În acea zi de septembrie, minerii au venit din nou în Capitală, de data aceasta ca să dea jos guvernul. Ei nu au mai fost chemați. Au fost probabil doar "stimulați" să vină. Au venit și din nou a curs sînge nevinovat. Criminalii, ca și acei fantomatici teroriști din decembrie '89, sînt liberi, printre noi. Primii însă, se pare că au zilele numărate.

Două crime, aceeași mînă criminală

• Pe data de 25 septembrie 1991, în jurul orei 18,15, Aurica Crăiniceanu, împreună cu soțul ei Viorel, după ce făcuseră cumpărături în Piața Unirii, se grăbeau să ajungă la Centrul de Hematologie din strada Felix, aproape de Piața Victoriei. Ieșind din stația de metrou pe partea cu blocul "Tarom", deci vis-à-vis de sediul guvernului, s-au oprit un minut pentru a vedea ce se întîmplă. La numai cîteva secunde după oprirea lor, Aurica Crăiniceanu a fost împușcată în piept (hemitoracele drept). A fost dusă la Spitalul Municipal, unde a murit a doua zi, în sala de reanimare. Victima avea 27 de ani, era muncitoare la Întreprinderea Mecanică București și avea doi copii.

• A doua crimă a avut loc la ora 19.50. Victima: studentul Andrei Frumușanu, în vîrstă de 24 de ani. Era însoțit de prietenul lui cel mai bun, Petrișor Nițulescu. Coborîseră în stația Piața Victoriei pentru a schimba metroul în direcția "Unirii". Văzînd lume agitată, au ieșit afară pentru a vedea ce se întîmplă. Piața era acoperită de fum și gaze lacrimogene. Cei doi s-au dus să se spele pe față în curtea șantierului de lîngă blocul "Tarom". În jurul lor se aflau vreo 10-15 oameni, nici unul miner. Andrei a fost ucis imediat după ce a plecat de lîngă cișmea. A fost împușcat tot în piept. A căzut în genunchi și apoi pe spate. Pe la colțul gurii îi țîșnea sîngele, iar din piept îi ieșea un fum negru. Petrișor îl aștepta la circa doi metri distanță. Urmau să plece unde aveau treabă. Andrei a fost dus la Spitalul de Urgențe, unde medicii au refuzat inițial să i acorde vreo atenție. În cele din urmă, după îndelungate insistențe, Andrei a fost dus în sala de operație. Petrișor a coborît să dea telefon părinților victimei. În circa o jumătate de oră, dl. Frumușanu a ajuns la spital. Andrei deja murise și se afla la morga spitalului. A doua zi, d-na Frumușanu a primit un telefon prin care un bărbat îi aducea la cunoștință faptul că guvernul a hotărît să îl înmormînteze pe Andrei la Cimitirul Eroilor. Răspunsul mamei îndurerate a fost prompt: nu am nevoie de nimic de la acest guvern criminal.

(continuare în pagina 3)

săptămînal de atitudine

Cuvîntul

Nr. 6 (106), februarie 1992, an III. 16 pagini – 25 lei

Ucigaşul lui Andrei Frumuşanu se află sub înaltă protecţie

Războiul Iliescu – Roman

Scandalul declanşat marţi, 4 februarie a.c., de apariţia în trei dintre cele mai importante cotidiane a ştirii difuzate de A.M. Press privitoare la descoperirea celor vinovaţi de uciderea studentului Andrei Frumuşanu, în septembrie '91, a departe de a se fi stins. Acuze lansate la adresa Unităţii Speciale de Pază şi Protocol (actualul Serviciu de Protecţie şi Pază), care îşi are sediul la Palatul Cotroceni, au condus la două reacţii prompte ale instituţiei prezidenţiale: retragerea acreditării agenţiei A.M. Press la preşedinţie, şi apariţia în cadrul „Actualităţilor" a lt. col. Ioan Mija, purtătorul de cuvînt al S.P.P. Cum nici una dintre părţile aflate în conflict nu a convins cu argumentele de pînă acum, am încercat să tragem cu ochiul la cărţile de joc şi să vedem unde au tatrat aşii şi unde e o simplă cacealma.

Domnul Lucian Avramescu, directorul A.M. Press, ne-a declarat că, dacă va fi cazul, membrii **Comisiei parlamentare de anchetă a evenimentelor** din septembrie 1991 care au furnizat informaţia agenţiei îşi vor dezvălui identitatea şi vor demonstra cît de curînd veridicitatea celor afirmate. Domnia sa a confirmat încă o dată seriozitatea sursei şi corectitudinea ştirii difuzate. Pe de altă parte, domnul Ioan Mija, reprezentantul S.P.P., a afirmat — în cadrul unei întrevederi pe care am avut-o la Cotroceni — că vinovăţia ofiţerul membru al fostei Unităţi Speciale de Pază şi Protocol ieşea din discuţie, conform concluziilor procuraturii. Dupăîn

23 septembrie se aflau numai 4 oameni ai U.S.P.P. în clădirea guvernului, iar în Piaţa Victoriei nici unul. Cei patru, garda de corp a primului ministru Petre Roman, au plecat odată cu acesta, în jurul orei 16,30. Singura lor misiune era protejarea demnitarului. De altfel, din scripcele S.P.P. reiese că rachetele de semnalizare aflate în dotarea serviciului n-au fost niciodată scoase din magazii, nici măcar la ungerile de întreţinere. Or, cum se ştie, Andrei Frumuşanu cu o astfel de rachetă a fost omorît. Astfel de muniţie se află în dotarea poliţiei şi a jandarmeriei de asemenea.

E clar că jocurile încă nu sînt făcute. Se mai liciteză. Pînă la urmă tot procuratura va scoate as-ul din mînecă. Dacă vrea. **(FILIP FLORIAN)**

ZIG ZAG Anul III, nr. 21(113), iunie1992

Ucigaşii lui Frumuşanu vor fi prinşi după alegeri

Aceiaşi teroriştidin decembrie '89?

Zilele trecute, dl. Frumuşanu a trimis pe adresa d-lui Quintus, ministrul Justiţiei, o scrisoare prin care îi cere acestuia o audienţa. Printre altele, în scrisoare se menţionează: "Nu ne-am pierdut firea, pentru că sîntem credincioşi, însă simţim că ne pierdem răbdarea şi aceasta pentru că au trecut 8 luni şi se tace, se tace..." În cele din urmă, dl. Frumuşanu a fost primit în cabinetul ministrului. Printre altele, cei doi au discutat şi despre Raportul prozpăt încheiat al comisiei parlamentare pentru cercetarea ultimei mineriade, tatăl îndoliat exprimîndu-şi scepticismul în ceea ce priveşte sinceritatea şi obiectivitatea acestui Raport. "Să nu aveţi încredere în aceste comisii parlamentare, domnule Frumuşanu", i-a răspuns prompt ministrul liberal.

Au trecut aproape 9 luni de la ultima mineriadă. Adică de la asasinarea bestială a doi tineri nevinovaţi: Andrei Frumuşanu şi Aurica Crăiniceanu. Deşi încă din luna ianuarie dl. procuror Ioan Surdescu mi-a declarat că asasinii sînt ca şi prinşi, nici pînă azi cazul nu a fost rezolvat. De ce? Iată explicaţia Procuraturii: "Ştim cine sînt criminalii, dar cineva îi ascunde. Îi mută dintr-o unitate în alta pentru a le şterge urma. Rezolvarea anchetei nu are nici o legătură cu noile alegeri prezidenţiale (oare? - n.n.). Dosarul se află la «maximă urgenţă». Încercăm însă să descoperim şi autorul moral al crimelor". Această ultimă treaptă constituie, de fapt, punctul-cheie al anchetei. Pentru că, se pare, mercenarii acelor zile sînt aceiaşi care au acţionat de-a lungul celor doi ani de guvernare fasenistă ori de cîte ori a fost nevoie. Cu alte cuvinte, aceştia sînt folosiţi în situaţii extreme pentru acte diversioniste, intimidări prin forţă şi crime. După informaţiile pe care le deţinem, nu este e x c l u s ă posibilitatea ca aceşti mercenari să fie, de fapt, o parte dintre acei enigmatici terorişti ce au acţionat în decembrie '89. Dacă este aşa, e de la sine înţeles de ce ancheta se află "în impas. Rezolvarea cazului ar putea duce la lucruri de-a dreptul senzaţionale, dar care ar deranja în mod categoric anumiţi factori ai Puterii.

Într-o discuţie pe care dl. Frumuşanu a avut-o cu dl. procuror Surdescu, acesta din urmă, dorind să liniştească tatăl îndoliat, a scos din biroul său un casetofon, punînd o casetă de pe care se putea auzi următorul fragment dintr-o discuţie: *"Procurorul: Şi ziceţi că n-aţi părăsit toţi sediul Guvernului? (Cîteva secunde de pauză) Interogatul: Nu, domnule procuror, au mai rămas..."* O ştire AM Presa de acum cîteva săptămîni anunţa că singurii care au avut în dotare în acea zi (25 septembrie 1991) arme şi muniţii de genul celor cu care au fost ucişi cei doi tineri, sînt cei de la USPP (Unitatea Specială de Pază şiProtocol). Ştirea a fost ulterior dezminţită de dl. lt. col. Ioan Mija (purtător de vorbă al USPP), dar fără a aduce nici o probă în sprijinul spuselor sale. Singurul argument al nevinovăţiei acestei unităţi a fost acela că trupele ei au părăsit Guvernul în jurul orelor 16,30, iar cei doi au fost împuşcaţi seara, pe la orele 19,00. Să aparţină declaraţia de mai sus unui ofiţer al acestei unităţi? Această supoziţie ar duce, în mod logic, la următoarea ipoteză: Trupele USPP a-au retras din sediul Guvernului, dar nu în totalitate.

Oricum, noi rămînem la părerea că după noile alegeri, multe din aceste enigme vor fi dezlegate.

Andrei Frumuşanu, răpus nevinovat de arma zîmbitoare noastre Puteri

Un strigăt de dincolo de mormînt

Acum două săptămîni, dl. Frumuşanu a primit un telefon de ameninţare. O voce bărbătească şi puţin răguşită i-a "reproşat" că face prea multă propagandă din moartea fiului său!! În încheiere i-a "sfătuit" să înceteze, ca să n-o păţească. Apoi a închis. Tatăl îndoliat a rămas fără grai. În acea noapte n-a putut dormi deloc. A stat ore întregi cu privirea pironită la tabloul iubitului său copil.

După cîteva zile, în timp ce sprindeau o lumînare la crucea lui Andrei din Piaţa Victoriei, soţii Frumuşanu au fost agresaţi verbal de un individ cam la 50 de ani, cu chip de "canalie". "El (Andrei - n.n.) este vinovat. Ce căuta aici?" Dl. Frumuşanu a tăcut, lăsînd "omul de bine" să vorbească în neştire. Iar emanaţii noştri ignoră nepermis o mamă care plînge şi vrea să fie luată de Dumnezeu, şi un tată care se uită mereu la fiul său pironit de Putere într-un tablou şi care parcă întreabă de dincolo de mormînt «Voi ce faceţi pentru mine? Am greşit cu ceva?»

Cătălin APOSTOL

Ca și celălalt președinte, dl Iliescu a ordonat în septembrie '91:

"TRAGEȚI!"

ANUL L
Nr. 14753
Serie nouă
R. nr. 719 L.
VINERI
14 AUGUST 1992
8 PAGINI 10 LEI

...neriada din septembrie '91 ...st din nou adusă în actua... e prin dezvăluirile ziaristu... lorin Roșca Stănescu, dar și ...acțiunea penală inecuță ...otriva sa, la cererea institu... ...prezidențiale, pentru abu... ...dusa autorităților. Tot mai ... dintre cei care cunosc ...le din septembrie, începînd ...strul de interne, afirmă că a ...lovitură de stat. Asta nu-i ...atunci ziștiori fată de ...e am aflat recent privind ...mentele de la Cotroceni, în ...ziile 25—27 septembrie ...cînd în preajma Cotrocenilor ...au aflat mineri și demonstranți țărâi ca aceștia să înțeleagă rostul ...ție 89, a dat ordin să se ...Bănuiam că o asemenea ...tivă n-ar fi putut s-o aibă ...ții din post, dar nu ne înțelegem cu toții președintele ordonat represiunea. Cauza ...întregii acțiuni convin... că și în iunie '90 a pro... la fel. Nici pentru morții ...—15 iunie nu există vi... ...ințat în posesia unui do... ...ului" acul de justi... ...a muniției consumate în ...ile 26—27 septembrie 1991. ...convinși că nici instituția ...ședințială și nici servi... ...protejate și pază n-au o... ...ță a celor schilodiți și cu ...sori. În schimb, durerea ...inocenți acești act cu gra... ...cine se știe cînd din invenți... după cum vedeți și dv., ...cartușe lacrimogene. Și ...iarde și — zici, fiii atenți ...cartușe calibrul 12. Acesta ...ul" este autoritatea să-l ...pe dl. Iliescu pe banca ...ilor. Pentru că folosirea ...ei a fost hotărîtă de ore... ...Cartușele calibrul 12 se ...pentru răpunerea ele... ...nu a oamenilor!

...umentul pe care-l repro... ...a fost întocmit de șeful ...lt. maj. Lucian Măciu... ...verificat de șeful secției ...ehnică Operativă), col. Cristian Constantinescu, ...mai inițiați cu acest ...ol, un ofițer al celor de ...re, cu ocazia dezvăluiri... ...pre cele 14 milioane de ...cernute pe care inițiu... ...zidențială le-a programat ...microfoane și aparatu... ...ru urmărirea demonstran... ...ar acum a coborît de la ...ne la glonțe pentru ...ul, numai bune pentru a ...n demonstranți. Ce leadă ...ind el pentru că are pe ...semnea juzăreie ? Cola... ...chiam Măciucă este și ...ul de consilier „tehnic" ...ședintelui. A afirmat în ...ul multor persoane că cel ...dat ordin clar să se tra...

ROMÂNIA
SERVICIUL DE PROTECȚIE ȘI PAZĂ
COMANDAMENTUL A.I.A.A.
Nr. [illegible]

UNITATEA
COMANDAMENTUL SERVICIULUI
DE PROTECȚIE ȘI PAZĂ
COL.
[illegible]

ACT DE JUSTIFICARE

[illegible]

Nr. crt.	Denumirea materialelor	U.M.	CANTITATEA		OBSERVAȚII	
			Se dă	Se scade		
1	[illegible]	buc.	137	[illegible]		
2	[illegible]	buc.	178	[illegible]		
3	[illegible]	buc.	[illegible]	[illegible]		
4	[illegible]	buc.	[illegible]	[illegible]		
5	[illegible]	buc.	11	[illegible]		

ÎNTOCMIT
[illegible]
ȘEF ATELIER
[illegible]
MĂCIUCĂ LUCIAN

VERIFICAT
ȘEF SECȚIE
Col. [illegible]
CONSTANTINESCU

să în demonstranți a fost ...sedințele Iliescu, fondatorul Ser...viciului de pază și protocol (re...boteză, după mineriadă, Unita...tea Specială de Pază și Proto...col). După cîte discuții au fost la noi în legătură cu cei care au ordonat să se tragă în demonstranți, nici un ofițer de la SPP nu putea avea o asemenea inițiativă și de aceea a fost în...trebat cel care s-a întîmplat din nou în cursa pentru cea mai înaltă magistratură a statului, ca să fie util în continuare în ...procesul de reconstrucție de...mocratică a țării", ba ne vor...bește și de statul de drept. Evi...dent, nu este străin de toate a...cestea nici comandantul SPP, colonelul Dumitru Iliescu, cel care a fost fără dăștian, colonel. Îl chemăm — în nume...le adevărului — pe acești dinți de pază ai Cotrocenilului, că re...cunoscută în fața opiniei publice românești de la cine au primit ordin să se tragă în manifes...tanți.

Stimați cititori, nu mai există nici un dubiu că celor care și-au pierdut ochii și le-au zbu...rat brațele. SPP le-a oferit cîte un cartuș de calibrul 12. Din ordinul președintelui.

Sîntem curioși dacă va mai fi declanșată o nouă acțiune penală pentru „ofensă adusă autorităților".

În rest, abia aștept un Inter...viu cu dl Ion Iliescu, în direct și la o oră de vîrf, poate chiar pe această temă.

Petre Mihai Băcanu

ANUL L
Nr. 14754
Serie nouă
R. nr. 720 L
SÎMBĂTĂ
15 AUGUST 1992
DUMINICĂ
16 AUGUST 1992
8 PAGINI 15 LEI

DIN NOU DESPRE CAZUL FRUMUȘANU

Dl. Ștefan Frumușanu, tatăl studentului Andrei Frumușanu ucis în timpul evenimentelor din septembrie 1991, a înaintat în...cursul lunii iulie o cerere de audiență la dl. Mihai Ulpiu Cherecheșiu, procurorul general al României. După altă așteptare fără scop, dl. Frumușanu relatează cazul pe...sat, arătînd că dorea să știe în ce stadiu a ajuns ancheta privind asasinarea fiului, dacă la dosar există elemente pentru e...lucidarea cazului și care sînt, totuși, rezultatele. Dl. procuror militar Ion Sur...lescu, cel care face anche...la, i-a spus „părintelui îndurerat că „sîntem în fi...nele dreselii". (A. M. Press)

Tînărul ofiţer din fotografie, care a luptat ca un brav în decembrie '89, ca să apere... 'Revoluţia", a ajuns doar căpitan. În schimb, căpitanul Dumitru Iliescu, care ştia să mînuiască lacrimogene, petarde şi gloanţe calibrul 12 împotriva demonstranţilor şi care locuieşte acum într-un blocuşor cu pază la uşă, a ajuns colonel şi Şeful Unităţii Speciale de Pază şi Protocol.

"Autorii morali ai crimei vor candida..."

Din cînd în cînd, mă întîlnesc cu eşti Frumuşanu şi discutăm. Aiti măcar putem face - să-i ascultăm, cînd oficialităţile îi evită. Pentru trei lucruri mai are răzbune viaţa soţilor Frumuşanu: amintirea unicului fiu, aflarea ucigaşilor şi ca asemenea tragedie să nu mai aibă loc.

- Cum merge ancheta, dle Frumuşanu?

- La fel de încet. Dar avem încredere în dl Surdescu (căpitanul Ion Surdescu, procuror criminalist militar, se ocupă de cazurile Frumuşanu şi Crăiniceanu). Într-una din întîlniri, dl căpitan mi-a spus: "Sîntem luaţi drept maimuţoi. Merg la jandarmi, mi se închid porţile. Merg la Ministerul de Interne, iar mi se închid porţile". Şi totuşi, a putut să stabilească multe lucruri. De curînd, l-am întrebat dacă nu va pleca în concediu. "Nu voi pleca nicăieri, pînă nu rezolv cazul". Şi ne-a asigurat că ancheta este în linie dreaptă "Îl cunosc, acum, pe cel bănuit de uciderea lui Andrei". Ni l-a descris ca fiind un bărbat de peste 1,80 metri, foarte voinic, cu o expresie şi un comportament de om hotărît.

- A apărut potenţialul ucigaş al fiului d-stră? Ce mai ştiţi despre el?

- Dl Surdescu m-a întrebat: "Ce grad am eu, dle Frumuşanu?" "Căpitan". "Aflaţi că acest om are un grad mai mare decît al meu".

- Este militar, deci?

- Da, dar nu mi s-a spus la ce unitate militară activează, ce fel de unitate militară este şi de cine aparţine. Mi s-a arătat tipul de pistol şi cartuşul de avertizare cu care s-a tras atunci. Motoraşul (glonţul efectiv) a fost slăbit de corpul cartuşului, mărindu-i-se, astfel, viteza şi făcîndu-l apt să omoare. Dacă nu s-ar fi procedat aşa, cartuşul ar fi fost vizibil şi ar fi explodat în aer.

- Avem de a face cu o crimă premeditată?

- Acestea sînt concluziile anchetei de pînă acum. Cel care a întrebuinţat astfel acest armament este un profesionist care a vrut să ucidă. În urma inventarului făcut la unitatea militară în cauză, au ieşit lipsă 12-14 asemenea cartuşe, folosite, toate, împotriva demonstranţilor. Dl Surdescu este de părere că nu există decît un singur autor al întrebuinţării lor. Ne-am întrebat, cînd am aflat aceste acestea - cine au alt acei "cîini de război", teroriştii care au apărut mereu în momentele-cheie? În '89, în iunie '90, în septembrie '91?

- Cum s-a ajuns la potenţialul ucigaş?

- Foarte greu. Unitatea militară respectivă bloca ancheta. Li se cereau anchetatorilor fel de fel de adrese pentru a-şi putea desăvîrşura cercetările. Cînd ca în cele din urmă mergeau anchetei. Acum, poate, adevărul va ieşi mai repede la iveală. De fapt, parcă nici nu ne mai interesează ucigaşul direct al lui Andrei. Ne interesează autorii morali ai crimei. Am căit, de curînd, despre ipoteza unei lovituri de stat, atunci, în septembrie 1991. Şi începă să se coreleze, în mintea mea, toate evenimentele tragice petrecute după '89. Nu pot să nu asociez mineriadele cu preşedinţia Iliescu. Şi acuzaţia vine de la sine.

- Se apropie alegerile, dle Frumuşanu...

- Da, şi sînt disperat. Autorii morali ai crimei vor candida. Dumnezeu a vrut ca parastasul de un an al copilului meu să fie pe 25 septembrie, cu două zile înaintea alegerilor. Îi invit pe dl Iliescu, pe toţi cei care, dacă cel puţin nu au fost capabili să evite producerea crimei, să vină la parastas. Să aprindă o lumînare, să-şi ceară iertare şi să se retragă din cursa electorală.

- Ar fi posibil un lucru atît de minunat?

- Nu cred. Şi de aceea le spun oamenilor cu care vorbesc, fără patimă, fără a mă crede "stindard al libertăţii" - înainte de a hotărî pe cine alegeţi, întrebaţi, cîteva clipe, în sufletul meu. Şi, apoi, alegeţi...

Mihail Mihăilescu

ANUL L
Nr. 14757
Serie nouă
nr. 723
MIERCURI
19 AUGUST 1992
8 PAGINI 15 LEI

ANUL L
Nr. 14 784
Serie nouă
nr. 750
SÎMBĂTĂ
19 SEPTEMBRIE
DUMINICĂ
20 SEPTEMBRIE
8 PAGINI 15 LEI

Ion Iliescu:

"Ce căuta studentul Frumuşanu acolo?"

Dl Ion Iliescu s-a adresat condescendent ziariştilor cu îndemnul să renunţăm la întrebarea dacă mai crede în comunism, considerînd-o printre "bagatele". Dar, după cum se vede, pentru dl Iliescu întreaga pedoadă comunistă de 45 de ani a fost o "bagatelă". Vă prezentăm în continuare întrebările pe care i le-am adresat la conferinţa de presă de miercuri şi răspunsurile "vesele" pe care mi le-a dat. Menţionez că n-am participat la cocktailul prezidenţial, măcar pentru că se apropie părăstasul lui *Andrei Frumuşanu* şi pentru că, în 1946, "de o parte" s-a aflat popor, român, iar "de altă parte", tancurile sovietice. Şi, nu în ultimul rînd, pentru că dl Iliescu bagatelizează suferinţa pentru adevăr.

- Aţi vorbit de violenţele de la alegerile antebelice. Ce ne puteţi spune despre alegerile din 1946?

- Ele reflectau năravurile antebelice (rîde, n.n.).

- Alegerile din '46...

- Mata-ţi '46 te născuseşi? Nu. Eu am trăit în '46 şi pot să vă spun că au fost violenţe şi de o parte şi de alta.

- Şi cine-a cîştigat?

- O parte!

- Pe 26 septembrie se împlineşte un an de la asasinarea studentului Andrei Frumuşanu cu o petardă de război. Dv., în calitate de preşedinte al ţării, ne puteţi spune de ce într-un an de zile nu au putut afla cine sînt asasinii?

- În legătură cu 26 septembrie, a fost un episod care ştiţi bine în ce împrejurări s-a petrecut, acolo erau presiuni din partea celor care se aflau în piaţă, este de pus întrebarea ce căuta studentul Frumuşanu acolo. Pentru că cei care au folosit gaze lacrimogene şi..., nu ştiu ce-a fost...

- Petardă.

...petarda respectivă, au folosit-o pentru a descuraja pe cei care apelau la violenţă şi vroiau să invadeze peatul din Piaţa Victoriei.

- Şi-mi mai permit o întrebare, fiindcă n-aţi răspuns la ea aseară (marţi) la televizor, în calitate de disident, de ce nu l-aţi susţinut pe tovarăşul Pârvulescu la congresul al XII-lea? Şi-aţi afirmat si că dv. aţi fost cel mai mare disident şi că aţi fi vrut să-l vedeţi pe acuzatorii dv. de astăzi ce-ar fi făcut în locul dv. Dar, aş vrea să vă întreb, cum interpretaţi faptul că unii din acuzatorii dv. de astăzi - printre care şi dl P.M.B. cărula i-aţi făcut publicate în cîpurile dv. electorale - au făcut puşcărie politică şi dv. nu?

- Hai să-ncep de la coadă. Mi se pare că e discutabilă puşcăria politică la dl Băcanu. Nu am detalii, dar cel puţin aşa s-a comentat. N-am spus că am fost cel mai mare disident. Am spus numai că astăzi se găsesc foarte mulţi procurori, oameni care se transformă în instanţă, care sînt gata să facă judecăţi şi să facă etichetări la adresa altora, dar pe care nu i-am văzut (!) manifestîndu-se în vremea lor. În timpul dictaturii lui Ceauşescu. Nu numai eu, în congresul respectiv, n-a fost posibil ca să se ia poziţie de sprijinire a lui Pârvulescu, trebuie să vă puneţi probleme, cum s-a desfăşurat congresul respectiv şi ce posibilităţi de a fi susţinut Pârvulescu...

- (Adrian Bărbulescu) : Totuşi, Pârvulescu a avut curajul

- Da, şi eu am avut curajul nu o dată să spun lucruri la fel de vehemente şi deschise! Cei care aţi trăit momentele acelea amintiţi-vă de congresul culturii din '77 şi cuvîntarea mea a fost ultima mea cuvîntare. După aceea nu mai mi s-a dat cuvîntul la nici un fel de forum public.

Da, dle Iliescu, nu vi s-a mai dat cuvîntul. De aceea v-aţi adresat în scris, prin scrisoarea omagială din ianuarie 1978 către Ceauşescu, pe care, în semn de protest faţă de "festivism" şi "cultul personalităţii", îl numeaţi "UN LUMINOS MODEL", "exemplu înălţător de abnegaţie, devotament şi dăruire pentru cauza partidului, pentru fericirea întregii naţiuni române"...

Roxana Iordache

Flacăra
• Fondată în 1911 • Nr. 42 • 21 — 27 X 1992 •

La lumina zilei

Cazul Andrei Frumuşanu

ASASINII PRINTRE NOI

Martorii minerialelor sînt teroriştii din '89?

Au trecut şi aceste alegeri şi, după cum se poate vedea, ele n-au adus nimic nou. Privind noua scenă politică, nu putem constata decît faptul că singurele schimbări sînt cele dezolante. În aceste condiţii, sutele de dosare ce cuprind crimele şi violenţele ce-au avut loc în aceşti aproape trei ani vor rămîne, se pare, ca şi pînă acum, închise. Şi asta pentru că, după părerea multora, autorii morali şi acestor orori sînt chiar realeşti.

Printre toate acestea se află şi faimosul dosar ce conţine cazul „Aurica Crăiniceanu şi Andrei Frumuşanu", ambii ucişi bestial în Piaţa Victoriei pe data de 25 septembrie 1991. Cazul este teoretic încheiat. Se ştie cum arată asasinul — solid, 1,90 înălţime, faţă de brută — se ştie ce grad are — mai mare decît cel de căpitan — se ştie numărul unităţii sale. Singura problemă este că nu se poate ajunge la el. Cineva are interesul să-l ascundă, să şteargă orice urmă ce-ar duce la descoperirea lui. Din unitatea respectivă, la data cercetărilor, lipseau din depozitul cu muniţii aproximativ 10—11 cartuşe de semnalizare. Cele două victime au fost împuşcate cu rachetele purtătoare (ajutaj) ale acestor cartuşe. Pentru ca impactul cu corpul uman să fie mortal. Este vorba, aşadar, de crimă cu premeditare, iar infracţiunea se încadrează la articolul 176 litera b din Codul Penal, numindu-se omor deosebit de grav. Mai nou, din surse confidenţiale, aflăm că mai marii unităţii respective au trecut la o amplă operaţiune de şmirgheluire a numerelor de inventar de pe cartuşe. Aceasta pentru a împiedica mersul anchetei. În acest caz, inventarierea nu se poate face decît pe bază de documente. Dar cum să aibă acces procuratura la aceste documente cînd dl. cpt. Burdescu este tratat cu rea mai mare indiferenţă, de către toate acele organe (M.I., S.R.I., Jandarmerie), care ar trebui să-i sară în ajutor. Tot din surse confidenţiale mai aflăm că descoperirea asasinului şi aducerea lui în boxa acuzaţilor ar putea scoate la iveală informaţii incredibile cu privire la implicarea Puterii în cele două mari mineriade. Şi nu numai atît. Ar putea aduce un pic de lumină şi în obsedantul caz al teroriştilor din decembrie '89.

Cucuveaua nesimţită

Cu trei zile înaintea turului doi al preşedinţialelor, pe cînd candidatul Ion Iliescu îşi pre-

pag II →

TUL DOSARELOR LA PROCURATURA MILITARĂ BUCUREȘTI

cazul Andrei Frumușanu, anchetatorii totul, dar nu vor să spună nimic

umarele 6, 7 și 8 ale revistei "Cuvîntul", din februarie a.c., am publicat mare parte ormațiile care se puteau obține pe atunci în legătură cu asasinarea studentului Frumușanu și a tinerei Aurica Crăiniceanu, pe 25 septembrie 1991, în Piața N, în timpul ultimei mineriade. Deși am aflat încă din acea vreme că nu se ală știrea-bomba lansată de A.M.Press, potrivit căreia individul care l-au împușcat pe cei doi ar fi făcut parte din Serviciul de protecție și pază, cu sediul la ent, nu am contrazis-o, ba chiar am întreținut-o deliberat, la sugestia procurorului the Surdescu, care se ocupa și încă se mai ocupă de acest caz.

FOTO: SEBASTIAN DUMITRESCU

Piața Victoriei din București, 25 septembrie 1991

icarea procurorului Gheor- lescu era una cît se poate cît timp adevăraților criminali imt Vînați, crezînd că în rul anchetatorilor se află , ei vor sta cu garda coborîtă. ăi mai vulnerabili. Toată n presă, încadrată în jurul i S.P.P.-ului în uciderea celor onvenirea de minune căpita- heorghe Surdescu, care îi adia din umbră, cu discreție, upra cărora planau cele mai puneli. Tot la primăvară, în lei de 1 martie, procurorul ni-a garantat că autorii ani- sînt deja cunoscuți, chiar , și că dosarele lor de în judecată se apropie de e. Pînă la arestarea lor, sa presupunea că se vor el mult două săptămîni, timp "bestemtru" dosarelor, pentru i cuiar. Evident, procurorul ne Surdescu mi-a rugat să toată discreția, pe motiv că unui articol în ajunul arestării ucigașilor i-ar bloca toate pistele N-am publicat nici măcar un rînd despre toate acestea, considerînd atunci, ca și acum, de altfel, că singurul hăcru important este aflarea grabnică a vinovaților. Dincolo de optimismul fără margini al căpitanului Gheorghe Surdescu, domnia sa mi-a spus că foarte curînd asasinii vor fi chemați, ca pentru o audiere oarecare, fără nici o mazî, la Procuratura militară București, unde le vor fi puse cătușele la mîini și vor fi trimiși la zdup. De asemenea, procurorul Surdescu mi-a promis că-mi va permite în secunda imediat următoare arestării să i intervievez pe ucigașii lui Andrei Frumușanu și ai Auricăi Crăiniceanu. Totul părea pus la punct. În plus, căpitanul Surdescu mi a confirmat, în termeni confidențiali, că știrea agenției Word Press, **Ce sînt Forțele de Ordine Interioară?**, publicată în nr. 8 din acest an al revistei "Cuvîntul", este reală într-o bună măsură. Știrea respectivă se referea la declarația unui ofițer de jandarmi din garnizoana Suceava, detașat în București în toamna lui 1991 și participant activ la evenimentele din Piața Victoriei, din 25 septembrie Ofițerul, cu pricina, păstrîndu-și anonimatul, afirma că știe exact cine l-a ucis pe studentul Andrei Frumușanu. La vremea apariției în "Cuvîntul" a acestei declarații stupefiante, i-am mediat procurorului Gheorghe Surdescu o întîlnire cu ofițerul respectiv. Trebuie să mărturisesc că am avut deplină încredere în procurorul Surdescu, care pe atunci promitea că nu va ceda nici unei presiuni exercitate asupra sa. Tot domnia sa îmi spunea în primăvara lui '92 că denumirea exactă a efectivelor de ordine din care făceau parte asasinii nu este F.O.I. (cum apărea în titlul știri Word Press citate), ci una foarte apropiată. Iar această grupare aparține Ministerului de Interne. Una peste alta, se părea că mai e de așteptat foarte puțin pînă cînd cazul Frumușanu se va lămuri.

De atunci au trecut opt luni. La Procuratura militară București n-a făcut lumină într-un caz atît de important, a cărui dezlegare e așteptată de o țară întreagă. Vestea lansată în urmă cu două săptămîni, în "Evenimentul zilei" și "Romînia liberă", referitoare la preluarea cazului Andrei Frumușanu de către Amnesty International, sună bine și nu se concretizează în nimic. Amnesty International nu deține instrumente de anchetă, ci doar contabilizează anomaliile sociale, în spațele cărora se bănuiește că stau considerente politice. Mai mulți dacă să exercite careare presiuni asupra oficialităților române această organizație nu poate face. Faptul că promisiunile procurorului militar Gheorghe Surdescu nu s-au împlinit e interpretabil în fel și chip. Fie a fost carcat din toate direcțiile, fie nu i-a ișut pasienta din motive obiective (din pricina complexității anchetei), fie a considerat să tacă, șantajat într-un fel sau altul de personaje extrem de influente. E greu de spus care dintre aceste ipoteze este cea adevărată, mai ales că vinovăția crimei este individuală, ceea ce complică enorm datele problemei. Cu domnia sa n-am reușit să iau legătura în ultima vreme, deși procurorul general adjunct al României, dl. Mugurel Florescu, și-a dat acordul scris în acest sens. De la lt. colonel de justiție I. Slăvoiu, șeful Procuraturii militare București, am aflat că toate-s vechi și nouă toate. Adică nici pomeneală să fie cineva arestat în curînd.

Filip Florian

Căutaţi printre aceste "materiale" moartea lui Andrei Frumuşanu, Aurica Creiniceanu şi Nicolae Lazăr

L I S T A

cu mijloacele şi materialele folosite de forţele Ministerului de Interne care au acţionat în perioada 24.09.-28.09.1991

R.L 21-IX-93

1. Armă lansator cal.38 mm.
2. Armă de vînătoare cal.12.
3. Pistol cal.26 mm.
4. Cartuş cal.12 iritant-lacrimogen.
5. Cartuş cal.26 mm iritant-lacrimogen.
6. Cartuş cal.38 mm fumigen-lacrimogen.
7. Grenadă fumigenă, iritant-lacrimogenă;
   a/. Grenadă iritant-lacrimogenă model 1975.
   b/. Grenadă fumigen-lacrimogenă model 1973.
8. Fiole cilindrice sau sferice iritant-lacrimogene.
9. Pulverizator de mînă cu efect iritant-lacrimogen.
10. Grenade de instrucţie cu substanţe lacrimogene.
11. Petarde unice.
12. Cartuş reactiv 26 mm.
13. Lumînări fumigene.

Dispozitivele cu substanţă iritant-lacrimogenă folosite de forţele Ministerului de Interne în perioada 24.09.-28.09.1991, se încadrează în prevederile art.2o din Legea nr.4o/199o de funcţionare a Ministerului de Interne.

In afara materialelor menţionate în listă, s-au mai folosit: un cartuş cal.7,62 mm scurt cu glonţ obişnuit şi trei cartuşe cal.7,62 mm scurt de manevră, trase ca foc de avertisment pentru apărarea sediului secţiei I poliţie în ziua de 25.09.1991.

Grenadele de instrucţie cu substanţă toxică persistentă folosite în perioada 24.09.-28.09.1991 nu au fost încărcate cu soluţie iritant-lacrimogenă.

N O T A : Mijloacele şi materialele folosite, au fost comunicate de Comandamentul Trupelor de Jandarmi cu nr.12359 din o3.1o.1991 şi de Direcţia de Poliţie a Municipiului Bucureşti cu nr.6324 din o4.1o.1991

S-a solicitat discutarea în Parlament a Raportului 27 Septembrie '92

R.L 29-IX-93

La începutul acestei săptămâni s-a împlinit un an de la alegerile din septembrie '92, dar şi doi ani de la mineriada din septembrie 1991. Deşi pentru unii acestea sunt evenimente la fel de triste, despre primul n-a vorbit nici un parlament. Despre mineriada de acum doi ani a vorbit, în schimb, Victor Babiuc, deputat PD (FSN). Acesta a amintit că a existat o comisie parlamentară care s-a ocupat cu cercetarea evenimentelor din septembrie şi că această comisie a redactat un raport care nu a fost încă discutat în parlament. Ca atare, domnul Babiuc a solicitat discutarea raportului în plenul camerelor reunite.

Deputatul PD, care în guvernul Stolojan a deţinut funcţia de ministru de interne, a mai amintit că Poliţia a iniţiat o serie de anchete cu privire la evenimente, cu unele dintre ele fiind sesizată şi Procuratura. Aceste anchete n-au fost finalizate nici azi de Procuratură, deşi Poliţia şi-a terminat cercetările din vara lui '92. De exemplu, dosarul Miron Cosma zace şi acum pe undeva, deşi ar fi trebuit să fie demult finalizat şi soluţionat.

Mai amintim că nici cazul Andrei Frumuşanu nu a fost soluţionat deşi, din informaţiile noastre, procurorul care se ocupă de caz, Ioan Surducu, ştie precis cine sunt vinovaţii.

Dorina Băeşu
Ana Maria Vinţan

DOSARUL FRUMUȘANU

Criminalul, ținut anonim

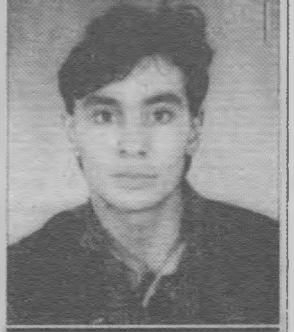

Andrei Frumușanu, tânărul ucis înainte de a împlini 24 de ani

Marți, 5 octombrie, la Parchetul Militar București a avut loc prima întâlnire a dlui procuror criminalist Ion Surdescu, reprezentând Parchetul Militar, cu dl Ion Mustață, avocatul familiei Frumușanu. În timpul acestei întrevederi, dlui avocat i s-au prezentat unele probe aflate în dosarul Andrei Frumușanu. Dl Ion Surdescu a prezentat o ciornă a rechizitoriului aflat la dosar cu promisiunea că, în următoarele 4-5 zile, acest dosar va fi definitivat și înaintat Tribunalului Militar București pentru începerea acțiunii penale.

Este interesant de amintit faptul că una din părțile implicate în acest caz, rămâne, în continuare, în umbră, necunoscut chiar și părinților lui Andrei Frumușanu, tânărul a cărui viață a fost frântă în septembrie 1991, în timpul celei de a doua mineriade din Istoria Modernă a României.

Ceea ce a reușit să afle, totuși familia, Frumușanu - care s-a constituit ca parte civilă în acest atât de așteptat proces - este faptul că cel care, cu sânge rece și din "exces de zel", l-a ucis pe Andrei este, în continuare, ofițer al armatei române, având gradul de locotenent colonel, la o unitate militară din Garnizoana București; acest grad a fost obținut prin avansarea la excepțional, după evenimentele din 1991, ca urmare a celor două crime comise de la etajul al doilea al clădirii Guvernului, unde se afla pentru a asigura retragerea, fără incidente, a guvernanților de atunci. Folosind armamentul din dotare, un pistol special de 16 cm pentru rachete de avertizare, a ucis, dintr-un exces profesional greu de explicat, pe Aurica Crăiniceanu și, la un interval de 20 de minute, pe Andrei Frumușanu, prezenți la manifestația din Piața Victoriei.

Acestui ofițer M.Ap.N. i s-a dat posibilitatea de a cunoaște familiile ale căror suferințe le-a provocat, numele lui rămânând, însă, pentru acestea, un adevărat mister. El se va prezenta la proces susținut fiind de dl avocat Dumitru Petrescu și, sperăm, fără body-guarzii care l-au însoțit la anchetă.

Deși dl procuror anchetator, Ion Surdescu, nu a definitivat încă capetele de acuzare în acest dosar, se pare că fapta va fi încadrată în art. 178 C.P., ucidere din culpă, faptă care se pedepsește cu închisoarea de la 1-5 ani, evitându-se astfel cu multă grijă, art. 175 C.P., omor calificat, faptă care se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani.

În așteptarea formulării rechizitoriului, a expunerii în fapt și în drept a faptelor care constituie dosarul Frumușanu, ne întrebăm cum a fost posibil ca acest criminal să fie menținut, atâta timp, în funcție, ca ofițer M. Ap. N?

Dana Balint

România liberă Joi 7-X-93

La doi ani după mineriada din septembrie '91,

UCIGAȘUL LUI ANDREI FRUMUȘANU ȘI AURICA CRĂINICEANU VA FI ADUS ÎN FAȚA JUSTIȚIEI

● **SE PARE CĂ ESTE VORBA DESPRE UN OFIȚER SPP**

După doi ani de la înscenarea lui Andrei Frumușanu și a Aurichi Crăiniceanu, procurorul militar cpt. magistrat Gh. Surdescu a finalizat cercetările. Persoana care a comis faptele a fost identificată. Procurorul Surdescu nu a dorit să „deconspire" autorul, limitându-se în a ne declara că este vorba de un „ofițer cu grad superior – major".

Imediat ce i s-a dat sesiză, urmărirea penală la 1 octombrie a.c., pentru comite-

---

Acuzat de spionaj și de regimul Iliescu, Mircea Răceanu dezvăluie:

„SRI A FOST IMPLICAT ÎN TULBURĂRILE POLITICE DIN 1991"

● **FOSTUL DIPLOMAT ROMÂN ACUZĂ CĂ MENTALITATEA FOSTEI SECURITĂȚI S-A PĂSTRAT**

„Securitatea infiltrată de Ceaușescu funcționează și astăzi, după ce și-a schimbat doar numele", este de părere fostul diplomat român Mircea Răceanu, citat de Agenția Reuter și preluat de MTI.

Serviciul Român de Informații Informații în 1989, urmează în întreaga mentalitatea Securității", a adăugat Răceanu, care în timpul lui Ceaușescu a fost arestat sub acuzația de spionaj.

După părerea lui Răceanu, „la nivelurile politice din 1990 și 1991 a participat și SRI, care ce profită că acest serviciu funcționează și ca poliție secretă".

IRINA VAINOVSKI-MIHAI

Joi 7-X-93

EVENIMENTUL ZILEI

Chiar dacă Parchetul Militar păstrează discreție, „Evenimentul zilei" a aflat:

GABOR VASILE DOREL ESTE OFIȚERUL SPP CARE L-A ÎMPUȘCAT PE ANDREI FRUMUȘANU ȘI AURICA CRĂINICEANU

● Pînă la sfîrșitul săptămînii, dosarul va fi trimis la instanță

Așa cum deja v-am informat, ancheta desfășurată de cpt. magistrat Gheorghe Surdescu din Parchetul Militar București a dus la stabilirea celui vinovat de moartea Auricăi Crăiniceanu și a studentului Andrei Frumușanu, în timpul mineriadei din septembrie 1991.

Deși s-a pus un fel de embargo asupra numelui ofițerului SPP care a apăsat pe trăgaciul aruncătorului de rachete luminoase, „Evenimentul zilei", l-a aflat chiar de la colegii acestuia.

Maiorul Gabor Vasile Dorel, aflat în incinta sediului Guvernului, a tras înspre mulțimea adunată cîteva rachete de semnalizare, cărora le-a decapsulat încărcătura. Cartușele ucigașe au lovit mortal doi oameni, într-un interval de 30 de minute : Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu.

O sursă oficială din Secția Parchetului Militar ne-a informat : „Azi, 19 octombrie, Parchetul Militar București a finalizat cercetările în cauza privind decesul lui Andrei Frumușanu și Auricăi Crăiniceanu. Dosarul cauzei și actul de sesizare a Tribunalului Militar Teritorial București urmează să fie examinate, potrivit prevederilor legale, relative la competența judiciară în materie, iar apoi va fi înaintat instanței de judecată".

SIMONA IONESCU

20-X-93.

La aflarea veștii că ofițerul SPP Vasile Gabor Dorel le-a ucis fiul.

FAMILIA FRUMUȘANU VREA SĂ-L PRIVEASCĂ ÎN OCHI PE ASASIN

ÎN IMENSA LOR DURERE, PĂRINȚII STUDENTULUI UCIS MIȘELEȘTE NU DORESC DINTE PENTRU DINTE

EV. ZILEI 20-X-93

Citiți în pag. a 3-a

Domnul Frumușanu încercînd să-și liniștească soția în miez de noapte. În medalion, Andrei Frumușanu

În septembrie 1991 minerii au venit în Bucureşti a patra oară.

La ora 18,15, proiectilul unei rachete de semnalizare luminoasă, plecat dintr-o armă neconvenţională o rănește mortal pe Aurica Crăiniceanu în vîrstă de 27 de ani, mamă a doi copii. După mai puţin de 30 de minute, la ora 19,00 un proiectil asemănător îl omoară pe studentul Andrei Frumuşanu, Avea 24 de ani.

„NU POT AVEA ÎNCREDERE ÎN JUSTIŢIE, CHIAR DACĂ ASASINUL FIULUI MEU ESTE CUNOSCUT"

Autorul acestui act criminal, maior-ul SPP Gabor Vasile Dorel, a fost trimis ieri 19 octombrie în judecata. Parchetul Militar a finalizat cercetările şi a înaintat dosarul acestei cauze şi actul de sesizare Tribunalului Militar Teritorial Bucureşti. Acuzaţia care îi este adusă acestuia este omor din culpă.

Aseară tîrziu ne-am deplasat acasă la Lucia şi Ştefan Frumuşanu, părinţii tînărului student omorît în 25 septembrie 1991.

Tatăl lui Andrei Frumuşanu are 49 de ani şi lucrează la Electroaparataj. Ne-a primit cu plăcere, chiar cu bucurie. Mai tîrziu avea să ne spună că prietenii unuiului său fiu şi presa, care a prezentat cu lux de amănunte cele ce s-au petrecut, le-au fost şi le sînt unica mîngîiere şi unica speranţă.

Calm, sobru, cu o tristeţe adîncă întipărită pe figură, Ştefan Frumuşanu ne-a spus: „Sînt un pesimist şi un curajos în acelaşi timp. Dar nu pot avea încredere în ce face justiţia din România, nici chiar dacă asasinul fiului meu este cunoscut şi urmează să fie trimis în judecată. Poate că totuşi sînt eu exagerat şi nu am suficientă răbdare aşa cum pretind cei care întîpătuiesc această justiţie. Procurorul care s-a ocupat de acest caz, căpitanul Gheorghe Sudescu, din Parchetul Militar Bucureşti s-a purtat foarte frumos cu noi. Am avut mereu toate uşile deschise. Nu întotdeauna, dar în general i-am simţit că muncesc, i-am simţit că doresc să ducă această anchetă pînă la capăt. Ştiu că pînă la final mai urmează multe alte amînări. În general cînd vorbeau cu noi ei se refereau numai la un viitor mai mult sau mai puţin îndepărtat, cînd totul se va lămuri, se va finaliza".

„AM TOT TIMPUL ÎN FAŢA OCHILOR IMAGINEA LUI ANDREI DE LA MORGĂ"

„Cert este că această anchetă, care durează de doi ani de zile a luat o amploare extraordinară în ultimele trei săptămîni. După părerea mea singura explicaţie este una politică. Asasinul putea fi depistat cu mult timp în urmă. Cu siguranţă că au intervenit anumite organisme internaţionale, care au pus în sferele înalte ale puterii şi ale justiţiei anumite condiţii. A existat dorinţa puterii de a pătrunde în Consiliul Europei. Cineva sigur şi-a spus **-Băi ăştia nu se joacă, daţi drumul la ceva, să vadă că nu sîntem chiar comuniştii".**

Pe criminal nu l-am văzut niciodată pînă acum şi nu am apelat niciodată la putere, nu le-am cerut ajutor. Am avut răbdare şi încredere în dreptatea pe care o va face Dumnezeu. Dar nici puterea nu a făcut nimic pentru noi. Supravieţuim cu marea noastră durere şi ne alină prietenii lui Andrei şi lupta asta a presei care cel puţin pînă acum pare să aibă sorţi de izbîndă. Am adunat tot ce a apărut în ziare de atunci şi pînă acum. Am făcut un fel de album al lui Andrei...

Din cîte ştiu, ofiţerul acesta va fi acuzat de omor din culpă. Este clar pentru toată lumea că de fapt este omor cu intenţie. Dar pe ocolite mi s-a spus că avînd o astfel de încadrare dosarul nu va putea ajunge la Tribunal. Este posibil ca judecătorul militar să ceară el schimbarea încadrării juridice, din omor din culpă în omor cu intenţie.

Vreau să-l privesc în ochi pe asasin. Vreau să-l întreb cum ar fi reacţionat el dacă unicul său fiu ar fi fost omorît în felul în care el mi-a omorît băiatul. A dat dovadă de un profesionalism demn de un criminal autentic.

Ce să mai spun, sîntem doi oameni sfîrşiţi, eu şi soţia mea. Am permanent în faţa ochilor imaginea lui de la morgă. Faţa arsă, gaura aceea sinistră în piept. Cînd am ajuns la IML, Andrei era încă cald. Am tot timpul imaginea aceea în faţa ochilor şi simt şi acum în palmă căldura care mai rămăsese în trupul lui mutilat.

Au scos din el un proiectil de 4,5 cm lungime. Avea plămînii făcuţi praf, inima sfîrtecată, nu mai rămăsese practic nimic întreg în el.

Ar fi împlinit în 4 noiembrie 26 de ani. Poate că s-ar fi căsătorit. Poate că am fi avut nepoţi. Acum nu mai aşteptăm decît procesul şi sentinţa".

DUPĂ NUMAI 4 ZILE DE LA ATENTAT PRESA AMERICANĂ A PREZENTAT CAZUL FRUMUŞANU

Mama lui Andrei, Lucia Frumuşanu nu a putut vorbi cu noi, a plîns tot timpul. Asculta şi dădea încet din cap.

Ştefan Frumuşanu ne-a arătat înainte de a pleca un articol dintr-un ziar american „Las Vegas Review", ziar din care verişoara lui Andrei, stabilită cu părinţii în SUA, a aflat în 29 septembrie 1991, la numai patru zile de la moartea vărului său, despre cele ce s-au petrecut atunci în România. Părea şi acum uimiţi de puterea presei. Şi nu se sfiau să spună că presa este unicul lor sprijin.

SILVANA PĂTRĂŞCANU

Lucian Avramescu, directorul AM PRESS:

„Preşedintele mi-a ridicat acreditarea care nu exista"

Imediat după mineriadă, AM Press a publicat o informaţie în care era vorba de ancheta parlamentară desfăşurată în acest caz, fiind citate surse parlamentare. Ştirea afirma că studentul Frumuşanu a fost împuşcat de o persoană calificată din SPP. Urmare acestei ştiri, directorului AM Press, Lucian Avramescu i s-a ridicat printr-un comunicat prezidenţial acreditarea la Cotroceni.

Iată ce ne-a declarat azi dimineaţă, la ora 8,30, dl Lucian Avramescu, directorul AM Press : „După publicarea ştirii, reacţia puterii a fost cumplită, iar teroriştii noştri agenţiei noastre a continuat de-atunci încoace. „Actualităţile" au rezervat largi spaţii unor lungi şi bătăioase comunicate. Prin cel al preşedinţiei mi se ridica acreditarea la Cotroceni, pe care, fie vorba între noi, n-am avut-o şi n-am cerut-o niciodată. Acelaşi comunicat al preşedinţiei afirma că făptaşul acestui asasinat n-are o legătură cu SPP.

De asemenea, un alt comunicat al SPP ne încrimina pentru acuzaţii deosebit de grave aduse acestei instituţii.

Faptul că după atîta vreme se confirmă ştirea noastră este o dovadă că AM Press n-a minţit şi n-a destabilizat. Aş fi fost curios dacă măcar acum instituţia prezidenţială, Parlamentul şi SPP vor fi în stare să dea tot la „Actualităţi" o scuză în legătură cu bălăcărirea instituţiei noastre... Dl. preşedinte a probat încă o dată că nu ştie, aşa cum afirmă şi ziarul dvs., să dialogheze cu presa".

ROXANA JENEI

LUMEA LIBERĂ
Prezentarea grafică ION PERŞINARU
309 • Sîmbătă, 23 martie 2002
e-mail: aldineritb.kappa.ro

O pată neagră pe obrazul Justiţiei:

Cazul FRUMUŞANU-CRĂINICEANU

De peste 10 ani, CRĂINICEANU VIOREL, FRUMUŞANU LUCIA MARIA şi FRUMUŞANU ŞTEFAN se luptă cu Justiţia română pentru aflarea adevărului şi dreptate.

După trei ani de la mineriada din 25 septembrie 1991, depunînd un efort deosebit pentru descoperirea asasinului celor doi fraţi - CRĂINICEANU AURICA şi FRUMUŞANU ANDREI -, reprezentanţii Parchetului Militar, procurorul militar, căpitanul SURDESCU GHEORGHE, la data de 04-01-1994, o declaraţiei opiniei publice numele celui care a tras din clădirea Guvernului, precum şi nechezitorul inocentă.

Acesta se numeşte GABOR DOREL VASILE, ofiţer SPP cu grad de căpitan, acuzat pentru omor deosebit de grav cu intenţie indirectă, privind uciderea prin împuşcare cu o armă neconvenţională şi muniţie oferită - respectiv piston de semnalizare cat. 26 mm, cu muniţie roşie de semnalizare de 26 mm, cu care o trăs spre populaţia paşnică de la etajul 2, birourile nr. 3 o clădirii Guvernului.

Trebuie menţionate două chestiuni foarte importante oferul Gabor Dorel Vasile a portdrapel şi la acţiunile din 13-15 iunie 1990 deţinînd în minor în Piaţa Universităţii, fiind ofiţerul instituţiei şi ocrotului preşedinte Ion Iliescu.

Pentru serviciile făcute la comanda putere - la cele două mineriade, - în luna nov. 1991, la vîrsta de nici 31 ani, acesta a fost recompensat, fiind avansat la gradul de maior.

În rechizitoriu a fost înaintată şi instituţia SPP, pentru neobţinerea gravă a unor legi şi pentru tonalizarea infractorului, fapt ce a tost dovedit pe parcursul întregului proces.

Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti l-a condamnat pe inculpatul Gabor Dorel Vasile la 8 ani de închisoare, pe data de 10-06-1998. Instituţia SPP a exercitat pentru moarte şi psihice asupra părinţilor civile şi victimale, precum şi asupra martorilor existenţi în proces. prin tămarea integrală a procesului în timpul depoziţiilor, durerii lor inimaginea morală a acestora, situaţie foarte gravă privind procedura procesuală.

Pe parcursul procesului s-au schimbat 7 judecători şi - incredibil - 12 procurori. S-a ajuns la 12 luni de amînări total nejustificate, după ce tergiversarea necontenită a procesului.

Între 15-09-1998 şi 1-10-1999 la *Curtea Militară de Apel*, unde abii părţile civile şi victimale cît şi inculpatul au interzat cererile de apel, prestanţa şi influenţele politice asupra judecătorilor s-au intensificat, culminînd cu ACHITAREA încălcînd GABOR DOREL VASILE, cu toate că în dosar şi în rechizitoriu există probe indubitabile şi de netăgăduit, care demonstrează clar vinovăţia acestuia.

La data de 4 martie 2000, a început la *Curtea Supremă de Justiţie* judecarea recursului înaintat de *Parchetul Militar General* cît şi al părţilor civile victimale CRĂINICEANU VIOREL, FRUMUŞANU LUCIA MARIA şi FRUMUŞANU ŞTEFAN.

După 3 luni de amînări nejustificate şi după tergiversarea tendenţioasă a două termene pentru noiembrie (28-02-2000, 07-12-2000) la 14-12-2000, după

2 - VELIDA

delegaţiile generale, cînd ion ILIESCU a ajuns din nou Preşedintele României, s-a redactat o hotărîre stupefiantă (după aproape 6 ani de procese), în care se admite *recursul Parchetului Militar* şi al părţilor civile, se casează *sentinţa Tribunalului Militar şi a Curţii de Apel Militar*, restituindu-se dosarul la Parchetul Militar Teritorial pentru completare de probe penale.

blocîndu-se astfel drumul dosarului către *Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg*.

Acest caz demonstrează şi astăzi cît de grupă este sistemul juridic, cît de influenţat politic este şi cît de neîndoielnic sunt judecătorii atunci cînd este vorba de o instituţie a statului în culpă, respectiv SPP (instituţie prezidenţială), mergînd pînă chiar la protejarea şi favorizarea infractorului, respectiv ofiţerul SPP GABOR DOREL VASILE.

De la data de 6-03-2001, dosarul 279 al *Curţii Supreme de Justiţie*, se află blocat la *Parchetul Militar Teritorial*, pentru completarea probelor, care pînă astăzi, cu toate intervenţiile noastre la Ministerul de Justiţie, Preşedinţie, Guvern, Parchetul General, au rămas nefinalizate după 8 luni de la restituire!

Considerăm că în acest caz victimele directe ale mineriadelor şi toate părţile civile şi victimale devin victimele JUSTIŢIEI, prin ÎNCĂLCAREA FLAGRANTĂ a ACTULUI DE ÎNFIINŢARE ÎN JUSTIŢIE şi implicit a LEGII DREPTURILOR OMULUI.

CRĂINICEANU VIOREL
FRUMUŞANU LUCIA MARIA
FRUMUŞANU ŞTEFAN

Un proces-maraton transformat în bătaie de joc de Parchetul Militar Teritorial Bucureşti

Anchetă blocată în cazul „Frumuşanu-Crăiniceanu"

De un an de zile, procurorul militar care trebuia să rezolve „completarea probelor" solicitată de instanţa supremă, ţine dosarul pe loc ● Familiile Frumuşanu şi Crăiniceanu au adresat un memoriu Delegaţiei Comisiei Europene în care arată că de fapt se blochează drumul dosarului către Curtea de la Strasbourg

FOTO: MEDAFAX

În această lună s-a împlinit un an de când celebrul dosar Frumuşanu-Crăiniceanu zace la Parchetul de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti, după ce Curtea Supremă de Justiţie a găsit de cuviinţă să se spele pe mâini de o cauză în care este inculpat un angajat al Serviciului de Pază şi Protecţie, ofiterul Gabor Dorel Vasile. Acest an se adaugă la ceilalţi zece care au trecut din 1991, când, în timpul Mineriadei din septembrie, tinerii Andrei Frumuşanu şi Aurica Crăiniceanu, precum şi sergentul de la Jandarmi, Nicolae Lazăr, au fost omorâţi în timpul acţiunilor care au avut loc după un scenariu pe care nimeni nu l-a elucidat până astăzi şi în urma căruia a picat ditamai premierul. Insumaţi, cei 11 ani în care deznodământul s-a vrut a scăpa printre degete adevăraţii asasini, reprezintă o pată pe obrazul Justiţiei. Disperarea părinţilor lui Frumuşanu şi a familiei Auricăi Crăiniceanu este cât se poate de motivată. Ultimul demers al acestora il reprezintă memoriul către Delegaţia Comisiei Europene, în care se arată că victimele directe ale mineriadelor, dar şi urmaşii lor, au devenit, astăzi, victime ale Justiţiei.

Lunga istorie a „manevrelor" din Justiţie, scurtată la esenţă

Cel care a întocmit rechizitoriul, cu mare greutate şi cu foarte multe bariere puse în calea sa şi în calea aflării adevărului a fost procurorul Gheorghe Surdescu. Acesta a demascat tertipurile prin care fosta putere a încercat să stopeze ancheta. Dovedind curaj şi lipsă de obedienţă, procurorul Surdescu a finalizat rechizitoriul şi l-a trimis în instanţă pe mr. Gabor de la SPP. Probele din dosar erau indubitabile. Procesul a debutat în 1995. În sfârşit, după trei ani, în 10 iulie 1998, Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti l-a condamnat pe Gabor la 8 ani închisoare, după ce se schimbaseră şapte judecători şi 12 procurori de şedinţă. În acest timp, şeful lui Gabor a decedat într-un suspect accident de maşină. Dosarul a ajuns la Curtea de Apel. În urma presiunilor, instanţa de la apel l-a achitat, în 1999, pe ofiterul Gabor. Recursul a început, în 4 martie 2000, la Curtea Supremă de Justiţie.

În memoriul adresat Delegaţiei Comisiei Europene, familiile Frumuşanu şi Crăiniceanu arată: „După trei luni de amânări nejustificate şi după tergiversarea tendenţioasă a două termene pentru hotărâre, la 14 decembrie 2000, după alegerile generale, când Ion Iliescu a ajuns din nou Preşedintele României, s-a redactat o hotărâre stupefiantă - după aproape şase ani de procese - când se admite recursul Parchetului Militar şi al părţilor civile, se casează sentinţa Tribunalului Militar şi a Curţii de Apel Militar restituindu-se dosarul la Parchetul Militar Teritorial pentru completare de probe penale, blocându-se astfel drumul dosarului către Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg".

Starea actuală a dosarului

Dosarul Frumuşanu-Crăiniceanu a sosit la Parchetul Militar Teritorial Bucureşti, pentru asa-zisele completări de probe, anul trecut, în data de 6 martie. De atunci, ancheta aflată la magistratul Stoica este blocată, în sensul că nu s-a realizat mai nimic. Ştefan Frumuşanu, tatăl studentului ucis în septembrie '91 nea-declarat că, în acest fel, victimele directe ale mineriadelor au ajuns să fie „victime ale Justiţiei". Chiar dacă au adresat o grămadă de memorii la Ministerul Justiţiei şi la Parchetul General, urmaşii celor omorâţi în timpul mineriadei din septembrie au rămas fără răspuns. Atât procesul-maraton, cât şi decizia Curţii Supreme în cazul Frumuşanu-Crăiniceanu, dovedesc că Justiţia română este servilă, încă, unor interese ce calcă în picioare un principiu absolut: aflarea adevărului.

Adina ANGHELESCU

21414/25-03-2002

După 12 ani de la uciderea a doi tineri în fața Guvernului, Parchetul Militar București mușamalizează unul dintre cele mai controversate dosare

Asasinul studentului Frumușanu declarat nevinovat

Z /4-06-2003

Maiorul SPP Dorel Gabor a fost scos de sub urmărire penală deși există dubii în privința vinovăției sale, care nu au fost înlăturate ● Măsura trebuia dispusă numai după finalizarea cercetărilor și înlăturarea „dubiilor" ● SPP a ars probele privind sarcinile militare ale lui Gabor din ziua crimei

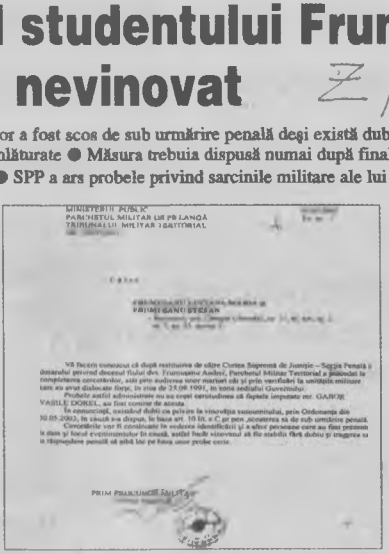
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL MILITAR DE PE LÂNGĂ
TRIBUNALUL MILITAR TERITORIAL

PRIMII GANI ȘTEFAN

Vă facem cunoscut că după restituirea de către Curtea Supremă de Justiție - Secția Penală a dosarului privind decesul fiului dvs. Frumușanu Andrei, Parchetul Militar Teritorial a procedat la completarea cercetărilor, sub prin audierea unor martori cât și prin verificări la unitățile militare care au avut dislocate forțe, în ziua de 25.09.1991, în zona sediului Guvernului.

Probele astfel administrate nu au cropt cercetărilor că fiindu imputate mr. GABOR VASILE DOREL, au fost comise de acesta.

În consecință, existând dubii cu privire la vinovăția susnumitului, prin Ordonanța din 30.05.2003, în cauză s-a dispus, în baza art. 10 lit. a C.pr.pen. scoaterea sa de sub urmărire penală.

Cercetările vor fi continuate în vederea identificării și a altor persoane care au fost prezente la data și locul evenimentelor în cauză, astfel încât vinovatul să fie stabilit fără dubiu și tragerea sa la răspundere penală să aibă loc pe baza unor probe certe.

PRIM PROCUROR MILITAR

Maiorul SPP Dorel Gabor a fost scos de sub urmărire penală, pronunțată fără citare, pentru că, în opinia procurorilor militari, nu există probe suficiente împotriva sa. Decizia a fost luată în ședința de consiliu din 30 mai a.c., dar a fost comunicată familiilor victimelor abia în 4 iunie. Procurorii militari au dispus continuarea cercetărilor, pentru a stabili dacă Gabor a acționat sau nu în exercițiul atribuțiilor de serviciu. Ei au precizat că, în cazul în care se va dovedi că Gabor a acționat în afara atribuțiilor de serviciu, el va fi trimis în judecată pentru omor deosebit de grav.

Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București a ingropat dosarul „Frumușanu", în care maiorul SPP Dorel Gabor a fost într-o fază inițială a cercetării judecătorești condamnat la închisoare, pentru uciderea la 25 septembrie 1991 a studentului Andrei Frumușanu. În timpul mineriadei din 1991, în luptele din fața Guvernului României, care a dus la fuga prin spatele clădirii a membrilor cabinetului Petre Roman, mai multe cadre ale SPP din trupele antiteroriste au folosit armamentul din dotare contra cetățenilor care asistau, pe margine a pieței, la luptele dintre mineri și forțele de ordine baricadate în clădirea Guvernului. S-au tras mai multe cartușe lacrimogene, în plan orizontal, care au nimerit în plin doi tineri, Andrei Frumușanu și Aurica Crăiniceanu, care au decedat în chinuri groaznice, cu proiectilele arzânde, înfipte în corp. Conform regulamentelor militare, proiectilele lacrimogene trebuiau trase în plan vertical, astfel încât acestea să nu rănească grav pe cineva.

Printr-o adresă trimisă ieri de Parchet, Maria și Ștefan Frumușanu, părinții studentului ucis de unul dintre ofițeri-criminali ai SPP, au fost instiințați: „Probele administrate nu au creat certitudinea că faptele imputate mr. Gabor Vasile Dorel au fost comise de acesta. În consecință, existând dubii cu privire la vinovăția susnumitului, prin Ordonanța din 30.05.2003, în cauză s-a dispus, în baza art. 10, lit. c, cod pr. pen. scoaterea sa de sub urmărire penală. Cercetările vor fi continuate în vederea identificării și a altor persoane care au fost prezente la data și locul evenimentelor în cauză, astfel încât vinovatul să fie stabilit fără dubiu și tragerea sa la răspundere penală să aibă loc pe baza unor probe certe".

Continuare, dar fără Gabor

Se observă din start, chiar și pentru o persoană neinițiată cu anchetele penale, că procurorii Parchetului Militar București, deși recunosc că există dubii, au dispus continuarea cercetărilor, pronunțând fără citare scoaterea de sub urmărire penală pe motiv că omorul deosebit de grav nu a fost comis de Gabor. În mod firesc, scoaterea de sub urmărire trebuia pronunțată numai după finalizarea cercetărilor, când dubiile existente, de care se face vorbire, vor fi înlăturate, măsura fiind evident o favoare acordată cu multă larghețe de către procuror. Cazul Gabor a tinut multă vreme capul de afiș al zarelor, organismele internaționale acordându-i un interes deosebit. Să nu uităm că la un anumit moment al cercetărilor - înainte ca dosarul să fie trimis de Curtea Supremă de Justiție înapoi la Parchet, pentru refacerea urmăririi penale - că Dorel Gabor a fost condamnat la 8 ani de închisoare pentru omor deosebit de grav, cu intenție indirectă. Instanța a stabilit la 10 iulie 1998 că maiorul Gabor, care făcea parte din trupele anti-tero, a tras în multimea de protestatari un cartuș lacrimogen în plan orizontal, care s-a înfipt, arzând, în pieptul studentului Frumușanu. Gabor a fost apărat fățiș de SPP, care în loc să-l suspende din funcție pe perioada declanșării urmăririi penale, l-a angajat pe ascuns la o unitate militară, într-un post ferit de ochii curioșilor. Ulterior, la apelul judecat de Curtea Militară de Apel, la 12 septembrie 1999, Gabor (care nu se știe din ce bani s-a permis să fie apărat de „părintele Constituției", Antonie Iorgovan, care lucrează numai pe onorarii de mii și zeci de mii de dolari) a fost achitat în mod surprinzător, decizia fiind atacată cu recurs atât de Parchet, cât și de părinții victimei. La 10 martie 2001, Curtea Supremă de Justiție a admis cele două recursuri și a restituit cauza la Parchet pentru completare de probe, moment din care nu s-a mai făcut nimic în cauză.

Gabor, sub aripa SPP

Ca o ironie a soartei, vizavi de „profesionalismul" anchetei, judecătoarea Iuliana Popescu, de la CSJ, a cerut la completarea de probe, printre altele și audierea col. Sarău (fostul șef al lui Gabor), care a murit subit în 1995. Col. Sarău era unul dintre puținii care puteau certifica acuzele aduse lui Gabor. Acesta din urmă a beneficiat în permanență de un sprijin puternic din partea SPP, serviciu creat special pentru protecția președintelui țării. Să nu uităm că în urmă cu ceva ani, chiar Ion Iliescu (beneficiar politic al debarcării cabinetului Roman la mineriada din septembrie 1991) a declarat presei, vizavi de acest caz: „Ce căuta studentul Frumușanul acolo?"

Pe parcursul cercetărilor, SPP s-a străduit din răsputeri să ascundă numele ofițerilor care au tras cu cartușele lacrimogene în multime. Pentru a sterge orice urmă, SPP a ars ilegal, la numai șase luni de la crimă, ordinul de zi al lui Gabor, precum și fișele de sarcini și regimul armelor și muniților ofițerului din ziua de 25 septembrie 1991. Distrugerea acestor documente, care în mod normal se păstrează zeci de ani de către orice unitate militară, este la rândul ei o dovadă a modului în care șefii SPP au înțeles să mușamalizeze existența unor ucigași din propriile trupe, fapt care dacă ar fi fost recunoscut ar fi contribuit la compromiterea acestei arme. La cârma SPP se afla pe atunci generalul de divizie Dumitru Iliescu (azi consilier prezidențial), personaj sinistru, care la revoluția din decembrie 1989, având gradul de căpitan, spărgea baricada de la Intercontinental, la comanda unui blindat, izbind în plin multimea de manifestanți. Pentru aceste „isprăvi", Dumitru Iliescu a fost promovat „la excepțional". În numai trei ani, de la gradul de căpitan, la cel de general și șef al SPP, adică protector al președintelui Iliescu. Pe parcursul anchetei penale, instrumentate cu simț de răspundere de către procurorul militar Gheorghe Surdescu (cel care l-a trimis în judecată pe Gabor), gen. Dumitru Iliescu a fost singurul ofițer al SPP, care a refuzat să comparâ la audieri.

La 12 ani de la uciderea tinerilor Andrei Frumușanu și Aurica Crăiniceanu, nimeni nu este găsit vinovat, iar principalul suspect, ofițer activ al SPP, este scos basma curată, fără ca actualii procurori militari să-și pună problema înlăturării „dubiilor". Peste trei ani de acum înainte, orice alte cercetări vor fi inutile, întrucât va interveni prescripția.

Răzvan SAVALIUC

Nici un vinovat pentru moartea lui Frumușanu și a lui Crăiniceanu

Presupusul criminal: maiorul SPP Dorel Gabor

Andrei Frumușanu, asasinat de un autor necunoscut

Considerat timp de aproape 12 ani vinovat de moartea tinerilor Andrei Frumușanu și Aurica Crăiniceanu, maiorul SPP Dorel Vasile Gabor a fost scos de curînd basma curată de către procurorii de la Secția Parchetelor Militare. În același timp, anchetatorii au dispus și clasarea cazului „Frumușanu-Crăiniceanu" în categoria AN (cu autor necunoscut). Promisiunea lor că „cercetările vor fi continuate în vederea identificării autorilor, astfel încît vinovăția să poată fi stabilită fără dubii, pentru ca tragerea la răspundere penală să se facă pe baza unor probe certe" este doar o recunoaștere voalată a faptului că întregul dosar va fi îngropat definitiv și nimeni nu va mai răspunde în fața legii pentru moartea celor doi tineri. Andrei Frumușanu și Aurica Crăiniceanu au fost uciși în cursul „mineriadei din septembrie '91", încheiată prin căderea guvernului Petre Roman. Cei doi au murit din cauza rănilor grave provocate de două proiectile reactive trase din interiorul Palatului Victoria. După cercetări care au durat aproape trei ani, anchetatorii au stabilit că ucigașul celor doi tineri ar fi Dorel Gabor, ofițer SPP inclus în dispozitivul de apărare a guvernului. Procesul a durat încă trei ani, pînă în octombrie 1998, cînd Gabor a fost condamnat la opt ani de închisoare. În schimb, după judecarea apelului, magistrații Curții Militare de Apel au dispus achitarea lui Dorel Gabor. După alți doi ani, în decembrie 2000, Curtea Supremă de Justiție i-a luat și ea apărarea lui Gabor. Pe parcursul judecării recursului, magistrații instanței supreme au făcut tot ce au putut pentru a încîlci și mai mult dosarul. S-a recurs chiar și la cererea de audiere a unui mort. Este vorba despre colonelul Daniel Sarău, fostul șef al lui Gabor, care însă murise încă din anul 1995. În final, CSJ a dispus restituirea dosarului la Parchet, pentru completarea anchetei. Această completare a cercetărilor a mai durat încă aproape trei ani și s-a încheiat prin recenta clasare „AN" a întregului dosar.

VASILE SURCEL

Au mai apărut:

Ioan Ioanid

Închisoarea noastră cea de toate zilele
(3 vol.: *1949, 1952–1954; 1954–1957, 1959–1968*)

Lena Constante

Evadarea tăcută: 3000 de zile singură în închisorile din România

Evadarea imposibilă: Penitenciarul politic de femei Miercurea Ciuc, 1957–1961

Ana Blandiana

Fals tratat de manipulare